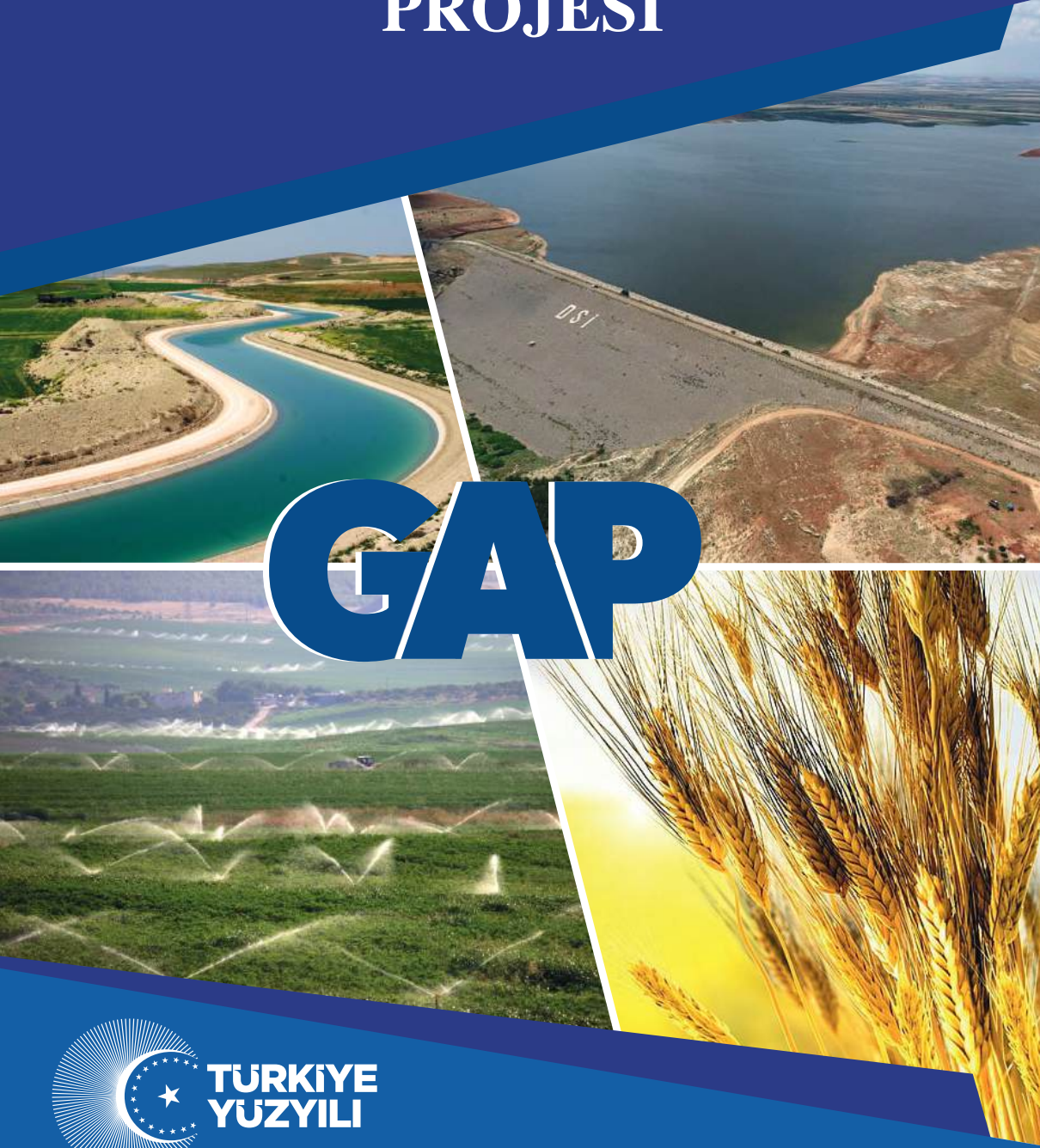

Suyun Hayat Verdiği Topraklar
**GÜNEYDOĞU ANADOLU
PROJESİ**

Veysel EROĞLU

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

**SUYUN HAYAT VERDİĞİ TOPRAKLAR
GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ**

GAP

Prof. Dr. Veysel EROĞLU
2023

**SUYUN HAYAT VERDİĞİ TOPRAKLAR
GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ
(GAP)**

YAZAR
Prof. Dr. Veysel EROĞLU

EDİTÖR
Ramazan KARAKOÇ

BASKI
Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü,
Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı
Basım ve Foto-Film Şube Müdürlüğü

Yenimahalle - Ankara

SUYUN HAYAT VERDİĞİ TOPRAKLAR GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ (GAP)

PROF. DR. VEYSEL EROĞLU
2023, Ankara

İTHAF

Bu eseri, “Oğlum sen kendini bu ÷lkeye hizmete adamalısın.” diyerek beni Aziz Milletimizin hizmetkârlığına yönlendiren babam merhum Hacı İbrahim Eroğlu’nun ve her daim üzerimde büyük emekleri olan, dualarını esirgemeyen merhum annem Emine Eroğlu’nun aziz hatırasına, İTÜ, İSKİ, DSİ, Çevre ve Orman Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı ve TBMM çalışmalarında bana daima büyük bir manevi destek veren kıymetli eşim ile evlatlarıma ve DSİ Genel Müdürlüğünün fedakâr çalışanlarına ithaf ediyorum. (Mayıs 2023)

Prof. Dr. Veysel EROĞLU

Takdim – Recep Tayyip ERDOĞAN.....	12
Önsöz – Prof. Dr. Veysel EROĞLU	14
Sunuş – Mehmet Akif BALTA.....	16

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GAP'IN TARİHÇESİ VE KALKINMADAKİ ROLÜ

1.1. GAP'ın Tarihçesi.....	19
1.2. Ziraat ve Kalkınmanın Altın Anahtarı GAP.....	21
1.3. GAP Eylem Planı.....	23

İKİNCİ BÖLÜM

2. GAP'IN SEKTÖRLERE GÖRE FAYDALARI

2.1. GAP'ta Sulama Projeleri.....	29
2.1.1. Yaylak Ovası Projesi.....	32
2.1.2. Suruç Projesi.....	34
2.1.2.1. Suruç Projesi Gelişim Süreci.....	34
2.1.2.2. Suruç Projesi Teknik Özellikleri.....	36
2.1.2.3. Suruç Tüneli Açılış Merasiminde Gerçekleştirdiğim Hitabım.....	39
2.1.3. Gaziantep Ovalarının Sulanması.....	41
2.2. GAP'ta Ana Kanallar ve Tüneller.....	44
2.2.1. Şanlıurfa - Mardin Ana Kanalı.....	45
2.2.1.1. Şanlıurfa - Mardin Ana Kanalı İnşa Süreci.....	46
2.2.2. Şanlıurfa Tünelleri.....	50
2.3. GAP'ta Enerji Projeleri.....	50
2.4. GAP'ta İçmesuyu Projeleri.....	52
2.4.1. Adıyaman İçmesuyu Tesisleri.....	52
2.4.2. Batman İçmesuyu Tesisleri.....	53
2.4.3. Diyarbakır İçmesuyu Tesisleri.....	54
2.4.4. Gaziantep İçmesuyu Tesisleri.....	54
2.4.5. Kilis İçmesuyu Tesisleri.....	60

2.4.6.	Mardin İçmesuyu Tesisleri.....	62
2.4.7.	Siirt İçmesuyu Tesisleri.....	62
2.4.8.	Şanlıurfa İçmesuyu Tesisleri.....	64
2.4.9.	Şırnak İçmesuyu Tesisleri.....	65
2.5.	GAP'ta Taşkın Koruma Tesisleri.....	66
2.6.	GAP'ın Vizyon Projeleri.....	68
2.6.1.	Gaziantep Kayacık Barajı.....	68
2.6.2.	Ilısu Prof. Dr. Veysel Eroğlu Barajı.....	69
2.6.2.1.	Tarihi ve Kültürel Eserlerin Restorasyonu ve Taşınması.....	72
2.6.2.2.	Yeniden Yerleşim Çalışmaları.....	74
2.6.3.	Silvan Barajı ve HES.....	78
2.7.	GAP'ta Ormancılık ve Doğa Koruma Faaliyetleri.....	80
2.8.	GAP'ta Meteoroloji Faaliyetleri.....	81

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. PROJEYE EMEK VERENLERİN HATIRALARI

3.1.	Recai KUTAN.....	84
3.2.	Mustafa ELDEMİR.....	88
3.3.	Prof. Dr. Lütfi AKCA.....	91
3.4.	Akif ÖZKALDI.....	92
3.5.	Haydar KOÇAKER.....	94
3.6.	Ali Rıza DİNİZ.....	95
3.7.	İsmail UĞUR.....	97
3.8.	Murat ACU.....	98
3.9.	Mevlüt Aydın.....	99
3.10.	Murat DAĞDEVİREN	101
3.11.	Numan Doğan GÜNDÜZ.....	103
3.12.	Ali Naci KÖSALİ.....	105
3.13.	Lütfi EYÜPOĞLU.....	107

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. GAP BÖLGESİNDE BULUNAN İLLERE YAPILAN YATIRIMLAR

4.1. ADIYAMAN	112
4.1.1. Adıyaman İl Bilgileri	113
4.1.2. Su Yatırımları	114
- İçmesuyu Tesisleri.....	115
- Baraj ve Göletler.....	115
- Sulama Tesisleri.....	118
- Arazi Toplulaştırma ve TİGH.....	121
- Dere Islahları	121
- Hidroelektrik Enerji Santralleri (HES).....	123
4.1.3. Ağaçlandırma ve Ormancılık Faaliyetleri	123
4.1.4. Korunan Alanlar	125
4.1.5. Meteoroloji Faaliyetleri	127
4.2. BATMAN	128
4.2.1. Batman İl Bilgileri	129
4.2.2. Su Yatırımları	130
- İçmesuyu Tesisleri.....	131
- Baraj ve Göletler.....	131
- Sulama Tesisleri.....	132
- Arazi Toplulaştırma ve TİGH	133
- Dere Islahları	133
- Hidroelektrik Enerji Santralleri (HES).....	135
4.2.3. Ağaçlandırma ve Ormancılık Faaliyetleri	135
4.2.4. Korunan Alanlar	136
4.2.5. Meteoroloji Faaliyetleri	138
4.3. DİYARBAKIR	140
4.3.1. Diyarbakır İl Bilgileri	141
4.3.2. Su Yatırımları	142
- İçmesuyu Tesisleri.....	143
- Baraj ve Göletler.....	143
- Sulama Tesisleri.....	146

- Arazi Topplulaştırma ve TİGH.....	150
- Dere Islahları.....	151
- Hidroelektrik Enerji Santralleri (HES).....	154
4.3.3. Ağağlandırma ve Ormancılık Faaliyetleri.....	155
4.3.4. Korunan Alanlar.....	156
4.3.5. Meteoroloji Faaliyetleri.....	159
4.4. GAZİANTEP.....	160
4.4.1. Gaziantep İl Bilgileri.....	161
4.4.2. Su Yatırımları.....	162
- İçmesuyu Tesisleri.....	163
- Baraj ve Göletler.....	163
- Sulama Tesisleri.....	165
- Arazi Topplulaştırma ve TİGH.....	168
- Dere Islahları.....	169
- Hidroelektrik Enerji Santralleri (HES).....	171
4.4.3. Ağağlandırma ve Ormancılık Faaliyetleri.....	171
4.4.4. Korunan Alanlar.....	172
4.4.5. Meteoroloji Faaliyetleri.....	176
4.5. KİLİS.....	178
4.5.1. Kilis İl Bilgileri.....	179
4.5.2. Su Yatırımları.....	180
- İçmesuyu Tesisleri.....	181
- Baraj ve Göletler.....	182
- Sulama Tesisleri.....	183
- Arazi Topplulaştırma ve TİGH.....	184
- Dere Islahları.....	185
4.5.3. Ağağlandırma ve Ormancılık Faaliyetleri.....	185
4.5.4. Korunan Alanlar.....	186
4.5.5. Meteoroloji Faaliyetleri.....	188
4.6. MARDİN.....	190
4.6.1. Mardin İl Bilgileri.....	191
4.6.2. Su Yatırımları.....	192

- İçmesuyu Tesisleri.....	193
- Baraj ve Göletler.....	194
- Sulama Tesisleri.....	194
- Arazi Toplulaştırma ve TİGH.....	195
- Dere Islahları.....	196
4.6.3. Ağaçlandırma ve Ormancılık Faaliyetleri.....	198
4.6.4. Korunan Alanlar.....	199
4.6.5. Meteoroloji Faaliyetleri.....	201
4.7. SİİRT.....	202
4.7.1. Siirt İl Bilgileri.....	203
4.7.2. Su Yatırımları.....	204
- İçmesuyu Tesisleri.....	204
- Baraj ve Göletler.....	205
- Sulama Tesisleri.....	207
- Dere Islahları.....	207
- Hidroelektrik Enerji Santralleri (HES).....	210
4.7.3. Ağaçlandırma ve Ormancılık Faaliyetleri.....	210
4.7.4. Korunan Alanlar.....	211
4.7.5. Meteoroloji Faaliyetleri.....	213
4.8. ŞANLIURFA.....	214
4.8.1. Şanlıurfa İl Bilgileri.....	215
4.8.2. Su Yatırımları.....	216
- İçmesuyu Tesisleri.....	217
- Baraj ve Göletler.....	218
- Sulama Tesisleri.....	222
- Arazi Toplulaştırma ve TİGH.....	228
- Dere Islahları.....	230
- Hidroelektrik Enerji Santralleri (HES).....	231
4.8.3. Ağaçlandırma ve Ormancılık Faaliyetleri.....	232
4.8.4. Korunan Alanlar.....	233
4.8.5. Meteoroloji Faaliyetleri.....	236

4.9. ŞIRNAK.....	238
4.9.1. Şırnak İl Bilgileri.....	239
4.9.2. Su Yatırımları.....	240
- İçmesuyu Tesisleri.....	241
- Baraj ve Göletler.....	243
- Sulama Tesisleri.....	245
- Dere Islahları.....	245
- Hidroelektrik Enerji Santralleri (HES).....	248
4.9.3. Ağaçlandırma ve Ormancılık Faaliyetleri.....	248
4.9.4. Korunan Alanlar.....	249
4.9.5. Meteoroloji Faaliyetleri.....	250
Prof. Dr. Veysel Eroğlu Hal Tercümesi ve Eserleri	251

KISALTMALAR LİSTESİ

AGİ	: Akım Gözlem İstasyonu
AT	: Arazi Toplulaştırma
ATTİGH	: Arazi Toplulaştırma ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri
Da	: Dekar
DKMP	: Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü
DSİ	: Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
EİEİ	: Elektrik İşleri Etüt İdaresi
Ha	: Hektar
HES	: Hidroelektrik Enerji Santrali
H-OMGİ	: Havaalanı Otomatik Meteorolojik Gözlem İstasyonu
GAP	: Güneydoğu Anadolu Projesi
İSKİ	: İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü
İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi
Kg	: Kilogram
KOP	: Konya Ovası Projesi
m	: Metre
m²	: Metre kare
m³	: Metre küp
MGM	: Meteoroloji Genel Müdürlüğü
MP	: Milli Park
MW	: MegaWatt
KWH	: Kilo Watt Saat
OGM	: Orman Genel Müdürlüğü
OMGİ	: Otomatik Meteorolojik Gözlem İstasyonu
ORKÖY	: Orman Köy İlişkileri
OSB	: Organize Sanayi Bölgesi
TDM	: Tünel Delme Makinası
TİGH	: Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri
TOKİ	: Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
TP	: Tabiat Parkı
YAS	: Yeraltı Sulaması
YTTS	: Yıldırım Tespit ve Takip Sistemi
YÜS	: Yerüstü Sulaması

TAKDİM

Recep Tayyip ERDOĞAN
Cumhurbaşkanı

GAP, ülkemizin ve hatta dünyanın sayılı projelerinden biridir. Sulama başta olmak üzere enerji üretimi, içmesuyu, dere ıslahları, ağaçlandırma ve ormancılık gibi pek çok projeyi içinde bulunduran GAP, başta bölge illeri olmak üzere ülkemizin kalkınmasına büyük katkı sağlamaktadır ve sağlamaya da devam edecektir.

Geçmişte GAP için önemli adımlar atılmıştır. GAP'ın ilk çalışmaları 1936 yılında yapılmaya başlasa da en büyük yatırım ve hamleler 2003 yılında iktidara gelmemizle birlikte başlamıştır. Özellikle Başbakan olduğum dönemde **27 Mayıs 2008 tarihinde Diyarbakır'da** ilan ettiğimiz **“GAP Eylem Planı”** ile bu önemli projede büyük gelişme sağlanmıştır.

GAP, bölgenin makûs talihini değiştiren, özellikle sulama projeleri ile bölge halkının refah seviyesini yükselten bir projedir. Vatandaşlarımıza yeni istihdam alanlarının oluşması, gelir seviyelerinin yükselmesi ile birlikte bölgede terör hadiseleri de hızla gerilemiştir.

GAP'ın etki ettiği en önemli sektörlerden biri de **enerji sektörü** olmuştur. Enerjide bağımsız bir ülke olmak için GAP muhtevasında bulunan baraj ve hidroelektrik enerji santralleri ülkemizin enerjisine enerji katmıştır. 6 Kasım 2021 tarihinde hizmete aldığımız **İhsu Prof. Dr. Veysel Eroğlu Barajı**, Türkiye Yüzyılına yaraşır bir proje olmuştur.

GAP demek, su demek, bereket demektir. **GAP demek aynı zamanda içmesuyu demektir.** 2003 yılında iktidara geldiğimizde ülkemizde 76 şehirde içmesuyu sıkıntısı yaşıyordu. Bu şehirler içerisinde GAP bölgesinde bulunan illerimiz de vardı. O dönem DSİ Genel Müdürümüz olan, daha sonra Bakanlık vazifelerine getirdiğimiz **Veysel Eroğlu Hocamıza**, GAP bölgesinde bulunan illerimizin içmesuyu mes'elesini çözmesi talimatını verdim. Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep, Mardin, Kilis, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak illerimize menba kalitesinde içmesuyu sağladık.

GAP, daha saymakla bitiremeyeceğimiz faydaları olan muazzam bir projedir. Bu önemli projenin büyük bölümü tamamlanmış olup, kalan kısımlarda da çalışmalar hızla devam etmektedir. Sulamada **2,2 milyar \$**, enerjide **4 milyar \$**, içmesuyu alanında **550 milyon \$** olmak üzere Milli Ekonomiye yıllık katkısı toplam **6,750 milyar \$** olacaktır. Ayrıca **1 milyon 270 bin kişiye** istihdam imkânı sağlanacaktır.

Türkiye Yüzyılının en parlak projelerinden biri olan GAP'ın başta bölgede yaşayan vatandaşlarımız olmak üzere, 85 milyon bütün vatandaşlarımıza hayırlı ve bereketli olmasını temenni ediyorum. DSİ Genel Müdürlüğü ve Bakanlık vazifeleri sırasında GAP'ın ayağa kalkmasına ve yatırımların şahlanmasında emek veren Prof. Dr. Veysel Eroğlu'na ve DSİ Genel Müdürlüğü çalışanlarına gönülden teşekkür ediyorum.

ÖNSÖZ

Prof. Dr. Veysel EROĞLU

Güneydoğu Anadolu Bölgesi; büyük zirai alanları, nehirleri, çayları, barajları, göl ve göletleri gibi su kaynakları ile ziraat, orman ve enerji sektörleri için ülkemizin en önemli bölgelerinden biridir. Bu bölgemiz aynı zamanda gelişen turizm sektörü, sanayi sektörü, tarım sektörü, gümrük kapıları ile ülke ekonomisine önemli katkılar sağlamaktadır.

GAP ile Peygamber şehirlerinin bulunduğu; Selahattin Eyyübi'nin yaşadığı bu topraklara değer kattık. Güçlü, büyüyen, müreffeh bir Türkiye için; eğer hayal ediyorsanız, eğer rüyalarınız varsa, bu rüyaları gerçekleştirecek, inancınız, düşünceniz ve milletinizin güveniniz varsa büyük projeleri yapar ve gerçekleştirirsiniz. Biz de bu ülkenin bir evladı olarak bu gaye ve inançla hareket ettik ve ediyoruz. Ülkemizin ziraatı, sanayisi ve turizmi bakımından; bu bölgemizdeki toprak, su ve orman kaynaklarının korunması, geliştirilmesi, sürdürülebilir yönetimi, özellikle zirai alanlardaki çoraklaşmanın önlenmesi için başta sulama olmak üzere diğer yatırımların hızla tamamlanması, yeni yatırımların yapılması büyük önem arz etmektedir. Hükümet olarak göreve geldiğimizde GAP bölgesinde sulama alanının ancak %19'u sulanabiliyorken, dönemimizde Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde GAP'ta muazzam bir ilerleme sağlanmış ve bu büyük proje tamamlanma safhasına getirilmiştir.

2003 yılında DSİ Genel Müdürü olduğumda GAP'a ayrı bir ehemmiyet verdim. Ardından Bakanlık vazifelerim sırasında da GAP'ı bizzat takip ettim. Bölgeyi özellikle gıda üretim üssü haline getirmek için büyük düşündük.

GAP'ta Aziz Milletimizin bizlerden beklediği büyük yatırım ve hizmetleri gerçekleştirerek bölge ve ülke refahına katkı sağlamak için çalıştık. Şehir ya da bölge ayırt etmeden, hizmet götürülmeyen yer bırakmadık. Toprağımıza can, ülkemize bereket katacak projelere imza attık. Bütün illerimizde, yatırımları canlandırıp hayalleri gerçeğe dönüştürmek için harekete geçtik.

Şanlıurfa, Diyarbakır, Gaziantep, Siirt, Şırnak, Mardin, Batman, Adıyaman ve Kilis, illerini kapsayan GAP ile muazzam projeleri hayata geçirdik. Bu büyük projenin ortaya çıkmasında büyük emeği olan Sayın Recai Kutan'ı hürmetle anıyor ve merhum Cumhurbaşkanımız Sayın Turgut Özal'ı rahmetle yâd ediyorum. Bu projenin tamamlanmasında desteğini esirgemeyen Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a minnetlerimi sunuyorum. GAP'ın bu günlere gelmesini sağlayan DSİ Genel Müdürlüğü'nün bütün mensuplarına gönülden teşekkür ediyorum.

“Suya Atılam İmza”, “Dicle'nin Gizli Hazinesi Ilısu Prof. Dr. Veysel Eroğlu Barajı” eserimde olduğu gibi **“Suyun Hayat Verdiği Topraklar Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP)”** eserimin de hazırlanmasında büyük gayreti olan Bakanlık Müşavirleri başta **Ramazan Karakoç** olmak üzere, Selman Ertürk, Gökhan Yeni ve Mustafa Sağer'e teşekkür ediyorum.

Bu vesile ile bu eserin, bütün okuyucularına faydalı ve hayırlı olmasını temenni ediyorum. Gayret bizden, tevfik Allah'tan. **Su Gibi Aziz Olunuz...**

 SUNUŞ**Mehmet Akif BALTA**
DSİ Genel Müdürü

Bölgelerarası gelir ve refah dengesini sağlamak maksadıyla tüm dünyada uygulanan Bölgesel Gelişim Projeleri, sürdürülebilir kalkınma adına büyük önem taşımaktadır. Bölgesel Projeler ortaya çıkardığı önemli ölçüdeki katma değer yanında işgücünün yerinde istihdamını sağlayarak göçün önlenmesine de katkı sağlamaktadır.

Güneydoğu Anadolu Bölgemizde uygulanmakta olan GAP, sürdürülebilir kalkınma bağlamında planlanmış çok sektörlü, entegre, ilk ve en büyük bölgesel kalkınma hamlesi olarak ön plana çıkmaktadır. GAP ülkemizin en büyük nehirleri olan Fırat ve Dicle'nin zengin potansiyelinin, bölge ve ülke ekonomisine kazandırılarak refah düzeyinin yükseltilmesi temel gayesine yönelik olarak DSİ tarafından geliştirilmiş olmakla birlikte bu benzersiz projenin temelleri Cumhuriyetimizin ilk yıllarına dayanmaktadır.

*Önceleri **Aşağı Fırat Planlaması** olarak ortaya çıkan ve Aşağı Fırat Projesi olarak telaffuz edilen çalışmalar, daha sonra **Dicle Havzası'nın da dahil edilmesiyle, Fırat ve Dicle Havzalarında Su ve Toprak Kaynaklarını Geliştirme Projesi** olarak isimlendirilmiş, daha sonra da **Güneydoğu Anadolu Projesi** veya kısaca **GAP** olarak ifade edilmeye başlanmıştır.*

GAP; ülkemiz yüzölçümünün %10'unu teşkil eden bir alanda, hidroelektrik potansiyelimizin %21'ine ve tarım potansiyelimizin %20'sine sahiptir. GAP muhtevasındaki 9 il ve pek çok ilçede içmesuyu temini hususunda çok önemli projeler tamamlanmıştır. GAP kapsamında bulunan illerimize ve bazı ilçelerimize DSİ tarafından tamamlanan tesislerle bugüne kadar **yıllık toplam 860 milyon m³** içmesuyu temin edilerek Bölgedeki illerin uzun vadeli içmesuyu ihtiyaçları karşılanmıştır.

GAP Eylem Planı ile birlikte özellikle sulama projelerinde büyük gelişim sağlanmıştır. Sulamalar GAP'ın en kilit bölümünü teşkil etmektedir. 2002 yılına kadar GAP'ta 198.854 hektar arazi sulanırken, son 21 yılda inşa ettiğimiz sulama projeleri sayesinde sulanan alan 633.984 hektara yükselmiştir. Böylece GAP Eylem Planında yer alan sulamalarda %60 nispetinde gerçekleşme sağlanmıştır.

GAP, enerji yönüyle de ülkemiz için çok önemli bir projedir. Türkiye'nin hidroelektrik enerji potansiyelinin %21'i GAP kapsamında yer almaktadır. GAP, enerji projeleri çerçevesinde, Fırat ve Dicle nehirleri ile yan kolları üzerinde 22 baraj ve 17 hidroelektrik santral yapılarak, **7.392 MW kurulu güç** ile yılda **27 milyar kilowattsaat enerji üretilmesi** hedeflenmiştir. GAP kapsamındaki enerji projelerinde gerçekleşme oranı %91 seviyesine ulaşmıştır.

Enerji projeleri kapsamında Avrupa'nın ve ülkemizin en büyük hidroelektrik santrali olan **Atatürk Barajı** ve **HES** başta olmak üzere **Karakaya**, **Birecik** ve **Karkamış Barajı** gibi dev eserler GAP kapsamında inşa edilerek hizmete alınmıştır. Bu dev eserlere 2021 yılında **İlsu Prof. Dr. Veysel Eroğlu Barajı** ve **HES** de katılmıştır. Bu dev tesis dolgu hacmi bakımından Türkiye'nin 2. büyük, kurulu güç bakımından ise 4. büyük barajıdır. **İlsu Prof. Dr. Veysel Eroğlu Barajı**nın açılışı, 6 Kasım 2021 tarihinde Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından yapılarak hizmete alınmış ve bu güzide tesis enerji üretmeye başladığı andan 2023 yılı Mayıs ayına kadar toplam **6,3 Milyar kWh** enerji üreterek, milli ekonomiye yaklaşık **18 milyar TL** katkı sağlamıştır.

Bölgede çalışmaları devam etmekte olan bir başka dev projemiz ise **Silvan Projesi**'dir. Projenin en büyük depolama tesisi **Silvan Barajı** gövde yüksekliği bakımından ülkemizin ve Avrupa'nın kendi sınıfında en büyük barajıdır. **Silvan Barajı** bölgenin kalkınmasına büyük katkı sağlayacaktır. **235.000 hektar** araziye sulayacak olan bu baraj ülke ekonomisine **yıllık 3,75 milyar TL** katkı sağlayacak ve **305.000 kişiye istihdam** imkânı sunacaktır.

Sadece ülkemiz açısından değil küresel ölçekte benzerine az rastlanan GAP'ta bizlere büyük destek veren başta Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a, gerek DSİ Genel Müdürlüğü gerekse Orman ve Su İşleri Bakanlığı döneminde büyük emeği geçen Prof. Dr. Veysel Eroğlu'na ve Sayın Bakanımız Prof. Dr. Vahit Kirişçi'ye, geçmişte görev almış bakanlarımıza şükranlarımı arz ediyor, bu eşsiz projelerde büyük emekleri bulunan DSİ teşkilatını kutluyorum.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GAP'IN TARİHÇESİ VE KALKINMADAKİ ROLÜ

1.1. GAP'IN TARİHÇESİ

Fırat Nehri Üzerindeki araştırmalar 1936 yılında başlamıştır. 1935 yılında kurulan Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından, 1936 yılında Fırat üzerinde Keban ve Kemaliye Akım Gözlem İstasyonları (AGİ) ve 1945 yılında Dicle üzerinde Diyarbakır AGİ açılmış, gelecek yıllarda kullanılacak olan veriler toplanmaya başlamıştır. 1954 yılında DSİ Genel Müdürlüğü'nün kurulmasıyla hızlandırılmış bir şekilde yürütülen etüt çalışmaları neticesinde, önemli havzalardan başlamak üzere bütün havzayı içine alan “**Havza İstikşaf Raporları**” hazırlanmıştır.

1966 yılında gövde inşaatı temeli atılan ve 1974 yılında hizmete giren **Keban Barajı** 1.330 MW gücündeki santrali ile yılda 6 milyar kWh enerji üretip, 14 Milyar faydalı hacmi ile en önemli tesislerden biri olmuştur. DSİ tarafından 1967 yılında yayınlanan Fırat İstikşaf Raporu'nda, Keban Barajının mansabında Yüksek Taşüstü ve Hisarköy olmak üzere iki baraj ve toplam 1.900 MW gücünde iki santral ile 8,1 milyar kWh/yıl elektrik enerjisi üretimi ve 480.000 hektar arazinin sulanması öngörülmüştür.

Bu planın değişik bir şeklinde, Karakaya, Karababa Barajlarının bulunduğu iki barajlı bir sistemle, her iki barajın haznesinden alınacak su ile sulama alanlarına cazibe ile su iletimi hedeflenmiştir.

Diğer taraftan 1968 yılında yayınlanan DSİ'nin Dicle Havzası İstikşaf Raporu'nda çeşitli boyutlarda 20 adet baraj ile 190.000 hektar arazinin sulanması; toplam 770 MW gücünde 16 santral ile 3,9 milyar kWh/yıl elektrik enerjisi üretimi öngörülmüştür.

1970 yılında hazırlanan yapılabirlik raporunda teknik yönden en uygun olarak, Keban'ın mansabında **Karakaya, Gököy ve Orta Karababa Barajları** kurularak toplam 2.700 MW kurulu güç ile 14,8 milyar kWh/yıl enerji üretimi, Orta Karababa Baraj gölünden pompajla 700.000 hektar arazinin sulanması öngörülmüştür.

Ancak, 1973'te başlayan petrol bunalımının etkisiyle 1974'te Karakaya'nın gücünün 1.400 MW'tan 1.800 MW'a, 1975'te Karababa'nın gücünün 800 MW'tan 1400 MW'a ve Gölköy'ün gücünün 500 MW'tan 700 MW'a artırılması uygun görülmüştür.

Karakaya'nın kesin projeleri de 1974'te bu doğrultuda hazırlanmış ve inşaatına geçilmiştir. Petrol bunalımı neticesinde, enerji bedelleri, inşaat ve teçhizat bedellerinden daha hızlı arttığından, 1970 Planında önerilen iki baraj seçeneğin (Karakaya ve Yüksek Karababa) daha uygun hale geldiği görülmüştür.

Aşağı Fırat'ta ana yatak üzerindeki **Karakaya ve Yüksek Karababa (Atatürk) Barajlarının** mansabında sınıra kadar Birecik ve Karkamış kademeleri ile yan kollar üzerinde iki düzine kadar baraj ve yarım düzine kadar santral eklenerek, Dicle Havzasındaki Projelerde bazı değişiklikler ve gelişmeler birleştirilmiştir. DSİ 1980'de ilk defa "Güneydoğu Anadolu Projesi" başlığı altında, Türkiye'de Keban'ın mansabında kalan Aşağı Fırat ile Batı ve Orta Dicle Havzaları gelişme planlarını bütünleştirmiştir. Bu proje çerçevesinde Aşağı Fırat'ta 5.304 MW kurulu güç ile 20,1 milyar kWh/yıl enerji üretimi; toplam 1,125 milyon hektar arazinin sulanması öngörülmüştür. Fırat Havzasında 1984'te Sınır Fırat Projeleri olarak da tanımlanan **Birecik ve Karkamış Baraj** ve santrallarının yapılabilirlik raporu, daha sonra Birecik Barajı'nın kesin projeleri de hazırlanmıştır. Fırat Havzasında, Atatürk Barajı Gölünün sağ sahilindeki sulamalara yönelik Adıyaman – Kahta projeleri de 1985'te DSİ tarafından değişikliğe uğramış, santralli iki büyük baraj yerine, 6 adet daha küçük baraj ve 5 santral kurulması; toplam 195 MW güç ile 500 milyon kWh/yıl enerji üretimi; eski projede bütünü pompajla sulanacak 160.000 hektar yerine bir bölümü cazibe ile bir bölümü Atatürk Baraj Gölünden pompajla olmak üzere 78.000 hektar arazinin sulanması öngörülmüştür.

Eksilen sulamanın bir bölümü Araban Projesinin kapsamına alınarak 5 barajla 72.000 hektar arazinin sulanması; küçük bir çevirme santralında (Erkenek) 7 MW güç ile 43 GWh/yıl enerji üretimi öngörülmüştür.

Kısaca özetlemek gerekirse, önceleri **Aşağı Fırat Planlaması** olarak ortaya çıkan ve Aşağı Fırat Projesi olarak nitelendirilen çalışmalar, daha sonra Dicle Havzasının da dâhil edilmesiyle, **Fırat-Dicle Havzasında Su ve Toprak Kaynaklarını Geliştirme Projesi** olarak isimlendirilmiş ve Güneydoğu Anadolu Projesi kısaca GAP adını almıştır. Artık günümüzde GAP, sadece su ve toprak kaynaklarının geliştirilmesi projesinden çok, bölgenin ekonomik ve sosyal hayatını büyük ölçüde etkileyici karakterde olan bir entegre kalkınma projesi olarak nitelendirilmektedir.

Güneydoğu Anadolu Projesinin en önemli dönüm noktalarından biri 2008 yılında hazırlanan **GAP Eylem Planıdır**. Bu eylem planı, o tarihte Başbakanımız olan Recep Tayyip Erdoğan tarafından 27.05.2008 tarihinde Diyarbakır'da ilan edilmiş ve yatırımlar hızlandırılmıştır. GAP Eylem Planı ile GAP'ta 1.058.000 hektar alanın sulamaya açılması hedeflenmiş ve GAP kapsamındaki projelere büyük ödenek ayrılmış, sulama projelerinin ödenek sıkıntısı sona ermiştir.

GAP Eylem Planında, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ekonomik büyüme, sosyal gelişme ve istihdam artışı sağlayarak bölgede yaşayan vatandaşlarımızın refah, huzur ve mutluluğunun artırılması temel gayedir.

Eylem Planı kapsamında;

- Ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesi
- Sosyal gelişmenin sağlanması
- Altyapının geliştirilmesi
- Kurumsal kapasitenin geliştirilmesi hedeflenmiştir.

GAP Bölge İlleri Haritası

1. 2. ZİRAAT VE KALKINMANIN ALTIN ANAHTARI GAP

“Altın Başaklar Suya Doyacak”

“Yukarı Mezopotamya” olarak adlandırılan ve insanlık tarihinde medeniyetin beşiği olarak bilinen “Bereketli Hilal”in içerisindeki “Güneydoğu Anadolu Bölgesi” tarih boyunca Anadolu ve Mezopotamya toprakları arasında geçişi sağlayan bir köprü vazifesi görmüştür.

Binlerce yıllık bir kültür mirasına sahip, verimli zirai arazilerin ortasındaki Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin suya hasretini dindirecek, coşkun akan ırmaklarını dizginleyip ışığa, berekete ve refaha dönüştürecek **Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP)**, yüzyılın en büyük bölge kalkınma ve gelişme projelerinden biridir.

Türkiye'nin en büyük projesi olan GAP, Fırat ve Dicle Nehirlerinin yukarı kısımları ile bunlar arasında uzanan ovaları kapsamakta ve 74.000 km²'lik bir alana yayılmaktadır.

GAP, Türkiye yüzölçümünün % 10'unu, hidroelektrik enerji potansiyelinin %21'ini ve zirai potansiyelinin de % 20'sini teşkil etmektedir.

Günümüzden 6.000 yıl önce Mezopotamya'da Sümerler, hendekler kazarak Fırat ve Dicle'nin sularını tarlalarına akıtmakla, insanoğlunun ilk defa sulu ziraata geçmesini sağlamışlardır. Binlerce yıl sonra su, Mezopotamya ile tekrar buluştu ve adına **GAP** yani, **Güneydoğu Anadolu Projesi** denildi.

GAP, toprağın susuzluktan kavrulduğu Güneydoğu Anadolu Bölgesinde de, binyılların meydana getirdiği kurak iklim kültürü yerine su kültürünü getirmiştir. Yıllardır bereketini saklı tutan münbit ovalar, GAP ile kavuştuğu suya karşılık bütün cömertliğini bölge insanına sunmuş, susuz topraklarda arpa ve buğdaydan başka ürün elde edilemezken, su ile birlikte bu ürünlerin haricinde pamuk, mısır, sebze yetiştirilmeye, seralar kurulmaya, bağcılık ve meyvecilik işletmeleri kurulmaya başlanmıştır.

Şanlıurfa - Mardin Akanalı

Türkiye'nin uluslararası markası haline gelen GAP; 7'si Fırat, 6'sı Dicle Nehri üzerinde sulama ve enerji maksatlı 13 adet büyük projeden meydana gelmektedir. Projenin en önemli kısmını hiç şüphesiz sulama projeleri oluşturmaktadır. GAP muhtevastındaki teknik ve ekonomik olarak sulanabilir arazi miktarı toplam **1 milyon 58 bin hektardır.**

GAP'ın en önemli iki su kaynağı Fırat ve Dicle nehirleridir. Fırat Nehrinin sınırlarımız içindeki toplam yıllık su potansiyeli 32 milyar m³, Dicle Nehrinin ise 21 milyar m³'tür. Ülkemizde 25 havzanın toplam su potansiyeli 186 milyar m³ olup, bu suyun %30'u GAP bölgesindedir.

GAP Projeleri 7'si Fırat havzasında, 6'sı ise Dicle havzasında olmak üzere 13 büyük projeden oluşmaktadır. Bu 13 proje içerisinde 17'si hidroelektrik enerji santrali (HES) olmak üzere toplam 22 baraj bulunmaktadır. Dünya'nın sayılı projelerinden olan GAP ile bölgenin münbit toprakları suyla buluşmakta, sulu ziraat vasıtasıyla başta bölge insanı olmak üzere bütün Türkiye kalkınmaktadır.

Bölgenin kalkınması, vatandaşların refah seviyelerinin yükseltilmesi, işsizliğin azaltılması, terör hadiselerinin azaltılması adına bölgenin makûs talihini değiştirecek Güneydoğu Anadolu Projesi, her yönüyle ülkemizin olmazsa olmaz projelerinden biridir.

Su Demek Bereket Demek, Kalkınma Demektir

1.3. GAP EYLEM PLANI

GAP, her ne kadar Hükümetimizden önce başlatılmış bir proje olsa da 27 Mayıs 2008 tarihi, proje için bir milat olmuştur. **27 Mayıs 2008** tarihinde Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın Başbakanlığı döneminde Diyarbakır'da açıkladığı **"GAP Eylem Planı"** ile birlikte bölgedeki çalışmalar hızlanmış ve projeler birer birer tamamlanmaya başlamıştır. Sayın Cumhurbaşkanımız projeyi **"Yüzyılın en büyük kardeşlik projesi"** olarak tanımlamıştır.

GAP Eylem Planı Tanıtım Programı – 27 Mayıs 2008, Diyarbakır

GAP'ın temel hedefi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşayan vatandaşlarımızın gelir seviyesi ve hayat standardını yükseltmek, kırsal alandaki verimliliği ve istihdam imkânlarını arttırarak, sosyal istikrarı sağlamaktır. GAP, çok sektörlü, entegre ve sürdürülebilir bölgesel bir kalkınma projesidir.

Proje alanı, Fırat ve Dicle nehirlerinin meydana getirdiği havzada, tarihte Yukarı Mezopotamya olarak bilinen ovalarda yer alan 9 ili kapsamaktadır. Bu iller; Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak'tır.

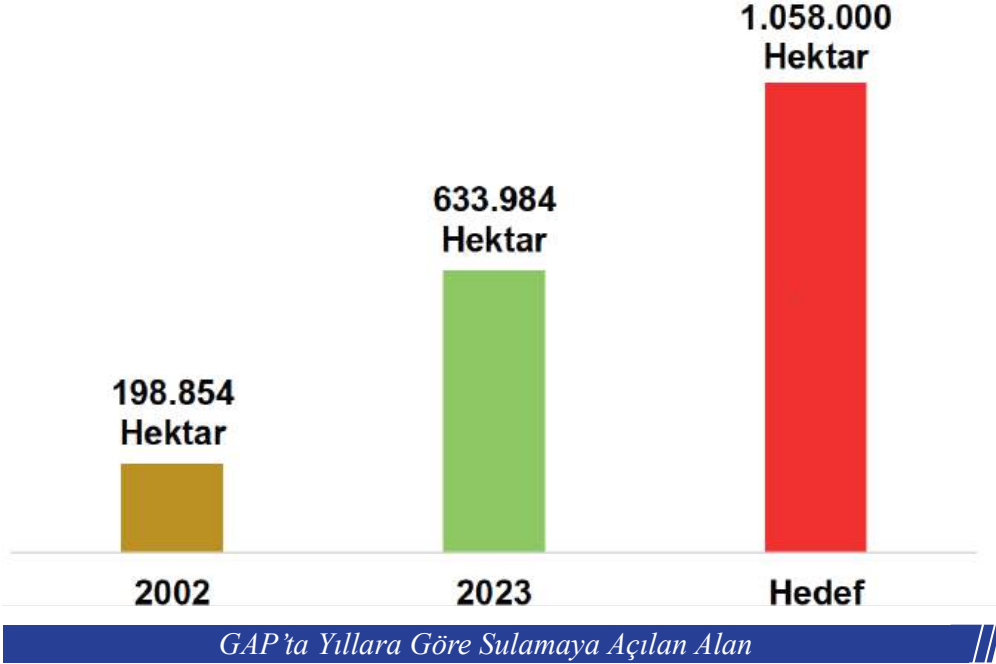
1970'lerde Fırat ve Dicle Nehirleri üzerinde sulama ve hidroelektrik maksatlı projeler olarak planlanan GAP, 1980'lerde çok sektörlü, entegre bir bölgesel kalkınma projesine dönüştürülmüştür.

Bugün geldiği nokta itibariyle, proje, gelecek nesiller için kendilerini geliştirebilecekleri bir ortam meydana getirmeyi hedefleyen, sürdürülebilir insani kalkınma felsefesi üzerine kurulmuştur. Kalkınmada adalet, eşitlik, katılımcılık, insan kaynaklarının geliştirilmesi dahilinde çevre, mekân, ekonomik, sosyal ve zirai olarak sürdürülebilirlik ilkesi, GAP'ın temel vizyonunu teşkil etmektedir.

Su ile hem toprağa hem de insanlara hayat veren Güneydoğu Anadolu Projesi, suyun sosyoekonomik gelişmeye yapacağı katkılar hususunda ülke sınırlarını da aşan kendine has bir model teşkil etmektedir. Kalkınmada eşitlik ve adalet, katılımcılık, çevrenin korunması, istihdam, mekânsal planlama ve alt yapının geliştirilmesi GAP'ın temel stratejisidir.

Dünyanın en büyük 9 projesinden birinin yeşerdiği bölgede GAP'la birlikte zirai üretim birkaç misli artacak, tesis inşaatlarının hızlanmasıyla istihdamda artış yaşanacaktır. GAP Eylem Planının 2008 yılında açıklanması ile birlikte özellikle ödeneklerin 5 misline kadar arttırılmasıyla işlerde büyük ilerleme sağlanmıştır.

Daha sonra 8 Mart 2015 tarihinde açıklanan **2. GAP Eylem Planı** ile bölgede sulama inşaatlarında adeta bir seferberlik gerçekleştirilmiştir. GAP'ta 2002 yılında **198.854 hektar** arazi sulanabilirken yaptığımız muazzam çalışmalar neticesinde 2023 yılında **633.984 hektara** yükseltilmiştir. Böylece GAP Eylem Planında yer alan sulama projelerinde %60 nispetinde gerçekleşme sağlanmıştır.

GAP kapsamında bulunan 9 ilimize Hükümetimiz döneminde suyla alakalı **100 milyar TL'lik** muazzam bir yatırım yapılmıştır.

GAP Eylem Planı tamamlandığında yılda;

- ✓ Sulama faydası 2,2 milyar \$,
- ✓ Enerji faydası 4 milyar \$,
- ✓ İçmesuyu faydası 550 milyon \$ olmak üzere
- ✓ Milli Ekonomiye yıllık katkısı toplam **6,750 milyar \$** olacaktır.
- ✓ Ayrıca **1 milyon 270 bin kişiye** istihdam imkânı sağlanacaktır.

Aşağı Mardin Ana Kanalı

GAP İDARESİ BAŞKANLIĞININ ŞANLIURFA'YA TAŞINMASI

Devlet Su İşleri Genel Müdürü iken GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı bir Başbakan yardımcısının yönetimi altındaydı. Bir gün Sayın Başbakan Yardımcısı beni ve GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığını davet etti. GAP ile ilgili çalışmalar hakkında bilgi sunduk.

Biz gerçekten Güney Doğu Anadolu Projesine (GAP) çok hızlı bir şekilde başlamıştık. Proje içinde yer alan içmesuyu, barajlar, göletler, sulama tesisleri ve diğer birtakım faaliyetleri hızla yürütüyorduk. Ben her ilde yapılan çalışmalarını güzel bir şekilde teker teker anlattım. Daha sonra Başbakan Yardımcımız, GAP İdaresi Başkanına sordu. O da tabii DSİ olarak bizim yaptıklarımızı anlatmaya başladı. Sayın Başbakan Yardımcısı ise **“Bunları zaten DSİ yapıyor. Az önce DSİ Genel Müdürümüz Prof. Dr. Veysel Eroğlu anlattı. Peki siz ne yapıyorsunuz?”** dedi. Tabii öyle deyince onların sadece toplantılar yaptığı, sempozyumlar düzenlediği, yurt dışı gezileri gibi işlerle uğraştıkları anlaşıldı. Netice olarak Başbakan Yardımcımız **“Bu işleri zaten DSİ ve Karayolları Genel Müdürlüğü yapıyor”** dedi.

Esasen Başbakan Yardımcımızın tespiti doğrudu. Arazide çalışan Devlet Su İşleri'nin çalışan, cefakâr, fedakâr mensuplarıydı. Mesai mefhumu gözetmeksizin şantiyelerde yatan, baraj inşaat alanlarında geç saatlere kadar kalan DSİ çalışanlarıydı. Yani vatandaş DSİ'nin özellikle yeşil renkli araçlarını görünce gerçekten hizmet geliyor diye kendilerini büyük bir memnuniyetle karşılıyorlardı.

Durum böyle olduğu için herhangi bir proje ile alakalı hesap da DSİ'ye soruluyordu.

Neticede nerede DSİ aracı varsa oraya hizmet gittiğinin ve hizmetlerin yürüdüğünün bir takibi olarak vatandaşı da bir mutluluk sarıyordu. Bunun üzerine daha sonra ben gerek Sayın Başbakan Yardımcımız, gerekse o dönem Sayın Başbakanımız Recep Tayyip Erdoğan ile görüştim. O tarihte GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığındaki arkadaşlar sadece geziler düzenliyor ve yurt dışındaki konferanslara katılıyorlar. Çalışanların maaşları da yüksek ve ayrıca çok yüksek harcırah alıyorlar. Ama hizmetleri yapan DSİ ve Karayolları mensuplarının maaşları, onlara göre çok daha düşük olduğunu belirttim. Hizmet yapan DSİ ve Karayolları çalışanları, fakat yurt dışında gezen, konferanslara katılanlar ise GAP İdaresi çalışanlarıydı. Dolayısıyla bu durumun yanlış olduğunu belirttim. Kurumlar arasında maaş farkı da sıkıntıya sebep oluyordu.

DSİ ve Karayolları Genel Müdürlüğümüzde çalışan mühendislerimizin maaşlarını yükseltmek için gayret ettik. Neticede bir gün bu durumu anlattım. Şöyle ki: ***“GAP İdaresinin anlattığı bu çalışmaları biz zaten yapıyoruz. Proje için yapılması gerekenlerin hepsini biz yapıyoruz”*** deyince dediler ki GAP idaresini kapatmak yanlış anlaşılır. Sanki GAP projesini sona erdirdik gibi bir algı oluşur ve bu da siyaseten doğru olmaz. O zaman ben de: ***“Doğru değilse o zaman GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığını GAP bölgesine taşıyalım”*** dedim.

Neticede bu makul görüldü ve GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı olduğu gibi Şanlıurfa'ya taşındı. Başkanlığa, Şanlıurfa'da DSİ'nin bir yerini tahsis ettik. Daha sonra hakikaten arazide **GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı**, güzel çalışmalar yapmaya başladı. Arazide olunca daha güzel hizmetler oluyor. Dolayısıyla bu başarılı çalışmalarından dolayı kendilerine teşekkür ediyoruz. Başkanlığın GAP Bölgesine taşınması hakikaten herkesi memnun etti. GAP Kalkınma İdaresi Başkanlığının bölgeye taşınması ile gerçekten güzel bir fayda sağladığımızı ifade etmek istiyorum.

Suruç Ovası Su İletim Kanalı

İKİNCİ BÖLÜM

2. GAP'IN SEKTÖRLERE GÖRE FAYDALARI

2. 1. GAP'TA SULAMA PROJELERİ

GAP, farklı sektörlerle hizmet eden büyük bir entegre kalkınma projesi olup en önemli kısmını hiç şüphesiz sulama projeleri oluşturmaktadır.

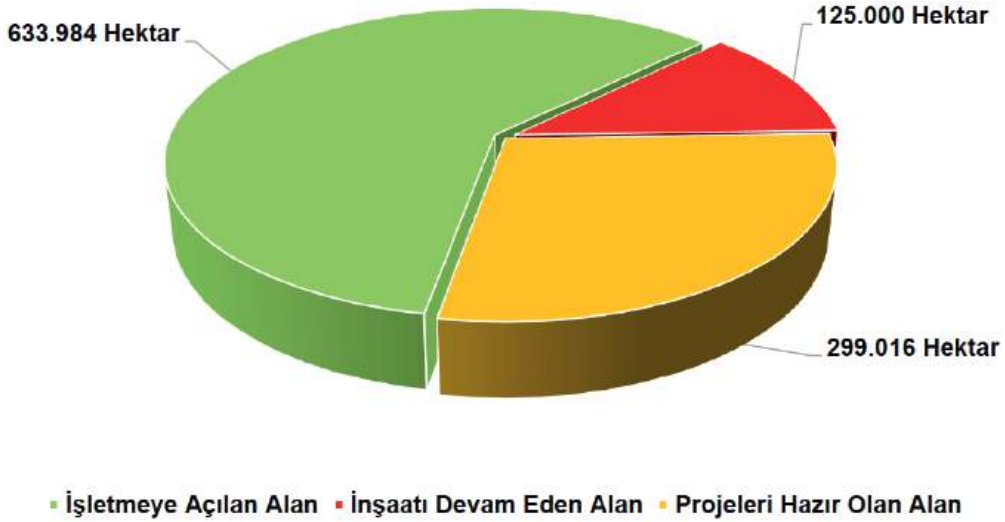
Yapılan etütlere göre, Türkiye’de ekonomik olarak sulanabilir 8,5 milyon hektar tarım arazisinin takriben 1,058 milyon hektarı GAP kapsamındadır. 2003 yılında DSİ Genel Müdürü olduğumda GAP’ın toplam sulama alanının 1,8 milyon hektar olduğu kaynaklarda yer alıyordu. Bu tahmini bir değerdi. Ancak projenin toplam sulama alanının tekrar etüt edilmesi için arkadaşlara talimat verdim. **Çok büyük terfi gerektiren alanlar proje kapsamından çıkartıldı ve teknik ve ekonomik olarak sulanabilir alanın 1,058 milyon hektar olduğu tespit edildi.**

GAP projesi kapsamında Hükümetimizden önce de çok önemli çalışmalar yapılmıştır. Ancak özellikle Sayın Cumhurbaşkanımızın 27 Mayıs 2008 tarihinde Diyarbakır’da GAP Eylem Planını açıklaması ile birlikte ödenekler artmış ve DSİ Genel Müdürlüğü projede büyük bir ivme kazanmıştır.

Sulama projelerinde su kaynağı hazır olan projelere öncelik verilmiştir. Sulama projelerinin en önemli kısmını ise Ana Kanal Projeleri oluşturmaktadır. Ana Kanalların tamamlanması ile birlikte kılcal damar niteliğindeki şebeke inşaatları daha kısa sürede tamamlanmıştır.

Şebeke inşaatlarının hızla inşa edilmesiyle birlikte bölgede sulanan alanlarda çok önemli artışlar olmuştur. Her geçen yıl yeni sulama projeleri devreye alınmış ve bu durum vatandaşlarımızın üretimine büyük katkı sağlamıştır. 2002 yılında GAP’ta sulanan alanların toplamı **198.854 hektar** yani toplam sulanacak alanın sadece %19’u kadardı. GAP Eylem Planları ile sulamalarda yapılan seferberlik neticesinde GAP’ta sulanan alanlar 2023 yılında **633.984 hektara** yükseltilmiştir. Böylece GAP Eylem Planında yer alan sulama projelerinde %60 nispetinde gerçekleştirme sağlanmıştır.

Kalan %40'lık sulama alanını da faaliyete geçirmek için hummalı çalışmalar devam etmektedir. Proje kapsamında hâlihazırda **125.000 hektar** arazide inşaat çalışmaları devam etmektedir. **300.000 hektar** arazide ise proje çalışmaları tamamlanmıştır. İnşaatların tamamlanması ve projeleri hazır olan tesislerin de hızla ihaleleri yapılarak bu alanlar da vatandaşlarımızın hizmetine sunulacaktır.

GAP'ta Sulamaların Gelişim Durumu

GAP Bölgesinde Yağmurlama Sulama Sisteminden Bir Görüntü

Sulanan alanın 2002 yılına göre 3 misline çıkartılmasıyla birlikte bölgede zirai üretimde gözle görülür bir artış olmuştur. Sulamalar ziraatta çarpan etkisi yapmaktadır. Sulamaya açılan alanlarda hem ürün artışı olurken hem de ürün çeşitliliği sağlanmıştır. Bölgede daha önce sadece arpa, buğday gibi ürünler yetiştirilirken suyla birlikte pek çok ürünün rahatlıkla yetiştirildiği görülmüştür. Ayrıca arazi fiyatlarının 5 ila 10 misli değerinin arttığı müşahade edilmiştir.

Gelecekte en önemli sektörün gıda arzı ve güvenliği olduğunu geçmişte pek çok defa ifade etmişim. Nitekim 2023 yılına gelindiğinde bu sektörün ehemmiyeti daha iyi anlaşıldı. Malum olduğu üzere Ukrayna – Rusya savaşı ile birlikte bütün dünyada tahıl başta olmak üzere gıda arzı noktasında büyük sıkıntılar yaşandı. Ülkemiz bir ziraat ülkesi olması ve özellikle hizmete aldığımız sulama tesisleri sayesinde ülkemiz bu gıda krizinden etkilenmemiştir.

Şanlıurfa Bozova 1. Kısım Sulaması

GAP'ta Damlama Sulama Sisteminden Bir Görüntü

2. 1. 1. ŞANLIURFA YAYLAK OVASI PROJESİ

Şanlıurfa Ovaları, gerçekten münbit ve bereketli topraklardır. Bu bakımdan Şanlıurfa’da sulamalar fevkalade önemliydi. GAP’ın çok önemli illerinden ve Halil İbrahim Peygamberimizin özellikle diyarı, Peygamberler şehri Şanlıurfa’ya hizmet etmek de bir ibadettir.

Esasen Şanlıurfalılar, Şanlıurfa’ya yaptığımız hizmetlerden dolayı şahsıma **fahri hemşehrilik beratı** tevdi etmişlerdi. Ben de Şanlıurfa’nın fahri hemşehrisi olmanın gururunu her daim yaşadım ve yaşıyorum. Şanlıurfalıları gerçekten gönülden seviyorum. Dolayısıyla DSİ Genel Müdürü olduğum zaman acaba Şanlıurfa’ya ne yapabilirim diye baktığım zaman; **Yaylak Ovası Sulama projesi** dikkatimi çekmişti. Maalesef bu proje ikili işbirliği anlaşmaları çerçevesinde Türk ve yabancı konsorsiyumlara ihale edilmişti. Bu yatırımın bir an önce tamamlanması talimatını verdim. Ve sahaya giderek yerinde inceledik.

Yaylak Ovası Sulaması, modern ve çok ileri teknolojilerle yapılan bir sulama tesisi idi. İnşaat tamamlanınca; bizzat gideyim ana kanaldan sisteme suyu vereyim diye karar verdim. O zaman DSİ Genel Müdürüyüm. Ancak Valilik makamından dediler ki orada terör var. Buradan PKK terör örgütüne katılan çok sayıda terörist var. Dolayısıyla biz sizi koruyamayız gitmeyin dediler.

Ben: *“Burası vatan toprağı, ben her yere giderim. Zaten ecelimiz gelmişse yani vade yetmişse kimse bir saniye durduramaz. Ama ecelim gelmemişse hiç kimsenin beni bir saniye önce canımı alması mümkün değil.”* dedim.

Neticede şoförümle beraber gittim ama dediler ki hiç olmazsa Yaylaklılara haber vermeyin ki hadise çıkmasın. Tamam dedik ve haber vermedik. Ama gerçekten gidince bütün Yaylaklılar oradaydı. Ve çoluk çocuk, kadınlar, beyler büyük tezahüratta bulundular. Neticede ben de iş makinesiyle büyük alkışlarla suyu sulama sistemine yönlendirdim. Adeta kıyamet koptu. Terfi merkezine giderek pompaları çalıştırdık. Gerçekten o gün duyduğum mutluluğu kelimelerle ifade etmem mümkün değil. Yaklaşık bir yıl sonra sordum.

“-Ya, Yaylakta durum nasıl? Burada tekrar terör örgütüne katılanlar var mı?” dedim.

“-Ne katılması dediler, o iş bitti. Bütün vatandaş işiyle gücüyle meşgul. Gerçekten su gelince oadaki verimlilik yaklaşık 14 misli arttı ve Yaylaklılar zenginleşti. Dolayısıyla artık terör de bu bölgede sona erdi.” dediler.

Bu sözleri duyunca gerçekten çok mutlu oldum. Demek ki terörü bitirmenin bir yolu da vatandaşın refah seviyesini artırmak, onlara iş ve aş temin etmektir. Bunu da özellikle vurgulamak istiyorum. Burada şunu da belirtmek istiyorum. Şanlıurfa’nın eski haline, 2003 yılından önce yani AK Parti hükümetinden önce Şanlıurfa’ya bakın, İlçelere bakın yani burada fotoğraflara hava haritalarına baktığınız zaman burası neydi şimdi 2023 Türkiye Yüzyılında nereye geldi? Aradaki farkı görmek mümkün. Bu neyle oldu? Özellikle GAP Projesine büyük yatırımlar yapıldı. Şanlıurfa’ya muhteşem yatırımlar yapıldı.

Bu yüzden refah seviyesi arttı. Şehir gerçekten modern bir şehir haline geldi. Nereden nereye.

Allah'ın izniyle Türkiye Yüzyılında daha güzel imkânlarla daha büyük yatırımlarla altyapı kuruldu. İnşallah milletimizin refahı daha da artacak. Şanlıurfa, GAP Bölgesinin üretim üssü, ihracat üssü olacak. Bunu ben gururla Şanlıurfalıların fahri hemşehrisi olarak buradan ifade etmek istiyorum. Onlarla da gurur duyuyorum.

Yaylak Ovası Pompaj Sulaması

Yaylak Ovası projesi ile ilgili bir hususu daha burada belirtmemde fayda var. Maalesef Türkiye’de AK Partiden önce, geçmiş iktidarlar döneminde bazı büyük barajlar ve hidroelektrik santraller, ikili işbirliği anlaşmalarıyla Türk ve yabancı şirketlerin teşkil ettiği konsorsiyumlara hazine garantili bir şekilde ihale edilmişti. GAP Bölgesinde de bazı sulama tesisleri bu şekilde ihale edilmiş. Bunlardan birisi de Yaylak Projesiydi.

Yaylak Projesi bitince kesin hesaplar önüme geldiğinde gerçekten çok şaşırdım. Çünkü öyle bir mukavele yapılmış ki bir kere ihale pazarlıkla yapılmış yani karşı taraf bir fiyat vermiş. DSİ’nin eski yönetimi de bunu kabul etmiş. Ve bir de dolar bazında eskalasyon uygulanması uygun görülmüş. Doğrusu buna çok şaşırdım. Ve neticede baktığım zaman çok fahiş fiyatla yaptırılmak durumunda kaldığını ifade etmek istiyorum.

Dolayısıyla bundan sonra da GAP’taki diğer projeler aynı zamanda büyük baraj ve HES projeleri ile ilgili özellikle bunların artık bu metodla yapılmasını arzu etmedim. Çünkü çok pahalıydı. Bir de hazine garantisi ile kredi getirilmesi ve devletin borçlanması söz konusuydu.

Daha önce **“Çoruh Nehrine Altın Gerdanlıklar”** kitabında yazdığım üzere burada baraj ve hidroelektrik santralleri için anlaşma yapıldığından Anayasaya göre kanun hükmünde olduğundan bunlar için yeni bir kanun ile hazine garantili pazarlık usulü yerine hazine garantisi olmadan yap işlet devrete çevirdik.

Ancak sulama ile alakalı hususlarda bunları da kendimiz yapalım şeklindeki bir karar ile çok fahiş olarak yapılan konsorsiyum projelerini de tamamen kaldırdık. Bu projeleri tamamen kendimiz ihale ettik. Öz kaynakla onda bir maliyetle bu şekilde pek çok projeyi bitirdiğimizi ifade etmek istiyorum. İşte Yaylak da bize böyle bir ders verdi. Daha sonra arkadaşlara şunu söyledim. Kalem karşı tarafta olmayacak. Birtakım protokol veya şartnameleri yazarken kalem sizde olacak demiştim. Dolayısıyla bundan sonraki bütün yapılan işlemlerde kalem daima bizde oldu. Kontrol ederek milletin menfaatini gözeterek bütün bu ihaleleri yaptığımızı belirtmek istiyorum.

Yaylak Ovası Sulamasından Bir Görüntü

2. 1. 2. SURUÇ PROJESİ

GAP denilince akla gelen ilk projelerden biri de **Suruç Tünelidir**. Atatürk Barajı'ndan, Şanlıurfa yakınlarındaki Suruç Ovası'ndaki verimli araziye suyu ulaştıran olan Suruç Tüneli Dünya'nın 5. en uzun sulama tünelidir. Suruç Ovası Pompaj Sulaması Projesi'nin kalbi olan Suruç Tüneli, toplam 17.185 metre uzunluğunda, 7,8 metre kazı çapında ve 7 metre iç çapında olup, saniyede 90 m³ suyu ovaya ulaştırmaktadır.

9 Mart 2014 tarihinde O dönem Başbakan olan Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın teşrifleriyle hizmete alınmıştır. Suruç Tüneli ile Atatürk Barajın suyu, Suruç Ovasına iletilmiş ve bölgenin münbit arazileri suyla buluşturulmuştur. Proje; Suruç ilçe merkezi ve 201 yerleşim yerine ait toplam **950.970 dekar** arazinin sulanmasını kapsamaktadır. Projenin yüzde 60 olan **562.950 dekar** arazinin şebekesi tamamlanarak sulamaya açılmıştır. Böylece Suruç ilçe merkezi ve 105 yerleşim yerinin zirai arazileri suya kavuşmuştur.

Suruç Tüneli Açılış Merasimi – 9 Mart 2014, Suruç

2. 1. 2. 1. Suruç Projesi Gelişim Süreci

Suruç Projesinin nasıl geliştiğine dair kısa bir bilgi sunmak istiyorum. Bir gün Şanlıurfa'dan Gaziantep'e giderken Suruçlular benim yolumu keserek aynen şöyle söylediler. ***“Bakın şu gördüğünüz topraklar çok münbit arazilerdir. Suruçlular olarak bizler çok çalışkan insanlarız ama maalesef hepimiz özellikle dışarıya çalışmaya gidiyoruz. Kendi topraklarımızı sulayacak yeteri miktarda suyumuz olmadığı için topraklarımızdan verim alamıyoruz. Sayın Veysel Eroğlu, siz Şanlıurfa'nın fahri hemşehrisi değil misiniz? Lütfen bu suyu bize getirin, topraklarımızda sulama yapalım. Suruçlular da size minnettar kalacaktır”*** diye söylediler. Ben de ***“Bunun çok büyük bir maliyeti var ama Sayın Cumhurbaşkanımıza konuyu arz edeceğim. İnşallah bu suyu getirmek için gereken bütün projeleri yapacağız.”*** diye söyledim.

Hakikaten Suruçlular çok çalışkan insanlardır. Dolayısıyla bu araziye su getirmek için hemen kolları sıvadık. Yaptığımız ilk iş; Atatürk Barajı'ndan önce terfi merkezi, daha sonra da iletim hattı inşa etmek icap ediyordu. Aradaki dağın geçilmesi için de tünel açılması gerekiyordu. Yani 17.185 metre uzunluğunda dünyanın en büyük sulama tüneline açmak gerekiyordu. Daha sonra bu suyu Suruç Ovası'na aktardıktan sonra sağ sahilde ve sol sahilde büyük iletim kanalları yapılması ve bilahare bu iletim kanallarından sulama şebekesinin kurulması şarttı. Netice itibarıyla bu büyük bir projenin yapılması gerektiğinin kanaatindeydik. DSİ'nin ekipleri ile birlikte Bakanlığımızdaki müsteşar ve müsteşar yardımcılarım ile bu proje üzerine eğildik. Netice olarak projeler hazırlandıktan sonra sıra temel atma merasimine gelmişti.

O tarihte Suruç'ta terör eylemleri de vardı. **Ben Suruç ilçe merkezinde temel atma merasimi yapacağımı söyledim.** Özellikle bazı vali ve kaymakamlar burada risk olduğunu, temel atma merasimi yapmamamız gerektiğini söylediler. Ben de **“Burası bizim memleketimiz, ben de buranın fahri hemşehrisiyim, meydanda temel atma merasimini gerçekleştireceğim”** diye ısrar ettim. Ve arkadaşlar temel atma merasimi için hazırlıklar yaptı. Temel atma merasiminden önce ise Suruçlu esnaflarımızı ziyaret ederek selam vermek istedim.

Ancak arkamda terör örgütü unsurlarının da Suruç esnafının beni nasıl karşılayacağını gözlemlemek için hazır bulunduğunu görmüştüm. Esnaflar da çekindikleri için beni işyerlerine davet edemiyorlardı. Hayırlı işler dileyerek bütün esnafımızı ziyaret ettim. Daha sonra Suruç meydanında gümbür gümbür temel atma merasimi gerçekleştirdik.

Temel atma merasiminde Suruçlulara ithafen **“Allah’ın izniyle size bu suyu getireceğiz.”** dedim. Sayın Cumhurbaşkanımız Başbakanlığı döneminde **“Suruç için ne gerekiyorsa yapın”** diye talimat vermişti. Tabi burada kitabın muhtevasında olduğu için teknik bilgilerine çok kısa temas etmek istiyorum.

GAP’ın yatırım olarak en büyük parçası Suruç Tünelidir. Dünyanın en uzun sulama tüneli olan **Suruç Tüneli; 17.185 metre uzunluğa** sahiptir. Bu tünelin açılması için de köstebek olarak tabir edilen “TBM” adı verilen makinelerle bir taraftan tüneli açarken diğer taraftan da kaplamalarını gerçekleştirdik. Böylece kısa zamanda tüneli tamamlayarak iletim kanallarını açtık.

O tarihte Sayın Başbakanımıza **“Suruç Tünelinin açılışının hazır olduğunu ve mutlaka bu açılış yerinde yapalım.”** diye söyledim. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan; Başbakanlığı döneminde 9 Mart 2014 tarihinde Suruç Tüneli açılışını muazzam bir kalabalık önünde Suruç Meydanında gerçekleştirdi. Merasim esnasında provokasyon yapmak isteyen birkaç kişi olmasına rağmen Suruçlular buna mâni oldular. Cumhurbaşkanımız da çok güzel bir konuşma yaparak; bu ovalara suyla birlikte hayat verildiğini ifade etti. Rabbim Halil İbrahim bereketi ihsan etsin diye sözlerini tamamladı ve meydanda büyük bir alkış tufanı koptu. Cumhurbaşkanımızdan önce ben de bir konuşma yaptım. Neticede bu proje; bölgeye çok büyük bir fayda sağlamış oldu.

Şunu ifade etmek isterim ki; açılış merasiminden birkaç hafta sonra Suruç’u tekrar ziyaret ettim. Bu sefer ziyaret ettiğim esnafların davranışlarının çok daha farklı olduğunu gördüm. Esnafımız, vatandaşlarımız beni gördüklerinde işyerlerine, evlerine bir şeyler ikram etmek için **“Buyurun buyurun”** diyerek davet ediyordu. Vatandaşın teveccühünü ve alakasını buradan hayırla yâd ediyorum.

Daha sonra 2022 yılının Kasım ayında Suruç’a bir ziyaret gerçekleştirdim. Hakikaten Suruçlular beni büyük bir coşkuyla karşıladılar. Esnaflarımızı ziyaret ettik ve vatandaşlarımızla hasbıhal ettik. Suruç Kaymakamlığımızı ziyaret ettik. Neticede bütün Suruçlular; **“Suruç size minnettar, çok teşekkür ediyoruz”** diyerek teveccühlerini iletiler. Bu sözler karşısında gerçekten çok duygulandım. Milletimiz vefakâr ve yapılan hizmetleri unutmamaktadır. Bu vesileyle bütün Suruçlu sevgili hemşehrilerimi gönülden selamlıyorum.

Su; gerçekten bölgeye bereket getirdi. Ama burada da şöyle bir husus var. Birdenbire susuz bir yere su verince su fazla kullanılmaya başlandı ve bunun neticesinde yer altı suyu yükselmiş oldu. Bunun da çözümünün bulunması gerekmektedir. Suyu tasarruflu kullanmamız gerekmektedir. Sulama maksatlı suyun kullanımı gündüz saatlerinden ziyade gece saatlerinde kullanılması tasarruf sağlayacaktır. Mutlaka damlamalı ve yağmurlama sulama ile sulama yapmak gerekiyor. Suruçlular bu hususta dikkat ederlerse seviniriz. DSI'den bu konuda gerekli çalışmaların yapılarak drenaj mes'alesinin çözüme kavuşturmasını istedik. Teknik kısımlar kitapta yer aldığı için detayına girmiyorum. Suruç Projesi hayırlı olsun.

2. 1. 2. 2. Suruç Projesinin Teknik Özellikleri

Suruç Ovası Pompaj Sulaması, Suruç Tüneli ile birlikte **9 üniteden** oluşmaktadır. Terfi merkezi kapsamında her biri saniyede **7,5 m³** suyu 60 metre terfi ettiren 8 devasa pompa bulunmaktadır. Suruç Tüneli, **17.185 metre** uzunluğu ile dünyanın en uzun sulama tüneli unvanına sahiptir.

Ana İletim Kanalı 1. Kısım

- ✓ Uzunluğu : 29.150 m
- ✓ Kapasite : 90,10 m³/s

Ana İletim Kanalı 2. Kısım

- ✓ Tünel Uzunluğu : 17.185 m
- ✓ Galeri Uzunluğu : 1.231 m
- ✓ Kapasite : 70 m³/s

Ana İletim Kanalı 3. Kısım

- ✓ Uzunluğu : 1.159 m
- ✓ Kapasite : 70 m³/s

Taşbasan Depolaması

- ✓ Toplam Hacim : 5.355.000 m³
- ✓ Rezervuar Alanı : 1.526 km²

Suruç Sağ Sahil Ana Kanalı

- ✓ Uzunluk : 24,6 km
- ✓ Kapasite : 35 m³/s

Suruç Sol Sahil Ana Kanalı

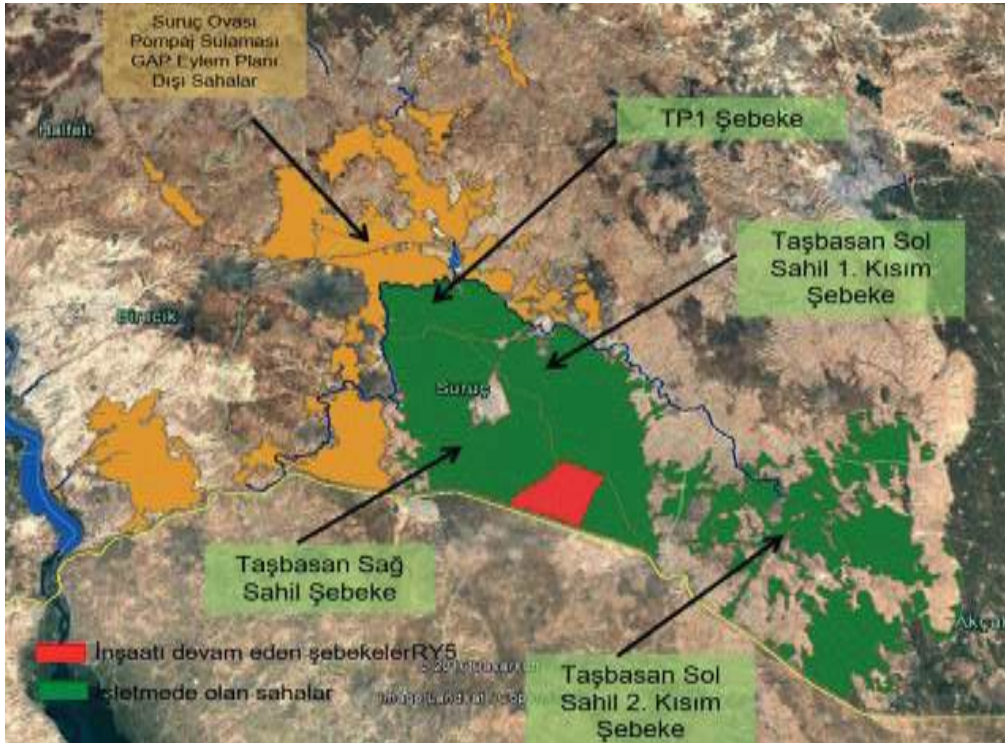
- ✓ Uzunluk : 43,6 km
- ✓ Kapasite : 34,1 m³/s

Sulamalar

- ✓ Toplam Sulama Alanı : 950.970 dekar
- ✓ Sulamaya Açılan Alan : 562.950 dekar

Suruç Tüneli

Suruç Ovası Sulaması Genel Vaziyet Planı

Kapalı Sulama Sisteminden Bir Görüntü

2022 yılında sahada yapılan fiili ürün deseni ile takriben **1,1 milyar TL** gelir artışı sağlanmıştır. Proje bütün üniteleriyle tamamlandığında takriben **95.000 kişiye** istihdam sağlayacaktır.

Suruç Tüneli, Dünya'nın sayılı tünellerindendir. Proje ile Suruç Ovası, Fırat Nehri'nin suları ile hayat bulmuş ve bölge insanının yüzü gülmüştür. Projenin toplam maliyeti 2022 birim fiyatlarıyla takriben **25 milyar TL**'dir.

GAP muhtevasında daha pek çok sulama projesi inşa edilmiş ve edilmektedir. Sulamalar ziraatta çarpan etkisi yapmaktadır. Bölge insanının her geçen gün daha fazla hissettiği sulamaların faydasını, projenin tamamen bitmesiyle birlikte ülkemiz ve bölge ülkeleri de hissedecektir. **Çünkü GAP bölgesi bütün Dünya'ya gıda ihracatı yapan bir üretim ve ihracat üssü haline gelecektir.**

2. 1. 2. 3. Suruç Tüneli Açılış Merasiminde Gerçekleştirdiğim Hitabım

Çok Değerli Hemşehrilerim,

Hepinizi hürmet ve muhabbetle selamlıyorum. GAP Eylem Planında yer alan ve projeleri büyük oranda tamamlanan Suruç Ovası Pompaj Sulaması Projesi'nin inşaat işleri çok sayıda üniteye ayrılarak kademeli olarak devam ediyor.

Suruç Ovası'nı sulayacak projenin en önemli ayaklarından biri olan Suruç Tüneli'nde ise şükürler olsun mutlu sona ulaştık.

Toplam maliyeti 2014 yılı birim fiyatları ile **2 milyar TL**'yi bulan Suruç Ovası Pompaj Sulaması Projesinin alt üniteleri şunlardır:

1. Suruç Tüneli,
2. Suruç Ovası Pompaj Sulaması Ana İletim Kanalı I. Kısım,
3. Suruç Ovası Pompaj Sulaması Sol Sahil Ana Kanal,
4. Suruç Ovası Pompaj Sulaması Sağ Sahil Ana Kanal,
5. Taşbasan Depolaması,
6. Taşbasan Sol Sahil Sulaması 1. Kısım,
7. Taşbasan Sol Sahil Sulaması 2. Kısım,
8. Taşbasan Sağ Sahil Sulaması'nı tamamladık.

Bu yıl sulama mevsiminde Atatürk Barajı'ndan Suruç Ovası'na su vermiş olacağız. Suruç Ovası Pompaj Sulaması ile Suruç Ovası'nda toplam **950 bin 970 dekar zirai araziye** basınçlı olarak yağmurlama ve damla sistemiyle sulayacağız.

Suruç Ovası'nda **950 bin 970 dekar** zirai araziye su sağlayacak Suruç Tüneli, Tünel Delme Makinesi ile açılan sulama maksatlı, ülkemizin en uzun, **Dünyanın ise en uzun 5. tüneli** olma özelliğine sahip.

Suruç Tüneli'nin sözleşmesini **09 Mart 2009 tarihinde** gerçekleştirdik. Kazı çapı **7,80 metre** bitmiş iç çapı **7.00 metre** olan Suruç Tünelinin kazı çalışmalarını köstebek diye de tabir edilen Tünel Delme Makinesi (TDM) ile yaptık.

Yeraltında dev bir köstebek gibi çalışan TDM ile çevreye ve yer üstündeki yapılara zarar vermeden kilometrelerce kazı yapılarak su getiriliyor.

Bir matkap gibi çalışarak hızlı bir şekilde tüneli delip içindeki harfiyatı da dışarı boşaltan ve aynı anda tünelin döşeme ve prefabrik kaplamasını da yapabilen Tünel Delme Makinesi ülkemizde KOP, GAP, Melen, Gerede gibi çok önemli su projelerinde de kullandık, kullanıyoruz.

Atatürk Barajı'ndan Suruç Ovası'na saniyede 90 m3 su aktaracak olan Suruç Tüneli, böylece ülkemizdeki birçok nehirden daha büyük debiye sahip olacak. Bu rakam ülkemizin en hızlı akan nehri Çoruh'un yıl içindeki en düşük debisinin yaklaşık iki katına, en yüksek debisinin ise beşte birine yakın bir değer oluyor.

Sayın Başbakanım siz bana takılmıştınız “borulardan aynı arabayı geçiriyorsun değiştir bu arabayı “diye ben de bu talimatınıza uydum, bu borulardan bırakın arabayı tır geçiriyor. **Suruç Ovası Sağ Sahil Şebeke, Sol Sahil 1. ve 2. Kısım Şebeke ile TPI Sulaması Şebeke inşaatları** hızla devam ediyor.

GAP'ı kaptırmam diyorlardı ama Sayın Başbakanım siz, diğer rüya projeleri bitirdiğiniz gibi bunu da aldınız bitiriyorsunuz. Bu da size nasip oldu.

Hayırlı uğurlu olsun...

Gaziantep'te yıllarca sürüncemede kalmış baraj, gölet ve sulama sistemlerini Allah'a şükür biz hayata geçirdik. 9 baraj ve gölet inşa ettik. Bu barajlar içerisinde **Kayacık Barajı, Doğanpınar Barajı**, Gaziantep'linin mesirelik alan olarak kullandıkları **Alleben Göletini ve Mesirelik Alanı** gibi önemli projeler bulunmaktadır. Ayrıca Gaziantep'in münbit ovalarını da sulamaya açarak vatandaşlarımızın gelir seviyesini yükselttik. Gaziantep'te takriben **220.000 dekar araziye** sulamaya açarak 2023 yılı birim fiyatlarıyla yıllık **660 milyon TL zirai gelir artışı** sağladık.

Gazi şehrimiz güzel Gaziantep ile alakalı bir hatıramdan burada bahsetmek istiyorum. Gaziantep Milletvekilimiz Mehmet Erdoğan Bey, kendi bölgesinde olan ve yıllardır inşa edilemeyen **Ardıl Barajından** bahsetti. *“Sayın Bakanım, siz ülkemizin dört bir yanına baraj ve göletler inşa ediyorsunuz, bu konuda uzman bir ilim insanısınız, benim bölgemde de yıllardır konuşulan ancak bir türlü inşa edilemeyen Ardıl Barajı var. Bu baraj için inşa edilemez diyorlar ancak benim kanaatime göre bu baraj inşa edilebilir. Konunun uzmanı olarak siz de bu barajı inceler misiniz?”* dedi.

Hakikaten ben de Ardıl Barajın raporlarını incelediğimde yapılabilir olduğunu ve çok verimli bir proje olduğunu tespit ettim. Baraj ve sulaması, inşaat maliyetini 5-6 yılda geri ödeyecek çok fizibil ve muhteşem bir proje olduğunu hayretler içinde gördüm. Ardıl Barajı için *“yapılamaz”* diyenlere *“niçin yapılamaz?”* diye sordum. Bizim anlayışımızda **yapılamaz, imkânsız** diye bir durum asla söz konusu olamaz. Klasik inşaat tekniklerinin yanında modern baraj inşaat teknikleri kullanılarak bu baraj yapılabilir dedim.

Ardıl Barajının inşa edilmesi için hemen talimat verdim ve projelerin hazırlanmasını

istedim ve hazırlanan projeleri bizzat kontrol ettim. Ardından hızla inşaat ihalesini gerçekleştirdik. 25 Kasım 2013 tarihinde de Ardıl Barajının temelini attık. Baraj inşaatı başladıktan sonra projeyi yerinde incelemek için bölgeye gittim. O bölgedeki vatandaşlarımız ve Gaziantep Milletvekilimiz Mehmet Erdoğan Bey, bizi coşkuyla karşıladılar.

Netice olarak Ardıl Barajı hızla inşa edildi, sulama inşaatları da hayata geçirildi. 2016 yılında barajın açılışını yaptığımızda vatandaşlarımızın mutluluğunu kelimelerle ifade etmek mümkün değildi. 54 m yüksekliğindeki, 11 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip Ardıl Barajı ile 25.330 dekar münbit arazi sulanmakta ve bölgenin kalkınmasına büyük katkı sağlamaktadır.

Allah'a şükür yapılamaz denilen barajları yaptık, geçmiş dönemde bir gölet 20-30 yılda ancak tamamlanabiliyordu, biz ilk defa tesislerin temelini atarken açılış tarihi ve saatini ilan ettik. DSİ Genel Müdürlüğüm ve Bakanlık yaptığım dönemlerde bu açılış tarihi ve saati verdiğimiz projelerin %99'unu gerçekleştirmenin bahtiyarlığını yaşıyorum.

Tecrübe ile şevk ve heyecanın birleşmesinin neticesi budur...

Ardıl Barajı Temel Atma Merasimi – 25 Kasım 2013

GAZİANTEP MİLLETVEKİLİ MEHMET ERDOĞAN'IN HATIRASI

2007 yılında, 23 Dönem Gaziantep Milletvekili olarak seçildim. O dönemde bölgede; Gaziantep'in Araban ve Yavuzeli ilçelerini, Adıyaman'ın Besni ilçesi ve Kahramanmaraş'ın bir kısmını sulayacak **Çetintepe Barajı** vardı. Çetintepe Barajı için rantabil olmadığı yönünde raporlar vardı. Konuyu Sayın Bakanımız Veysel Eroğlu'na iletince kendisinin başkanlığında ciddi bir çalışma gerçekleştirdik.

Bu çalışmalar neticesinde 2007 yılı fiyatlarıyla bölgeye yıllık 250 milyon TL katkı sağlayacağını gördük. Bu katkı 2023 yılı fiyatlarıyla yıllık 1 milyar TL'den fazladır.

Çetintepe Barajını, Veysel Eroğlu Bakanımızın büyük destekleriyle yatırım programına alarak 19 Ağustos 2014 tarihinde temelini attık. Ardından kendisinin takip ve destekleriyle 2021 yılında baraj tamamlandı. Şimdi proje dahilinde 2 tünel ve 1 viyadük inşa edilerek tamamen cazibeli olarak Gaziantep, Adıyaman ve Kahramanmaraş'ın arazileri sulanacaktır. Araban Ovası, Besni Ovası, Yavuzeli Ovası ve Kahramanmaraş'ın Pazarcık ilçesinin 710.000 dekar münbit arazisi Çetintepe Barajı ile sulanacaktır.

Gaziantep için çok önemli olan bir başka projemiz de **Ardıl Barajı** idi. Ardıl Barajı inşa edilmeden önce bu sular akıp gidiyor ve Fırat Nehrine dökülüyordu. DSİ kayıtlarında da Ardıl Barajının rantabil olmadığı, gövdesinin su tutmayacağı iddiası vardı. Yaptığımız çalışmalarla bu barajı yatırım programına aldirmayı sağladık. 2013 yılında Ardıl Barajının temelini Veysel Eroğlu Bakanımızla birlikte attık. Sayın Bakanımız Araban'da temeli atarken omuzlarıma samimi bir şekilde vurarak bana **“Mehmet Bey, sen Ardıl, Ardıl, Ardıl diye diye ısrarcı oldun. Bak işte Ardıl Barajının temelini atıyoruz. Sana bir ceza kestim, torununun adını ‘Ardıl’ koyacaksın.”** dedi. Biz de torunumuzun göbek adını ‘Ardıl’ koyduk.

Şimdi o Ardıl Barajı tamamlandı ve bu baraj sayesinde Araban Ovasında 25.330 dekar arazi sulanmaktadır. Bu sulamalar sayesinde bölgemizde bir ilk yaşandı ve buğday üretimin yanında ikinci ve üçüncü ürün de üretilmeye başladı. Kastamonu Taşköprü ilçesinden sonra ülkemizin en önemli sarımsak üreten ilçesi Ardıl ve Araban oldu. Bu muazzam işlerin mimarı Veysel Eroğlu Bakanımızdır. Çünkü Sayın Bakanımız o dönem bizi kırmadı ve bu barajın bizzat projelerini inceleyerek yatırım programına koydurdu.

Gaziantep Ardıl Barajı

Adıyaman Gölbaşı'nda Çetintepe Barajının temeli atılırken Veysel Eroğlu Bakanımıza bir el halısı hediye edilmişti. Sayın Bakan **“Çetintepe Barajı ve Ardıl Barajının mimarı değerli kardeşim Mehmet Erdoğan'dır.”** dedi ve kendisine hediye edilen halıyı bana hediye etti. O halının değeri benim gözümde paha biçilemez olup evimizin en güzel yerinde asılıdır.

GAP'ın en önemli projelerinden biri olan Ilısu Barajına, Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından, Sayın Veysel Eroğlu Bakanımızın ismi verilince, Gaziantep Milletvekillerimizle birlikte ilimizde inşa edilen Çetintepe veya Ardıl Barajlarından birine daha Sayın Veysel Eroğlu Bakanımızın ismini vermek istedik. Kendisi büyük bir tevazu göstererek arkadaşlara dönüp **“Buraya benim adımla değil, Sayın Mehmet Erdoğan'ın adını verin. Çünkü bu projelerin asıl mimarı Mehmet Beydir.”** dedi.

Gaziantep'imizin önemli mes'elelerinden biri de içmesuyu mes'elesidir. Sayın Bakanımız DSİ Genel Müdürü iken Mizmilli Kaynağının suyunu şehrimize getirerek içmesuyu mes'elemizi çözmüştü. Daha sonra şehrin nüfusunun artması ve Suriyeli vatandaşlarımızın da gelmesiyle Gaziantep'in yeni su kaynaklarına ihtiyacı oldu. Sayın Bakanımız, Düzbağ Regülatörü ve takriben 105 km uzunluğunda isale hattı ile Gaziantep'in içmesuyu mes'elesini kökünden çözdü.

Biz Veysel Eroğlu Bakanımıza, Gaziantep olarak, bölge olarak minnet borçluyuz. Allah kendisinden razı olsun. Biz kendisini çok seviyoruz, o da bizleri çok seviyor. Şuanda bölgemizde münbit araziler sulanıyor, vatandaşlarımız çok memnun.

2.2. GAP'TA ANA KANALLAR VE TÜNELLER

Suyun iletimi yani suyun kaynağından alınıp ihtiyaç duyulan yerlere aktarılması için dev kanallar ve tüneller inşa edilmektedir. GAP kapsamında bu tür kanal ve tünel projeleri çokça inşa edilmiş ve edilmektedir.

Şanlıurfa Harran Sulamaları kapsamında 2009 yılında işletmeye açılan Yukarı Harran Ovası Sulaması Ana Kanalı, Kralkızı-Dicle Sulamaları kapsamındaki ana kanallar, Aşağı Fırat II. Merhale Projesi kapsamındaki Aşağı Mardin Ana Kanalı gibi dev su yapıları tamamlanarak hizmete sunulmuştur.

Daha önce bahsettiğim gibi ana kanalların tamamlanması akabinde şebeke inşaatları daha hızlı ve kısa sürede inşa edilmiştir. Böylece GAP'ta sulama projeleri daha çabuk devreye alınmış olacaktır.

2.2.1. ŞANLIURFA MARDİN ANA KANALI

GAP'ta inşa ettiğimiz sulama projelerinin en önemlilerinden biri Mardin-Ceylanpınar Ovaları Sulamasıdır. Bu projenin en önemli kısımlarından biri **Şanlıurfa-Mardin Ana Kanalı**dır. Bu kanal sayesinde Atatürk Barajının suyu, Mardin'in münbit topraklarının sulayacaktır.

Toplam uzunluğu 221 km olan ve üç kısım halinde inşa ettiğimiz bu kanal, Dünya'nın sayılı projelerinden biridir. **Şanlıurfa-Mardin Ana Kanalı**, 161 km'lik **Süveyş Kanalı**ndan daha uzundur. Şanlıurfa-Mardin Ana Kanalı'nın debisi $200 \text{ m}^3/\text{s}$ olup, bu değer Kızılırmak Nehrinin Mart ayı debisine eşittir.

Yani inşa ettiğimiz ana kanal sun'i bir nehirdir. Ana kanalın boş halinde içerisine yan yana 7 iş kamyonu sığmaktadır. Bu da projenin büyüklüğünü ve iletilen suyun ne kadar fazla olduğunu göstermektedir.

Şanlıurfa-Mardin Ana Kanalı

Bozova 1. Kısım Anakanalı

Mardin Ana Kanalı ile Atatürk Barajından getirdiğimiz suyu, Mardin Depolamasında biriktirerek 83.438 hektar arazi sulanacaktır. İlk kademesi 135 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip Mardin Depolamasının inşaatı devam etmektedir. Sulama projeleri ise değişik safhalarda devam etmektedir.

2. 2. 1. 1. ŞANLIURFA-MARDİN ANA KANALI İNŞA SÜRECİ

DSİ Genel Müdürlüğünün GAP Bölgesindeki yatırımları çok fazlaydı. Ancak Sayın Cumhurbaşkanımız Başbakanlığı döneminde 2008 yılında Diyarbakır’da açıkladığı GAP Eylem Planı ile yatırımlar arttırıldı. Ama yatırım programında çok büyük miktarda yapılacak hizmetler yer almaktaydı. Özetle şunu ifade etmek istiyorum. **“2003 yılında DSİ Genel Müdürü olduğum zaman; programda ne kadar yatırım var toplam miktar nedir diye sordum.”** Arkadaşların yaptıkları hesaba göre eski parayla 82 katrilyon, altı sıfır attıktan sonra yeni parayla 82 milyar TL’lik yatırım programında ihale edilmiş işler var diye cevap verdiler. Ancak yatırım ödeneğiniz nedir diye sorduğum zaman, 2003 yılında takriben 2 katrilyon yani 2 milyar TL ödenek olduğunu öğrendim. 82 milyar TL’yi 2’ye böldüğümüzde 41, yani söz konusu DSİ ödeneği ile yatırım programındaki işler ancak 41 yılda tamamlanabilecektir. Tabi bu durum kabul edilemezdi. Bu konuda hemen bir öncelik planlaması yaptım.

Mühim olan, yatırımları öncelik sıralamasına koymaktı. Önceliğe aldığımız yatırımları hızla tamamlayarak onlardan fayda sağlamak esas gayemizdi. Meyvelerini hızlı alabileceğimiz bir yatırım planlaması yaptık.

Tabi bu durumda Şanlıurfa-Mardin Ana Kanalının yapılması, özellikle **Viranşehir Ovası Sulaması, Mardin-Kızıltepe Ovası Sulaması** zaman alacaktı. Bir gün o tarihte Diyarbakır Milletvekili olan Faruk Bayrak beni aradı. Vekilimiz dedi ki: **“Viranşehir’deki vatandaşlarımız Şanlıurfa’ya geldiğiniz zaman sizi Viranşehir’e davet ediyorlar. Çok önemli teklifleri olacak.”** Ben bu davetten çok memnun oldum.

Viranşehir’e gittiğim zaman hakikaten bütün çiftçilerin bir salonda toplanmış olduğunu gördüm.

Çiftçilerimiz; **“Şanlıurfa-Mardin Ana Kanalını yapmaya karar verirsiniz yarı bedelini biz ödeyelim. Ayrıca Viranşehir Ovası sulamasını da biz gerçekleştirelim. Bu konuda sizlere destek verelim. Çünkü burada hat safhada suya ihtiyaç var.”** dediler. Ben de bu tekliften çok memnun olduğumu kendilerine ilettim.

Vatandaşla devlet katkısıyla yatırım yapılması ne güzel bir şey diye düşünerek bunun bahtiyarlığını yaşadım. Ben de Viranşehirli çiftçilerimize **“tamam”** diyerek, **“Şanlıurfa-Mardin Ana Kanalının ihalesini hemen yapacağım, yarısını da siz vereceksiniz tamam mı?”** diye sordum. Hep birlikte **“tamam”** dediler.

Şanlıurfa – Mardin Ana Kanalı 221 km uzunluğunda ve yan yana 7 tane kamyonun sığabildiği dev bir sun’i nehir olup Süveyş Kanalından daha büyüktür.

Dağları delerek bu kanalın inşasını gerçekleştireceğiz. Tabi cazibeli akması için mecburen münhaniler takip edilecek yani Atatürk Barajından suyu alarak Mardin’de depolamasına kadar götüreceğiz. Bu müthiş bir projedir. Belki dünyanın sayılı sun’i nehirlerinden birisini inşa edeceğiz. Projelere başladık, yatırım yaptık ve hızla ilerliyoruz.

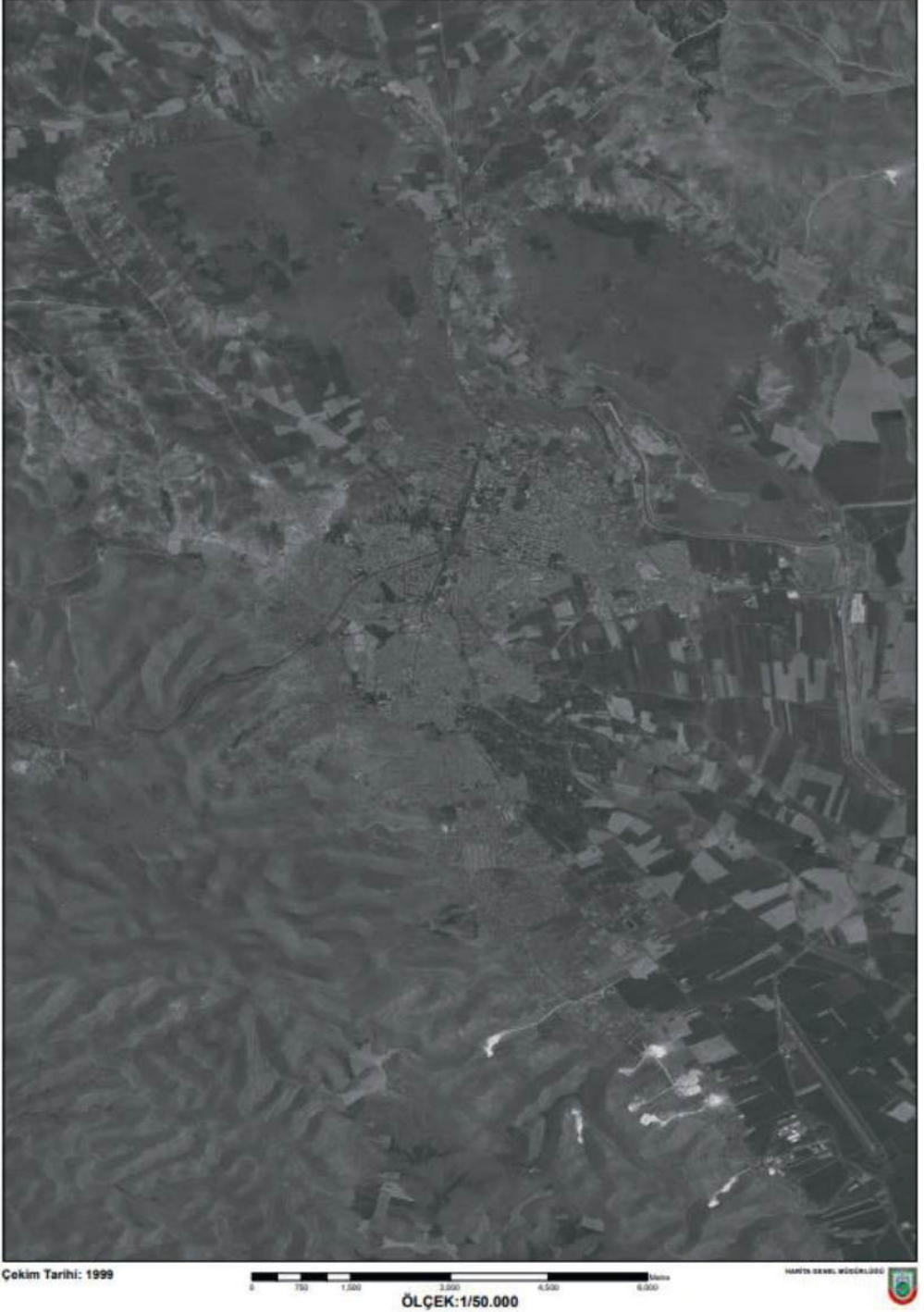
Bu arada Viranşehir’e tekrar gittim. **“Arkadaşlar söz vermiştiniz yarısını verecektiniz hani?”** dedim. Onlar da devlet yapar diyerek hiçbir kuruş dahi vermediler. Ben de o zaman şebekeyi yapmalarını söyledim. Onlar da **“Tamam ana kanal gelince şebekeyi yaparız o zaman siz bizim hemşehrimiz değil misiniz? Size fahri hemşehrilik beratını biz Şanlıurfalılar verdi”** diye beni bir noktada manevi olarak zorladılar. **“Tamam, yapacağız”** dedik ve muhteşem bir kanal inşa ettik. Şanlıurfa’dan Mardin-Kızıltepe’ye kadar suyu götürdük.

Bu sefer Milletvekili Mehmet kardeşim geldi. **“Viranşehir’in evladayım hemşerimiz olarak sulama alanı istiyoruz, lütfen ihale edin.”** dedi. Ben de **“Ya hani Viranşehirililer destek verecekti ne oldu?”** diye sordum. Onlar da **“Devlet her şeyi yapar, lütfen bunu yapın.”** dedi. Netice itibarıyla biz de vatandaş hizmet bekliyor düşüncesiyle onların da ihalesini yaptık.

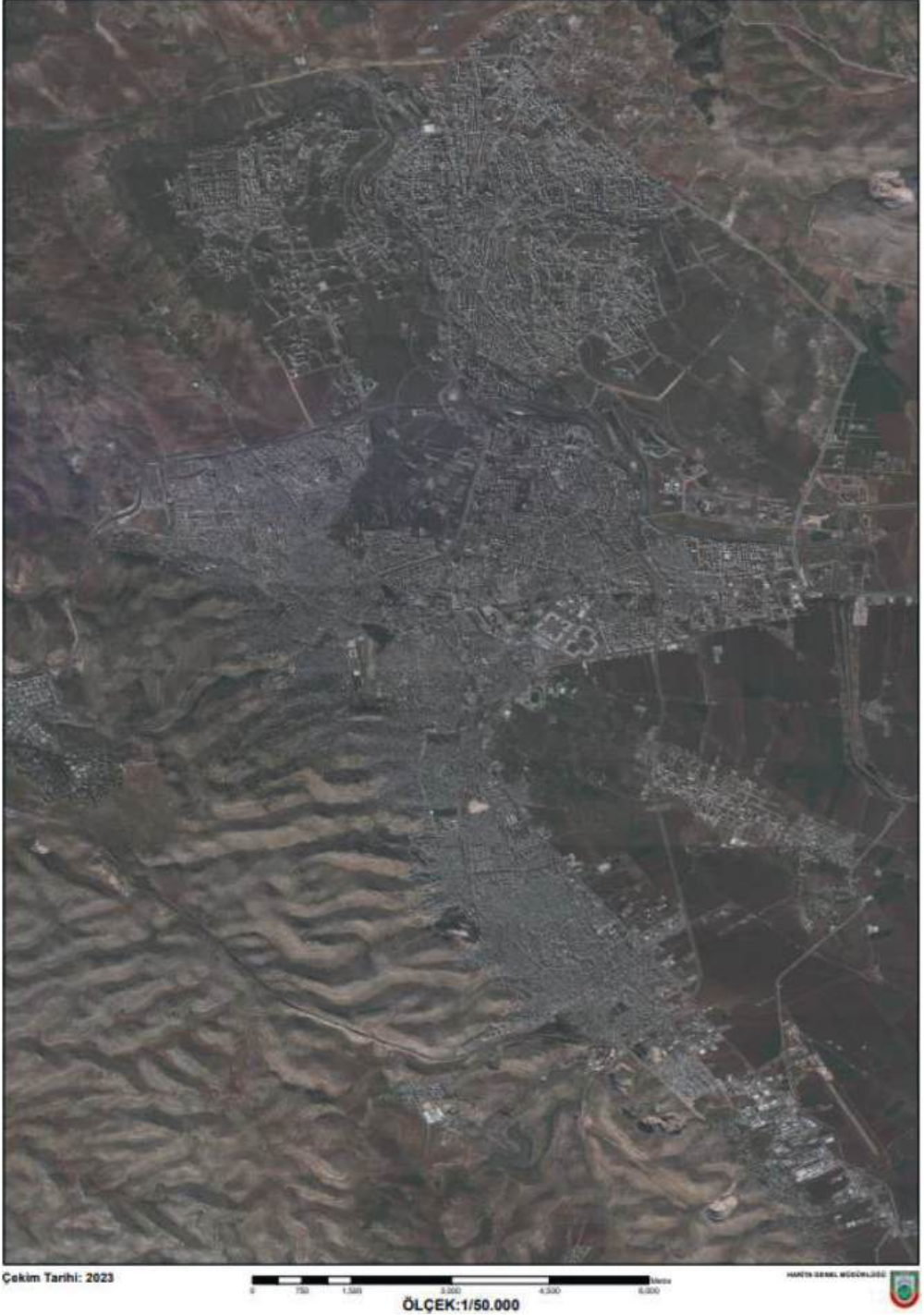
Allah’a şükür şimdi Viranşehir Ovası’ndan Mardin’e kadar su iletildi. Gerçekten muhteşem hizmetler yapıldı. Tabi bunları çok uygun şartlarla rekabeti sağlayarak gerçekleştirdik. Çok sıkı denetleyerek takip ettik. Bereketli olsun.

Su bereket getirsin inşallah...

Şanlıurfa'ya yapılan yatırımlarla bu şehrimiz çok gelişti. 1999 ve 2023 hava fotoğraflarına bakılırsa bu gelişim açıkça görülebilmektedir.

Şanlıurfa Şehir Merkezinin 1999 Hava Fotoğrafi

Şanlıurfa Şehir Merkezinin 2023 Hava Fotoğrafi

2.2.2. ŞANLIURFA TÜNELLERİ

GAP'ın ve hatta dünyanın sayılı sulama tünellerinden biri de Şanlıurfa Tünelleridir. Bu tüneller sayesinde Fırat Nehrinin suyu dağları aşır, zirai arazilere ulaşmaktadır. Şanlıurfa tünelleri her biri 26,4 km uzunluğundadır. Öyle ki, her bir tünelden yan yana iki kamyon rahatça geçebilir.

Şanlıurfa Tünelleri GAP'ın en önemli ünitelerindendir. Çünkü Atatürk Barajından alınan suyunun büyük bölümü Şanlıurfa Tünelleri vasıtası ile zirai arazilere ulaşmaktadır. Tünel kazı çapı **9,5 m**, **tünel iç çapı ise 7,62 m**'dir. Toplam debi ise **328 m³/s**'dir. Şanlıurfa Tünelleri, özellikleri ve debi kapasitesi nazarı itibare alındığında, Dünyada aynı maksatla inşa edilmiş tüneller arasında ilk sıradadır.

2.3. GAP'TA ENERJİ PROJELERİ

GAP'ta sulamalar doğrudan bölge insanına katkı sağlamaktadır. Sulamalar, projenin en önemli ve beklenen kısmını oluştursa da enerji projeleri de çok önemli ve ülkemizin cari açığının azaltılması noktasında son derece mühim projelerdir. Suyun gücünden istifade edilerek üretilen hidroelektrik enerji, yerli ve yenilenebilir olması sebebiyle çok daha önemlidir.

Özellikle 2019 yılında başlayan Covid-19 salgın süreci ve ardından Rusya-Ukrayna savaşı ile birlikte bütün Dünya'da enerji krizi yaşanmıştır. Bütün bunlar enerjinin ehemmiyetini daha çok ortaya koymuştur. Diğer taraftan Türkiye, özellikle 2003 yılı öncesinde neredeyse tamamen enerjide dışa bağımlı bir ülke idi. Malum olduğu üzere ülkemizin cari açığının en önemli bölümünü enerji ithalatı oluşturmaktadır. Enerjide kendi kendine yetebilen bir Türkiye, kalkınma ve gelişme bakımından daha avantajlı duruma gelmektedir. Bütün bu sebeplerden dolayı GAP çok daha önemli bir duruma gelmiştir.

Türkiye'nin hidroelektrik enerji potansiyelinin %21'i GAP kapsamında yer almaktadır. GAP enerji projeleri çerçevesinde, Fırat ve Dicle nehirleri ile yan kolları üzerinde 22 baraj ve 17 hidroelektrik santral projesi inşa edilerek, 7.392 MW kurulu güç ile yılda 27 milyar kWh enerji üretilmesi planlanmıştır. GAP enerji projelerinin gerçekleşme oranı %91'dir. İnşa edilmekte olan 2 adet baraj ve planlama safhasında olan 2 adet HES'in toplam yıllık enerji üretimi 2 milyar 60 milyon kilowatt.saat'ten fazladır.

Proje kapsamında yer alan ve inşaatı tamamlanan **Karakaya, Atatürk, Birecik, Karkamış, Batman, Kralkızı, Dicle** ve en son **Ilısu Prof. Dr. Veysel Eroğlu** Barajlarında elektrik üretilmektedir. Şimdiye kadar toplam 16 baraj ve 10 hidroelektrik santralin inşaatı tamamlanmıştır.

GAP'ın kilit projelerinden biri olan ve en son işletmeye alınan enerji projesi Ilısu Barajıdır. Ilısu Barajı, GAP'ın iki temel su kaynağından biri olan Dicle Nehri üzerine inşa edilen en büyük barajıdır. Türkiye Cumhuriyetinin en büyük ve vizyon projelerinden biri olan proje ile alakalı detaylı bilgileri ve hatıralarımı kitabın ileriki bölümlerinde vereceğim. Ancak burada kısaca temel bilgilerden bahsetmek istiyorum.

Plan ve projelerinden inşaatına kadar, bütün safhalarını bizzat takip ettiğim **İlusu Prof. Dr. Veysel Eroğlu Barajı**, 1.200 MW kurulu gücünde olan 6 türbinden meydana gelmektedir. Barajın yıllık enerji üretimi 4 milyar 120 milyon kWh'tir. GAP'ın en önemli enerji projelerinden biri olup 2022 yılı verilerine göre ülkemizin enerji ihtiyacının %5'ini tek başına karşılamaktadır.

İnşaatı, Bakanlığım döneminde 2018 yılı Haziran ayında tamamlanan barajın resmi açılışı 6 Kasım 2021 tarihinde Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın teşrifleriyle gerçekleştirilmiştir. **Bu güzide tesis enerji üretmeye başladığı andan Mayıs 2023 tarihine kadar toplam 6,3 Milyar kWh enerji üreterek, milli ekonomiye yaklaşık 18 milyar TL katkı sağlamıştır.** Ilisu Projesi, baraj inşaatının yanında yeniden yerleşim, tarihi ve kültürel eserlerin taşınması gibi çok yönlü bir projedir. Ilisu Barajı ayrıca Cizre Barajının yapılabilirliğine de imkân tanınması bakımından ayrıca önemli bir projedir. Bu önemli barajın bütün detaylarıyla anlatıldığı **“Dicle'nin Gizli Hazinesi Ilisu Prof. Dr. Veysel Eroğlu Barajı”** isimli kitap, DSİ Vakfı tarafından 2022 yılında yayınlanmıştır.

GAP'ın önemli enerji projelerinden biri de **Silvan Barajıdır**. Bu muazzam projenin bölge için ne kadar önemli olduğunu bildiğim için projeye bizzat ilgilendim. Bölgede istihdama büyük katkı sağlayacak olan ve kalkınmada lokomotif vazifesi yapacak Silvan Barajının inşa edilmesine bazı çevreler karşı çıkmıştır. Ancak bölgenin makûs talihini değiştirecek bu muazzam projenin başlaması ve hızla inşa edilmesi için büyük gayret sarf ettik.

Silvan Barajı, Atatürk Barajından sonra ülkemizin en büyük sulama sahasına sahip barajıdır. Aynı zamanda GAP'ın da en büyük projelerinden olan Silvan Projesinin ana depolama tesisi konumunda bulunan ve **Ön Yüzü Beton Kaplamalı Kaya Dolgu** sınıfında 175,5 metre yüksekliği ile **Ülkemizin ve Avrupa'nın en yüksek barajı** olan Silvan Barajı ve HES'in gövde dolgusu tamamlanmıştır.

4 Mayıs 2012 tarihinde bizzat temel atma merasimine katılarak vatandaşlarımızla birlikte temelini attığımız Silvan Barajı, 8 milyon 680 bin m³ gövde dolgu hacmine sahip olup, 7,3 milyar m³ su biriktirecektir. Diyarbakır'ın Silvan ilçesinde inşa edilmekte olan Silvan Barajı ve HES bütün üniteleriyle birlikte tamamlandığında, sulama ve enerji üretimini ihtiva eden 4 ayrı safhada işletilecektir. Her safhada, Silvan Barajı rezervuarından sulamaya verilen su miktarı artarken, Silvan Hidroelektrik Santralinde üretilen elektrik enerjisi azalacaktır. 4. ve nihai safha ile birlikte enerji üretimi 681 milyon kWh'tan 88,41 milyon kWh'a inerken, sulamaya verilen su miktarı 1 milyar 791 milyon m³'e yükselecektir. Silvan Barajının temel atma merasiminde benim ve diğer Bakanların geçeceği yoldaki bir menfeze bomba konulmuştu. Ama canımızı alacak olan Rabbülalemindir. Bu yüzden bomba patlamadan imha edilmişti.

Silvan Barajı'nda depolanacak sular ile hâlihazırda kuru ziraat yapılmakta olan **2 milyon 350 bin dekar arazide** modern sistemler ile sulama yapılabilir. Silvan Barajı ve HES, zirai sulama ve enerji üretiminden milli ekonomiye yıllık **3,75 milyar TL** katkı sunarken 305 bin kişiye de istihdam imkânı oluşturacaktır.

2. 4. GAP'TA İÇMESUYU PROJELERİ

GAP muhtevastındaki 9 il ve pek çok ilçede içmesuyu temini hususunda çok önemli projeler tamamlanmıştır. GAP kapsamında bulunan Diyarbakır, Adıyaman, Şanlıurfa, Gaziantep, Kilis, Mardin ve İlçeleri, Şırnak ve İdil ilçesi ile Siirt ve ilçelerinde DSİ tarafından tamamlanan tesislerle bugüne kadar toplam **yıllık 860 milyon m³** içmesuyu temin edilerek Bölgedeki illerin uzun vadeli ihtiyaçları karşılanmıştır.

2. 4. 1. ADIYAMAN İÇMESUYU TESİSLERİ

Adıyaman şehir merkezinin 2040 yılına kadar olan içmesuyu ihtiyacı, Çelikhan ilçesi yakınlarındaki; **Havşari, Çokpınar, Mir ve Balıksırtı kaynaklarından** alınan menba suyunun 35 km'lik isale hattı ile iletilmesiyle karşılanmıştır. Proje ile yıllık 20 milyon m³ içmesuyu temin edilmiştir.

Besni ve Çelikhan ilçe merkezleri, 4 belde, 11 köy ve Gölbaşı OSB'nin içmesuyu ihtiyacı Erkenek kaynağından sağlanacaktır. 134 km uzunluğunda isale hattı ile söz konusu yerleşim yerlerine yıllık 15,85 milyon m³ içmesuyu sağlanacaktır. İnşaat çalışmaları devam etmektedir.

Adıyamanlıların Tarafına Fahri Hemşehrilik Beratı Vermesi

İSKİ Genel Müdürü iken Adıyamanlı çok dostlarım vardı. O dönem İstanbul'daki Adıyamanlılar ile sıkı bir dostluğumuz söz konusuydu. Neticede o tarihlerde merkezi hükümet su konularında fazla yatırım yapamıyordu. Dediler ki acil araç, gereç, malzeme ihtiyacı var. Biz de tabi bunları Adıyaman Belediyemize resmi olarak gönderdik. Hakikaten bu yardımlar çok işe yaramış.

Sonra ben İSKİ Genel Müdürü iken İstanbul Aksaray'daki eski İSKİ binasında otururken baktım Adıyamanlılar kapı gibi bir şey getiriyor. ***“Hayrola bu nedir?”*** dedim. Dediler ki ***“Adıyaman Belediye Meclisi kararıyla sizi oybirliği ile fahri hemşehri ilan ettik.”*** Ben de çok duygulandım, fahri hemşehrilik beratını aldım ve dedim ki ***“Adıyaman'ın fahri hemşehrisi olmak benim için de büyük bir şereftir.”***

Daha sonra DSİ Genel Müdürü, Çevre ve Orman Bakanı ve Orman ve Su İşleri Bakanı olduğum zaman Adıyaman'a defalarca gittik. Adıyaman'ın içmesuyu mes'elesini çözdük. Adıyaman Samsat Sulaması ve pek çok sulama tesisini hizmete aldık. Bu projelere dair detaylı bilgiler kitabın ilerleyen bölümlerinde verildiği için burada detayına girmeyeceğim. Adıyaman'a ne yapılsa azdır.

Kahramanmaraş Depremlerinde de Adıyaman'ın fahri hemşehrisi olduğum için Besni'de vazifelendirildim. Orada kardeşlerimizle acılarını paylaştık. Adıyaman'da DSİ, OGM, DKMP, Meteoroloji yatırımlarını hayata geçirdik. İnşallah depremde sonra Adıyaman yeniden inşa edilecek. Cumhurbaşkanımızın ifade ettiği gibi bütün Adıyamanlılar yeni evlerine kavuşacak. Bu vesileyle Kahramanmaraş merkezli depremde hayatını kaybeden bütün vatandaşlarımıza Allahtan rahmet niyaz ediyor, yaralılara da acil şifalar dilerim.

2. 4. 2. BATMAN İÇMESUYU TESİSLERİ

Batman şehir merkezinin 2050 yılına kadar olan içme ve kullanma suyu **Zilek Kaynaklarından** temin edilecektir. Yapılan tesislerle gelecekte Ilısu Baraj rezervuarı altında kalacak olan Zilek Kaynaklarının toplam kapasitesi olan 3,4 m³/s karşı sahile alınmıştır. Böylece Batman şehir merkezinin uzun vadeli içme ve kullanma suyu ihtiyacını giderme potansiyeli olan Zilek Kaynakları Ilısu Baraj gölünden korunmuştur.

Zeynel Bey Türbesinde İftar

Zeynel Bey Türbesi ile alakalı bir hatıramı da burada paylaşmak istiyorum. Bu türbenin roleve projelerinin çıkarılması için 1993 yılında İTÜ İnşaat Fakültesine müracaat edilmişti. Ben de o tarihte Fakülte Yönetim Kurulu Üyesi ve Çevre Teknolojileri Anabilim Dalı Başkanı idim. Yıllar sonra DSİ Genel Müdürlüğüm döneminde 2003 yılında bölgeyi ziyaretimde, Zeynel Bey Türbesi adeta yıkılmak üzereydi. Allah'a şükür bu tarihi türbeyi restore etmek ve dünyanın en ileri teknolojisi ile yeni yerine taşımak bize nasip oldu.

2017 yılında Ramazan Ayı içerisinde çok sayıda il ve ilçemizi ziyaret ederek vatandaşlarımızla iftar ve hatta sahur sofralarında bir araya geliyorduk. İftar ve sahurlarda belki de ilk defa açılış ve temel atma merasimi tertip eden Bakan benimdir. O yıl ki Ramazan Ayı da çok bereketli ve yoğun geçiyordu. Mübarek ayın sonuna yaklaşırken o dönem TBMM Başkanı olan Sayın İsmail Kahraman, mecliste bir iftar vermişti. İftara katılanlar arasında Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan da vardı. Kendisi iftardan sonra *“Veysel Hoca, Türkiye’nin her yerine gidiyorsun, Hasankeyf’e gitmiyor musun?”* diye sormuştu. Ramazan’ın son 7-8 günü kalmış ve benim Kadir Gecesi hariç her günüm için bir il programı önceden belirlenmişti.

22.6.2017 Kadir Gecesi Günü Zeynel Bey Türbesinin Yeni Yerinde İftar

Ben de “*Sayın Cumhurbaşkanım, her günüm dolu, sadece Kadir Gecesi var. O günü de kendime ayırmak istiyorum.*” dedim. Sayın Cumhurbaşkanımız bir şey demedi ama Hasankeyf’e gitmemi istediği de ifadelerinden açıkça belli oluyordu. Kendi kendime dedim ki, ibadetin makbul olanı birlikte yapılan, vatandaşlarımıza hizmet edilerek yapılan ibadet olur düşüncesiyle Kadir Gecesinde Hasankeyf’e gitmeye karar verdim. Hasankeyf’te tarihi Zeynel Bey Türbesinin yanında takriben 4.000 kişinin katılımı ile büyük bir iftar sofrası kurduk. Başta Hasankeyfliler olmak üzere Batman’dan gelen vatandaşlarımızın katılımı ile birlikte güzel bir iftar etmiştik.

2. 4. 3. DİYARBAKIR İÇMESUYU TESİSLERİ

Diyarbakır, bölgenin en büyük illerinden biri olup, şehre Dicle Barajından su iletilmektedir. Bu kapsamda 25 km’lik isale hattı ve günlük arıtma kapasitesi 255.000 m³ olan içmesuyu arıtma tesisi inşa edilerek şehre yıllık 128 milyon m³ içmesuyu verilmektedir. Diğer yandan Ergani ilçesinin içme suyu problemini çözmek için yılda 15,6 milyon m³ içme suyu temin eden 24,6 km’lik isale hattı ve çok modern bir içmesuyu arıtma tesisi inşa edilmiştir.

Diyarbakır’da Yeni Baraj ve Göletlerin Tespiti

Ülkemizi karış karış gezerek, her yıl bütün illeri ziyaret eder, yatırımları yerinde takip ederdim. Gittiğimiz illerde de Bakanlık üst yönetiminin de yer aldığı koordinasyon toplantıları gerçekleştirerek projelerin son durumunu inceler, varsa problemleri yerinde çözerdik. Ayrıca şantiyeleri ziyaret eder, şantiye defterlerini kontrol ederdim.

Bir gün Diyarbakır’a gittim. Bölgede özellikle **Kralkızı Dicle Cazibe Sulamaları**, Batman sağ ve sol sahil sulamaları çok önemliydi. Batman Barajı ve Hidroelektrik Santrali’nin yapımının sonuna gelinmişti ve açılışı gerçekleştirilecekti. Diyarbakır’dan Batman Barajı’na giderken yolda gördüğüm bazı derelerin üzerine baraj veya gölet inşa etmenin mümkün olabileceğini düşündüm. Takriben 7 tane dereyi gözüme kestirdim ve bunların ivedilikle projesinin yapılmasının talimatını verdim.

Bu barajlardan ilk olarak Pamukçay Barajı inşa edildi. Daha sonra ise Başlar Barajı ve Kuruçay Barajı gibi barajlar hemen ele alındı. Bunların da hemen projelerinin hazırlanması talimatını verdim. Bu barajlar; münbit arazilere cazibe ile sulama yapabilecek gerçekten güzel projelerdi. Allah’a şükür Pamukçay Barajını çok hızlı inşa ederek tamamladık. Bu baraj o bölgedeki münbit toprakların sulanmasına imkân sağladı. Bu arada Diyarbakırlılar “*Bizim bir de tarihi Diyarbakır Bahçeleri var. Bunları da sulayın.*” dediler.

Bu bahçenin ismini “*Veysel Bahçeleri*” olarak anladım ve herhalde Diyarbakırlılar benim adımla bu tarihi bahçelerine verdiler diye düşündüm. Bunun üzerine “*Eğer benim adımla verdiğiniz suyu getiririm.*” diye latife ettim. Ama tabi ki bu tarihi *Heysel Bahçelerine* suyu getirdik.

Dicle Nehri Diyarbakır’ın yanından geçmesine rağmen daha önce burada bir düzenleme yapılmamıştı. Buranın düzenlenmesi için DSI’ye talimat verdim.

Dicle Nehrinin güzel bir hale gelmesi için çalışmalar yapıldı. Dolayısıyla bu hizmetlerden Diyarbakırlılar çok memnun kaldı ve duygulandı. Çünkü Diyarbakır'da çok önemli su yatırımları gerçekleştirmiştik. Barajlar, sulama tesisleri, dere ıslahları ve içmesuyu tesislerini Diyarbakır'a kazandırdık. Bu sebepten Diyarbakırlılar beni çok severler. Özellikle rahmetli validemin adına **Emine Eroğlu Kız Kur'an Kursu** diye bir kurs açıldı ve geçtiğimiz yıl da bu kursu ziyaret ettim. Vatandaşlar gerçekten çok mutluydu ve ben de duygulandım. Allah hepsinden razı olsun.

Diyarbakır Emine Eroğlu Kız Kur'an Kursu

Diyarbakır'da 20 Bin Kardeşimizle İftar Programı

Çevre ve Orman Bakanlığı ile Orman ve Su İşleri Bakanlığı yaptığım dönemde, Bakanlığımız merkez birimleri, Bağlı Kuruluşlar ve taşra birimlerimizle kocaman bir aileydik. Takriben 70 bin civarındaki personelimizle sadece bu Aziz Millet için çalışıyor, gece gündüz demeden proje üretiyorduk. Dolayısıyla kaybedecek tek bir dakikamız dahi yoktu.

Her hafta en az 3-4 ile giderek programlar gerçekleştirir, o ilin yöneticileri, siyasileri ve Bakanlığımızın ilgili merkez ve taşra teşkilatının katılımı ile koordinasyon toplantıları tertip ederdik. Devam eden ve planlanan tesislerin durumunu masaya yatırır, varsa sıkıntılı konularla alakalı derhal çözümler geliştirdik. İl programlarımızda ayrıca hazır olan tesislerin temelini atar, 10 milyon TL'nin altındaki tesislerin de açılışını gerçekleştirirdik.

10 milyon TL üzeri tesislerin açılışı Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından topluca yapıldı. Bakanlar Kurulu Toplantıları ve diğer önemli toplantıların olduğu günler hariç Ankara’da durmaz, il programları tertip ederdik.

Bir gün Ramazan ayı içerisinde Bakanlık Koordinasyon Toplantısında **“Arkadaşlar, Ramazan ayı geldi diye şantiyelerde işler durmayacak, gerekirse vardiya sayısını arttırıp, iftardan sonra da çalışmalar devam edecek. Çünkü bu milletin bekleyecek bir dakikası dahi yok. Biz onlara hizmet ve eser üretmeye devam edeceğiz.”** dedim. Ardından da **“Açılış ve temel atma merasimlerimize Ramazan ayında da devam edeceğiz.”** dedim.

Müsteşarım, Müsteşar Yardımcılarım ve Genel Müdürlerim çok şaşırdılar. **“Sayın Bakanım, sahurda açılış ve temel atma merasimi yapacağız dediniz, doğru mu anladık?”** dediler. **“Aynen öyle, doğru anladınız, büyük bir sahur sofrası tertip edeceğiz, bütün vatandaşlarımızı davet edeceğiz ve hem sahurumuzu yapacak hem de açılış ve temel atma merasimini yapacağız. Aynı şekilde iftarlarda da bu programları yapacağız”** dedim.

2018 yılında da Ramazan Ayı içerisinde bu programlarımıza devam ettik. 07.06.2018 tarihinde **Diyarbakır’da 1 Milyar 70 Milyon TL** maliyetinde 10 tesisin toplu açılış ve temel atma merasimini gerçekleştirmek için hazırlık yaptık. Diyarbakır’da tarihi **Dağkapı Meydanında** 20 binden fazla Diyarbakırlı hemşehrimizle birlikte hem bu tesislerin açılış ve temel atmasını gerçekleştirdik hem de hep beraber iftarımızı yaptık.

Diyarbakır Dağkapı Meydanı İftar Programı – 07.06.2018

GAP Projesi bölgeyi muazzam bir şekilde geliştirdi. Bunun için Peygamberler diyarı Diyarbakır şehrimizin gelişimi 2002 ve 2023 hava fotoğraflarında görülebilmektedir. Nereden nereye...

Diyarbakır Şehir Merkezinin 2002 Hava Fotoğrafi

Diyarbakır Şehir Merkezinin 2023 Hava Fotoğrafi

2.4.4. GAZİANTEP İÇMESUYU TESİSLERİ

2003 yılında DSİ Genel Müdürü olduğum zaman 76 şehrimizin içmesuyu sıkıntısı çektiğini bizzat tespit etmiştim. Bu 76 şehrimizden biri de Gaziantep idi. Gaziantep civarında su kaynağı olmadığı için bu güzel şehrimiz her zaman içmesuyu sıkıntısı yaşıyordu.

Netice olarak 81 şehrimiz için “İçmesuyu Eylem Planları” hazırlayarak 81 ilimizin mevcut içmesuyu kaynaklarını, gelecekteki nüfus tahminini ve içmesuyu ihtiyaçlarını tespit ettik ve arz talep grafikerini çizerek şehirlerimizin içmesuyu eylem planlarını oluşturduk. Bir devletin asli vazifesi, vatandaşına sağlıklı ve yeterli miktarda içmesuyu temin etmektir. Esasında bu vazife Belediyelerin vazifesidir. Ancak çoğu zaman Belediyeler bu vazifelerini yerine getiremiyorlar.

Gaziantep’in içmesuyu ihtiyacını nereden karşılayabiliriz diye araştırma yaparken Gaziantep ile Kahramanmaraş arasında bulunan **Mizmilli kaynaklarında Gaziantep’e içmesuyu götürmeye karar verdik.** Burada yeraltı kuyuları açarak pompalarla Gaziantep’e suyu iletmek çözüm yollarından biriydi.

Gaziantep’e her ne kadar Kartalkaya Barajından su iletiliyor olsak da bu miktar yeterli gelmiyordu. Netice olarak Mizmilli kaynaklarından şehre suyu iletmek için projeleri hazırladık. Burada birkaç kademe pompaj gerekiyordu. 1053 sayılı kanuna göre Belediyelerle protokol yaparak faizsiz 30 yılda geri ödeyecek şekilde bu projeler, belediye adına DSİ tarafından yapılıyordu. Ancak o tarihte Gaziantep Belediye Başkanı olan Celal Doğan, bu suya ihtiyacının olmadığını ifade ederek protokol yapmak istemedi. Buna rağmen bu projeyi hayata geçirdik. Çünkü o dönem Gaziantep’teki sanayinin çok geliştiğini görmüştüm. **Netice olarak Mizmilli mevkiindeki YAS kuyularından 47 km isale hattı döşeyerek yıllık 142 milyon m³ içmesuyunu temin ettik.** İyi ki de bu projeyi hayata geçirmişiz. Yeni Belediye Başkanının döneminde de içmesuyu sıkıntısı olunca Mizmilli kaynaklarını devreye sokarak problemi çözdük. Daha sonra yeni kaynak araştırmalarında bulunduk.

Maalesef Suriye’de yaşanan hadiseler sebebiyle ülkemize gelen Suriyeli vatandaşlarımızdan 500 bin gibi büyük bir nüfus, Gaziantep’e sığındı. Bunun üzerine içmesuyu ihtiyacı bir anda arttı. Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanı Sayın Fatma Şahin, Bakanlık olarak bizden içmesuyu sıkıntılarının giderilmesi talebinde bulundu. Yaptığımız araştırma neticesinde Düzbağ’da inşa edeceğimiz bir su alma yapısı ve dev isale hatları ile Gaziantep’e içmesuyu getirilebileceğini tespit ettik. Bu projenin çok büyük bir maliyeti vardı ancak Gaziantep buna değerdi. Sayın Cumhurbaşkanımızın destekleriyle **Düzbağ Projesine** başladık. Hatta bir tarihte Sayın Cumhurbaşkanımız **“Veysel Hoca Gaziantep’in içmesuyu projesi ne durumda?”** diye sorduğunda kendisine **“Sayın Cumhurbaşkanım, proje gayet iyi gidiyor ancak bir miktar daha ödeneye ihtiyacımız var.”** dedim. Kendisi de sağ olsun gerekli ödenekleri bize temin etti.

Gaziantep’in çılgın projesi Düzbağ Projesini tamamlayarak Suriyeli misafirlerimizin de yoğun bir şekilde bulunduğu ilimizde içme suyu anlamında

sıkıntıya son verdik. Gaziantep'e artık kaynak suyu kalitesinde içme ve kullanma suyu verilmeye başlandı. Düzbağ Regülatöründen alınan su, takriben 105 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla şehre iletilmektedir. **Yıllık 96,6 milyon m³ içmesuyu Şehitkâmil ve Şahinbey ilçelerine verilmektedir.**

Düzbağ Barajının tamamlanmasıyla da şehre verilen su yılda **173,6 milyon m³**'e yükselecek ve tamamen cazibeyle yani herhangi bir enerjiye ihtiyaç olmadan Gaziantepli vatandaşlarımız bu suya kavuşmuş olacaktır.

Gaziantep İçmesuyu Projesi, ülkemizde İstanbul Melen Projesinden sonra en büyük içmesuyu temin projesidir.

Allah'a şükür özellikle Covid 19 salgını döneminde bütün illerimize kesintisiz içmesuyu temin etmenin önemi daha iyi anlaşıldı. Yeterli su olmasaydı salgının boyutu daha büyük olurdu. GAP Bölgesindeki illerimiz de dahil olmak üzere bütün illerimizin gelecek 20 yılını hatta 40 ila 50 yılını planlayarak kesintisiz su temin ettik. Gaziantep büyüyor ve gelişiyor.

Maalesef 6 Şubat tarihinde yaşadığımız depremlerden Gaziantep de olumsuz etkilendi. Özellikle Nurdağı ilçemizde büyük hasarlar oldu. Ancak Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde Devletimiz depremin yaralarını hızla sarıyor. Bölgede kalıcı konutlar inşa ediliyor. Nisan 2023'te depremin üzerinden sadece 76 gün geçmesine rağmen Nurdağı'nda inşaatı tamamlanan köy evlerinin anahtarları hak sahiplerine teslim edildi. İnşallah Devlet Millet birlikte bu günleri de geride bırakacağız.

Bütün Gaziantepli kardeşlerimi saygı ve hürmetle selamlıyorum. Su gibi aziz olsunlar.

Gaziantep Düzbağ Regülatörü ve İsale Hattı

2.4.5. KILIS İÇMESUYU TESİSLERİ

Kilis ülkemizin güneyinde, çalışkan ve fedakâr insanların yaşadığı güzel bir ilimizdir. Benim eski, değerli bir komşum olan Doğan Bey, bana Kilis’le alakalı çok güzel hatıralar anlatırdı. DSİ Genel Müdürlüğü ve Bakanlık vazifelerinde bulunduğum dönemlerde Kilis’in su, ormancılık ve milli park yatırımlarıyla ilgilenmeyi kendime bir borç bildim.

Kilis’in en önemli mes’elelerinden biri içmesuyu mes’elesiydi. Kilis’te inşa ettiğimiz **Seve Barajı** esasında başka maksatla inşa edilen bir barajdı, ancak içmesuyu mes’elesi daha önemli olduğu için bu barajı içmesuyu kaynağı olarak kullanıp bir isale hattı inşa ettik. Ayrıca çok ileri bir içmesuyu arıtma tesisi inşa ederek Kilis’in içmesuyu mes’elesini kökünden çözdük. Ancak malum olduğu üzere Suriye’de yaşanan sıkıntılar sebebiyle, Suriyeli bazı kardeşlerimiz güney illerimize ve Kilis’e sığındılar. Kilis’in nüfusunun artması neticesinde Seve Barajı ve mevcut içmesuyu arıtma tesisinin kapasitesi yetersiz kalmaya başladı. Bunun üzerine tekrar bir araştırma yaparak **Yukarı Afrin Barajından** Kilis’e su vermeyi planladık. Ancak orada da farklı problemler çıktı. Bölgede bulunan bir maden ocağı ile alakalı bazı sıkıntılar oldu ve bu sıkıntılar giderilemedi. O dönemki Belediye Başkanı Hasan Bey, konuyu görüşmek için benim Bakanlıktaki odama geldi. DSİ’deki arkadaşları da çağırdık ve proje üzerinde istişare ederek, problemin nasıl giderileceğini DSİ’deki arkadaşlara anlattık. Böylece bu çözüm teklifimiz tatbik edilerek Yukarı Afrin Barajı inşa edilerek Kilis’e içmesuyu verildi. **Yukarı Afrin Barajından alınan su, 43 km uzunluğunda isale hattı vasıtasıyla Kilis şehir merkezine iletilmektedir. Yıllık 18,9 milyon m³ içmesuyu sağlanmaktadır.**

PKK Terör Örgütü tarafından Kilis’e yönelik zaman zaman taciz ateşinde bulunuluyordu. Bu taciz ateşleri sebebiyle bazı vatandaşlarımız şehit olmuşlardı. Kilis’te terör örgütünün menzili dışında bulunan ve çok güzel bir tabiatı olan **“Resul Osman Dağının”** mesirelik alan olarak düzenlenmesi talep edilmişti. Ben de Orman Genel Müdürlüğüne talimat vererek Resul Osman Dağına; yoluyla, oturma alanlarıyla, piknik üniteleriyle ve bütün sosyal donatılarıyla çok güzel bir mesirelik alan kazandırılmasını dedim. Bölgeden daha yüksek bir noktada olan bu alanın mesirelik alana dönüştürülmesinin Kilisliler için çok daha güzel olacağını ve vatandaşların rahat nefes alacakları bir alan olacağını söyledik. Orman Genel Müdürlüğü ve DSİ Genel Müdürlüğü bu alanda çalışmalarını tamamlayarak açılışa hazır hale getirdiler. Açılışın gerçekleştirileceği dönem Ramazan Ayı olduğu için burada bir iftar programı tertip edelim ve Resul Osman Dağı Mesire yerini açalım dedik. Kilis Belediye Başkanına sorduğumuzda 6 bin kişilik iftar yemeğinin yeterli olacağını söyledi ama biz en az 8 bin kişilik iftar yemeği hazırlanmasını söyledik.

Açılışı yapmaya gittiğimizde bütün Kilis’in açılış alanına geldiğini gördük ve bizim tertip ettiğimiz 8 bin kişilik yemek yetişmedi, bazı vatandaşlarımız aç kaldılar. Ancak Belediye Başkanından söz alarak yemek yetişmeyen kişilere ertesi gün bir lokantada iftar vermesini söyledim. Resul Osman Dağı Mesire Yerine de içmesuyu temin ettik. 7,5 km’lik isale hattı ile mesire alanına yıllık 360.000 m³ içmesuyu verilmektedir.

Kilis'in bir başka problemi de ani yağışlar neticesinde yaşadığı taşkınlardı. Bu problemi çözmek için Erzurum ve Denizli gibi farklı illerimizde uyguladığımız kuşaklama kanalı inşa etmeye karar verdik. Böylece yağın yağışları kuşaklama kanalı ile tahliye edebilecektik. DSİ iş makinaları ile Kilis'e çok güzel bir kuşaklama kanalı inşa ettik. Yağın yağmurlar kuşaklama kanalı ile yamaçlarda toplanarak şehre gelmeden dereye tahliye edildi.

Ne zaman Kilis'e gitsem vatandaşlarımızın güler yüzü ve sevgisiyle karşılanıyorum. 6 Şubat Kahramanmaraş depremlerinden sonra bölgeye gittiğimde Kilis'e de ziyarette bulundum. Oradaki depremzede vatandaşlarımızın dertlerini dinledik, taleplerini aldık. Bütün Kilisli kardeşlerimizi çok seviyoruz, onları hürmet ve muhabbetle selamlıyorum.

Kilis'e İçmesuyu Sağlayan Yukarı Afrin Barajı

Resul Osman Dağı Mesire Yerinde İftar Programı – 20.06.2017

2. 4. 6. MARDİN İÇMESUYU TESİSLERİ

Mardin, 2003 yılında Hükümete geldiğimizde en fazla içmesuyu sıkıntısı yaşayan illerimizden biri idi. Hem DSI Genel Müdürü, hem de Bakanlıklarım döneminde araziye gezen, inceleyen birisiydim. Hiçbir zaman masa başında oturup talimat vermeyi tercih etmezdim. Bizzat araziye gider, inceler, vatandaşlarımızın taleplerini dinler ve öyle karar verirdim. Hükümete ilk geldiğimiz yıllarda terör hadiseleri çok fazlaydı. O dönem Mardin’e bir program tertip etmiştik. Midyat’tan Nusaybin’e giderken tehlikeli bir bölge vardı. Arkadaşlar bu tehlikeden dolayı *“Sayın Bakanım, bu yol çok tehlikeli, gitmeyin.”* dediler. Ancak ben *“Vatandaş hizmet bekler, ecel geldiyse yapacak bir şey yok.”* demiş ve o riskli yoldan giderek projeyi yerinde incelemiştim.

2003 yılından itibaren Mardin’de inşa ettiğimiz içmesuyu temin tesisleriyle takriben 600.000 kişiye yetecek yıllık 7,87 milyon m³ içmesuyu sağladık. Mardin’in içmesuyu ihtiyacını Beyazsu Kaynağından karşıladık. Beyazsu Kaynağından itibaren inşa ettiğimiz takriben 79 km isale hattı ile Mardin şehir merkezi, Nusaybin ve Kızıltepe ilçeleri ile Şenyurt, Gökçe, Ortaköy beldelerinin içme ve kullanma suyu ihtiyacını karşıladık.

Ömerli ilçesinin içmesuyu ihtiyacını da **Beyazsu Kaynağından** karşıladık. 9,3 km isale hattı inşa ederek yıllık 950.000 m³ içmesuyunu Ömerli ilçe merkezine verdik. Yeşilli ilçe merkezi ve Kabala beldesinin içmesuyu ihtiyacını inşa ettiğimiz 41,3 km isale hattı ile Beyazsu Kaynağından karşıladık.

Dargeçit ilçemizin içmesuyu ihtiyacını ise **Germiyo Kaynağından** karşıladık. İnşa ettiğimiz 32,1 km isale hattı ile Dargeçit ilçesi ile Klavuzlu ve Sümer Mahallelerine menba kalitesinde içmesuyu sağladık.

Midyat ilçemizin içmesuyu ihtiyacını da **Beyazsu Kaynağından** karşılamak için proje geliştirdik. Midyat ilçe merkezi ve 6 köye yıllık 18,1 milyon m³ içmesuyu sağlamak için 54,5 km uzunluğunda isale hattı inşa ediliyor. Bakanlığım döneminde başlattığımız bu proje de çalışmalar devam etmektedir.

2. 4. 7. SİİRT İÇMESUYU TESİSLERİ

Siirt susuz bir ildi. Sayın Cumhurbaşkanımız Başbakan iken beni aradı.

“- Veysel Hoca bizim memleket Siirt’te su yokmuş. Suyu getir ne gerekiyorsa yap” diye talimat verdi. Ben de *“Emredersiniz Sayın Başbakanım”* dedim.

Neticede Siirt ve civarını incelediğim zaman bölgenin yıllardan beri susuz olduğu görülüyordu. Hatta 1945 yılında Siirt’e su getirilmek istenmiş ancak o zamanki hükümet *“Siirt’e su getirmenin maliyeti Siirt’i başka yere taşımaktan daha maliyetli.”* olduğunu söylemiş. Bu yüzden yıllarca Siirt’e içmesuyu getirilmemiş. Tabi bizim anlayışımızda böyle bir şey yoktur. Çünkü nerede ihtiyaç varsa suyu oraya getirmek elzemdir. Vatandaşlara kâfi derecede suyu iletmek devletimizin ve belediyelerin öncelikli vazifesidir. Dolayısıyla bu cümleden hareketle hemen kolları sıvadım.

Siirt’e su getireceğim ama nasıl? Yaptığım incelemelerde Siirt’e suyu sadece bir koldan değil birkaç koldan getirmek gerektiğini gördüm.

Özellikle Bitlis’le Siirt arasında Kezer suyu var. Bu kaynak, güzel bir su kaynağı. Öncelikle bu kaynağın suyunu acilen Siirt’e iletmeyi hedefledim. Bir de Siirt’in doğusunda Hesko kaynağı var. Hesko kaynağını da şehre bağlamayı planladım.

Sadece Siirt şehir merkezine değil civarındaki bütün ilçelere de su vermek gerekiyordu. Zira Sayın Başbakanımız bu ilçeleri de soracaktı. Dolayısıyla bir de Botan Çayından yüksek terfi ile yukarıya su basalım diye planları yaptım.

İlk olarak Kezer’den başladık. Arkadaşlara, Kezer Çayının suyunu düktül font boru ile iletelim diye söyledim. Ama DSİ’deki ekibimiz CTP ile kolay olur vs. dediler. Oylama yaptık ve neticede CTP ile döşemeye karar verdik. Ama daha sonra bu borunun doğru bir tercih olmadığı anlaşıldı. Çünkü hatta patlaklar falan oldu. Ayrıca o tarihlerde terör örgütü sabotajlar yaptı ama Allaha şükür her türlü zorluğa rağmen Kezer Çayının suyunu Siirt’e ilettik. Daha sonra Hesko Kaynağını hemen ele aldık. İsale hattını tamamen tamir ve yenilemek suretiyle bu kaynağı da Siirt merkeze ilettik.

Ancak Siirt ve ilçelere sağlıklı su verebilmemiz için ileri bir içmesuyu arıtma tesisi yapmamız gerekiyor. Buraya İstanbul’daki gibi çok güzel bir arıtma tesisi planladık. Projeyi kendi ihtisasım olduğu için bizzat kontrol ettim ve daha sonra inşa edilmesi talimatını verdim. Ancak bölgeye gittiğim zaman bir de baktım ki inşaat faaliyeti başlamamış. Kızdım, biraz canım sıkıldı. Ekibe bağırdım çağırdım. Niye başlanmadı diye sordum?

-“Efendim kamulaştırma dolayısıyla başlayamadık.”

-“Tamam da acil kamulaştırma diye bir şey var.” dedim.

Bu acil bir hizmet, suyu getirmeliyiz ancak içmesuyu arıtma tesisi olmadığı için beklenir mi? Bütün isale hatlarını yapmışız. Kaynaktan su getirmişiz. Neticede hemen talimat verdik. Yıldırım hızıyla vatandaşlarla da anlaşarak kamulaştırma işlemi tamamlandı ve inşaaata başlandı. Çok güzel bir arıtma tesisi yapıldı. Yeri de çok güzel. Bu arıtma tesisinden sadece Siirt değil Aydınlar, Tillo ve yukardaki ilçelerimize, aynı zamanda Kurtalan ve civarına da su götürdük.

Siirt İçmesuyu Arıtma Tesis

Bir gün Sayın Başbakanımızın riyasetinde yüksek planlama toplantısı yapılıyordu. Ben de toplantıda idim. Sayın Başbakanımız:

-“*Veysel Hoca, Kurtalan’a su geldi mi?*” dedi

-“*Efendim dün saat 8:59 itibarıyla Kurtalan’da sular akıyor.*” diye cevap verince bunu latife sandı.

-“*Arayın Kurtalan Kaymakamını*” dedi.

Kaymakamı aramışlar ama Kaymakam birisi beni makaraya alıyor diye bir türlü cevap vermiyordu. Sonra kardeşim Başbakan arıyor cevap ver deyince heyecanla telefonu açtı hoparlör açık.

Başbakanımız Recep Tayyip Erdoğan; -“*Sayın Kaymakamım su geldi mi?*” diye sordu.

Kaymakam; -“*Evet Sayın Başbakanım, geldi. Hatta o kadar kuvvetli geldi ki borular patlıyor.*” deyince biz gülmeye başladık.

Tabi şebeke boruları çok eski olduğu için onları da İller Bankası, DSİ ve Belediyelerle birlikte yeniledik. Kurtalan’ı ve diğer ilçeleri suya kavuşturduk. Böylece eski hükümetin buraya su getirmek yerine Siirt’i yerinden kaldırmak daha ekonomik söylemine gülerек suyu bağladık Allaha şükürler olsun.

Yıllık 35 milyon m³ içmesuyu toplam 159 km isale hattı ve ileri içmesuyu arıtma tesisleri ile Siirt şehir merkezi, **Pervari, Kurtalan, Atabağı, Kayabağlar, Tillo** yerleşim yerlerinin iletilerek 2045 yılı içmesuyu ihtiyacı karşılanmıştır.

2. 4. 8. ŞANLIURFA İÇMESUYU TESİSLERİ

Şanlıurfa’ya Atatürk Barajından içmesuyu verilmektedir. İnşa edilen içmesuyu arıtma tesisi 1. Kademe, 2. Kademe, terfi merkezi ve ana dağıtım hatları ile yıllık 197 milyon m³ içmesuyu verilmektedir. Şehrin 2050 yılına kadar olan içmesuyu ihtiyacı karşılanmıştır. Şanlıurfa ilçelerinde (Birecik, Hilvan, Siverek, Suruç, Viranşehir) 6 adet içmesuyu tesisinin inşaatları değişik safhalarda devam etmektedir. Hilvan içmesuyu arıtma tesisi, Siverek içmesuyu arıtma tesisi ve isale hatlarının da inşaatı tamamlanmıştır. Birecik-Halfeti, Suruç ve Viranşehir içmesuyu tesislerinin inşaatları ise hızla devam etmektedir.

Şanlıurfa İçmesuyu Arıtma Tesisi

2.4.9. ŞIRNAK İÇMESUYU TESİSLERİ

Türkiye’yi karış karış gezen, projeleri yerinde inceleyen, vatandaşlarımızın taleplerini dinleyen biriyimdir. İlgili Genel Müdürlerimizle, Genel Müdür Yardımcılarımızla, Daire Başkanlarımızla, Bölge Müdürlerimizle ve ekibimizle birlikte illerde koordinasyon toplantısı yaptık. Bu koordinasyon toplantılarında ilgili vilayetin Valisinden muhtarına kadar Belediye Başkanından, siyasi partilere kadar, Sivil Toplum Kuruluşlarından, İl Müdürlerine kadar herkes bu toplantılara katılırdı. Bu toplantılarda katılımcılara **“Burası serbest kürsü, isteyen talebini iletsin.”** derdik. Öncelikle sunumlar yapılırdı. İlk olarak Genel Müdürlerimiz o ilde kendi kurumları ile alakalı sunumlarını gerçekleştirirlerdi. Sunumdan sonra tenkit, tavsiye veya teklifiniz var mı diye sorardık. Vatandaşlarımız sorularını sorardı. Bu toplantılar çok faydalı olurdu. Bakanlara benzer toplantılar gerçekleştirmelerini tavsiye ediyorum. Toplantıdan önce bütün birimler hazırlık yapardı. Özellikle Bakanımız her şeyi bilir, rakamların hepsi hafızasındadır, dolayısıyla mahcup olmayalım diye bütün birimler Genel Müdüründen, Bölge Müdürüne kadar herkes hazırlıklı olurdu. Projelerin durumuna göre, vatandaşlarımızın muhtemel taleplerine göre gerekli çalışmalar yapılırdı. Neticede birkaç hafta öncesinden ilan ettiğimiz **İl Koordinasyon Toplantısı** için muhteşem bir çalışma yapılırdı. Ben bu çalışmalardan çok memnun olduğumu ifade etmek istiyorum. Bu yöntemle birçok mes’eleyi yerinde çözme imkanı bulurduk. İşlerin bitiş tarihlerini, saatleri ile birlikte ilan eder ve işlerin tamamlanma süresini kısaltırdık.

Vatandaşlar da bizzat bu toplantılara şahitlik ettiği için işlerin tamamlanma tarihi konusunda bizimle birlikte onlarda takipçi olurdu. Bir gün yine Şırnak’a gittim. Şırnaklılar **“Suyumuz yok.”** dediler. Bizim en önemli vazifemiz bütün şehirlere sağlıklı ve yeterli miktarda su temin etmek. Konuyu incelediğim zaman baktım ki Mijin kaynaklarından su getirme imkânımız var. Bu kaynaktan suyu getirmek için projeler hazırlandı.

Arkadaşlar dedi ki **“Suyu getiremiyoruz.”**

“Niye” diye sordum.

“Çok derin bir vadi var, bu vadiyi geçemiyoruz, yüksek basınç var.” dediler

“Ben çözerim, bu benim işim.” dedim.

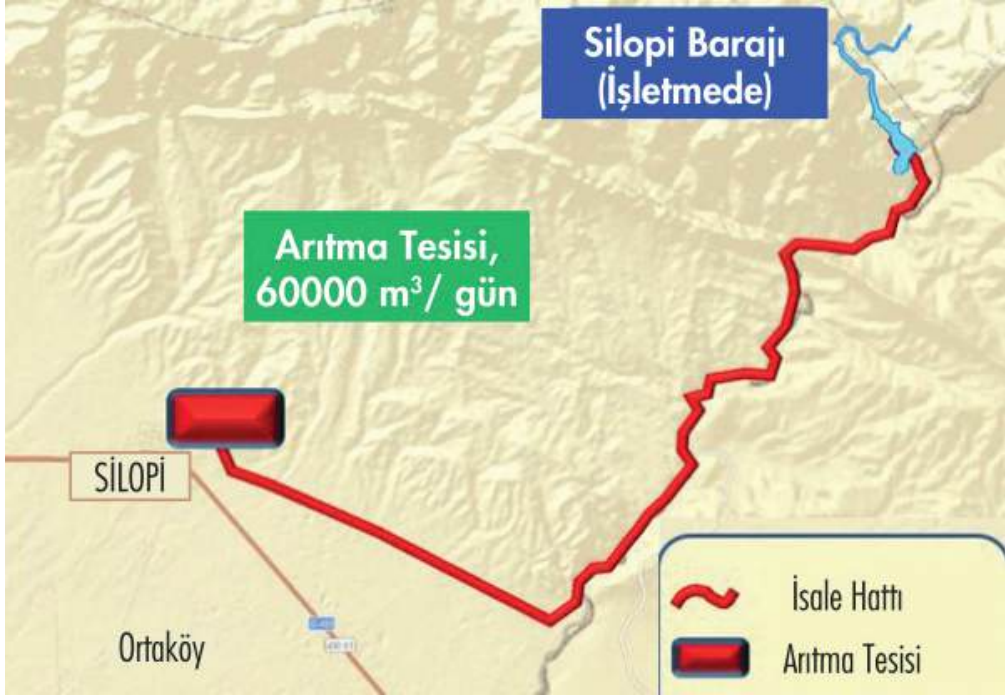
Neticede o kısmı ayırdım ve oraya yüksek basınca dayanıklı çelik bir malzeme ile projeyi nasıl uygulamaları gerektiğini anlattım ve boy kesiti çizdim. Neticede proje o şekilde düzenlendi ve su getirildi. Hakikaten Şırnak büyük bir mutluluk yaşadı.

Şırnak’ta inşa ettiğimiz 48,7 km uzunluktaki isale hattı ile **Mijin Kaynağından** alınan menba suyu, **Şırnak şehir merkezi, Balveren, Geçitboyu, Şenoba, Yeni Hilal** beldelerine iletilerek 2035 yılına kadar olan içmesuyu ihtiyacı karşılanmıştır. Yıllık 7,28 milyon m³ içmesuyu temin edilmektedir.

Daha sonra ilçelerin su mes’elesi vardı, onları da Allaha şükürler olsun ki çözüme kavuşturduk. **İdil ilçesinin** 2040 yılına kadar olan yıllık 1,58 milyon m³ içmesuyu ihtiyacı karşılanmıştır. **Silopi ilçesinin** 2045 yılına kadar içmesuyu ihtiyacını karşılayacak isale hattı ve içmesuyu arıtma tesisi tamamlanmıştır.

Cizre ilçesi için inşa edilen 3,2 km'lik isale hattı ve günlük 100.000 m³ kapasiteli içmesuyu arıtma tesisi ile Cizre'ye yıllık 19 milyon m³ içme ve kullanma suyu sağlanmıştır.

Şırnaklılar beni çok sever. Şırnaklı çok dostum var. Millete hizmet etmek bambaşka bir duygu. Şırnak ve İlçelerinki hemşehrilerim su gibi aziz olsunlar.

Silopi İçmesuyu Projesi Vaziyet Planı

2. 5. GAP'TA TAŞKIN KORUMA TESİSLERİ

Güneydoğu Anadolu Bölgesinin münbit topraklarını ve yerleşim yerlerini taşkınların zararlarından korumak için bölgedeki 9 ilde çok önemli dere ıslahı ve taşkın koruma tesisleri inşa edilmiştir.

Son 21 yılda toplam **287 adet taşkın koruma tesisi** inşa edilerek 5 şehir merkezi, 326 adet yerleşim yeri ve 38.198 dekar arazi taşkınlardan korunmuştur.

Adıyaman;

Adıyaman'da toplam 44 adet dere ıslah edilerek Adıyaman şehir merkezi, 43 yerleşim yeri ve 6.790 dekar arazi taşkınlardan korunmuştur.

Batman;

Batman'da toplam 23 adet dere ıslah edilerek 32 yerleşim yeri ve 615 dekar arazi taşkınlardan korunmuştur.

Diyarbakır;

Diyarbakır’da toplam 59 adet dere ıslah edilerek 60 yerleşim yeri ve 1.580 dekar arazi taşkınlardan korunmuştur.

Gaziantep;

Gaziantep’te toplam 44 adet dere ıslah edilerek Gaziantep şehir merkezi, 51 yerleşim yeri ve 27.180 dekar arazi taşkınlardan korunmuştur.

Kilis;

Kilis’te toplam 9 adet dere ıslah edilerek 7 yerleşim yeri ve 120 dekar arazi taşkınlardan korunmuştur.

Mardin;

Mardin’de toplam 26 adet dere ıslah edilerek 26 yerleşim yeri ve 120 dekar arazi taşkınlardan korunmuştur.

Siirt;

Siirt’te toplam 24 adet dere ıslah edilerek, Siirt şehir merkezi, 32 yerleşim yeri ve 560 dekar arazi taşkınlardan korunmuştur.

Şanlıurfa;

Şanlıurfa’da toplam 21 adet dere ıslah edilerek, Şanlıurfa şehir merkezi, 39 yerleşim yeri ve 1.233 dekar arazi taşkınlardan korunmuştur.

Şırnak;

Şırnak’ta toplam 37 adet dere ıslah edilerek, Şırnak şehir merkezi ve 36 yerleşim yeri taşkınlardan korunmuştur. Bunlar içerisinde özellikle **Cizre ilçe merkezi Dicle Nehri Islah Projesi** ile alakalı bir hatıramdan kısaca bahsetmek istiyorum.

Cizre İlçesi Dicle Nehri Islahı

Bir tarihte Cizre’yi ziyaret ettiğim zaman, Dicle Nehri, Cizre’nin içinden geçiyor ama o kadar yayılmış ki etrafında hiçbir mesirelik alan yok. Bütün Dünyada bir nehrin kenarı cennet gibi olur. O zaman terör de var. Dedim ki **“Arkadaşlar burada bir karargâh oluşturalım. Ben de geleceğim, korkmayın.”** Netice itibarıyla burası bizim vatanımız. Her ne kadar Nuh Peygamber Efendimizin gemisinin Ağrı Dağında olduğu söylense de Cizreliler bunu kabul etmez. O Cudi Dağında, Cudi Dağı da burada derler. Bana göre de bu doğru olabilir. Şimdi Ağrılılar kızmasın ama bunun da incelenmesi gerekir diye düşünüyorum. Çünkü dağın tepesine değil de daha sonra bir ovaya indiği anlaşıyor. Tabi ben peygamberler tarihi ile ilgili araştırma yapmadım her ne kadar tarihçiysem de peygamberlik tarihini incelemediğim için bu konuda bir şey diyemeyeceğim. Dolayısıyla orada Dicle Nehrini adeta bir gerdanlık gibi işleyeceğiz dedik. Cizre’de muhteşem bir çalışma yaptık ve Dicle Nehrinin etrafını çiçek gibi yaptık. Emekli olduğum zaman fırsat bulursam Nuh Aleyhisselamın gemisi nerede karaya oturdu, bu konuyu da incelemek için bir çalışma yapmayı düşünüyorum.

2. 6. GAP’IN VİZYON PROJELERİ

GAP, ülkemizin en büyük entegre kalkınma projelerinden biri olması sebebiyle ülkemizin en büyük vizyon projelerini de bünyesinde bulundurmaktadır. Bu projelerden bazılarını kısaca temas etmekte fayda görüyorum.

2. 6. 1. GAZİANTEP KAYACIK BARAJI

2003 yılında DSİ Genel Müdürü olunca özellikle yeni stratejiler belirleyerek sürüncemede kalmış pek çok baraj, gölet, sulama tesisi gibi projeleri hızla tamamlayarak hizmete aldık. Uygulamaya koyduğumuz yeni stratejiler işlerin tamamlanma sürelerini çok düşürdü. Bu konuda **Gaziantep Kayacık Barajı** çok yerinde bir misal olacaktır. Gaziantep’li çiftçilerin arazilerinin sulanması maksadıyla Oğuzeli ilçesinde yıllar önce temeli atılan Kayacık Barajı, çiftçilerin umudu oldu. Ancak aradan geçen zaman içinde birçok hükümet kurulmasına ve baraj için ödenekler ayrılmasına rağmen, inşaat bir türlü bitirilememişti. Suya hasret araziler gibi köylülerin umudu da tükenmeye başlamıştı. Çünkü 17 yıl önce ihalesi yapılan baraj inşaatının ancak bir kısmı yapılmış, baraj tamamlanamadığı için de binlerce dekar arazi bir türlü suya kavuşamamıştı.

Yıllardır yaşadıklarına bir mana veremeyen ve barajın açılışından ümidini kesen çiftçiler, bu konuda resmî makamlar nezdinde yaptıkları teşebbüslerden netice alamamanın üzüntüsünü yaşarken, 2004 yılında beni helikopterle Kayacık Barajı üstünde tur atarken görürler. Birkaç saat sonra barajın şantiyesine geleceğimi öğrenen muhtar ve köylüler hemen baraj alanına akın eder ve şantiyede beni beklemeye başlarlar.

Helikopterle baraj alanına indiğim anda yanıma gelen köylülerden ileri atılan Demirkonak köyü muhtarı Muharrem Yılmaz, **17 yıldır hasretini çektikleri suya ne zaman kavuşacaklarını sordu.** Yıllardan beri barajın açılacağı günü beklediklerini; ancak ümitlerini kaybettiklerini, barajın da ölü bir yatırım olduğunu söyledi.

Bunun üzerine etrafımı kuşatan köylülere barajın iki yıl içinde tamamlanarak hizmete açılacağı müjdesini verdim. Pek inanmayan köy muhtarı, **“Genel Müdürüm bu barajı üç dört yılda faaliyete geçir, ben de açılışa deve keseceğim.”** dedi. Ben de köy muhtarından aldığım deve sözünü bir kenara not ederek Ankara’ya döndüm. Genel Müdürlüğe döner dönmez kolları sıvayarak Kayacık Barajı inşaatı ile yakından ilgilendim. Arkadaşlarımızla birlikte gece gündüz çalışarak sözümüzü yerine getirmek suretiyle, iki yılda baraj inşaatını tamamladık.

Kayacık Barajı ve bölgedeki 30 tesisin toplu açılışını 30 Ekim 2005’te Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın Başbakanlığı döneminde kendisinin de teşrifleriyle muhteşem bir merasimle gerçekleştirdik. Tabi ben de muhtar Muharrem Yılmaz’a şaka yollu sözünü hatırlattım. Verdiği sözü yerine getirmek isteyen muhtar, deveyi nereden bulacağım diye telaşlanır. Daha sonra aklına barajı inşa eden müteahhit firma gelir. Verilen söze sahip çıkan müteahhit firma, Diyarbakır’ın dağlık bir köyünden bir deve bulup satın alır. Açılış günü baraj alanına getirilen devenin kesilmesine Cumhurbaşkanımız müsaade etmedi tabi. Bunun üzerine büyük gayretler neticesi bulunan ve süslenip baraj açılışında kurban edileceği günü bekleyen deve yeniden şantiyeye götürüldü ve maskot haline geldi. Bu deve bilahare Gaziantep Hayvanat Bahçesine teslim edildi.

Gaziantep Kayacık Barajı

2. 6. 2. ILISU PROF. DR. VEYSEL EROĞLU BARAJI VE HES

GAP’ın kilit enerji projesi Ilisu Prof. Dr. Veysel Eroğlu Barajı ve HES, Dicle Nehri üzerinde inşa edilmiştir. Dicle Nehri’nin hidroelektrik enerji potansiyelini değerlendirmek maksadıyla yapılan ilk çalışmalar, 1967 yılında hazırlanan **“Dicle Havzası İstikşaf Raporu”** kapsamında yer almıştır. İlk etütleri DSİ Diyarbakır Bölge Müdürü olan ve bilahare Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı yapan muhterem **Recai Kutan** tarafından yapılmıştır.

Ülkemiz enerji ihtiyacı ve yöre halkının kalkınması için önemli bir kaynak olan Ilısu Barajı ve HES, dünyanın en büyük su projelerinden birisi olan GAP'ın temel unsurlarından biridir.

Ilısu Barajı ön yüzü beton kaplı kaya dolgu tipinde tasarlanmıştır. Ülkemiz enerji ihtiyacı ve yöre halkının kalkınması için önemli bir kaynak olan ve Dicle Nehri üzerinde inşa edilen Ilısu Barajı ve HES, önyüzü beton kaplı baraj tipinde, dolgu hacmi ve kret uzunluğu bakımından dünyada birincidir.

Gövde hacmi bakımından Atatürk Barajından sonra Türkiye'nin en büyük 2. büyük barajıdır. Ilısu Prof. Dr. Veysel Eroğlu Barajı, kurulu güç bakımından Türkiye'nin 4. Büyük barajıdır. Ayrıca Dicle Nehri üzerindeki en büyük baraj ve HES'tir.

Barajın temeli 5 Ağustos 2006 tarihinde atılmış olmasına rağmen, baraja kredi sağlayacak olan konsorsiyum ülkelerinin vazgeçmesi ve ardından yerli kredi imkânlarının oluşturulmasıyla çalışmalara fiili olarak 2008 yılında başlanabilmektedir. Ülkemizin en önemli enerji projelerinden biri olan Ilısu Barajının kurulu gücü 1.200 MW, yıllık ortalama enerji üretimi 4 milyar 120 milyon kWh'tir. Sadece elektrik enerjisi üretiminden ekonomiye yılda 4 milyar TL katkı sağlamaktadır.

Ilısu Barajının Teknik Özellikleri

Yapım Bilgileri

- Başlama Tarihi : 2008
- Tamamlanma Tarihi : Haziran 2018
- İlk Türbinin Enerji Üretimi : 19 Mayıs 2020
- Resmi Açılış Tarihi : 6 Kasım 2021

Baraj

- Gövde Tipi : Ön yüzü beton kaplı kaya dolgu
- Kret Uzunluğu : 2.289 m
- Temelden Gövde Yüksekliği : 135 m
- Dolgu Hacmi : 24 milyon m³
- Depolama Hacmi : 11 milyar m³

Hidroelektrik Santralı

- Kurulu Gücü : 1.200 MW
- Yıllık Elektrik Üretimi : 4,12 milyar kWh

Ilısu Prof. Dr. Veysel Eroğlu Barajı, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, Suriye sınırına takriben 45 km mesafede, Dicle Nehri üzerindeki en büyük baraj ve HES projesidir. Kurulu gücü 1.200 MW olan baraj, her biri 200 MW'tan oluşan 6 türbinden meydana gelmektedir. Barajın yıllık enerji üretimi 4,12 milyar kWh olup, barajda üretilen enerji 2022 yılı verilerine göre ülkemizin enerji ihtiyacının %5'ini karşılamaktadır.

Ilisu Prof. Dr. Veysel Eroğlu Barajı

Türkiye, 2003 yılından itibaren ülkemizin ve Dünya'nın en büyük projelerini bir bir hayata geçirmiştir. Havaalanı, yollar, tüneller, köprüler, hastaneler, bilim merkezleri, dev baraj, gölet, sulama tesisi ve içmesuyu temin tesisleri gibi çok sayıda proje vatandaşlarımızın hizmetine sunulmuştur. Ilisu Barajı da bu projelerin belki de en önemlisidir. Cumhuriyet tarihimizin vizyon projelerinden biri olan bu projenin hayata geçirilmemesi için yurt içinde ve yurt dışında çok sayıda engellemeye karşılaştık. Ancak Bakanlığımızın kararlılığı ve DSİ Genel Müdürlüğümüzün sıkı takibi ile bu projeyi hayata geçirmeye muvaffak olduk.

Ilisu Barajı, bir enerji projesi olmanın yanında aynı zamanda **Cizre Barajının** yapımına da imkân sağlayan bir barajdır. Cizre Barajı ile 765.000 dekar münbit arazi sulanabilecektir. Dünya'ya örnek olan bu proje sadece bir baraj ve enerji projesi değildir. Aynı zamanda bölgenin binlerce yıllık tarihi ve kültürel eserlerinin gün yüzüne çıkartılması, korunması ve Dünya kültürüne kazandırılması bakımından da son derece önemlidir. Ilisu Barajı aynı zamanda yeniden yerleşim çalışmalarıyla da Dünya'nın en büyük projelerinden biri olmuştur. **Tarihi Hasankeyf ilçesi**, bölge mimarisine uygun bir şekilde baraj göl alanının yanı başına yeniden inşa edilmiştir. Hasankeyf ilçesi, her türlü alt ve üst yapısıyla örnek bir proje olmuştur. Konutlar ve çarşı ile birlikte okullar, kütüphaneler, sağlık tesisleri, spor tesisleri, daha pek çok kamu hizmet binası tarihi dokuya uygun şekilde ve aynı zamanda modern bir yapı olarak tekrar inşa edilmiştir.

5 Ağustos 2006 tarihinde temelini attığımız barajın, yabancı kredi kuruluşlarının kredi anlaşmasından vazgeçmesi ve akabinde yerli kredi imkânlarının devriye alınması neticesinde inşaat çalışmalarına ancak 2008 yılında başlanabilmiştir.

Bütün safhalarını bizzat takip ettiğim barajın inşaatı Bakanlığım döneminde 2018 yılında tamamlanmıştır. Baraj, 19 Mayıs 2020 tarihinde Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın video konferans yoluyla bağlantısı ile gerçekleştirilen merasim neticesinde enerji üretimine başlamıştır. **20 milyar TL'ye** mal olan bu muazzam barajın Milli Ekonomimize yıllık katkısı 4 milyar TL'dir.

Ilısu Barajı projesinde kalan bazı çevre düzenleme ve peyzaj çalışmalarının tamamlanması ile birlikte bölge her geçen gün daha da canlılık kazanmaktadır. Kültür ve tabiat turizmi bölgeye canlılık katmaktadır. Netice olarak Türkiye Cumhuriyeti, tarihinin en büyük ve en kapsamlı su projesini hayata geçirmiştir. Bu muazzam baraja şahsımın isminin verilmesinden dolayı da ayrıca gurur duyuyor, Sayın Cumhurbaşkanımıza şükranlarımı sunuyorum.

2.6.2.1. Tarihi ve Kültürel Eserlerin Restorasyonu ve Taşınması

Dicle Nehri üzerine inşa ettiğimiz Ilısu Barajı, ülkemizin enerjide dışa bağımlılığını azaltan, kendi ayakları üzerinde durmasını sağlayan muazzam bir enerji projesi olmasının yanında; bölgenin tarihi ve kültürel dokusunun ortaya çıkarılması, tanıtılması ve en önemlisi de korunması bakımından bölge, ülkemiz ve Dünya adına son derece önemli bir projedir.

Özellikle **Hasankeyf ilçesinin bulunduğu Artuklu Türklerinin** yerleşim alanı, binlerce yıllık zengin tarihi ve kültürü ile hemen dikkatleri çekmektedir. Bölgenin zengin tarihi ve kültürel dokusunun kamuoyu nezdinde gündeme gelmesi, Ilısu Barajının inşaatının başlamasıyla birlikte olmuştur.

Ilısu Barajının inşa edilmesinde, projenin başından sonuna kadar bulunan biri olarak ve özellikle tarihçi sıfatıyla samimi bir şekilde belirtmek isterim ki; Ilısu Barajı, bu tarihi ve kültürel zenginliğin korunması bakımından kesinlikle bir fırsat olmuştur. Bölgede bulunan pek çok tarihi yapı yıkılmaya yüz tutmuş, yağmur, rüzgâr, kar gibi meteorolojik hadiseler sebebiyle tamamen çürümüş durumdaydı. Bu baraj buraya inşa edilmeseydi, çok sayıda kültür varlığı belki de 5-10 yıl içerisinde yıkılıp ortadan kaybolacaktı.

Ilısu Barajının yapılma kararı ve inşaat çalışmalarının başlamasıyla birlikte ilk önceliğimiz bölgede bulunan zengin tarihi ve kültür eserlerinin korunması, restorasyonu, taşınacak eserlerin baraj göl alanından çıkarılması ve arkeolojik kazılar noktasında çalışmalara başlamak olmuştur.

Dünya'da eşi ve benzeri olmayan bir projeyi burada uyguladık. Adeta iğneyle kuyu kazar gibi her bir eseri tek tek inceledik ve küçük bir çocuğun üzerine titrer gibi gerekli koruma programlarını hazırladık.

Şayet baraj alanında tarihi ve kültür varlıkları olmamış olsaydı biz bu barajı dörtte bir sürede tamamlayabilirdik. Ama bizim önceliğimiz hem kaybolmaya yüz tutmuş eserleri gün yüzüne çıkarmak hem de kültür eserlerini korumak olmuştur. Ayrıca bu tarihi ve kültür eserlerinin korunması için ayrılan ödenek Dünya'da eşi benzeri olmayan büyüklüktedir.

Tarihi Hasankeyf ilçesi, Aşağı Şehir ve Yukarı Şehir olarak iki kısımdan meydana gelmektedir.

Aşağı Şehir, eski yerleşim yerlerinin olduğu ve tarihi eserlerin yoğunlukta olduğu bölgedir. Yukarı Şehir ise sonradan yerleşim yeri haline getirilen alandır. Hasankeyf'in %80'i baraj göl alanından etkilenmezken sadece %20'lik kısım sular altında kalmaktadır.

Aşağı Şehirde baraj göl sahası içerisinde kalan tarihi ve kültür varlıklarının gelecek nesillere aktarılması maksadıyla yoğun mesai harcanmıştır. Bu bölgede yer alan tarihi eserler, günümüzün en son teknik ve teknolojik imkânları kullanılarak ya yerinde korunmuş veya bütüncül bir yaklaşım çerçevesinde çok disiplinli bir bakış açısıyla taşınarak müzede veya arkeopark alanlarında sergilenmektedir.

Bununla birlikte, tarihi kentin su altında kalmayacak Yukarı Şehir ve Darphane Bölgesi de bu alanda yer alan kültür varlıklarının restorasyon ve koruma çalışmaları ile bir açık hava müzesine dönüştürülmüştür.

Taşıma işlemleri kapsamında aralarında ağırlığı 2000 tonun üzerinde olan yapıların da bulunduğu yüzlerce yıllık tarihi eserler, kilometrelerce taşınmak veya parça parça sökülerek Arkeoparkta aslına uygun şekilde kurulumu yapılmak suretiyle baraj göl alanından başarıyla çıkarılmıştır. Ilısu Projesi kapsamında yapılan taşıma işlemleri; taşınan yapıların tarihlendirildiği dönem, taşıma mesafesi, yapıların ağırlığı ve işlemlerin maliyeti hep birlikte değerlendirildiğinde, Dünya'nın en geniş kapsamlı koruma ve kurtarma projesi olması bakımından eşsizdir.

Taşınan Tarihi Eserler;

1. Zeynel Bey Türbesi	6. Süleyman Han Camii
2. Artuklu Hamamı	7. Kızlar (Eyyubi) Camii
3. İmam Abdullah Zaviyesi	8. Koç Camii
4. Orta Kapı	9. Yamaç Külliyesi
5. Er-Rızk Camii	

Zeynel Bey Türbesinin Taşınması

2. 6. 2. 2. Yeniden Yerleşim Çalışmaları

Ilısu Barajından etkilenen vatandaşlarımız için gerçekleştirdiğimiz yeniden yerleşim çalışmaları, Dünya'ya misal olacak bir proje olmuştur. Yeniden yerleşim çalışmaları için 2021 yılı fiyatlarıyla toplam 1 milyar TL gibi büyük bir ödenek kullanılmıştır.

Yeniden yerleşim çalışmalarında inşa ettiğimiz konutları, bölgenin kendine has mimarisine uygun bir şekilde gerçekleştirdik. Kırsalda yaşayan vatandaşlarımızın her türlü ihtiyaçları ve hayat kültürleri göz önünde bulundurularak tek katlı ve az katlı binalar inşa edilmiştir. Pek çok konutun kendine has bahçesi, altında ahır, çatısında terası olacak şekilde planlanmıştır.

Yeniden yerleşim çalışmalarında sadece konutlar değil, aynı zamanda ticari tesisler, hastane, okul, camii, kütüphane, kamu hizmet binaları gibi her türlü bina ve sosyal donatı inşaatları gerçekleştirilmiştir. Diğer taraftan yol, içmesuyu temini, atıksu arıtma tesisleri gibi gerekli olan altyapı tesisleri de yeniden inşa edilmiştir. Esasında Ilısu Barajı, bölgede yaşayan vatandaşlarımız için bir fırsat olmuştur.

Ilısu Barajı rezervuarından, Hasankeyf ilçesi başta olmak üzere 27 köy ve 42 mezra etkilenmiştir. 81 köy ise baraj inşaatından kısmen etkilenmiştir. Mardin, Batman, Şırnak, Siirt ve Diyarbakır illerine ait bazı yerleşim yerleri ve araziler baraj göl alanından etkilenmiştir. Baraj inşaatından etkilenen bütün yerleşim yerleri baştan sona en güzel şekilde tekrar inşa edilmiştir. Ilısu Barajı, aynı zamanda Türkiye Cumhuriyetinin çok üstün sosyal devletçilik anlayışının da en büyük göstergelerinden biridir.

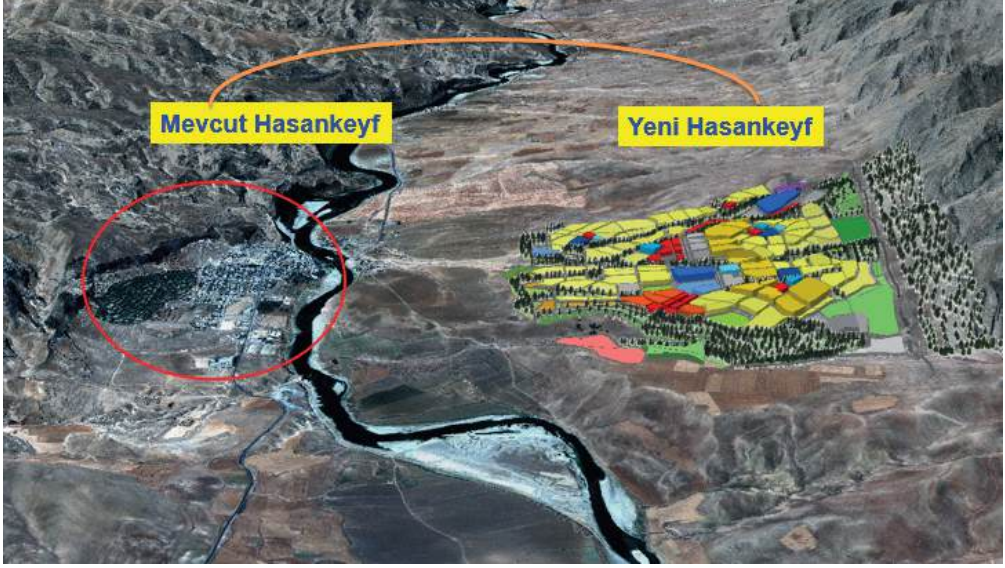
Yeniden yerleşim çalışmalarına ilk olarak Ilısu Köyünden başlamıştık. Yeni Ilısu Köyünde, hak sahiplerine anahtarlarını o dönem Başbakan olan Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından 31.10.2010 tarihinde verilmiştir.

Yeni Ilısu Köyü Anahtar Teslim Merasimi

Yeniden yerleşim çalışmalarının en önemli ve en büyük bölümünü Hasankeyf ilçesi oluşturmaktadır. Dolayısıyla Hasankeyf ilçemizin taşınması ve yeni yerleşim yeri ile alakalı konuları bizzat takip ettim ve her türlü detayı düşünerek çalışmalarımızı

yaptık. Ilısu Barajı inşaatı başlarken özellikle Hasankeyf ilçesinin taşınacağı yeni yer ile alakalı çok kapsamlı toplantılar ve arazi çalışmaları gerçekleştirdik. İlçenin yeni yerleşim yerini seçerken orada yaşayan vatandaşlarımızın tercihleri önceliğimiz oldu. DSİ Genel Müdürü olduğum dönemde, 2006 yılında Hasankeyflilerin tercih ettiği yeni yerleşim yerini belirledik ve çalışmalarımızı o alan üzerinde sürdürdük. Yeni Hasankeyf'in yeri, Dicle Nehrinin diğer tarafında, eski ilçenin karşısı olarak belirlenmiş ve bu alana inşa edilmiştir.

Hasankeyf İlçesinin Taşındığı Yer

Hasankeyf İlçesinin Eski ve Yeni Yeri

İlisu Barajı'nın inşa edilmesi, ilçede yaşayan vatandaşlar için de bir fırsat olmuştur. Eski Hasankeyf'in yerine çok modern ama aynı zamanda bölge mimarisine uygun yeni bir ilçe inşa edilmiştir. Yeni Hasankeyf'te yerleşim alanı 6 katına çıkartılmıştır. Takriben 500 dekar alanda kurulu olan eski ilçenin yerine, 3.000 dekar alanda her türlü alt ve üst yapısıyla birlikte modern bir şehir inşa ettik. Yeni Hasankeyf'te yeşil alana da büyük önem verdik. Eski Hasankeyf'te yeşil alan miktarı 8,7 dekardı. Yani ilçenin sadece %2'si yeşil alandı. Yeni Hasankeyf'te ise yeşil alan miktarı 787 dekara yükselmiştir.

Eski Konutlar

Yeni Konutlar

İlçenin %27'si yeşil alandır. Bir başka ifadeyle yeşil alan miktarı 90 kat arttırılmıştır. Vatandaşlarımızın konforu için yeni konutları geniş ve ferah tuttuk. Ortalama 60 m² olan eski konutların yerine, tarihi dokuya uygun, ortalama 160 m² konutlar inşa ettik. Maliyeti DSİ tarafından karşılanan yeniden yerleşim çalışmaları inşaat faaliyetleri, TOKİ tarafından gerçekleştirilmiştir. Yeni Hasankeyf ilçesinde sadece konutlar değil, okul, hastane, kütüphane, müze, camii, Kamu Hizmet binaları, ticaret merkezi gibi her türlü bina inşa edilmiştir. Yapılan bütün binalar, **Artuklu Mimarisine** göre estetik bir şekilde inşa edilmiştir. Hatta vatandaşlarımızın talepleri doğrultusunda, su altında kalacak olan mezarlar dahi taşınmıştır. Hasankeyf ilçesinde 550 adet mezarın yeni yerlerine taşıma işlemi yöre halkının da katılımıyla dini vecibelere uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Mezarların Midyat Taşı ile kaplanmış olması yöre halkı tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

Daha önce derme çatma iptidai evlerde yaşayan vatandaşlar, hem bölge mimarisine uygun hem de çok modern bir ilçede yaşamaya başlamışlardır. Tespit edilen hak sahipliğine göre yeni konutlar inşa edilmiştir. Yatay mimaride inşa edilen toplam 710 modern konut vatandaşlara teslim edilmiştir. Konutlar tek katlı müstakil 2+1, tek katlı müstakil 3+1, müstakil iki katlı 2+1 gibi farklı alternatiflerde inşa edilmiştir.

Yeni Hasankeyf ilçesinde inşa edilen modern konutlar gibi bütün kamu hizmet binaları ve bazı sosyal hizmet binaları tekrar inşa edilmiştir. Kamu hizmetlerinin daha iyi ve çalışan personelin daha iyi şartlarda çalışması için geniş, ferah ve çok modern hizmet binaları inşa ettik. Bunlardan bazıları;

- Hükümet Konağı
- Belediye Hizmet Binası
- İlçe Emniyet Müdürlüğü Hizmet Binası
- İlçe Jandarma Komutanlığı Hizmet Binası
- 25 Yataklı Entegre İlçe Hastane
- PTT Hizmet Binası
- Tarım ve Orman İlçe Müdürlüğü
- 24 Derslikli İlköğretim Okulu
- 24 Derslikli İlköğretim Bölge Okulu ve 200 Kişilik Pansiyon
- 24 Derslikli Ortaöğretim Okulu
- Lise Binası
- Turizm Meslek Yüksekokulu ve Uygulama Otel
- İlçe Kütüphanesi
- Kapalı Spor Salonu
- 500 Kişilik Camii
- Kültür Park - Müze Binası
- Kültür Aksı Ticaret Merkezi (126 Dükkan)
- Ticaret Merkezi (11 Dükkan)

- Kültürel Yarımada Bağlantı Köprüsü
- 118 adet konut
- 710 adet konut

Böylece **Artuklu Türklerinin merkezi Hasankeyf ilçemiz**, ülkemizin en güzel bir yerleşim yeri haline gelmiştir. Göl manzaralı evlerin değeri hâlihazırda 50 kat artmıştır.

Yeni Hasankeyf İlçesi

2. 6. 3. SİLVAN BARAJI VE HES

Dicle Nehri üzerindeki en büyük sulama maksatlı barajdan biri olacaktır. GAP bölgesinde Atatürk Baraj'ından sonra en büyük sulama alanına sahip baraj özelliğini de taşımaktadır.

Silvan Barajı, Ülkemizin en büyük 2. sulama projesi olan Silvan Projesi'nin ana depolama tesisi konumunda olup, sınıfında **(Önyüzü Beton Kaplamalı Kaya Dolgu)** 175,5 metre yüksekliği ile sınıfında Ülkemizin ve Avrupa'nın en yüksek barajıdır. Silvan Barajının temelini, Bakanlığım döneminde 05.05.2012 tarihinde o dönem Kalkınma Bakanı olan Sayın Cevdet Yılmaz, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanı Sayın Mehdi Eker, Maliye Bakanı Sayın Mehmet Şimşek'in katılımıyla büyük bir coşku ile gerçekleştirmiştik.

Ülkemizin en önemli projelerinden biri olan Silvan Barajı ve HES'te gövde dolgu çalışmaları 2020 yılı sonu itibariyle tamamlanmıştır. 8 milyon 680 bin m³ gövde dolgu hacmine sahip olan Silvan Barajı'nda 7,3 milyar m³ su depolanabilecektir.

Diyarbakır'ın Silvan ilçesinde inşa edilmekte olan Silvan Barajı ve HES, bütün üniteleriyle birlikte tamamlandığında, sulama ve enerji üretimini kapsayan 4 ayrı kademede işletilecektir.

Silvan Barajı Temel Atma Merasimi, 5 Mayıs 2012

Her kademedede, Silvan Barajı rezervuarından sulamaya verilen su miktarı artarken, Silvan Hidroelektrik Santralinde üretilen elektrik enerjisi azalacaktır. 4. ve nihai kademeyle birlikte enerji üretimi 681 milyon kilovatsaatten 88,41 milyon kilovatsaate inerken, sulamaya verilen su miktarı 1 milyar 791 milyon metreküpe yükselecektir.

Silvan Barajı'nda depolanacak sular ile hâlihazırda kuru tarım yapılmakta olan 2 milyon 350 bin dekar arazide modern sistemler ile sulama yapılabilecektir. Silvan Barajı ve HES, zirai sulama ve enerji üretiminden milli ekonomiye 2023 yılı fiyatlarıyla yıllık 3,75 milyar TL katkı sunarken 305 bin kişiye de istihdam imkânı oluşturacaktır.

Silvan Barajı

Silvan Barajı ve HES'in Teknik Özellikleri

Yapım Bilgileri

- İşe Başlama Tarihi : 26.07.2011
- Gövde Dolgu Çalışmalarının Tamamlanması : 23.01.2021

Baraj

- Gövde Tipi : Ön Yüzü Beton Kaplamalı Kaya Dolgu
- Kret Kotu : 822 m
- Kret Uzunluğu : 440 m
- Talvegten Gövde Yüksekliği : 158,5 m
- Temelden Gövde Yüksekliği : 175,5 m
- Dolgu Hacmi : 8,5 milyon m³

Hidroelektrik Santrali

- Tipi : Francis
- Kurulu Gücü : 160 MW
- Yıllık Elektrik Üretimi : 681 milyon kWh
- Türbin Sayısı : 4 adet

2. 7. ORMANCILIK VE DOĞA KORUMA FAALİYETLERİ

GAP'ta bulunan illere muazzam ağaçlandırma çalışmaları yapılmıştır. 2003 yılı öncesi dönemde bölgede yıllık ortalama dikilen fidan sayısı 1,7 milyon adet iken, 2003-2022 yılları arasında GAP bölgesine yıllık ortalama 11 milyon adet fidan dikilmiştir.

Bölgede bulunan 9 ilde toplam takriben **231 milyon adet** fidan toprakla buluşturulmuştur.

Bölgede ormancılığı geliştirmek ve yeşil alan miktarını arttırmak için çok önemli çalışmalar yapılmıştır. GAP kapsamında bulunan 9 ilde toplam 26 bal ormanı tesis edilerek arıcılık ve bal üretimi teşvik edilmiştir. Ayrıca orman köylerinde yaşayan toplam 14.650 aileye toplam 575 milyon TL ferdi kredi ve hibe desteği sağlanmıştır.

5000 Köye 5000 Orman projesi kapsamında 528 köyde gelir getirici ormanlar tesis edilerek vatandaşlara ilave gelir kaynağı oluşturulmuştur.

Vatandaşlarımızın rahat nefes alacakları alanlar oluşturmak için bölgede 31 mesire yeri tesis edilmiş, 2 milli park ve 14 tabiat parkı ile tabiat turizmine önemli katkı sağlanmıştır.

Atatürk Baraj Havzası Yeşil Kuşak Ağaçlandırması

2.8. METEOROLOJİ FAALİYETLERİ

GAP bölgesi zirai faaliyetlerin yoğun olduğu bir bölge olması sebebiyle bütün il ve ilçelere otomatik meteoroloji gözlem istasyonu (OMGİ) kurulmuştur. 9 ilde toplam 121 adet OMGİ kurulmuştur.

Uçuculuk faaliyetleri için vazgeçilmez olan meteorolojik ürün ve hizmetlerin sunulması ve uçuş güvenliğine katkı sağlanması amacıyla bölgede bulunan 8 havaalanına, havaalanı otomatik meteoroloji gözlem istasyonu kurulmuştur.

350 km yarıçaplı bir alanda gerçek zamanlı ve yüksek çözünürlüklü gözlem verisi elde edilmesi, nereye, ne zaman ve ne kadar yağış düşeceğine ilişkin bilgiler sağlanması, kuvvetli meteorolojik hadiseler ve bu hadiseler sonucu oluşan tabii afetlerin sebep olduğu can ve mal kayıplarının azaltılması amacıyla Şanlıurfa ve Gaziantep'e meteoroloji radarı kurulmuştur.

Ayrıca Siirt, Diyarbakır, Mardin ve Şanlıurfa'ya yıldırım tespit ve takip sistemi kurulmuştur.

Gaziantep Meteoroloji Radarı

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. PROJEYE EMEK VERENLERİN HATIRALARI

Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP), sadece ülkemizin en büyük projelerinden biri değil aynı zamanda Dünya'nın da en büyük projelerinden biridir. Özellikle sulama ve enerji projeleri sayesinde başta bölge halkı olmak üzere ülkemizin tamamının refah seviyesini arttıracak muazzam bir projedir.

GAP sayesinde ülkemiz dünyanın gıda üretim üssü olma yolunda emin adımlarla ilerlemektedir. Sulamalar sayesinde bölgede hem ürün artışı hem de ürün çeşitliliği yaşanmaktadır. Bu sayede vatandaşlarımızın gelir seviyesi artmakta ve refah seviyesi gelişmektedir.

GAP çok büyük bir proje olduğu için haliyle bu büyüklükteki bir projenin tamamlanması belli bir zaman almıştır. Bugün hâlihazırda GAP için çalışan emek verenler olduğu gibi geçmişte de bu proje için büyük bir emek ve özveri ile çalışanlar vardı. Haliyle GAP'ın ilk etütlerinden günümüze kadar gelmesinde çok sayıda yetkili, mühendis, işçi emek sarf etmiştir. Bu büyük projenin ortaya çıkmasında büyük emeği olan Sayın Recai Kutan'ı hürmetle anıyor ve GAP'ta büyük emekleri olan merhum Cumhurbaşkanımız Sayın Turgut Özal'ı rahmetle yâd ediyorum

Aziz milletimiz bu muazzam projede emeği olanları unutmayacak, tarih, mutlaka onlardan övgüyle bahsedecektir. Yöneticisinden mühendisine, teknik personelinen işçisine kadar on binlerce kişinin bu projede emeği vardır. Ancak herkesin hatıralarına yer vermek mümkün olmadığı için bu projenin hayata geçmesinde katkıları Bakanımız Recai Kutan, Bakan Yardımcıları, Müsteşarlar, Devlet Su İşleri Genel Müdürleri, Genel Müdür Yardımcıları, Daire Başkanları ve Bölge Müdürlerinin projeye dair hatıralarını hatırlamakta fayda görüyorum.

3.1. MEHMET RECAİ KUTAN

**ESAM Genel Başkanı,
İmar ve İskân Eski Bakanı,
Enerji ve Tabii Kaynaklar Eski Bakanı**

DSİ teşkilat kanununun çıkmasından sonra 1952 yılında DSİ Elazığ Bölgesine intisap ettirildim. Bildiğiniz gibi DSİ'nin sorumluluğu su ve toprak kaynaklarının geliştirilmesi, sulamalar, barajlar, hidroelektrik santraller, taşkın kontrolü ve köy içme suları olarak belirlenmiştir. On tane bölge bu hizmetleri görüyor idi. 1957 yılına kadar Malatya Şubesinde çalıştım ve çok önemli bazı projeleri geliştirdik. Tahmin ediyorum ki bu çalışmalar Genel Müdürlüğün dikkatini çekmiş olmalı ki 1957 Ağustos ayında beni de Diyarbakır 10. Bölge Müdürlüğüne tayin ettiler. DSİ Diyarbakır Bölge'de Diyarbakır, Urfa, Mardin, Siirt, Bitlis, Muş, Van ve Hakkari illeri var idi. Yani hudut boyunca Güneydoğu ve kısmen de Doğu Anadolu'nun illeri burada idi. 1957 Eylül ayı başında karayolu ile stabilize olan fevkalade tehlikeli bir yolla Malatya'dan Diyarbakır'a ancak yedi saatte ulaşabildim.

Diyarbakır'da DSİ'nin kendine ait hiçbir tesisi yoktu. Lise Caddesi diye bilinen meşhur yerde iki katlı bir binanın üst katında mal sahibi oturuyor, alt katında ise 140 metrekarelik alanda DSİ 10. Bölge Müdürlüğü kiracı olarak bulunuyordu. Bölgede on iki eleman çalışıyordu. Bu durum hakikaten beni çok şaşırttı. Çünkü DSİ Malatya Şube'de çalışan personel bile bölgede çalışan personelin neredeyse beş katıydı. Bu personeller arasında teknik eleman olarak sadece iki tane fen memuru var idi. Ancak bu bölgede benden iki yıl sonra mezun olmuş olan ve yaz stajlarını da Malatya'da benimle beraber yapmış olan İTÜ'den mezun Yüksek Mühendis Abdurrahman Ünsal da buradaydı. Kendisinden bölge hakkında bilgiler almaya başladım. Kendisi Güneydoğu Anadolu'yu çok iyi bilen nadir insanlardandır. Abdurrahman Ünsal, üzülerek bölgede hiçbir imkânın olmadığını ve sadece iki binek arabanın olduğunu ifade etti.

*Otomobil yolları stabilize, uçak seferleri ise haftada dört gündü. Telefon haberleşmesi bile çok zayıf idi. Köylerin içme suyu ise tam bir fecaat. Verimli çalışma yapabilmek için çalışma ofisimiz yok, harita yok... Su ölçümleri için akım rasat istasyonları vaktiyle ana yatakta var ama önemli kolların hiçbirinde su ölçümü yok. Teknik elemanımız yok. Bu arada mühendisler, jeologlar, yardımcı teknik personellerden hiçbiri yok. Netice olarak çok zor şartlarla karşı karşıya idik. Dolayısıyla önümde iki seçenek vardı. Beni Ankara'ya tayin ettiklerinde o dönemin Genel Müdür Muavinlerinden biri bana dedi ki **“Recai orada yapabileceğin fazla bir şey yok. Onun için büyük bir teşkilat kurma gayretinde olma. Önce bölgeni bir tanı, o arada da ufak tefek bazı hizmetleri de gör. Zaten biz seni iki yıl sonra Ankara'ya almayı planladık.”** Seçeneklerden birisi buydu. İkinci seçenek ise Türkiye'nin en çok ihmal edilmiş, en yoksul ve mağdur bölgesi olmasına rağmen Cenab-ı Hak büyük imkânlar lütfettiği bölgenin insanına, hayvanına, kurduna, kuşuna hizmet etmek. Bu manevi sorumluluk duygusu içerisinde ben ikincisini seçtim. Şartlar ne kadar zor olursa olsun Cenab-ı Hak'ın ihlasla çalışanlara yardım vaadi vardı ve bize de yardım geleceği inancındaydım.*

Orada zaman içerisinde şartları daha da iyi görünce sadece Fırat ve Dicle sularında ovaları sulamak, hidroelektrik enerji üretmek, taşkın kontrolünü yapmak, içme suyu temin etmek görevimiz değil; biz bu bölgenin toptan kalkınması için halkın refahını sağlamak, herkesin iş ve aş sahibi olmasını temin etmek mecburiyetindeyiz dedik. İlk olarak Van'a ardından Nusaybin'e gittik. Sonra da bölgedeki diğer illerin valilerini ziyaret ettik ve oradaki halkla temasta bulunduk. Oturduk, yapacağımız işler için bir plan ve program hazırladık. Önce teşkilatlanmalıydık. Öncelikle teknik kadroyu oluşturmak gerekiyordu. Teknik kadromuzun olmamasını bir yönüyle de biz avantaj olarak kabul ettik. Neden? Çünkü bu teşkilatı biz kuracaktık. Dolayısıyla tayin edeceğimiz insanları tek tek bizim ölçülerimize uygun olarak seçerek alacaktık. Bunlardan en önemli kazanımımız ise Fehim Adak oldu.

Çalışmalara başlarken önceliğimiz insanlar için en önemli ihtiyaç olan köylerde içme suyu idi. Önce bütün köyleri tek tek dolaşıp durum tespiti yaptık. Hakikaten bu çalışma sonunda ortaya çıkan manzara çok acı ve utanç vericiydi. Köylerin çoğunda yerüstü suyu yok. Kuyu da yok. Çukur bir yerin önünü toprak bir set ile kapamışlar, orada yağmur suyunu muhafaza etmeye çalışıyorlar

Biz burada büyük bir projelerinin hayata geçirilmesiyle problemlerin aşılabileceğine kanaat getirdik. Çünkü bir takım geçici tedbirlerle bölge sorunlarının giderilmesi mümkün görünmüyordu. Onun için aşamalı olarak küçük ölçekli bazı projeleri hayata geçirmeye ve oradan aldığımız tecrübelerle büyük projenin gerçekleşmesi için bir gayrete girdik. Böylelikle DSİ bölge tesislerini inşa etmeye başladık. Bunlardan en önemlilerinden biri olarak 1962 yılı başlarında Fırat ve Dicle Nehirleri Planlama Amirliğini kurduk. Fırat ve Dicle nehirlerinin havza ölçeğinde planlamasının yapılması gerekiyor idi. Ancak Fırat ve Dicle havzasında mevcut olan illerin sadece bir kısmı bizim bölgede idi. Bunun dışında Erzurum, Elazığ, Adana bölgelerinin bazı illeri bizim hududumuzun dışındaydı. Bunların hepsinin bir bütünlük içinde ve havza ölçeğinde planlaması gerekiyordu. Onun üzerine Genel Müdürlük bize yetki verdi ve bizim bölgemize ilaveten Elazığ, Tunceli, Malatya, Adıyaman, Erzincan, Erzurum, Ağrı, Bingöl ve Gaziantep illerinin planlamasını da biz yapmaya başladık. Beş-altı sene içerisinde bu söylemiş olduğumuz yerlerde gitmediğimiz su ve toprak kaynağı kalmadı.

Bu çalışmaları yaparken bölgemizin en önemli ihtiyacı olan nitelikli insan gücünü İTÜ'deki hocalarımın da katkı ve yönlendirmeleriyle yeni mezun inşaat, makine, elektrik, ziraat ve jeoloji mühendisleri üzerinden ve bölgemizde bizzat bizim sertifika vererek yetiştirdiğimiz kalifiye elemanları yetiştirmekle sağladık. O arada ben de hem İTÜ'de öğrencilere konferanslar veriyor hem DSİ ana kademe teşkilatlarına bölgenin zorlukları ve ihtiyaçlar hakkında açıklamalar yapıyor hem de devletin üst düzey komutasına brifingler veriyordum.

Bu arada havza kalkınma çalışmalarının en önemli örneklerinden birisi olarak Amerika'da Tennessee Vadisi projesi yapıldı ve otuz yılı aşkın bir sürede gerçekleşen proje, dünya mühendisliğine pazarlandı. Biz de bu projeyi yakından takip ettik. Tennessee Üniversitesinde üç aylık bir çalışma yaptık. Orası bizim için fevkalade faydalı oldu.

Yapacağımız tesislerin ölçeklerini yeniden düşünme fırsatı bulduk. Orada yaptığımız çalışmaları bütün teşkilatımıza aktardık ve bir kitap haline getirdik. O zaman Erbakan hocamız Odalar Birliğinde idi. Bu kitabımı kendilerine takdim ettim ve o da Odalar Birliği olarak kitabı bastırıldı.

GAP'ın sahibi kim?

Biz bu çalışmaları yapmaya başladık ve -elhamdulillah- adım adım büyük planlama ortaya çıktı. Ürgüplü ve Demirel hükümetlerinin Enerji Bakanı Mehmet Turgut teknik üniversiteden yakın arkadaşım idi ve kitapta soruyordu. **“GAP'ı bazı çevreler Süleyman Demirel'e, bazıları Turgut Özal'a mâl etmeye çalışıyor. Bu proje çok eski tarihlerden itibaren başlamış, yüzlerce belki binlerce adamın alın teri neticesinde ortaya çıkmıştır. Bunlara haksızlık etmeye kimsenin hakkı yoktur.”**

1980 İhtilali'nden sonra 1983 yılında yeni partiler kurulmaya başlanmıştı. Turgut Sunalp isimli ordunun yetiştirdiği parlak bir orgeneral, Milliyetçi Demokrasi Partisi kurdu. Bir arkadaşımızın bürosundayken oraya kendisi geldi. O zaman Turgut Özal'da ANAP'ı kurmuştu. Turgut Özal'ın **“Bütün barajların altında benim imzam var.”** demesini eleştiriyordu. Kenan Evren'in de Özal'ı tenkit ederek bu projelerin milletin malı olduğunu söylediğini ifade etti. Sunalp bana döndü ve dedi ki **“Bak beyefendi, bu projelerin altında kimin imzası var biliyor musun?”** Ben de **“Bilmiyorum, paşam!”** dedim. O da devam etti, **“Ben henüz bir kurmay albaydım. 1963 yılında Diyarbakır bölgesinde yapılan NATO tatbikatından sonra Genel Kurmay Başkanımız Cevdet Sunay ve kuvvet kumandanlarımızla birlikte Diyarbakır DSİ Bölge Müdürlüğünde bir brifinge iştirak etmiştik. İçinde neredeyse 100 metre koşulacak, kocaman, pırıl pırıl modern bir büro. Resim masalarının başında gencecik teknisyenler. Derken, çiçeği burnunda gencecik bir mühendis -ki sonradan bölge müdürü olduğunu öğrendik- bize iki saat Fırat ve Dicle nehir havzalarının dev imkânlarını anlattı. Değil sadece Güneydoğu Anadolu'nun kalkınmasına, Türkiye'nin kalkınmasına da hizmet edecek bu projeleri öylesine heyecanla, öylesine inançla anlattı ki heyecanlanmamak, uygulanmamak mümkün değildi. Ben GAP'ı ilk defa bu genç adamdan duydum. Onun için diyorum ki eğer illaki birine mal edilecekse o proje başta o genç bölge müdürü olmak üzere, o genç idealist kadroya mal edilmelidir.”**

Ardından ekledi;

- Allah selamet versin, şimdi kim bilir nerededir o genç adam?

Arkadaşım;

- Paşam, Recai Bey de eski DSİ'lidir. Belki o bilebilir, dedi.

Onun üzerine paşa bana dönerek sordu,

- Bu genç müdürü tanıyor musunuz?

- Evet tanıyorum.

- Aman ne iyi. Kimdir, şimdi nerededir?

- Benim ve şimdi de buradayım.
- *Aaa! Aaa! Sahi mi? Hay Allah iyiliğini versin. Ama o zaman çok gençtin, şimdi saçların iyice beyazlaşmış.*
- *Evet, Paşam. O dediğiniz 20 yıl önceydi. Ağaran saçlara gelince, çoğu Kirazlıdere Tutukevinin eseridir.*

Görülüyor ki Turgut Sunalp Paşa da bu projeyi bana ve benim genç arkadaşlarıma mal etmişti. Benim bu konudaki samimi kanaatim ise şöyledir. GAP bugünkü noktaya hiçbir şahsın yalnız kendi çalışması veya hiçbir partinin sadece kendi emeği ile getirilmemiştir. GAP, kendilerini milletlerinin kalkınmasına adanmış, bunun aşk ve heyecanı içerisinde geceli gündüzlü çalışmış değişik nesillerden binlerce idealist insanın gayreti, azmi ve alın terinin eseridir.

Atatürk Barajı

3. 2. MUSTAFA ELDEMİR

Orman ve Su İşleri Müsteşar Yardımcısı (2007 - 2015)

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün en büyük yatırım projesi Güneydoğu Anadolu Kalkınma Projesi idi (GAP). Proje, 1974 yıllarında başlamış, Keban, Karakaya, Kralkızı Barajları Sayın Demirel'in Başbakanlığı döneminde yapılmış, Atatürk Barajının da inşaatı başlatılmış ve Sayın Özal'ın Başbakanlığı döneminde tamamlanmıştı. Bilahare Devegeçidi Barajı da ikmal edilmiştir.

2003 Yılında Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünde göreve başladığımızda bu proje kapsamında Urfa Tünelleri ihale edilmiş olup bunlar; birbirine paralel iki adet tünel olup bir tanesi ikmal edilmiş, ancak ikincisi açım esnasında tünelde meydana gelen göçük sebebiyle tamamlanamamış, natamam vaziyette idi. İstanbul Su Kanalizasyon İşleri Genel Müdürlüğünde (İSKI) tünel açmada kazanmış olduğumuz tecrübe sayesinde yarım kalan bu tüneli tamamlamak bizlere nasip oldu. Geçmiş dönemde ihale edilen ve yapımı devam eden diğer bir iş ise bu tünelin çıkış noktasında Urfa şehrine su vermesi planlanan terfi merkezi idi. Bu inşaat da zamanımızda tamamlanarak hizmete sokulmuştur.

Bu inşaat ile alakalı bir hatıramı da burada zikretmeden geçemeyeceğim. Bir gün bu terfi merkezinde çalışanların kullanma suyu ihtiyacını karşılamak için su arıtma cihazının fiyat oluru onay için makama sunulmuştu. Tesiste çalışacak personel sayısının 10 – 15 kişiyi geçemeyeceği durumuna karşılık tesise 6 lt/s'lik bir arıtma sistemi teklif edilmekteydi. Kişilerin günlük su ihtiyaçlarının ne olabileceği konusunda tecrübemiz sebebiyle bu miktarın çok fazla olduğu, bu su ile yaklaşık 5000 kişilik ufak bir kasabanın ihtiyacının karşılanabileceğini bildiğimizden dolayı, fiyat tespit tutanağını imzalamadım. Onayı imzaya sunan personeli makama çağırdım. Taslak tutanağı hazırlayanın Makine Mühendisi olduğunu öğrendim.

Bu işleri bilmeyen bir kişi imiş gibi bu arıtma cihazının kapasitesi tesise yetecek mi? diye sordum. Yeteceğini söyledi. Peki bunun hesabını kim yaptı diye sorduğumda müşavir firmanın yaptığını söyledi. Peki siz bunu kontrol ettiniz mi? diye sorduğumda kontrol ettiğini söyledi. Peki neye göre kontrol ettiniz dediğimde, elimizde buna ait dokümanlar var. Dokümanlara göre kontrol ettim dedi. O zaman o dokümanları getir de birlikte bakalım dedim.

Ertesi günü elinde 5-10 sayfalık fotokopi dokümanlarla geldi. Doküman dediği fotokopilere baktığımda bunların evsel pissu tesisat şartnamelerinden çekilmiş olduğunu gördüm. Bu doküman dediği fotokopilerin pis tesisatına ait olduğunu söylediğimde mosmor oldu ve hiçbir şey söyleyemedi. İhtiyaç günlük 1500 lt yani 1,5 ton iken teklif edilen cihazın kapasitesi 518 ton idi. Bu durum her işte olduğu gibi yatırımlarda tecrübe ve işin ehli olmanın önemini gözler önüne sermek için güzel ve çarpıcı bir misaldir.

Taşradaki iş tetkiklerinde mahallin mülki amiri ile belediye başkanlarını da ziyaret etmek adetimiz idi. Onların dertlerini dinlemek, bizim işlerimizle alakalı bir sıkıntılarının olup olmadığını öğrenmek, varsa bir sıkıntı onu gidermeyi kendimize bir vazife olarak görüyorduk.

Urfa'ya yaptığımız bir seyahatte, Belediye Başkanı Sayın Fakioğlu'nu ziyarete gittik. Fakioğlu, Belediye Başkanlığına bağımsız olarak seçilmiş yaklaşık bir yıldır başkanlık vazifesini yürütmekte idi. Kendisine bizim işlerimizle alakalı bir sıkıntısının olup olmadığını sordüğümüzda, DSİ ile alakalı bir sıkıntısının olmadığını, ancak birkaç ay önce bir derenin taşmasından dolayı pek çok ekili arazinin zarar gördüğünü, söz konusu derenin temizliğinin yapılmasını talep etti. Kendi imkânlarının bunu temizlemeye elvermediğini söyledi. Gidelim, yerini görelim, sıkıntının ne olduğunu yerinde inceleyelim ve yapılması gereken bir şey varsa yardımcı olalım dedik.

Hep birlikte taşkına sebep olan dereye vardığımızda içler acısı bir durumla karşılaştık. Dere yatağı, belediyesince çöplük olarak kullanılmış, boydan boya dere yatağı çöp dağı haline gelmiş. Başkana bunun yanlış bir iş olduğunu, çöplerin dere yatağına dökülmemesi gerektiğini söylediğimizde, bu uygulamanın kendinden önceki belediye yönetimi tarafından yapıldığını, dere yatağının DSİ tarafında temizlenmesi halinde dere yatağının korunacağı sözünü vermişti. Bunun üzerine DSİ tarafından çöplük temizlenerek dere asıl işlevine döndürüldü. Arazi, taşkınlardan, belediye de, bu sıkıntıdan kurtarılmış oldu.

Hizmet dönemimizden önce ihale edilen projelerden biri de Bozova Sulama Projesidir. Bu proje "Kredini Bul Yap" usulü ile bir İsrail firmasına ihale edilmişti. Göreve başladığımızda kredili işlerin hemen hemen tamamında uygulanan oyun bu projede de uygulandığını müşahade ettik. Firma işe şebekeden başlaması gerekirken öncelikle en son yapılması gereken filtre sistemini ve şebeke borularını ithal ederek, fahiş fiyatlarla bedelini almak suretiyle kredinin % 65-70'lik kısmının parasının ülkesine dönmesini sağlamıştır. Bizden önceki dönemlerde kredili işlerde hep bu ve buna benzer oyunlar oynanmak suretiyle işler gerçek rayicinin çok üzerinde bir fiyatla yaptırılmak suretiyle öz kaynakla yapılması gereken yatırımların bedeli dış ülkelere aktarılarak işlerin geciktirilmesi sağlanmıştır.

Hizmet dönemimizde sulama projelerine öncelik verilmek suretiyle yatırımların bir an önce geri dönmesi temin edilmiştir. Bu suretle yeni yeni projelerin yapımına geçilmesine imkân sağlanmıştır.

Bizden önceki dönemde hazırlanan GAP sulama projeleri kanal kanalet tipi sulama projeleri olarak hazırlanmıştır. DSİ'nin 2004 yılı öncesinde hazırladığı projelerin tamamı kanal kanalet tipi projelerdir. Bu tip şebekelerde kaçaklar ve buharlaşmalar sebebiyle su kayıpları çok fazla olmakta, işletme masrafları da çok yüksek meblağlara ulaşmaktadır. Borulu şebeke sistemine geçmek bir zaruret olarak görülmesine rağmen kişileri ve kurumları alışkanlıklarından vazgeçirmek oldukça zor olmaktadır. Borulu sisteme geçmek için çalışanları buna inandırmak gerekiyordu. Bunun için açık kanal yahut kanalet sistemi ile borulu sistemin ekonomik mukayesesinin yapılması istenildiğinde 1 m'lik kanal veya kanalet maliyeti ile 1 m'lik borulu şebeke maliyeti hesaplanarak mukayese hesapları makama sunuluyordu.

Bu mukayese hesaplarında su kayıp ve kaçakları ile DSİ'nin yapmış olduğu işletme masrafları göz ardı ediliyordu. Kurumu buna inandırabilmek için Kayseri Bölgesinde küçük bir göletin sulamasının kanal ve kanalet ile borulu sistemin bütün girdiler dikkate alınarak mukayesesini Bölge Müdürlüğüne yaptırdığımızda borulu sistemin çok daha ekonomik olduğu ortaya konulmuş oldu.

Akabinde çok çarpıcı bir örnek olarak Eskişehir bölgesince yaptırılmakta olan Kızıldaamlar sulama şebekesi kanaletten, boruluya çevrilmek suretiyle sulama alanı %65 oranında artırılmış oldu.

Bütün bu gelişmeler göz önünde bulundurularak GAP bölgesinde hazırlanmış olan şebeke projeleri borulu sisteme çevrilerek revize edildi. Yeni yapılacak olan sulama şebeke projeleri borulu sistem sulama olarak hazırlandı.

Sulama projelerine Atatürk Barajına en yakın olan Suruç ovası sulaması için Suruç Tüneli ve Suruç ovası sulama şebekesi zamanımızda yapılarak hizmete alınmış ve verim 5-6 kat artırılarak bölgeye çok önemli ölçüde ekonomik katkı sağlanmıştır.

Urfa'dan Mardin Kızıltepe ilçesine kadar olan arazilerin sulamasının yapılabilmesi için içinde, 3 adet beton mikserinin yan yana hareket edebileceği genişlikte devasa su iletim kanalı yapılarak hizmete alınmış, buna paralel olarak sulama şebeke projeleri de yapılarak hizmete sunulmuştur. Gerçekleştirilen bütün bu projelerle ülke ekonomisine tarımsal dalda çok büyük katkı sağlanmıştır. Yapılan bu işler sayesinde eskiden Güneydoğu Anadolu'dan Adana ve Karadeniz'e olan mevsimlik tarım işçisi akımı bu gün durmuş, bunun yerine Doğu Anadolu'dan ve İç Anadolu'dan GAP bölgesine mevsimlik tarım işçisi göçü başlamıştır.

Ilisu Prof. Dr. Veysel Eroğlu Barajı

3.3. PROF. DR. LÜTFİ AKCA

DSİ Genel Müdürü (2022)

Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP), Türkiye'nin en büyük kalkınma projesidir. GAP'tan Diyarbakır, Gaziantep, Şanlıurfa, Adıyaman, Kilis, Mardin, Batman, Şırnak ve Siirt ili istifade etmektedir.

GAP'ın en önemli iki su kaynağı Fırat ve Dicle nehirleridir. Fırat Nehrinin sınırlarımız içindeki toplam yıllık su potansiyeli 32 milyar m³, Dicle Nehrinin ise 21 milyar m³ tür. Ülkemizde 25 havzanın toplam su potansiyeli 186 milyar m³ olup, bu suyun %30'u GAP bölgesindedir.

GAP Projeleri 7'si Fırat alt havzasında, 6'sı ise Dicle alt havzasında olmak üzere 13 büyük projeden oluşmaktadır. Dünya'nın sayılı projelerinden olan GAP ile bölgenin münbit toprakları suyla buluşmakta, sulu tarım vasıtasıyla başta bölge insanı olmak üzere bütün Türkiye kalkınmaktadır.

27 Mayıs 2008 tarihinde Sayın Cumhurbaşkanımızın Başbakanlığı döneminde ilan edilen GAP Eylem Planı ile bölgede çalışmalar çok hızlanmıştır. GAP kapsamındaki 9 ilde çalışmalar yoğunlaşmış ve projeler hızla hayata geçirilmiştir.

Bu muazzam proje bütün detaylarıyla kitapta anlatıldığı için ben tekrar bahsetmeyeceğim. Ancak DSİ Genel Müdürlüğü vazifesinde bulunduğum döneme dair hayata geçirdiğimiz bazı projelerden kısaca bahsetmek istiyorum.

GAP'ın önemli sulamalarından biri olan Viranşehir Pompaj Sulaması Pompa İstasyonu ile 140.000 dekar münbit arazi sulanacaktır. Bu önemli proje 200 Milyon TL'ye mal olmuş olup, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından 3 Aralık 2022 tarihinde hizmete alınmıştır.

GAP'taki bir başka projemiz ise 1 Milyar 100 Milyon TL maliyetli olan "Mardin Ovası Derik Sulaması" işidir. Bu sulama tesisinin açılışı ise 17 Aralık 2022 tarihinde Sayın Cumhurbaşkanımızın teşrifleriyle gerçekleştirilmiştir. "Mardin Ceylanpınar Ana Kanalı", projenin su kaynağı olan Atatürk Barajı'ndan 221 km uzunluğu ile adeta bir nehir gibi uzanmaktadır. Proje sayesinde Mardin ili Derik ilçesine bağlı 14 köye ait 91.250 dekar sahada, çiftçilerimiz elektrik ücreti ödmeden cazibeli ana kanaldan alacakları su ile tarlalarını sulayacaktır.

Proje ile; açılışı yapılan alanda yılda 2 ürün alınacak, hububat, mısır, pamuk mercimek gibi ürünler yetiştirilecek, verim 2 kat, zira gelir artışı da 4 kat artarak çiftçilerimize yılda 220 Milyon TL zirai gelir artışı sağlanacaktır. Ayrıca, yörede yaklaşık 9.000 kişiye istihdam sağlanmış olacaktır.

Ben hem bu projelerin hem de GAP'taki diğer projelerin hayırlı olmasını diliyorum. GAP'ın hayata geçmesinde hem DSİ Genel Müdürlüğü hem de Bakanlık vazifeleri sırasında büyük gayret sarf eden Sayın Bakanımız Prof. Dr. Veysel Eroğlu'na ve bütün DSİ mensuplarına canı gönülden teşekkür ediyorum.

3.4. AKİF ÖZKALDI

**DSİ Genel Müdürü (2011-2015),
Tarım ve Orman Bakan Yardımcısı (2018-2022)**

“Yukarı Mezopotamya” olarak adlandırılan ve insanlık tarihinde medeniyetin beşiği olarak bilinen Verimli Hilal içerisindeki “Güneydoğu Anadolu Bölgesi” tarih boyunca Anadolu ve Mezopotamya toprakları arasında geçişi sağlayan bir köprü görevi görmüştür. Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nden geçen Fırat ve Dicle Nehirleri arasında kalan topraklar verimli olduğu için “Verimli Hilal” olarak adlandırılır.

Cumhuriyet tarihinin en büyük projesi olan Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) ile ortaçağdan beri ilk defa Verimli Hilal yeniden canlandırılarak yukarı Mezopotamya’ya medeniyet iade edilmiştir.

GAP Projesinin en önemli dönüm noktalarından birisi 2008 yılında hazırlanan ve benim de uzun yıllar üzerinde çalıştığım GAP Eylem Planıdır. Bu Eylem Planı, 27.05.2008 tarihinde Başbakanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN tarafından Diyarbakır’da ilan edilmiş ve yatırımlar hızlandırılmıştır.

GAP Projesi bölgenin sosyo ekonomik kalkınmasını hedefleyen, insan odaklı bölgesel kalkınma projesidir. GAP Bölgesindeki DSİ yatırımları su ve toprak kaynaklarının geliştirilmesini kapsayan, tarım, enerji, hizmetler ve çevre sektörüne yönelik 7’si Fırat alt havzasında, 6’sı ise Dicle alt havzasında olmak üzere 13 büyük projeden oluşmaktadır. Dünya’nın sayılı projelerinden olan GAP ile bölgenin münbit toprakları suyla buluşmakta, sulu tarım vasıtasıyla başta bölge insanı olmak üzere bütün Türkiye kalkınmaktadır.

GAP Projesinin önemli mihenk taşlarından olan Ilısu Prof. Dr. Veysel EROĞLU Barajı, benim DSİ’de Genel Müdür, Orman ve Su İşleri Bakanlığında Müsteşar Yardımcısı ve Müsteşar olarak görev yaptığım dönemde tamamlanan önemli bir barajdır. Bu öneminden dolayı burada bu başarı hikâyesinden biraz bahsetmek isterim.

1950’li yıllarda konuşulmaya başlanan 1954 yılında proje haline getirilen Ilısu Barajı ve HES projesi 1982 yılında GAP kapsamına alınarak Elektrik İşleri Etüt İdaresi (EİEİ) tarafından kati projeleri hazırlanmıştır. 05.08.2006 tarihinde dönemin Başbakanı Sn. Recep Tayyip Erdoğan tarafından temeli atılan projede 14.08.2007 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu’nun 20.03.1997 tarih ve 97/9532 sayılı kararı ve 25.10.2004 tarih ve 2004/8033 sayılı tadilatı uyarınca sözleşme imzalanmıştır. Projede İnşaat Konsorsiyumunda Nurol İnşaat, Cengiz İnşaat ve Zublin Firmaları, Elektro Mekanikte Andritz Hydro, Mühendislik ve Müşavirlik Konsorsiyumunda ise Dolsar, Rast, Maggia ve Colenco firmaları bulunmakta idi. Projede temin edilen kredi, ticari kredi ve ihracat kredi şeklinde olup ihracat kredisi Almanya, Avusturya ve İsviçre bankalarından temin edilecekti. Bu kredinin temin edilmesi için 2006 yılında Nihai Mutabakat Zaptı adı altında kısaca FAM denilen anlaşma imzalanmıştı.

Ayrıca, 2007 yılında revize kati projeler DSİ tarafından hazırlanmıştır.

Revize kati projeler çalışmaları sırasında baraj tipi ön yüzü beton kaya dolgu baraja dönüştürülmüştür. Sözleşme imzalanması akabinde de 16.05.2008 tarihinde sahada çalışmalar başlamıştır. Ancak kredi kuruluşlarının çeşitli sebeplerden dolayı FAM'da belirtilen şartların yerine getirilmediğini tek taraflı olarak beyan ederek Temmuz 2009 tarihinde projeden çekilmesiyle çalışmalara ara verilmiştir. Projenin yerli bankalardan alınacak finansman ile devam etmesi kararlaştırılarak Ocak 2010 tarihinde tedarik edilen yeni finansman ile birlikte tadilat sözleşmeleri hazırlanarak işe devam edilmiştir. Bu aşamada İnşaat Konsorsiyumda yer alan Zublin firması projeden çekilmiş ve inşaat konsorsiyumu Nürol ve Cengiz firmaları ile yola devam etmiştir. Gerek kati projede gerek revize kati projelerde tespit edilen eksiklikler sebebiyle ECS müşavirlik konsorsiyumu ile birlikte güncelleştirilmiş revize kati projeler hazırlanmıştır.

İlusu Prof. Dr. Veysel EROĞLU Barajı, Dolgu hacmi bakımından Türkiye'nin 2. büyük, kurulu güç (1.200 megavat) bakımından 4. büyük barajı olup, 6 Kasım 2021 tarihinde Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından hizmete alınmıştır.

Bölgedeki bir başka dev projemiz ise Silvan Projesi'dir. Projenin en büyük depolama tesisi Silvan Barajı gövde yüksekliği bakımından ülkemizin ve Avrupa'nın kendi sınıfında en büyük barajıdır. Silvan Barajı bölgenin kalkınmasına büyük katkı sağlayacaktır. 235.000 hektar araziye sulayacak, ülke ekonomisine yılda 3,75 milyar TL katkı sağlayacak, 305.000 kişiye istihdam sağlayacaktır. Baraj 2023 yılında tamamlanacaktır.

DSİ Genel Müdürlüğünde yaptığım değişik görevlerde, Orman ve Su İşleri Bakanlığı'nda Müsteşar Yardımcısı, Müsteşar olarak görev yaptığım dönemlerde ve Tarım ve Orman Bakan Yardımcısı olarak görev yaptığım dönemlerde GAP Projesinin her aşamasında çalışma imkânı buldum. Bu çalışma imkânını bizlere sağlayan başta Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN'a, Bakanımız Sayın Prof. Dr. Veysel EROĞLU'na şükranlarımı sunarım. Birlikte çalıştığımız bütün DSİ çalışanlarını kutluyor, GAP Projesinin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Silvan Barajı

3. 5. HAYDAR KOÇAKER

Emekli DSİ Genel Müdürü (2007-2011)

Güneydoğu Anadolu Projesi kısa adıyla GAP, hidroelektrik enerji, sulama, tarım, ormancılık, kırsal ve kentsel altyapı, sağlık ve eğitim gibi çok sektörlü, sosyo-ekonomik ve entegre özelliği ile ülkemizin en büyük bölgesel kalkınma projesi olarak ilk sırada yer almaktadır. Ülkemizin en büyük ve sınır aşan nehirlerinden, Fırat ve Dicle, projenin en önemli yer üstü su kaynaklarını oluşturmaktadır.

Devletimizin destek ve himayelerinde, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ve teşkilatının görev anlayışı ve üstün gayretleriyle yürütülen etüt, planlama, proje ve inşaat çalışmalarıyla, bu iki büyük nehir üzerinde öncelikleri de dikkate alınarak yapımı tamamlanan (Keban, Atatürk, Karakaya, Ilısu Prof. Dr. Veysel Eroğlu Barajı v.b.) çok sayıda büyük baraj ve HES'ler, bugün ülkemizin önemli oranda elektrik ihtiyacını karşılamaktadır.

Bölgenin tüm içmesuyu ihtiyaçlarının karşılanmasının yanı sıra Urfa Tünelleri, kilometrelerce uzunluktaki büyük kapasiteli ana iletim kanalları, pompa istasyonları ile çok sayıda sulama alanlarının şebekeleri tamamlanarak, Harran Ovası başta olmak üzere geniş tarım arazilerinin sulu tarıma kazandırılmasıyla, aziz milletimizin tarıma dayalı ihtiyaçları karşılanmakta, sağladığı istihdam ile halkın gelir seviyesi ve hayat standardı yükselmekte ülke ekonomisine de önemli oranda katkı sağlamaktadır.

Her projenin ayrı hikâyesi ve hatırası olmakla birlikte DSİ Genel Müdürü olarak görev yaptığım süreçte, dünya sıralamasında da önemli bir yere sahip olan Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) kapsamındaki bazı sulama inşaatlarının yapılmasındaki zorlukların aşılması ve işin önünün açılması hususundaki Sayın Bakanım Prof. Dr. Veysel Eroğlu'nun gayret ve kararlılığını, bugün yaşanmış güzel bir anı olarak hatırlamaktayım.

Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamındaki ve diğer büyük baraj, HES, sulama ve içme suyu projelerinden yapımı tamamlananların ülkemizin ve aziz milletimizin hizmetine sunulmuş olmasını görmekten büyük mutluluk duymaktayım. DSİ Genel Müdürü ve bir DSİ mensubu olarak, bu büyük projelerde bir nebze de olsa emeğimin olması bugün bana tarif edilemez bir duyguyu yaşatmaktadır.

Bu duygularımınla ülkemizin en önemli yatırımcı kuruluşlarından birisi olan DSİ Genel Müdürlüğünün böylesine büyük projelerinin hayata geçirilmesine destek veren ve himayeleri olan Devlet büyüklerimize, Devlet Su İşlerinin üst düzey yönetici ve çalışanlarına, yapımında görev alan yüklenici firmalara ve çalışanlarına, aziz milletimize, emeği geçen herkese saygı sevgi ve şükranlarımı sunuyorum. Vefat edenleri rahmet ve minnetle anıyorum. Güneydoğu Anadolu Projesi GAP ve diğer projeler kapsamında ülkemize kazandırılan bütün tesislerin aziz milletimize hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum. Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) ile ilgili bütün bilgileri detayları ile bulabileceğiniz bu kitabın hazırlanmasında emeği geçenlere teşekkür ediyor, hayırlı olması dileğiyle, Bakanım Sayın Prof. Dr. Veysel Eroğlu'na teşekkürlerimle birlikte, tebriklerimi ve saygılarımı sunuyorum.

3. 6. ALİ RIZA DİNİZ

DSİ Genel Müdürü (2014 - 2016)

Suruç Ovası Pompaj Sulaması Projesi kapsamında 2015 yılında tamamlanarak işletmeye alınan Suruç Tüneli, saniyede 90 metreküp suyu, Suruç Ovasının bereketli topraklarıyla buluşturuyor.

Atatürk Barajı'ndan aldığı suyu, Suruç Ovası'na ileten Suruç Tüneli sayesinde, yaklaşık 112 bin futbol sahasına karşılık gelen 563 bin dekar tarım arazisi, modern sistemlerle sulanma imkânına kavuştu.

Yeraltında dev bir köstebek gibi çalışan tünel delme makinesi (TDM) ile açılan Suruç Tüneli, 17 bin 185 metrelik uzunluğu ile ülkemizin en uzun 2., dünyanın ise 5. uzun sulama tüneli konumunda bulunuyor.

Atatürk Barajı'ndan Suruç Ovasına saniyede 90 metreküp su aktaran Suruç Tüneli, ülkemizdeki birçok nehirden daha büyük debiye sahiptir. Saniyede 90 metreküplük debi, ülkemizin en hızlı akan nehri Çoruh'un yıl içindeki en düşük debisinin yaklaşık iki katına, en yüksek debisinin ise beşte birine karşılık geliyor.

Suruç Ovası Pompa İstasyonu saniyede 7,5 m³ debiye sahip olup 12 adet pompa bulundurmaktadır. Toplam 60 MW kurulu güçte pompa istasyonunun suyu basma yüksekliği 60 m'dir.

Suruç Tüneli, Güneydoğu Anadolu Projesi'nin (GAP) önemli etaplarından bir olan Suruç Ovası Pompaj Sulaması kapsamında inşa edildi. Söz konusu proje tamamlandığında 1 milyon dekara yakın bir tarım arazisi sulu tarım imkânına kavuşmuş olacak. Hâlihazırda bu arazinin 562 bin 950 dekarlık kısmı Suruç Tüneli sayesinde sulanıyor.

Daha önce bozkırı andıran Suruç Ovasında sulamayla birlikte verimin ve ürün çeşitliliğinin yükselmesi istihdama da olumlu yansıdı. İş imkânlarının artmasıyla birlikte bölgenin en önemli sorunlarından biri olan göçün önlenmesi yönünde önemli aşama kaydedildi.

Sulama projelerinin devreye girmesiyle birlikte tarımın gelişmesine paralel olarak makineleşme ve tarım sanayisinde yaşanan gelişmeler bu alanlarda da yeni istihdam imkânlarının doğmasını sağlıyor.

Sulama ile birlikte makinalı tarıma ilgi arttı, sulama sonrası proje alanında tarımsal üretimde mekanizasyon düzeyinin oldukça ilerlediği gözlemleniyor. Traktör sayısı kadar diğer tarım alet ve makinelerinin kullanımı da arttı. Traktör ekipmanları, ilaç ve gübre atma makineleri, çapa makineleri hemen hemen her köyde bulunuyor. Sun'i gübre ve zirai ilaç kullanımı da bölgede artan sulama alanına bağlı olarak yeterli düzeye ulaştı.

Sulama ve sulamanın etkisiyle daha etkin ve yoğun teknoloji kullanımı, uygulanan tarım tekniği ve kültürel uygulamalarla birlikte tarımda sağlanan verim artışları, üretim deseninin çeşitlenmesi, çiftçi gelirlerinde doğrudan ve dolaylı artışa vesile oluyor.

Bu durum bir yandan kırsal kalkınmanın hedeflerinden olan yoksulluğun azaltılması gayesine hizmet ederken diğer taraftan da hayat standardını yükselttiği için göçü önüyor.

Öte yandan tarımsal üretimdeki artış ve ürün yelpazesinin genişlemesi yem bitkileri yetiştiriciliğini tetikleyerek hayvancılığın gelişmesine de imkân tanıyor. Hayvancılığın gelişmesiyle bu alandaki istihdam imkânları da artıyor.

Burada Suruç Ovası Pompaj projesi ile alakalı bir hatıramdan bahsetmek istiyorum. Suruç Ovası Pompaj Sulaması Projesi, çok büyük bir proje olması sebebiyle terfi merkezlerinin çalışması ile birlikte ülkemizin elektrik şebekesinde bu durum hissedildiği ifade edilmişti. Bunun üzerine 2015 yılında projenin tamamlanarak işletmeye alınması merasiminde Sayın Bakanımız Prof. Dr. Veysel Eroğlu, “Suruç’ta pompalar çalışınca Edirne’den Kars’a, İzmir’den Trabzon’a kadar bütün Türkiye hissediyor, yani Suruç Türkiye’yi titretiyor.” demişti. Bakanımızın bu ifadesini Suruçlular çok beğenmişlerdi.

Ben Güneydoğu Anadolu Projesinin, ülkemize, bölgesine ve burada yaşayan vatandaşlarımız başta olmak üzere 85 milyon bütün Türkiye’ye hayırlı olmasını temenni ediyorum. Bu önemli projede emek vermiş olmaktan dolayı gurur duyuyorum. Bu devasa projenin hayata geçmesinde emeği olan bütün DSI mensuplarına ve Bakanımız Prof. Dr. Veysel Eroğlu’na şükranlarımı sunuyorum.

Suruç Tüneli

3. 7. İSMAİL UĞUR

Emekli DSİ Genel Müdürü (2011)

Devlet Su İşleri (DSİ) Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP), ülkemiz kalkınmasında hayati önem taşıyan devasa bir projedir.

DSİ’de çeşitli kademelerde çalışan her mühendisin, GAP projesi ile yolları muhakkak keşmiş ve projenin tamamlanması ile ilgili katkıları olmuştur. DSİ 5.Bölge 51. Şube Müdürü iken yürütmekte olduğumuz sulama projelerinin tarla içi uygulamalarını önceleri klasik kanal, daha sonra da kanalet uygulaması ile yapıyorduk. Her iki uygulamada da çok büyük su kayıpları ve buharlaşma yaşanmakta idi.

*51. Şube Müdürlüğüm sırasında yürütmekte olduğumuz işlerin kontrolünü yapmak için şantiyeye bölge müdürlüğümüz ve şube müdürleri ile birlikte giderdik. 1998 yılında Ankara Şereflikoçhisar Evren Göleti şantiyesine Bölge Proje Şube Müdürü Sayın Akif Özkaldı ile birlikte gittik. Gölet inşaatı bitme aşamasına gelmişti. İşin sulama projesi yapılacaktı. Proje tipi ile ilgili değerlendirme yaptık ve Akif Bey, **“Abi, projeyi ben yapayım, uygulamayı da siz yapın, kapalı borulu sulama sistemi yapalım ve uygulayalım”** dedi. Ben de **“bence de uygun”** dedim. Ancak sulama sistemini Bölge Müdürümüz Sn. Gündoğan Çavuşoğlu’na anlatmamız gerekiyordu. Kendisine anlattık ve uygun görüşünü aldık.*

Böylece DSİ’de ilk defa kapalı borulu sulama sistemi projesi ve uygulaması yapıldı. İşin tamamlanmasından sonra Genel Müdürlüğümüz Proje ve İnşaat Daire Başkanı Sayın Muhittin Kuzu, yerinde inceleme yaptı, projeyi çok beğendi ve sistemin DSİ’de uygulanmasına karar verildi. Böylece GAP sulama sistemlerinde de kapalı borulu sulama sistemi uygulamasına geçildi.

İçmesuyu ve Atıksu Dairesi Başkanlığı görevim sırasında DSİ Genel Müdürümüz Sayın Prof. Dr. Veysel Eroğlu idi. Sayın Genel Müdürüm başkanlığında genel müdür yardımcıları, daire başkanları, bölge müdürleri ve şube müdürlerinin katılımı ile yatırım değerlendirme ve koordinasyon toplantıları yapıldı. Bu toplantılarda bölge müdürlüklerinden brifing alınarak her iş değerlendirilir ve herhangi bir sıkıntı varsa çözülerek işin önü açılırdı. Uzun süren bu toplantılarda Sayın Genel Müdürüm toplantıya katılanları motive etmek için toplantıya ara verir, konuşma serbest derdi ve gündem dışı konuşmalar yapılarak katılımcıları dinlendirirdi.

DSİ, GAP projesinin yürütülmesi için DSİ 15.Bölge Müdürlüğü kurulmuştur. Bu bölgenin işlerinin değerlendirilmesi Sayın Genel Müdürüm için çok önem arz etmekteydi. GAP kapsamında yer alan her işi tek tek değerlendirerek tamamlanmasını sağlamış, bu gayretini Bakanlığı sırasında da sürdürmüştür.

GAP Projesi yaşayan bir projedir. İşler tamamen bitirilse de işletmesinin yapılması ve rehabilitasyonu her zaman olacaktır. Ülkemizin olmazsa olmazı olan GAP projesinin yapımında emeği geçen başta Genel Müdürlüğümüzü ve Bakanlığımızı yapan Sayın Prof. Dr. Veysel Eroğlu ve DSİ çalışanlarına şükranlarımı sunuyorum, GAP projesinin vatanımıza, milletimize hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

3. 8. MURAT ACU

DSİ Genel Müdürü (2016-2018)

DSİ Genel Müdürü olarak vazife yaptığım 22.07.2016-25.08.2018 tarihleri arasındaki dönemde sulamalarda atar damar niteliğindeki dev ana kanallar büyük oranda tamamlanmış, kılcal olarak nitelendirdiğimiz şebeke inşaatları devam etmekteydi.

Özellikle Suruç Ovası Pompaj Sulaması, 100 yıllık bir hayaldi ve tesisin tamamlanıp hizmete alınması, Genel Müdürlüğüm zamanında olması sebebiyle benim için ayrı bir öneme sahiptir. Kapalı sulama sistemlerinin uygulanması, sayaç sistemine geçilmesi ve işletmesinin ihale ile özel sektöre yaptırılması projenin öne çıkan farklılıklarıydı.

Kapalı sisteme geçiş sürecinde salma sulamaya alışmış çiftçilerin sayaç sistemi ile yönetilen bir sisteme tepkileri ve alışma süreci çok yoğun mesaimizi aldı. Bu süreçte Sayın Bakanımız Prof. Dr. Veysel EROĞLU'nun bölgeye çok sık gelerek yakından takip etmesi benim ve mesai arkadaşlarım için çok önemli destek oldu.

Bunun dışında Silvan projesi gibi terör odaklarının hedefleri altındaki şantiyelerde yoğun güvenlik tedbirleri altında cansiperane bir şekilde çalıştık.

PKK özellikle oraya saldırıyordu! Böyle geldiler..

GAP'ta Atatürk Barajı'ndan sonra en büyük sulama barajı olma özelliği taşıyacak Silvan Barajı'nın yapımı, terör örgütü PKK'nın saldırılarına rağmen devam ediyor.

Dönemin Diyarbakır Valisi ile beraber yaptığımız Silvan Barajı Ziyaretine ait gazete kupürü

Nihayetinde değerli bakanımın himayelerinde böyle büyük bir projenin parçası olmanın gururuyla emeği geçen tüm DSİ personeli ve müteahhit firma çalışanlarına teşekkür ediyorum.

3.9. MEVLÜT AYDIN

Emekli DSİ Genel Müdürü (2018-2020)

38 yıl hizmet ettiğim DSİ Genel Müdürlüğünde GAP'a dört farklı zamanda hizmet etme imkânı nasip oldu.

İlk olarak 1986 yılında, daha 5 yıllık genç bir mühendis iken atandığım Şanlıurfa DSİ 15. Bölge Müdürlüğünde kısa bir süre Proje ve İnşaat Şube Müdürlüğünde görev yaptıktan sonra Şanlıurfa ve Harran Ovası Sulaması İnşaatı Kontrol Başmühendisi olarak tedviren görevlendirildim.

Bu tarihte Şanlıurfa Ovası Sulaması İnşaatı devam etmekteydi ve ihalesi yapılan Harran Ovası Sulaması Anakanalı İnşaatına başlanacaktı. Şanlıurfa Ovası Sulaması İnşaatı kapsamındaki anakanal trapez (beton kaplamalı açık kanal) olarak sulama şebekesi ise kanaletli olarak inşa edilmekteydi. Anakanalların devasa boyutlarda olması sebebiyle önemli miktarda beton agregasına ihtiyaç duyuluyordu. Aynı şekilde kanalet imalatı için de agrega ihtiyacı kısıtlı olarak kaya ocağından kırmataş olarak karşılanmaya çalışılıyordu.

Agrega ihtiyacının bir kısmının Fırat Nehrinden karşılanmasının uygun olacağını mütalaa ettik. Türkiye'nin kapasite olarak en büyük nehri; yatağından agrega çıkarmanın düşündüğümüz kadar kolay olmadığını birkaç denemeye bize öğretti. Biz de Fırat Nehrinin ortasındaki adadaki agregayı almayı planladık. Bu arada inşaatı devam eden Atatürk Barajının menba batardosu dolgusu bitmek üzereydi. Menba Batardosu tamamlandığında depolayacağı su sebebiyle agrega adacağı su altında kalacaktı. Dolayısıyla hızlı bir şekilde adaya yol inşa ederek adadan maksimum miktarda agrega alarak münhal bir yerde depolamamız gerekiyordu.

Adaya, Fırat Nehrinin akışına göre sol sahilinden yol inşaatına başladık. Dışarıdan getirdiğimiz kayalarla ve kum torbalarıyla belli bir süre yol inşaatını sürdürdük. Bir süre sonra baktık ki biz yolu ilerlettikçe Fırat Nehri yüksek debisiyle adanın çeperlerinden malzemeyi sürükleyerek adaya ulaşmamıza engel oluyor. Bunun üzerine kayıkla adaya çıkarak burada kum torbaları ve beton bloklar hazırladık. Ve her iki sahilden hızlı bir şekilde yol dolgusunu gerçekleştirerek Adanın karayla bağlantısını sağladık. Gece gündüz çalışarak agrega adacağı su altında kalmadan 1,5 - 2 milyon m³ agrega temin ettik.

İkinci olarak; 2008 yılında Sayın Prof. Dr. Veysel Eroğlu Bakan ve Sayın Haydar Koçaker Genel Müdür iken DSİ Genel Müdürlüğünde Proje ve İnşaat Dairesi Başkan Yardımcısı olarak görevlendirildim. Bu tarihte GAP Eylem Planı Hükümetimizce ilan edilmiş ve önemli ölçüde ödenek tefrik edilmişti. Ne yazık ki elimizde yeteri kadar proje stoku bulunmuyordu. Eylem Planında gecikme yaşanmaması için Sayın Bakanın talimatıyla Daire Başkan Yardımcısı olarak sadece bu işle görevlendirildim. GAP Şube Müdürlüğündeki yetenekli ve çalışkan arkadaşlarla işe koyulduk. Öncelikle Mardin-Ceylanpınar Ovalarında, Kralkızı-Dicle Ovalarında, Suruç Ovasında, Silvan Projesinde ve diğer münferit ovaların proje ihalelerini gerçekleştirerek GAP'a büyük bir ivme kazandırdık. Projesini tamamladığımız sulamaların inşaat ihaleleri Genel Müdürlüğümüz, 10., 15. ve

20. Bölge Müdürlüğümüzce ivedilikle gerçekleştirilerek inşaatlarına başlanması sağlandı. Proje ve İnşaat Dairesi Başkan Yardımcısı olarak görev yaptığım 3 yıllık süre, projelerle haşır neşir olmamdan dolayı benim 38 yıllık görevimde en çok mutlu olarak çalıştığım dönemdir.

Üçüncü olarak; Sayın Prof. Dr. Veysel Eroğlu Bakan ve Sayın Akif Özkaldı Genel Müdür iken Temmuz 2011’de GAP Bölgesinde yer alan Kahramanmaraş DSİ 20. Bölge Müdürlüğünde Bölge Müdürü oldum. Bölgeye bağlı Gaziantep, Adıyaman ve Kilis illerinin GAP bölgesinde yer alması sebebiyle Bölge Müdürlüğüm sürecinde içli dışlı olduğum GAP kapsamındaki işlere ivme kazandırmakta güçlük çekmedim. Koçali Projesini, Gömükan Projesini, Belkıs Ana Kanalı 2. Kısım İnşaatını, Musabeyli ve Afrin Projeni başlattık. Gaziantep’in Adıyaman’ın ve Kilis’in içmesuyu meselesini çözdük. İlk defa DSİ Genel Müdürlüğünce 3 MW gücünde GES kurduk ve Samsat Sulamasına tahsis ettik. Bu arada Ceyhan havzasından Asi havzasına su transferi yapılarak gerçekleştirilmesi planlanan Klavuzlu Projesi maalesef ödenek yetersizliğinden çok yavaş ilerliyordu. Sayın Bakanın Klavuzlu Projesini GAP kapsamına aldirtması neticesinde yıllardır tamamlanamayan Klavuzlu HES’i tamamladık ve Klavuzlu anakanalına Aksu çayına kadar su verdik. Ayrıca Klavuzlu Anakanalının 2. Kısımının İnşaatını tamamlama aşamasına getirdik.

Dördüncü olarak; Şubat 2018’de Sayın Prof. Dr. Veysel Eroğlu Bakan ve Sayın Akif Özkaldı Müsteşar iken DSİ Genel Müdür Yardımcısı ve bilahare Ağustos 2018’de DSİ Genel Müdürü oldum. Bu müstesna Kurumda üst düzey yönetici olarak görev aldığım süre zarfında GAP projelerine başlanması, inşaatı sürdürülenlerin tamamlanması ve tamamlananların işletmeye alınmasında elimden gelen desteği verdim. Bilhassa Suruç Sulaması ve Bozova Pompaj Sulaması 2. Kısımın işletmeye alınmasında karşılaşılan sorunların çözümünde işletme ve bakımda görev alan tüm arkadaşlarımın desteğiyle projelerin faydaya dönüşmesini sağlamaya gayret ettik. Buradan söylemeden geçemeyeceğim bir husus da Ilısu Barajı ile alakalıdır. Tamamlamış olmamıza rağmen su tutma talimatı gelmediğinden bir türlü su tutamadığımız Ilısu Barajında, önceki dönem Bakanımız Sayın Prof. Dr. Veysel Eroğlu’nun girişimleri neticesinde su tutabildik.

Dört farklı zamanda hizmet etme imkânı nasip olan Türkiye’nin en büyük, Dünyanın sayılı entegre projelerinden olan (GAP) Güneydoğu Anadolu Projesine emeği geçenlerden ahirete irtihal edenlere Yüce Allah’tan rahmet, hayatta olanlara sağlık ve uzun ömürler diliyorum. Dört farklı zamanın üçünde bana GAP projelerinde hizmet etme imkânı sağlayan Sayın Bakanımız Prof. Dr. Veysel Eroğlu’na saygılarımı ve şükranlarımı sunuyorum.

3. 10. MURAT DAĞDEVİREN

DSİ Genel Müdür Yardımcısı (2018-2021)

Yıl 2018, DSİ Genel Müdürlüğü'nde nöbetçi olarak kaldığım bir akşam, Sayın Bakanımız Prof. Dr. Veysel Eroğlu'nun Özel Kalem Müdürü tarafından, **“Sayın Bakanın DSİ'nin Barajlar Haritasını alarak Bakanlığa gelmemiz talimatını verdiği”** bildirildi. Haritada 2003-2017 yılları arasında tamamlanarak işletmeye alınmış, bir kısmı da devam eden 508 adet baraj gösteriliyordu.

Saat 21:00'de Destek Hizmetleri Dairesi Başkanı Sayın Hasan ÇAKIRYILMAZ ile Bakanlığa ulaştık. DSİ'nin Barajlar Haritası, yanımda götürdüğüm dizüstü bilgisayarda vardı.

21:30'da Sayın Bakan bizleri makamında kabul etti. Bilgisayarımı açtım ve masasında haritayı gösterdim. Önce en batıdan doğuya doğru barajları tek tek kontrol etti. Bazı barajlarda yaşadıklarını bana anlatmaya başladı. Çok iyi bir hafızaya sahipti ve yöre insanı ile yaptığı sohbetleri dahi hatırlıyordu. İstanbul'daki kendisinin İSKİ döneminde inşa edilen barajların haritaya işlenmiş olduğunu görünce memnun oldu. Sonrasında birden bire harita lejantında inşaatı devam eden olarak görülen Çetin Barajı'na gözü takıldı.

-“Bu baraj bitti” diyerek haritanın hatalı olduğunu ima etti.

-“Bitmedi Sayın Bakanım” diyerek cevapladım. Sonrasında biraz daha sert bir tonda;

-“Bitti diyorum Sana” diyerek karşılık verdi.

-“Hayır Sayın Bakanım, bitmedi” diyerek yanıtladım.

-“Sen bütün barajları biliyor musun?” diye gözümün içine bakarak sordu.

-“Sizin kadar olmasa da çalıştığım bölgeler başta olmak üzere biliyorum Sayın Bakanım” diye cevapladım.

Birden bire masasında bulunan zile bastı ve Özel Kalem Müdürü içeri girdi. Özel Kalemine;

“Haftaya bu baraja gidiyoruz! Programa alın” diyerek talimat verdi. Sonrasında da bana dönerek;

“Eğer bu baraj bitmişse Sana gösteririm!” diye ekledi.

Saat ilerlemişti. Bakan Bey çalışmaya devam edecekti ve bizler odasından ayrıldık. Kafam karışmıştı. Bakan Bey bu geç saatte Botan Çayı'nda daha mansapta yer alan bir başka enerji barajı olan **Alkumru Barajı ile Çetin Barajı'nı** karıştırmış olmalı diye düşündüm.

20 yaşında girdiğim DSİ'nin hemen her pozisyonunda görev yapmışım ve uzun yıllar Prof. Dr. Veysel EROĞLU ile çalışmışım. Kendisine doğruların söylenmesini isteyen, teknik bir insandı. Lafı uzatmayı sevmez, netice görmek ister, her işin zamanında bitirilmesine çok önem verirdi.

Elbette, Bakan Beyin bir sonraki hafta Siirt İli'nde Botan Çayı üzerinde yer alan Çetin Barajı'na gittiğini öğrendim. Söylediğim gibi baraj inşaatı devam ediyordu. Barajlar Onun için raporlarda geçen birer isimden ibaret değildi. O mutlaka görmek, varsa problemini çözmek, takip etmek isterdi.

GAP Projesinde de kendisinin bu kararlı duruşu ve işleri takip etme prensibi sayesinde pek çok proje hayata geçmiştir. Ben başta Sayın Bakanımız Prof. Dr. Veysel Eroğlu olmak üzere ülkemizin su yatırımlarına mührünü vuran bütün DSI çalışanlarını gönülden tebrik ediyorum.

Siirt Çetin Barajı Şantiye Ziyareti

Siirt Çetin Barajı

3. 11. NUMAN DOĞAN GÜNDÜZ

DSİ Şanlıurfa Eski Bölge Müdürü (2012 - 2015)

27 Şubat 2012 tarihinde Sayın Bakanımız Prof. Dr. Veysel Eroğlu tarafından Şanlıurfa GAP 15. Bölge Müdürlüğüne Bölge Müdürü olarak atandım.

Sayın Bakanımız GAP bölgesine çok önem verdiğini ve buradaki projelerin kısa sürede bitirilerek faydaya dönüşmesinin gerekli olduğunu belirterek projelerin toparlanması konusunda talimatlarını vererek, bu konuda gerekli desteği vereceğini belirttiler. Mevcut projeler içinde Sayın Bakanımızın da çok önem verdiği **“Suruç Tüneli”** GAP’ın can damarıydı.

950.970 dekar arazinin sulanmasını sağlayacak olan bu projede Suruç Tüneli, Atatürk Barajından gelecek suyun Suruç Ovasına iletimini sağlamak gibi stratejik bir öneme sahipti. Suruç Tüneli 17.185 metre uzunluğunda, 7 metre iç çapında 70 m³/s kapasiteli ve TBM makinası ile açılan Türkiye’nin en uzun sulama tüneli özelliğine sahipti. Göreve başladığımda Suruç tüneline fiziki gerçekleştirme %30 mertebesindeydi. 25.12.2008 tarihinde ihalesi yapılan Suruç tüneline 18.03.2009 tarihinde TBM makinası ile çalışmalara başlanmış olup benim göreve başladığım tarih olan 27.02.2012 tarihine kadar (1069 gün) yapılan iş 5,5 km civarındaydı.

Suruç Tüneline ayrı bir önem vererek işe başladım. Günlük yapılan işleri raporlayarak Sayın Bakanımıza da iletmek üzere Genel Müdürlüğe gönderiyorduk. İşler rayına oturmuş her geçen gün ilerleme artarak devam ediyordu. Kurban Bayramı dolayısıyla şantiye bir haftalığına tatile girdi. Bayram ertesi için programlar yapıldı, ben de bayram dolayısıyla aile büyüklerimi ziyaret için arefe günü İstanbul’a gittim. Kurban Bayramının ikinci günü 26.10.2012 tarihinde Urfa’da sel oluştuğunu ve Suruç Tünelini su bastığını haber alınca hemen tatilimi kesip ilk uçakla Urfa’ya döndüm. Suruç Tünelinin mansabında toplanan sular tünel içine girmişti. Tünele giren suyun yüksekliği 4,5 m idi (tünel çapı 7 m). TBM makinası sel taşkını olduğunda 11.872 metredeydi ve sular TBM makinasına kadar ulaşmıştı. Taşkın mahallindeki incelemeleri raporlayarak Genel müdürlüğe bildirdik. Planlarımız altüst olmuş, moralimiz bozulmuştu. Tek tesellimiz sel taşkınının şantiyenin çalışmadığı bir tarihte olmasıydı, bu sebeple can kaybı olmamıştı Allah’a şükür.

Taşkın sonrası tünelde su boşaltma çalışmalarına hızla başlandı. Su boşaltma işlemi 45 gün sürdü, daha sonra lokomotiflerin deneme (test) çalışmaları yaklaşık 30 gün devam etti. Toplamda 75 günlük bir çalışma neticesinde yeniden tünelde kazı çalışmalarına başlayabildik. Selfelaketinin yaralarını sarıp 10.01.2013 tarihinden itibaren çalışmalara başladık. Kayıp zamanı telafi etmek için her türlü gayreti gösteriyorduk. Tünelde 15.867 metreye gelmiştik ki 02.08.2013 tarihinde hiç beklemediğimiz bir durumla karşılaştık. TBM makinası 15.867 metrede karstik bir boşluğa rastlamış, makina yaklaşık 1,10 metre aşağı düşmüştü. Gereken tedbirleri almak üzere öncelikle TBM makinası sağlam kayaya soketlenip iş durduruldu. Genel Müdürlükten gelen heyetle yapılan incelemede boşlukların doldurulması için yaklaşık 4 metre et kalınlığında kimyasal enjeksiyon yapılması, kalan boşlukların konsolidasyon enjeksiyonu ile doldurulması kararlaştırıldı. Kimyasal

köpük malzemesi ile çatı kısmında yaklaşık 27.506 kg kimyasal kullanılarak enjeksiyon yapılmıştır. Taban kısmında da hasır yastık yapılıp shotcrete yapıldı. Akabinde taban kısmına slumply beton dökülerek makina uygun kota çıkarıldı.

25.10.2013 tarihinde TBM makinası tünelde tekrar çalışmalara başladı. 84 günlük bir kayıp zaman yaşamıştık, kurbanlar kesildi ve dualarla çalışmaya yeniden başladık. Tünelin bitmesine 1.318 metre kalmıştı, temennimiz başka bir olumsuzluk yaşamadan hedefe ulaşmaktı. Tam kapasite ile çalışıyorduk ve her geçen gün hedefe yaklaşıyorduk ve nihayet 2014 yılı mart ayı başında tünel kazı ve kaplaması tamamlandı. Tünel kazısı sırasında TBM makinasında zaman zaman meydana gelen arızalar çalışmaları kısa sürelerle de olsa aksatmaktaydı. İşin tamamında teknik arızalar dolayısıyla toplamda 100 gün iş kaybı olmuştur. Sel felaketi sebebiyle 75 gün, zeminde meydana gelen göçük sebebiyle 84 günlük kayıp zamanı dikkate aldığımızda toplamda 259 gün çalışamadığımız gün olmuştur.

Vazifeye başladığım 27 Şubat 2012 tarihinden, tüneli bitirdiğimiz 01 Mart 2014 tarihine kadar geçen 730 iş gününden çalışamadığımız 259 günü çıkardığımızda, aktif olarak çalışılan gün sayısı 475 gün olmaktadır. Tüneldeki günlük ilerleme ortalama 24,6 metredir. Her anı heyecanlı, bazen hüznü ve stresli, bazen sevinçli ve mutlu geçen bu projede çalışmak ve bitirmek benim için gurur ve onur verici olmuştur.

Suruç Tüneli 09 Mart 2014 tarihinde Sayın Bakanımız Prof. Dr. Veysel Eroğlu ve Sayın Başbakanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın teşrifleriyle Suruç Kaymakamlık binası önünde yapılan merasimle hizmete alınmıştır. Emeği geçen herkesten Allah razı olsun. Saygılarımla.

Suruç Tüneli TBM Makinası

12. ALİ NACİ KÖSALİ

DSİ Ilısu Projesi 16. Bölge Müdürü (2017-2022)

DSİ Ilısu Projesi 16. Bölge Müdürü görevini 14.06.2017-08.11.2022 tarihleri arasında yaklaşık 5,5 yıl yürüttüm. Göreve başlarken Sayın Bakanımız Prof. Dr. Veysel Eroğlu beyin direktifleri doğrultusunda o dönemki Genel Müdürümüz Sayın Murat Acu'nun telefonuyla atama emrini aldım. Sayın Genel Müdürümüz büyük bir projede çalışmamın ve Ilısu Prof. Dr. Veysel EROĞLU Barajını bitirmenin gurunu yaşayacağımı söyledi. Bunun üzerine ben de ülkemizin her tarafında çalışmaktan gurur duyacağımı belirterek göreve başladım.

Göreve başladıktan bir hafta sonra Sayın Bakanımız Prof. Dr. Veysel Eroğlu beyin talimatları ile Kadir Gecesinde iftar yemeği düzenleme kararı alındı. Öncelikle okulların bahçesi incelendi ancak daha sonra yeni taşınmış olan Zeynel Bey Türbesi önündeki yol üzerinde düzenlemeye karar verdik. Kısa süre içinde yol etrafına aydınlatma çekilerek, yol üzerinde ve kenarlarında çalışma yapılarak iftar için uygun hale getirdik. Sayın Bakanımızın, Hasankeyfli vatandaşlarımızın ve çevre vatandaşlarımızın katılımı ile 4000'e yakın katılım ile Kadir Gecesinde iftar yemeği düzenledik.

İftar yemeği öncesinde Sayın Bakanımız ile birlikte Yeni Hasankeyf yerleşim yerini gezerek eksiklikleri ve yapılacak ilave imalatlar ile alakalı talimatları aldık. İftar yemeğinde de Sayın Bakanımızın talimatları ile başta 100'er kişilik kız ve erkek öğrenci yurdu olmak üzere bazı ilave yatırımlara karar verildi.

*Sayın Prof. Dr. Veysel Eroğlu, **Ilısu Barajının** su tutma sürecini yakından takip etmekteydi. Su tutma ile ilgili kendisiyle görüşmemden sonra Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın talimatları ile 19 Temmuz 2019 tarihinde Barajın kapaklarını indirerek su tutmaya başladık. Bu süreç bizler için çok büyük bir onurdu. Daha sonra 23 Nisan 1920'de First-Run enerji maksatlı ilk türbin döndürülmeye başlandı. 19 Mayıs 2020 tarihinde Sayın Cumhurbaşkanımızın video konferans katılımı ve Sayın Bakanlarımızın bizatihi katılımları ile ilk türbin devreye alınarak enerji üretilmeye başlanılmıştır.*

Sayın Cumhurbaşkanımızın talimatları ile Irak Devleti ile yapılacak görüşmeler için Irak Özel Temsilcisi olarak görevlendirilen Sayın Prof. Dr. Veysel Eroğlu ile birlikte Ülkemizde ve Irak Devletinde olmak üzere birçok toplantılara katıldık. Sayın Bakanımızın Irak Devleti yetkilileri üzerinde de çok büyük ağırlığı vardı. Toplantılarda uyum içinde karşılıklı mutabakata varılarak çalışıldı.

Yeni Hasankeyf ilçesine 7 eserin taşınması planlanmıştır. Bütün eserlerin taşınma stratejileri belirlenmekteydi. Bununla ilgili kararlar Sayın Bakanımızın başkanlığında, DSİ Genel Müdürlüğü, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü yetkilileri ve çeşitli üniversiteden hocalarımızın katılımları ile tartışılarak karar veriliyordu. En çok üzerinde çalışılan husus Süleyman Camisi ve Er-Rızk Camisi minarelerinin tek parça mı, sökülerek mi taşınması yönünde olmuştu. Bazı hocalarımız tek parça taşınınsın derken bazı hocalarınız taş taş sökülerek taşınması yönünde görüş bildirmişti.

Birkaç toplantıdan sonra Sayın Bakanımızın başkanlığında yapılan toplantılar neticesinde taş taş sökülerek taşınmasına karar verildi. Sonuç itibariyle tek tek taşındı ve çok doğru ve başarılı bir taşıma işlemi gerçekleştirildi. Her aşaması, her katı ayrı ayrı kalıplara yerleştirilerek 140-150 sıra tek tek söküldü ve hasarsız bir şekilde yerlerine yerleştirildi. Eski yerindekinden daha sağlam bir şekilde minareler örüldü.

Hasankeyf Kültürel Faaliyetler kapsamında;

- Zeynel Bey Türbesi
- Artuklu Hamamı
- İmam Abdullah Zaviyesi ve Eyvan Yapısı
- Hasankeyf Kalesi Ortakapı
- Er-Rızk Camisi ve Harim Duvarları
- Süleyman Han Camisinin Minaresi, taç kapı ve çeşmesi
- Kızlar (Eyyübi) Camisi

bütüncül olarak taşınmıştır. Bunun yanında Koç Camisinin alçı süslemeleri taşınarak aslına uygun örneği Arkeopark alanında inşa edilmiştir. Yamaç Külliyesi de yerinde korunmuştur.

Hasankeyf İlçesinde yapılmakta olan Çevre Düzenleme ve Arkeopark çalışmaları olmak üzere Hasankeyf'te Sayın Cumhurbaşkanımızın himayelerinde, Sayın Prof. Dr. Veysel Eroğlu ve Sayın Çiğdem Karaaslan başta olmak üzere geniş katılımlı çalışmalarla Arkeopark alanına, Şaab Vadisine yön verildi. Aynı dönemlerde alınan kararla Küçük Saray yerinde 6 metre yükseltildi. Böylece hem görkemli bir hale geldi hem de suyun etkisinden kurtulmuş oldu. Bu çalışmaları bütün komisyon üyeleri ile birlikte Sayın Prof. Dr. Veysel Eroğlu da bizatihi yerinde incelediler.

Hasankeyf Arkeopark alanında suyun inip çıkmasıyla çirkin görüntü oluşmaması için kademeli taraça duvarların yapı kararı alındı. Bu karar Arkeopark alanına çok büyük bir görsel güzellik kattı.

Sayın Bakanımız Prof. Dr. Veysel Eroğlu, Bakanlığı döneminde barajı ve diğer çalışmalar yakından takip ediyordu. Bakanlığından sonraki dönemde de çalışmaları ile büyük katkı sağladı. Tabii ki barajın ilk yapım sürecindeki çalışmaları ve kararları herkesin malumudur. Bu doğrultuda Barajın adı Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın talimatı ile Ilısu Prof. Dr. Veysel Eroğlu Barajı olarak değiştirilmiştir.

Ilısu Prof. Dr. Veysel Eroğlu Barajının enerji üretimini görmek bizler için büyük bir onur kaynağıydı. Bu projede emeği geçen herkese, bütün çalışanlara, firma yetkililerine, amirlerimize, Genel Müdürlerimize, Bakanlarımıza, Sayın Bakanımız Sayın Prof. Dr. Veysel Eroğlu'na, Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'a şükranlarımı arz ediyorum.

3. 13. LÜTFİ EYYÜBOĞLU

DSİ Hidroelektrik Enerji Eski Daire Başkanı

04.02.2003 – 30.12.2003 ve 23.03.2004 – 08.05.2007 yılları arasında DSİ Genel Müdürü olarak görev yapan Sayın Prof. Dr. Veysel EROĞLU döneminde ben Sanat Yapıları Şube Müdürlüğü görevini yürütmekteydim. Bu süre zarfında Sayın Genel Müdürlüğümle ya teknik gezilerde ya da DSİ Bölge Müdürlükleri ile her yıl düzenli olarak yapılan Mutabakat ve Takdim toplantılarında bir araya gelme fırsatım olurdu. Bu toplantılarda DSİ'nin yürüttüğü etüt, planlama ve proje çalışmaları ile inşaat yatırımları ve işletme faaliyetleri teknik yapılabilirlik, işlevsellik, emniyet, estetik ve ekonomik açılarından değerlendirmeye tabi tutulduktan sonra en doğru kararlar alınırdı. Bu toplantıların bazıları merkezde yapılırken bazıları da DSİ taşra teşkilatları arasından seçilen pilot bölge müdürlüklerinde gerçekleştirilirdi.

Sayın Prof. Dr. Veysel EROĞLU, gerek DSİ Genel Müdürü olarak ve gerekse de 2007-2011 yılları arasında Çevre ve Orman Bakanı olarak, 2011-2018 yılları arasında ise Orman ve Su İşleri Bakanı olarak DSİ çalışmalarını ve yatırımlarını yakinen takip etmiş ve yönlendirmiştir. Bahse konu bu çalışmalar sırasında DSİ'nin hizmet verdiği 26 Bölge Müdürlüğü faaliyetlerinden bazılarında kendileriyle pek çok hatıra hafızalarımızda yer etmiştir. Ancak yaşanan bu hatıralardan sadece GAP kapsamına giren işlerle alakalı olarak bir kaçından yüksek müsaadelerine sığınarak bahsetmek isterim. Şöyle ki;

Türkiye'nin en büyük sulama projelerinden biri olan Şanlıurfa-Harran Ovalarının sulamadan dönen tuzlu sularını taşıyan Ana Tahliye Kanalının mansap şartları, Suriye Devleti ile yaşanan problemler sebebiyle sağlanamıyordu. Ana Tahliye Kanalından akan tuzlu suların, Suriye sınırında Balikh deresine deşarj edilmesi gerekiyordu. Ancak, sınırı takip eden Devlet Demiryollarına ait tren hattı buna engel teşkil ediyordu. Ana tahliyenin mevcut Balikh deresine bağlandığı noktada tren geçişini sağlayan mevcut bir çelik köprü bulunmaktadır. Bu köprüünün girişleri tahliye kanalının ıslak kesitini daralttığından köprü bariyer etkisi göstererek mansaba cazibeli deşarj yapılamıyordu. Böylece tahliye kanalı içinde kabaran dönüş suları, mansapta çelik köprü altında tahliye şartlarını basınçlı hale sokarken menbada ovanın drenaj sistemini engelleyerek sulama sahasında tuzlanmaya ve çoraklaşmaya sebep oluyordu. Çiftçiler bu durumdan çok muzdaripti. Sahada verim düşmesine bağlı gelir kayıpları yaşanıyordu. Vatandaş DSİ'den ve devletten acil yardım talebinde bulunuyordu. Tek çözüm, sınırda DDY köprüsü altında, deşarji serbest yüzeyli akım şartlarında sağlayabilecek yeterli kapasiteye haiz kesitin oluşturulmasıydı. Bu da iki devlet arasında yaşanan sorunlar sebebiyle mümkün gözükmiyordu.

Ancak Genel Müdürlükte DSİ 15. Bölge Müdürlüğü ile yapılan bir Mutabakat toplantısında söz alarak ana tahliye kanalının deşarj sorununun nasıl çözüleceğini gündeme getirdim. Sayın Genel Müdürlüğümüz konu hakkında bilgilendirme yaparak DDY köprüsü altında yeterli kapasitede kesitin oluşturulduğunu ve su geçişinin mansaba sorunsuz aktarıldığını belirterek bana sahaya gitmemi ve durumu mahallinde gözlemlememi, akabinde konunun kendilerine rapor edilmesini talimatlandırmıştı.

Bunun üzerine yaptığım teknik gezi ile meseleyi yerinde inceleyerek su seviyesinin DDY köprüsü girişinin alt kotundan itibaren yaklaşık 3 m aşağıda aktığını müşahade ettim. İşte o anda ovanın drenaj sisteminin projesine uygun olarak çalışacağını, topraklar çoraklaşmadan üretimin artacağını ve dolayısıyla çiftçinin yüzünün geleceğini düşünerek yazdığım kısa teknik raporumu Sayın Genel Müdürüm Prof. Dr. Veysel Eroğlu'na sunmanın mutluluğunu yaşamıştım. Sayın Genel Müdürümüzün azim ve kararlılığı, teknik kabiliyeti ve iş bitiriciliği sayesinde DSI'nin önemli bir probleminin üstesinden gelinmişti. Bu durum, problemlerin asla çözümsüz olmadığını mutlaka başka çözüm alternatiflerinin B, C ve D gibi planların da var olabileceğini biz DSI mühendislerine göstermiştir.

2003 yılı öncesi DSI'de yaygın sulama metotları klasik kanallı şebekeler ile kanaletli sistemlerden oluşmaktaydı. Çok az sahada borulu şebeke uygulaması vardı. Daha net bir ifadeyle Türkiye genelinde açık kanallı sulama şebekelerinin oranı %94 mertebesinde iken kapalı sulama şebekesi oranı sadece %6 seviyesindeydi. Bu durum, 2000'li yılların başına gelindiğinde yağmurlama ve damla sulama sistemlerinin kullanılmasında dünya uygulamalarına kıyasla çok gerilerde kaldığımızı gösteriyordu. Oysa sulama oranını yükseltmek, suyu kontrollü ve tasarruflu kullanmak için kapalı sistem şebeke planlamalarının önünün açılması gerekiyordu. Özellikle GAP projeleri kapsamında klasik ve kanalet şebeke uygulamaları çok büyük alanlarda tamamlanarak işletmeye alınmıştı. Bu sebeple **Şanlıurfa ve Harran Ovalarında** yaşanan aşırı su kullanımından kaynaklı olarak yukarıda bahsettiğim ana tahliye kanalına intikal eden dönüş suları ile birlikte her yıl ortalama 120.000 ton verimli toprak kaynaklarımız Suriye'ye akıp gitmekteydi. Bu kötü gidişat bir şekilde sonlandırılmıyordu. Klasik şebeke projelerinden vazgeçilerek borulu sistem tasarımlarının gündeme alınması gerekiyordu. Ancak DSI'nin bu konularda planlama çalışmalarını yürüten mühendisleri, klasik şebekeden kapalı sisteme geçişte ekonomik kaygılar taşıyor olmaları problemin çözümünü maalesef geciktiriyordu. İşte tam bu aşamada, Sayın Genel Müdürümüz Prof. Dr. Veysel Eroğlu başkanlığında DSI Konferans Salonunda tertiplenen geniş kapsamlı bir sempozyumda konu gündeme taşınarak bizzat kendi ifadeleriyle **"Ben hesabını yaptım, 1 metre uzunluğunda klasik kanal inşaatı maliyeti ile 1 metre uzunluğunda boru döşeme maliyetini mukayese ettiğimde klasik kanal maliyetinin yüksek çıktığını gördüm, kimse kusura bakmasın durum bunu gösteriyor"** demiştir. Alışkanlıkları yıkmak zor da olsa kısa zamanda Sayın Genel Müdürümüzün haklılığı anlaşılmış ve sulama şebekelerinde basınçlı borulu sistem planlama ve projelendirme çalışmalarına hız verilmişti. Bu anlayışla yürütülen sulama projelerinde 2023 yılı itibarıyla GAP projelerinde borulu sistem (yağmurlama ve damla sulama) şebeke oranı %94'e çıkarken klasik şebeke oranı %6 mertebesinde kalmıştır.

GAP Bölge Müdürleri takdim toplantılarının birisinde dönemin Bölge Müdürü, Sayın Genel Müdürümüz Prof. Dr. Veysel Eroğlu'na **Harran Anakanalından** çiftçi vatandaşların kendi imkânlarıyla su aldıklarını ve kanal su kotunu da kullanarak damla/yağmurlama sulama yaptıklarını söyledi.

Hatta gerekli basıncın sağlanamadığı yerlerde pancar motoru kullanarak basınç temin ettiklerini ve bunların sayılarının da sahada yüzlerce olduğundan bahsederek bu uygulamayı engelleyemediklerini ve kanala, kanal işletme bakım yoluna da zarar verebileceklerini ifade ederek çözümün nasıl olacağı konusunda yardım talebinde bulunmuştu. Bunun üzerine Sayın Genel Müdürümüz vatandaşlara yardımcı olunmasını ve bu konuda yeni bir teknolojinin olduğunu, bu teknolojinin İstanbul'da içmesuyu temininde kullanıldığını, sistemin Levent ve Beşiktaş semtlerinde incelenebileceğini belirterek kısaca basma havuzu yapmadan, cebri boru döşemeden sadece basit bir pompa istasyonu yaparak doğrudan şebekeye su basma ile çiftçilerin ekonomik olarak taleplerinin karşılanabileceğini belirtmiştir. Bu konuda beni görevlendirerek sistemin yerinde tetkik edilmesi talimatını vermiştir.

Bu teknoloji henüz DSİ tarafından bilinmiyordu. Hem işletmede olan tesisleri yerinde görmek hem de Sayın Genel Müdürümüzün talimatını yerine getirmek gayesiyle İstanbul'a gittim. İlgili teknik personel ile görüştim, gerekli dokümanları temin ederek Ankara'ya döndüm. Sanat Yapıları Şube Müdürü olarak örnek bir proje çalışmasını başlattım. **Halen pompajlı sulama şebekelerinde kullanılmakta olan bu sistem Sayın Genel Müdürümüz Veysel Eroğlu döneminde DSİ'ye kazandırılmış önemli bir teknoloji transferiydi.** Sayın Bakanımız Prof. Dr. Veysel Eroğlu'nun başkanlığında Şanlıurfa Bölge Müdürlüğü tesislerinde GAP projeleri ile ilgili olarak yapılan bir toplantının akşam yemeği sırasında Sayın Bakanımız ile o dönemki Şanlıurfa Büyükşehir Belediye Başkanı Ahmet Eşref Fakıbaba'nın da hazır bulunduğu bir ortamda, yemeği erken bitiren Sayın Bakanımızın benim tarafa doğru gelerek bana **"Arabanın kaportasını yaptırmışsın, güzel olmuş, ancak boyattırmıyormuşsun"** dedi ve gitti. O anda hiçbir şey idrak edemedim. Araba-Kaporta-Boya ne olabilir? ancak kısa bir süre geçtikten sonra meseleyi anladım. Yaklaşım mükemmeldi, çok etkilenmiştim. Mesele, Karakoyun deresi üzerinde DSİ'nin inşa ettirdiği kemer köprü projesiydi. Köprünün imalatı bitmişti, ancak Urfa taşı ile kaplanmasına izin vermemiştin. Büyükşehir Belediye Başkanı kemer köprüünün kaplanmasını estetik açıdan talep ediyordu. Ankara'ya dönünce kaplama projesini hazırlayarak DSİ 15. Bölge Müdürlüğü'ne gönderdim. Müteahhit firma kaplama işini tamamladı ve köprü işletmeye açıldı. Başka bir iş sebebiyle Şanlıurfa'ya gittiğimizde köprüünün son halini görmek istedik ve bir grup arkadaşla köprüye vardık. Önceki hali gri beton rengindeydi, kaplanınca güzel olmuştu. Bir kaç Urfalı hanım yanıma yaklaşarak **"Siz DSİ'li misiniz?"** diye sordular, biz de **"Evet"** dedik.

Dediler ki, biz yıllardır ellerimizde yüklerimizle bu Karakoyun deresine iner sonra da çıkarak evlerimize giderdik. Şimdi ise çok rahatladık. **"Bu köprüye emeği geçenlere, bizi bu sıkıntıdan kurtaranlara Allah Halil İbrahim Sofrası Bereketi versin"** diyen Urfalı hanımlara bizler de teşekkür ettik. Bu duadan çok etkilenmiştim. Çok projelere imza attık ama hiç böyle bir duaya şahit olmamıştım. Köprüünün yapılması, yöre taşıyla kaplanması vatandaş nezdinde kabul görmüştü. Bu vesileyle Sayın Bakanım Prof. Dr. Veysel Eroğlu'na müteşekkirim. Kendisiyle uzun yıllar birlikte çalışma fırsatını yakaladığım ve böylesi manidar hatıralar yaşadığım için kendimi çok şanslı addetiyorum.

■ DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. GAP BÖLGESİNDE BULUNAN İLLERE YAPILAN YATIRIMLAR

Güneydoğu Anadolu Bölgesi özellikle sahip olduğu su kaynaklarıyla çok önemli bir yatırım potansiyeline sahiptir. Hükümetimiz 2003 yılından itibaren nasıl ki ülkemizin dört bir yanına yatırım mührünü vurduysa Güneydoğu Anadolu Bölgesi de bu yatırım hamlesinden fazlasıyla nasibini almıştır.

Baraj, gölet, hidroelektrik enerji santralleri, sulama ve içmesuyu gibi su ve enerji yatırımları başta olmak üzere yollar, köprüler, hastaneler, sanayi tesisleri, okullar, millet bahçeleri gibi çok sayıda yatırım ve hizmet ile GAP Bölgesini ihya ettik. Bölgede gerçekleştirilen yatırımlar sayesinde bölgede yaşayan vatandaşlarımızın gelir seviyeleri hızla yükselmiş, refah seviyelerinde önemli oranda gelişme olmuştur.

Yapılan yatırım ve hizmetler ile bölgenin sahip olduğu zengin kültür, turizmin de gelişmesini sağlamıştır. Neticede vatandaşlarımız için yeni istihdam imkânları sağlanmıştır. Şehirlerimizin altyapı ve üst yapılarında da çok büyük gelişim olmuştur. Bölgede bulunan iller, ülkemizin en güzel illeri arasında yerini almıştır.

Hükümetimiz tarafından son 21 yılda GAP Bölgesinde bulunan 9 ile toplam takribi olarak **700 Milyar TL’lik** yatırım gerçekleştirilmiştir. Bu yatırımların **100 milyar TL’lik** önemli bir kısmı ise su, ormancılık, milli park ve meteoroloji alanında yapılmıştır.

Kitabın bu bölümünde GAP Bölgesinde bulunan Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Şırnak illerimize gerçekleştirilen baraj, gölet, içmesuyu temin tesisi, sulama, taşkın koruma tesisleri başta olmak üzere ormancılık ve ağaçlandırma, korunan alanlar ve meteoroloji alanında gerçekleştirilen yatırımlar ayrı ayrı verilmiştir. Devam eden ve planlanan yatırımlar da proje proje değerlendirilmiştir.

4.1. ADIYAMAN

Adiyaman - Nemrut Dağı

Adiyaman

4. 1. 1. ADIYAMAN İL BİLGİLERİ

NÜFUS

Adıyaman ilinin 2022 yılı nüfusu 635.169 kişidir. Ülke nüfusuna oranı % 0,76'dır. İlin nüfus artış hızı %0,48 nüfus yoğunluğu ise 87 kişi/km²'dir.

EKONOMİK FAALİYETLER

Ekonomisi ağırlıklı olarak ziraata dayalı olup özellikle tekstil sektörü yatırımlarında sanayileşme eğilimi görülmektedir. Son yıllarda sanayisinde gösterdiği performans ile birlikte zirai ürün çeşit ve verimliliğinde beklenen artışların gelecekte ticari hayatı olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

COĞRAFI YAPI

Adıyaman ili Orta Fırat bölümü içinde yer alır. Arap çöllerini kuzeyden bir ay gibi saran bu topraklara binlerce yıldan beri 'Bereketli Hilal' adı verilmiştir. Adıyaman'ın kuzey kesimi Torosların uzantısı olan Malatya Dağları ile çevrilidir. Çelikhana, Gerger ve Tut ilçe arazilerinin çoğu dağlıktır. İlin belli başlı dağları, Akdağ, Dibek, Ulubaba, Gördük, Nemrut, Bozdağ ve Karadağ'dır. Güneye inildikçe ova nitelikli araziler başlar. Kahta, Samsat, Keysun ve Pınarbaşı Ovaları ilin önemli ovalarıdır. Fırat Nehri ilin en önemli akarsuyudur.

İKLİM VE BİTKİ ÖRTÜSÜ

Adıyaman'ı doğudan batıya doğru bölen Anti Torosların kuzeyinde kalan dağlık bölgenin iklimi ile güneyinde kalan bölgenin iklimi birbirinden farklıdır. Kışları serin, yazları çok sıcak ve yarı kurak-az nemli bir iklime sahiptir. Adıyaman'da şimdiye kadar görülen en düşük sıcaklık -14.4°C, en yüksek sıcaklık ise 45.3°C'dir. Adıyaman'ın ortalama yıllık alansal yağışı 574.6 mm'dir. Bu güne kadar görülmüş en yüksek yağış değeri 2012 yılında 1169.9 mm (kg/m²) olmuştur. Adıyaman ili Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri arasında köprü vazifesi gören bir şehirdir. Hatta kısmen Akdeniz Bölgesinin özelliklerini de taşır. Bu sebeple bitki örtüsü de bu üç bölgenin özelliklerini taşımaktadır. Yüksek rakımlı yerler genelde meşe ağaçları ile kaplanmıştır. Yaz mevsiminin uzun ve kurak geçmesi dolayısıyla orman içi bitki örtüsü yok denecek kadar azdır. Adıyaman ilinin ormanlık alanı 1.585.810 dekar olup yüzölçümünün %22'sine karşılık gelmektedir. Bu ormanlarının %24'ü verimli, %76'sı bozuk vasıflı ormanlardan oluşmaktadır. Ziraat yapılmayan alanlar çayır, mera, yabani ağaçlar ve makilerle kaplıdır.

ADİYAMAN İLİ YATIRIMLARI

Hükümetimiz tarafından Adıyaman’a son 21 yılda takriben 69 Milyar TL’lik yatırım yapılmıştır.

Bu yatırımların 5 Milyar TL’si su, ormancılık, milli park ve meteoroloji alanında.

- Adıyaman şehir merkezi ve Çelikhan ilçesine yıllık 33 milyon m³ içmesuyu temin ettik.
- 4 Barajı ve 2 Göletini inşa ettik.
- 9 Baraj inşaat safhasındadır.
- 112.500 dekar araziye sulamaya açtık ve çiftçilerimize yıllık 338 milyon TL zirai gelir artışı sağladık.
- 44 derenin ıslahını tamamladık.
- 66 milyon fidanı toprakla buluşturduk.
- 5 bal ormanı ve 7 mesire yeri tesis ettik.
- Orman köylerinde yaşayan 3.725 aileye 91 milyon TL ferdi proje kredisi ve hibe desteği sağladık,
- Orman köylülerimiz için yeni gelir kapıları açtık, 100 köyde gelir getirici orman kurduk.
- Nemrut Dağı Milli Parkı, Gölbaşı Gölleri ve Doğanlı Tabiat Parkları ile tabiat turizmini geliştiriyoruz.
- 17 adet Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu.
- 1 adet Havaalanı Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu kurduk.

4.1.2. SU YATIRIMLARI

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından **2003-2023** yılları arasında Adıyaman iline toplam **4.300.078.554 TL** yatırım yapılarak, **78 adet** tesis hizmete alınmıştır.

Bu tesislerin;

- **4 adedi İçmesuyu Tesisi, 4 adedi Baraj, 2 adedi Gölet, 7 adedi Sulama Tesisi, 2 adedi Arazi Toplulaştırma ve TİGH, 44 adedi Taşkın Koruma Tesisi, 15 adedi HES Tesisidir.**
- Yıllık 33 milyon m³ içme ve kullanma suyu temin edilerek 300.000 kişiye içme ve kullanma suyu sağlanmıştır.
- Baraj depolama kapasitesi 7,26 milyon m³ hacmine ulaşmıştır
- Gölet depolama kapasitesi 1,30 milyon m³ hacmine ulaşmıştır.
- Toplam 112.500 dekar arazi sulamaya açılmış ve yıllık 337.500.000 TL zirai gelir artışı sağlanmıştır.
- Toplam 328.456 dekar alanda ATTİGH tescili yapılmıştır.
- 44 yerleşim yeri ve 6.790 dekar arazi taşkınlardan korunmuştur.
- Hidroelektrik enerji üretimi yıllık 0,88 milyar kWh’tir.

İÇMESUYU TESİSLERİ

2003 yılından bugüne kadar tamamladığımız içmesuyu tesisleri ile 300.000 kişinin ihtiyacını karşılayacak olan, yıllık 33 milyon m³ içmesuyu temin ediyoruz.

İşletme Safhasındaki İçmesuyu Tesisleri (4 Adet)

1. **Adıyaman Havşari Kaynağı Bağlantı Hattı:** Tesis 2013 yılında hizmete alınmıştır.
2. **Adıyaman İçmesuyu 1. Kısım:** Havşari, Çokpınar, Mir ve Balıksırtı kaynağından alınan su 35 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Adıyaman şehir merkezine yıllık 31,50 milyon m³ içmesuyu verilmektedir. Tesis 2011 yılında hizmete alınmıştır.
3. **Adıyaman İçmesuyu İki Depo Arası Bağlantı İsale Hattı:** Tesis 2011 yılında hizmete alınmıştır.
4. **Çelikhan İçmesuyu İsale Hattı:** Havşari ve Mir kaynağından alınan su 5,90 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Çelikhan ilçesine yıllık 1,50 milyon m³ içmesuyu verilmektedir. Tesis 2014 yılında hizmete alınmıştır.

İnşaat Safhasındaki İçmesuyu Tesisleri (2 Adet)

1. **Besni ve Gölbaşı İlçeleri İçmesuyu İsale Hattı:** Erkenek kaynağından alınacak su 134 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Gölbaşı ve Besni ilçe merkezleri, 4 belde, 11 köy ve Gölbaşı OSB'ne yıllık 15,85 milyon m³ içmesuyu verilecektir. %93 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.
2. **Çelikhan İlçesi Recep İçmesuyu Ana İsale Hattı:** Çelikhan ilçesi Recep Köyü Değirmen 1 ve Değirmen 2 kaynağından alınacak su 80 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Çelikhan ilçesinde 163 köye yıllık 4,20 milyon m³ içmesuyu verilecektir. 20.10.2021 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır. %2 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.

Proje ve Planlama Safhasındaki İçmesuyu Tesisleri (1 Adet)

1. **Adıyaman İçmesuyu (Koçali Barajı) Tesisleri 2. Kısım:** Koçali Barajı (Terasa Çayı) kaynağından alınacak su 9 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Adıyaman şehir merkezine yıllık 31,50 milyon m³ içmesuyu verilecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

BARAJ VE GÖLETLER

2003 yılından bugüne kadar **4 baraj** ve **2 gölet** tamamlanmış, tamamlanmış olup, toplamda **9 milyon m³** biriktirme hacmine ulaşmıştır.

Barajlar

İşletme Safhasındaki Barajlar (4 Adet)

1. **Akçalı 2 Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 43 metredir. 3,84 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 860 dekar arazinin sulanmasına hizmet etmektedir. 2020 yılında hizmete alınmıştır.

2. **Çelikhan Yeşiltepe Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 30,95 metredir. 750.000 m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 800 dekar arazinin sulanmasına hizmet etmektedir. 2020 yılında hizmete alınmıştır.
3. **Gerger Çifthisar Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 31 metredir. 1,09 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 620 dekar arazinin sulanmasına hizmet etmektedir. 2019 yılında hizmete alınmıştır.
4. **Kahta Menzil Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 33,50 metredir. 1,58 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 2.080 dekar arazinin sulanmasına hizmet etmektedir. 2011 yılında hizmete alınmıştır.

Adıyaman Gerger Çifthisar Barajı

Adıyaman Kahta Menzil Barajı

İnşaat Safhasındaki Barajlar (9 Adet)

- 1. Akçalı 1 Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 43 metredir. 3,84 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 5.720 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %10 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.
- 2. Büyükçay Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 87,50 metredir. 100,77 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 97.990 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Ayrıca enerji maksatlı olan Büyükçay Barajı ile yıllık 42,28 milyon kWh enerji üretilmektedir. 06.10.2022 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır.
- 3. Çetintepe Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 116 metredir. 460 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 222.340 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %95 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.
- 4. Gölbaşı Balkar Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 34,37 m'dir. 980.000 m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 1.385 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %47 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.
- 5. Gölbaşı Çelik Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 39,30 metredir. 2,45 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 4.170 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %59 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.
- 6. Gölbaşı Çınarlıgöl Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 36,50 metredir. 432.000 m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 730 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %24 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.
- 7. Gömükan Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 80,50 metredir. 57,46 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 72.930 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %83 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.
- 8. Koçalı Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 124 metredir. 296,97 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 187.070 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Adıyaman şehir merkezine yıllık 31,50 milyon m³ içme suyu sağlayacaktır. Ayrıca enerji maksatlı olan Koçalı Barajı ile yıllık 98,70 milyon kWh enerji üretilmektedir. %18 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.
- 9. Pınaryayla Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 33 metredir. 580.000 m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 830 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %23 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.

Proje ve Planlama Safhasındaki Barajlar (4 Adet)

- 1. Besni Akpınar Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 42,50 metredir. 3,59 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 5.300 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları tamamlanmıştır.
- 2. Besni Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 67 metredir. 31,73 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 30.000 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları tamamlanmıştır.

3. **Gerger Kesertaş Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 41,20 metredir. 3,07 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 2.450 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
4. **Kuşakkaya Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 40,50 m'dir. 1,20 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 2.120 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

Göletler

İşletme Safhasındaki Göletler (2 Adet)

1. **Hasancık Göleti Yenilemesi:** Göletin temelden yüksekliği 25 metredir. 770.000 m³ su biriktirme hacmine sahip gölet, 940 dekar arazinin sulanmasına hizmet etmektedir. Gölet 2014 yılında hizmete alınmıştır.
2. **Sincik Arıkonak Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 29,50 m'dir. 530.000 m³ su biriktirme hacmine sahip gölet, 1.310 dekar arazinin sulanmasına hizmet etmektedir. Gölet 2020 yılında hizmete alınmıştır.

Yeraltı Besleme Tesisleri

Proje ve Planlama Safhasındaki Yeraltı Besleme Tesisleri (2 Adet)

1. **Adıyaman-Tut Şepker Yeraltı Barajı:** Yeraltı akifer besleme depolamasının kuyu derinliği 15 metredir. Depolama, 750.000 m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
2. **Besni Keysun Yeraltı Suyu Besleme:** Yeraltı suni besleme depolamasının kuyu derinliği 50 metredir. Depolama, 3 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.

SULAMA TESİSLERİ

2003 yılından bugüne kadar 7 sulama tesisi tamamlanmış olup, toplamda **112.500 dekar** arazi sulamaya açılmıştır. Böylece çiftçilere yıllık **338 milyon TL** zirai gelir artışı sağlanmıştır.

İşletme Safhasındaki Sulama Tesisleri (7 Adet)

1. **Çamgazi Barajı Sulaması ve Derivasyon Tesisleri:** 80.000 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2009 yılında hizmete alınmıştır.
2. **Çelikhan Sulaması Derivasyon Tesisleri:** 2018 yılında hizmete alınmıştır.
3. **Çelikhan Yeşiltepe Barajı Sulaması:** 800 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2021 yılında hizmete alınmıştır.
4. **Gerger Çifthisar Barajı Sulaması:** 620 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2020 yılında hizmete alınmıştır.
5. **Hasancık Göleti Sulaması:** 940 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2014 yılında hizmete alınmıştır.

6. **Kahta Menzil Barajı Sulaması:** 2.080 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2014 yılında hizmete alınmıştır.
7. **Samsat Pompaj Sulaması 1. Kısım:** 28.060 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2008 yılında hizmete alınmıştır.

İnşaat Safhasındaki Sulama Tesisleri (11 Adet)

1. **Akçalı 1 Barajı Sulaması:** 5.720 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. 19.08.2021 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır.
2. **Akçalı 2 Barajı Sulaması:** 860 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. 19.08.2021 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır.
3. **Çelikhan Sulaması Şebekesi:** 12.900 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %67 fiziki gerçekleştirme sağlanmıştır.
4. **Gölbaşı Balkar Barajı Sulaması:** 1.385 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %47 fiziki gerçekleştirme sağlanmıştır.
5. **Gölbaşı Çelik Barajı Sulaması:** 4.170 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %59 fiziki gerçekleştirme sağlanmıştır.
6. **Gölbaşı Çınarlıgöl Barajı Sulaması:** 730 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. 09.07.2018 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır.
7. **Gömükan Barajı Sulaması:** TOKİ protokolü kapsamındadır. 72.930 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %1 fiziki gerçekleştirme sağlanmıştır.
8. **Koçali Barajı Ana İletim Hattı ve Sulaması:** TOKİ protokolü kapsamındadır. 187.070 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. 01.02.2021 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır.
9. **Koçali Sulaması Yaklaşım Kanalı ve Tüneli:** %41 fiziki gerçekleştirme sağlanmıştır.
10. **Pınaryayla Barajı Sulaması:** 830 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %1 fiziki gerçekleştirme sağlanmıştır.
11. **Sincik Arıkonak Göleti Sulaması:** 1.310 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. 19.08.2017 tarihinde temeli atılmıştır.

Proje ve Planlama Safhasındaki Sulama Tesisleri (26 Adet)

1. **Akpınar Atakent Pompaj Sulaması:** 10.000 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Planlama çalışmaları tamamlanmıştır.
2. **Aslanoğlu Pompaj Sulaması:** 56.540 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları tamamlanmıştır.
3. **Bebek 1 Pompaj Sulaması:** 5.860 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları tamamlanmıştır.
4. **Bebek 2 Pompaj Sulaması:** 43.305 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları tamamlanmıştır.

5. **Besni Akpınar Barajı Sulaması:** 5.300 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları tamamlanmıştır.
6. **Besni Barajı Sulaması:** 30.000 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları tamamlanmıştır.
7. **Besni Keysun Sulaması:** 138.960 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
8. **Besni Keysun ve Kizilin Ana İletim Hattı:** Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
9. **Besni Kizilin Sulaması:** 83.380 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
10. **Büyükçay Barajı Sulaması:** 97.990 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları tamamlanmıştır.
11. **Durak Pompaj Sulaması:** 11.213 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
12. **Gerger Geçitli Köyü Sulaması:** 250 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları tamamlanmıştır.
13. **Gerger Gürgenli YÜS:** 2.000 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
14. **Gerger Kesertaş Barajı Sulaması:** 2.450 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
15. **Gölbaşı (Aksu Barajı) Sulaması:** 43.350 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
16. **Gözebaşı Göleti Sulaması Yenilemesi:** 1.000 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları tamamlanmıştır.
17. **Ilıcak Köyü Sulaması:** 520 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları tamamlanmıştır.
18. **İncesu Göleti Sulaması Yenilemesi:** 1.880 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları tamamlanmıştır.
19. **İndere (Zey) Köyü Sulaması:** 510 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları tamamlanmıştır.
20. **Kahta Teğmenli Sulaması:** 5.870 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
21. **Karahöyük Göleti Sulaması Yenilemesi:** 3.040 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları tamamlanmıştır.
22. **Kınık Göleti Sulaması Yenilemesi:** 1.830 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları tamamlanmıştır.
23. **Kuşakkaya Barajı Sulaması:** 2.120 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

24. Samsat Pompaj Sulaması 2. Kısım: 55.310 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları tamamlanmıştır.

25. Tut Savak Regülatörü ve Sulaması: 1.650 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

26. Tut YÜS: 1.500 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

ARAZİ TOPLULAŞTIRMA (AT) VE TİGH

2003 yılından bugüne kadar, Arazi Toplulaştırma ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri (ATTİGH) kapsamında 2 adet iş tamamlanarak 328.456 dekar alan tescili, inşaatı devam eden işlerde kısmi olarak 113.620 dekar arazi tescili olmak üzere toplam 442.076 dekar alanda arazi toplulaştırma tescili yapılmıştır. Adıyaman ilinde 28 adet yerleşim birimi, arazi toplulaştırmasından faydalanmaktadır.

İşletme Safhasındaki AT ve TİGH (2 Adet)

1. Adıyaman Koçali 2 A.T. ve TİGH Projesi
2. Adıyaman Samsat AT ve TİGH

İnşaat Safhasındaki AT ve TİGH (5 Adet)

1. Adıyaman Besni AT ve TİGH
2. Adıyaman Çamgazi AT ve TİGH
3. Adıyaman Kahta AT ve TİGH
4. Adıyaman Koçali 1 AT ve TİGH
5. GAP Adıyaman 1.Kısım AT ve TİGH

DERE ISLAHLARI

İşletme Safhasındaki Dere Islahları (44 Adet)

2003 yılından bugüne kadar tamamlanan 44 dere ıslahı ile;

- Adıyaman şehir merkezi,
- 43 adet yerleşim yeri ve
- 6.790 dekar arazi taşkınlardan korunmuştur.

1. Adıyaman Battalhöyük Köyü Buğdaypınar Deresi Islahı
2. Adıyaman Beşpınar Mevkii Ziyaret Çayı 2. Kısım Islahı
3. Adıyaman Beşpınar Mevkii Ziyaret Çayı Islahı
4. Adıyaman Çiğ, Sincik ve Gavurkozu Dereleri Islahı
5. Adıyaman İli Taşkın Koruma Tesisleri
6. Adıyaman Kuyulu (Turuş) Köyü ve Arazileri Şengil Deresi Islahı
7. Adıyaman Müteferrik Taşkın Koruma Tesisleri

8. Adıyaman Taşgedik Köyünün Haydaran Deresi Islahı
9. Besni Akkuyu Köyü Acı ve Şahin Deresi Islahı
10. Besni Çakırhöyük Kasabasının Keysun Çayı Islahı
11. Besni Çakırhöyük Kasabasının Keysun Çayı Islahı 2. Kısım
12. Besni Çamuşçu Köyü Akdere Islahı
13. Besni Dört Yol Köyü Boz Dere Islahı
14. Besni İlçe Merkezinin Gümüş (Pınarbaşı) Deresi Islahı
15. Besni İlçe Merkezinin Gümüş (Pınarbaşı) Deresi Islahı 2. Kısım
16. Besni İlçesi Gümüş Deresi Islahı
17. Besni Köseceli Kasabası Kaplan ve Ağdere Islahı
18. Besni Üçgöz Kasabası Kurudere Islahı
19. Besni Yıldız Köyü Kurudere Islahı
20. Çelikhan İlçe Merkezi Arazileri Taşkın Koruma
21. Çelikhan İlçe Merkezi Taşkın Koruma
22. Çelikhan Mutlu Köyü Arazilerinin Karaçay ve Baran Dereleri Islahı
23. Çelikhan Pınarbaşı Kasabasının Çopur Deresi Islahı
24. Çelikhan, Aren Deresi Islahı
25. Çelikhan, Çelikhan Çayı ve 8 nolu Kuru Dere Islahı
26. Gerger Gölyurt (Taraksu) Mahallesi Kuru Dere Islahı
27. Gerger Gölyurt Köyü ve Arazilerinin Kurudere Islahı
28. Gölbaşı Belören Kasabası Dereleri Islahı
29. Gölbaşı Çataltepe Kartalkaya Terfi Hattı ve Terfi Merkezi Taşkın Koruma
30. Gölbaşı Hayıtlı Deresi Islahı 2. Kısım
31. Gölbaşı Hürriyet Kurudere Islahı
32. Gölbaşı Karaburun Köyünün Alma Deresi Islahı
33. Gölbaşı Ozan Köyünün Gölderesi Islahı
34. Gölbaşı Yemişen ve Kırkbayır Dereleri Islahı
35. Gölbaşı Yemişen ve Kırkbayır Dereleri Islahı 2. Kısım
36. Gölbaşı Yemişen ve Kırkbayır Dereleri Islahı 3. Kısım
37. Gölbaşı Yukarıçöplü Köyü Köy Deresi Islahı
38. Halya Regülatörü Taşkın Rusubat Zararlarından Korunması 1. Kısım
39. Kahta İlçe Merkezinin Kahta ve Değirmen Dereleri Islahı

40. Kahta İlçe Merkezinin Kahta ve Ganigenik Dereleri Islahı
41. Samsat Uzuntepe Köyü Kölik Deresi Islahı
42. Sincik Kurudere ve Kara Dere Islahı
43. Tut İlçe Merkezi Kurudere ve Aktut Deresi Islahı
44. Tut İlçesi Cümut Deresi Islahı

İnşaatı Devam Eden Dere Islahları (3 Adet)

1. **Adıyaman İl Merkezi Kuşaklama Kanalı:** Adıyaman il Merkezi taşkınlarından korunacaktır. %97 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.
2. **Adıyaman Merkez Eğriçay Deresi (Vadiyaman) Islahı:** Adıyaman şehir merkezi taşkınlarından korunacaktır. %95 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.
3. **Gerger İlçesi Kuşaklama Kanalı:** Gerger ilçesi taşkınlarından korunacaktır. 19.08.2017 tarihinde temeli atılmıştır.

Proje ve Planlaması Devam Eden Dere Islahları (2 Adet)

1. **Adıyaman Avupaşa, Çırçır, Tabakhane ve Şehir Çayı Islahı:** Adıyaman taşkınlarından korunacaktır. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
2. **Adıyaman Hasankendi Köyü Kuru Dere Islahı:** Hasankendi Köyü taşkınlarından korunacaktır. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

HİDROELEKTRİK ENERJİ SANTRALLERİ (HES)

İşletme Safhasındaki HES'ler (15 Adet)

15 HES'in kurulu gücü 221,83 MW, yıllık enerji üretimi ise 879,66 milyon kWh'tir.

Planlama ve Proje Safhasındaki HES'ler: (4 Adet)

4 HES'in kurulu gücü 72,86 MW, yıllık enerji üretimi ise 193,04 milyon kWh'tir.

4. 1. 3. AĞAÇLANDIRMA VE ORMANCILIK FAALİYETLERİ

Orman Genel Müdürlüğü tarafından 2003 – 2022 yılları arasında Adıyaman'a toplam 615 milyon TL yatırım yapılmıştır.

İlin Orman Varlığı ve Ağaçlandırma Faaliyetleri

- Adıyaman İlinin ormanlık alanı **158.581 hektar** olup, yüzölçümünün %22'si ormandır. Adıyaman İli ormanlarının %24'ü normal, %76'sı bozuk ormanlardan oluşmaktadır.
- Ülkemizin her bir köşesini daha da yeşil hale getirmek maksadıyla her türlü arazide ağaçlandırma çalışmaları yapıyoruz.
- Ağaçlandırma çalışmaları kapsamında; 2003-2022 yılları arasında **110.790 hektar** arazide çalışma yapılarak **66 milyon adet** fidan toprakla buluşturulmuştur.

- Fidanlıklarımızda, ağaçlandırma, rehabilitasyon, erozyon kontrolü, toprak muhafaza ve diğer silvikültürel faaliyetlerde kullanılmak üzere fidan üretimi yapılmaktadır.
- 2003-2022 yılları arasında **50 milyon adet fidan** üretilmiştir.

Sosyal Ağaçlandırma Çalışmaları...

- 2003-2022 yılları arasında okul bahçesi, üniversite kampüsü, ibadethane bahçesi, mezarlık ve hastane bahçeleri gibi alanlarda sosyal ağaçlandırma kapsamında toplam **157.083 adet** fidan toprakla buluşturulmuştur.
- Ayrıca **260 km** karayolu ve köy yolu kenarına **140.947 adet** fidan dikilmiştir.

Bal Ormanı, Şehir Ormanı ve Mesire Yerleri Kurduk...

2003-2022 yılları arasında;

- **7 adet** mesire yeri kurulmuştur.
- Arıcılığı geliştirmek ve organik bal üretimini desteklemek için **5 adet** bal ormanı kurulmuştur.
 1. Gölbağı Havzası Bal Ormanı
 2. Tokluca Bal Ormanı
 3. Kızılhisar Bal Ormanı
 4. Dumlu Bal Ormanı
 5. Çobanpınar Bal Ormanı

ORKÖY Faaliyetleri

- ORKÖY çalışmaları kapsamında 2003-2022 döneminde; orman köylerinde yaşayan **3.725 aileye 91 milyon TL** ferdi proje kredi ve hibe desteği sağlanmıştır.

5000 Köye 5000 Gelir Getirici Orman Projesi

- Orman teşkilatı tarafından orman köylerinde yaşayan vatandaşların gelir seviyelerinin artırılması için ceviz, badem, kestane, zeytin gibi gelir getirici fidanlar dikilerek köylerimizde gelir getirici ormanlar oluşturulmaktadır.
- Bu kapsamda **100 köyde 764.621 adet** gelir getirici fidan dikilmiştir.

Geleceğe Nefes Oluyoruz...

- Adıyaman İlimizde 11 Kasım Milli Ağaçlandırma Günü “Geleceğe Nefes” etkinliği kapsamında **63** ayrı yerde toplam **389.190 adet** fidan toprakla buluşturulmuştur.

4.1.4. KORUNAN ALANLAR

Adıyaman ilinde;

- ✓ 1 milli park,
- ✓ 2 tabiat parkı,
- ✓ 1 tabiat anıtı,
- ✓ 10 devlet avlak sahası,
- ✓ 13 genel avlak sahası bulunmaktadır.

Milli Park

Nemrut Dağı Milli Parkı: Adıyaman ve Malatya illerinde bulunan sahanın toplam alanı 138.273 dekar olup, 130.593 dekarlık kısmı Adıyaman Kâhta ilçesinde yer almaktadır. 07.12.1988 tarihinde Milli Park ilan edilmiştir. Koruma maksatlı imar planı onaylanmıştır. Saha içerisinde 3 giriş ünitesi, sosyal donatılar, kafeterya, 2 kamp alanı bulunmaktadır.

Komegena Kralı Antiochos'un mezarının da içinde bulunduğu Nemrut Dağı Milli Parkı 1987 yılında UNESCO Dünya Mirası listesinde yer almıştır. Dünyanın en yüksek açık hava müzesi olarak adlandırılan milli park içerisinde ayrıca Antiochos'un Tümülüsü, dev heykeller, eski ve yeni kale, Karakuş Tepe ve Cendere Köprüsü bulunmaktadır.

Tabiat Parkları (2 Adet)

1. **Gölbaşı Gölleri Tabiat Parkı:** Gölbaşı ilçesinde yer alan 20.798 dekarlık saha 2008 yılında tabiat parkı olarak ilan edilmiştir. Uzun Devreli Gelişme Planı 2011 yılında onaylanmıştır. Gölbaşı Gölü Mevkiinde 123,3 dekar alanda koruma maksatlı imar planı yapılmıştır.

Saha içerisinde 2 kuş gözlem kulesi, mescit, sosyal donatılar, otopark, yağmur barınağı, tanıtım merkezi, manzara seyir terası, 15 kamelya, yürüyüş yolları, 2 çeşme ve ahşap köprü bulunmaktadır. Çevre düzenleme çalışmaları devam etmekte olup, iskele yapım işi tamamlanmıştır.

2. **Doğanlı Tabiat Parkı:** 07.03.2018 tarihinde ilan edilen 54 dekarlık alan Merkez ilçede yer almaktadır.

Tabiat Anıtı

Doğanlı Çınarı Tabiat Anıtı: Çelikhhan ilçesinde yer alan saha 2006 yılında tabiat anıtı ilan edilmiştir. Tabiat anıtının yaşı 550, boyu 40 metre, çapı 4 metre olup çevre düzenlemesi ve ağaçlandırma çalışmaları yapılmıştır.

Tabii Hayatın Desteklenmesi

- 2003-2022 yılları arasında **3.500 adet** kanatlı hayvan tabiata bırakılmıştır.
- 2003-2022 yılları arasında yaban hayatının devamı için tabiata **36.815 kg** yem bırakılmıştır.

- 2003-2022 yılları arasında **483** yaralı yaban hayvanının tedavisi ve rehabilitasyonu yapılarak tabii alanlarına bırakılmıştır.

Hayvanları Koruma Faaliyetleri

- 2003-2022 yılları arasında 150 mikroçip, 150 kulak küpesi, 1 adet mikroçip okuyucu belediyelere ücretsiz olarak dağıtılmıştır.
- 2003-2022 yılında 717 hayvan aşılanmış, 380 kısırlaştırılmış, 416 hayvana ise işaretleme ve kayıt işlemi gerçekleştirilmiştir. Söz konusu hayvanlardan **54 adedi** sahiplendirilmiştir.
- Yaban hayvanlarının kalitesini arttırmak maksadıyla yaban keçilerinin yoğun olarak yaşadığı avlalarda alıç, ardıç ve meşe olmak üzere **1.125** fidan dikilmiştir.
- 2003-2022 yılları arasında 350 adet su ve mama kabı dağıtılmıştır.

Av Yönetimi Faaliyetleri

- Adıyaman'da **10** devlet avlağı ve **13** genel avlak sahası bulunmaktadır.
- 2003-2022 yılları arasında 29 avcı kursu açılmış ve 2.511 kişiye avcılık belgesi verilmiştir.
- 2003-2022 yılları arasında av koruma çalışmalarında 1.037 avcı kontrol edilmiştir. Kanun dışı av yapan **359 kişi** hakkında işlem yapılmıştır. 546 yaban hayvanına ve 737 araç gerece el konulmuştur.

Biyolojik Çeşitlilik Çalışmaları

Biyoçeşitlilik Envanter ve İzleme Projesi çalışmaları devam etmektedir.

Biyokaçakçılıkla Mücadele Çalışmaları: Sivil toplum kuruluşları ve güvenlik kuvvetleri ile seminer ve kurs düzenlenmektedir. 5 İlköğretim okulunda 300 öğrenciye, Tabiatın Korunması ve Biyolojik Çeşitlilik eğitimi verilmiş olup, eğitimlere devam edilmektedir.

Tabiat Turizmi Master Planı ve Tabiat Turizmi Uygulama Eylem Planı

Adıyaman ilinin turizm potansiyelinin değerlendirilmesi ve tabiat turizmi potansiyelinin ortaya çıkarılarak geliştirilmesini sağlamak maksadıyla Adıyaman ili Tabiat Turizmi Master Planı ve Tabiat Turizmi Uygulama Eylem Planı hazırlanmıştır.

4. 1. 5. METEOROLOJİ FAALİYETLERİ

Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu

Anlık hava durumu bilgilerinin vatandaşımıza sunulması, tahminlerin hazırlanması, tahmin tutarlılıklarının artırılması ve yapılan tahminlerin doğrulanması, başta iklim ve iklim değişikliği olmak üzere birçok araştırma faaliyetinin gerçekleştirilmesi, çeşitli sektörlerin ihtiyaç duyduğu meteorolojik ürün ve hizmetlerin hazırlanması maksadıyla kullanılmak üzere **17 adet Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu (OMGİ)** kurulmuştur.

Havaalanı Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu

Havacılık faaliyetleri için vazgeçilmez olan meteorolojik ürün ve hizmetlerin sunulması ve uçuş güvenliğine katkı sağlanması maksadıyla **Adıyaman Havalimanına 1 adet Havaalanı Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu (H-OMGİ)** kurulmuştur.

Elde Taşınabilir Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu

Bölge Müdürlüklerimiz, Havalimanları ve Meteoroloji Gözlem ve Tahmin Merkezinde mevcut sistemler arızalandığında kullanılmak üzere **1 adet Elde Taşınabilir Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu (EL-OMGİ)** hizmete alınmıştır.

17 adet OMGİ, 1 adet H-OMGİ ve 1 adet EL-OMGİ olmak üzere toplam **19 adet** gözlem sistemi ile Adıyaman ilimizde meteorolojik gözlemler yapılmaktadır.

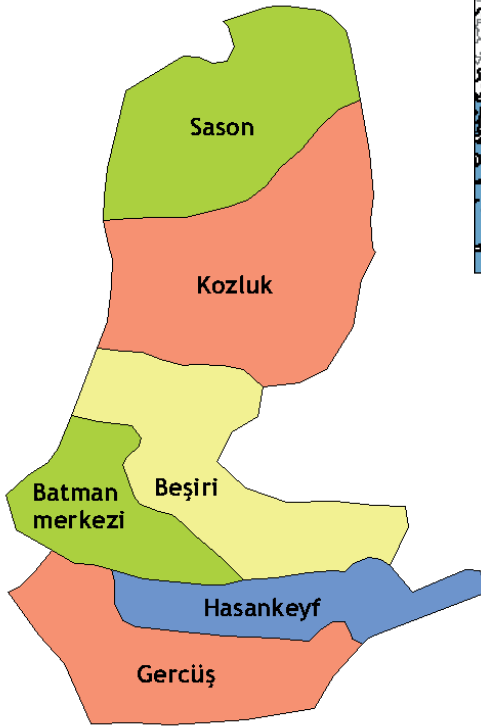

Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu (OMGİ)

4.2. BATMAN

Hasankeyf

Batman

4. 2. 1. BATMAN İL BİLGİLERİ

NÜFUS

Batman ilinin 2022 yılı nüfusu 634.491 kişidir. Ülke nüfusuna oranı %0.72'dir. Nüfus yoğunluğu 124 kişi/km², nüfus artış hızı ise binde 13'tür.

EKONOMİK FAALİYETLER

Batman ekonomisi petrol, ziraat ve hayvancılığa dayalı bir ekonomik yapı sergilemektedir. Ziraat sektörü ekonomide birinci sektördür. Türkiye genelinde olduğu gibi Batman'da da sanayi gün geçtikçe gelişmektedir. Batman'ın sanayi gelişiminde merkez ilçede bulunan Tüpraş ve Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı tesislerinin büyük payı bulunmaktadır. Son yıllarda özellikle müteşebbislerce yapılan sanayi yatırımları göz dolduracak niteliktedir.

COĞRAFİ YAPI

Batman ili rakımı 550'dir. Kuzeyde Muş, batıda Diyarbakır, doğuda Bitlis ve Siirt, güneyde Mardin ile komşudur. İlin kuzey ve kuzeydoğusu yüksek sarp ve dağlık olup güneyi ise dağlık ve engebeldir. Sason Dağları (Aydınlık Dağları), Meleto, Kuşaklı Dağı, Avcı Meydanok Tepesi, Kortepe, Raman Dağı önemli yükseltileridir. Dicle Nehri, Batman, Sason, Garzan ve Pisiyar çayları il sınırları içinde geçmekte olan önemli akarsulardır. Sason ve Sorkan çayları Batman Çayına; Kozluk'un kuzeyindeki Aydınlık dağlarından doğan Pisiyar Çayı ve diğer küçük dereler Garzan Çayını oluştururlar. Batman ve Garzan çayları Dicle'ye dökülürler.

İKLİM VE BİTKİ ÖRTÜSÜ

Kışları serin, yazları çok sıcak ve yarı kurak bir iklime sahiptir. Batman'da şimdiye kadar görülen en düşük sıcaklık - 24.0°C, en yüksek sıcaklık ise 48.8°C'dir. Batman'ın ortalama yıllık alansal yağışı 641.4 mm'dir. Bu güne kadar görülmüş en yüksek yağış değeri 1963 yılında 820.8 mm (kg/m²) olmuştur. İl toprakları bozkırlarla kaplıdır. Buralarda bozkır bitkilerinden başka bitkiye rastlanmaz. Dağlık bölgelerde az olsa da meşelikler vardır. Batman ilinin ormanlık alanı 1.149.190 dekar olup yüzölçümünün %21'ine karşılık gelmektedir. Bu ormanların %33'ü verimli, %67'si bozuk vasıflı ormanlardan oluşmaktadır.

BATMAN İLİ YATIRIMLARI

Hükümetimiz tarafından Batman'a son 21 yılda takriben 52 Milyar TL'lik yatırım yapılmıştır.

Bu yatırımların 2,7 Milyar TL'si su, ormancılık, milli park ve meteoroloji alanındadır.

- ✓ Batman Barajı'nı inşa ettik
- ✓ Hasankeyf ilçesini ülkemizin en modern ilçesi haline getirdik.
- ✓ Tarihi eserleri koruduk ve yeni yerlerine taşıdık.
- ✓ 138.370 dekar araziye sulamaya açtık ve çiftçilerimize yıllık 97 milyon TL zirai gelir artışı sağladık.
- ✓ 23 derenin ıslahını tamamladık.
- ✓ 4,8 milyon fidanı toprakla buluşturduk.
- ✓ 1 adet şehir ormanı, 5 adet bal ormanı kurduk.
- ✓ Orman köylerinde yaşayan 666 aileye 35 milyon TL ferdi proje kredisi ve desteği sağladık.
- ✓ Orman köylülerimiz için yeni gelir kapıları açtık, 42 köyde gelir getirici orman kurduk.
- ✓ Malabadi Tabiat Parkını ilan ettik.
- ✓ 7 adet Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu kurduk.
- ✓ 1 adet Havaalanı Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu kurduk.

4.2.2. SU YATIRIMLARI

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından **2003-2023** yılları arasında **Batman iline** toplam **2.525.961.854 TL** yatırım yapılarak, **34 adet** tesis hizmete alınmıştır.

Bu tesislerin;

- **2 adedi İçmesuyu Tesisi, 1 adedi Baraj, 5 adedi Sulama Tesisi, 1 adedi Arazi Toplulaştırma ve TİGH, 23 adedi Taşkın Koruma Tesisi, 2 adedi HES Tesisidir.**
- Baraj depolama kapasitesi 1.250 milyon m³ hacmine ulaşmıştır.
- Toplam 138.370 dekar arazi sulamaya açılmış ve yıllık 96.852.700 TL zirai gelir artışı sağlanmıştır.
- Toplam 515.700 dekar alanda ATTİGH tescili yapılmıştır.
- 32 yerleşim yeri ve 615 dekar arazi taşkınlardan korunmuştur.
- Hidroelektrik enerji üretimi yıllık 0,70 milyar kWh'tir.

İÇMESUYU TESİSLERİ

İşletme Safhasındaki İçmesuyu Tesisleri (2 Adet)

1. **Ilısu Barajı Gölü Altında Kalacak Olan Zilek Kaynakları Su Alma Yapısı Havalandırma Bağlantıları:** Tesis 2020 yılında hizmete alınmıştır.
2. **Zilek Kaynakları Su Alma Yapısı, Batman Çayı Geçişi ve Terfi Merkezi:** Tesis 2014 yılında hizmete alınmıştır.

Proje ve Planlama Safhasındaki İçmesuyu Tesisleri (1 Adet)

1. **Batman-Hasankeyf İçmesuyu İsale Hattı:** Sinboğazı Kaynağından alınacak su 3 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Hasankeyf yıllık 310.000 m³ içmesuyu verilecektir. Planlama çalışmaları devam etmektedir.

BARAJ VE GÖLETLER

2003 yılından bugüne kadar 1 baraj tamamlanmış olup, biriktirme hacmi toplamda 1 milyar 250 milyon m³'e ulaşılmıştır.

Barajlar

İşletme Safhasındaki Barajlar (1 Adet)

1. **Batman Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 85 metredir. 250 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 293.210 dekar arazinin sulanmasına hizmet etmektedir. Ayrıca enerji maksatlı olan Batman Barajı ile yıllık 483 milyon kWh enerji üretilmektedir. 2003 yılında hizmete alınmıştır.

Batman Barajı ve HES

Proje ve Planlama Safhasındaki Barajlar (2 Adet)

1. **Bahçeli Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 33 m'dir. Baraj, 10,78 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
2. **Kozluk Dolutaş Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 35,50 metredir. Baraj, 4,73 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.

Göletler

Proje ve Planlama Safhasındaki Göletler (2 Adet)

1. **Gercüş Hisarköy Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 13,40 metredir. Gölet, 1,78 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
2. **Kozluk Ulaşlı Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 24,70 metredir. Gölet, 2,33 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.

SULAMA TESİSLERİ

2003 yılından bugüne kadar 5 sulama tesisi tamamlanmış olup toplamda **138.370 dekar arazi** sulamaya açılmıştır. Böylece çiftçilere yıllık **97 milyon TL** zirai gelir artışı sağlanmıştır.

İşletme Safhasındaki Sulama Tesisleri (5 Adet)

1. **Batman Sol Sahil Sulaması:** 138.360 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2014 yılında hizmete alınmıştır.
2. **Batman Sol Sahil Sulaması 2. Kısım:** 10 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2020 yılında hizmete alınmıştır.
3. **Garzan Kozluk Sulama Kanalları Rehabilitasyonu:** 2012 yılında hizmete alınmıştır.
4. **Garzan Kozluk Sulama Kanalları Yenilenmesi 2. Kısım:** 2016 yılında hizmete alınmıştır.
5. **Garzan Kozluk Sulaması 2. Kısım:** 2010 yılında hizmete alınmıştır.

Batman Sol Sahil Sulaması

Proje ve Planlama Safhasındaki Sulama Tesisleri (1 Adet)

- 1. Garzan Projesi Sulaması Batman Ünitesi:** 154.840 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

ARAZİ TOPLULAŞTIRMA (AT) VE TİGH

2003 yılından bugüne kadar, Arazi Toplulaştırma ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri kapsamında 1 adet iş tamamlanarak 515.700 dekar alanda arazi toplulaştırma tescili yapılmıştır. Batman ilinde 35 adet yerleşim birimi, arazi toplulaştırmasından faydalanmaktadır.

İşletme Safhasındaki AT ve TİGH (1 Adet)

1. Batman A.T. ve TİGH Projesi (76. Kısım)

DERE ISLAHLARI

İşletme Safhasındaki Dere Islahları (23 Adet)

2003 yılından bugüne kadar tamamlanan 23 dere ıslahı ile;

- 32 adet yerleşim yeri ve
 - 615 dekar arazi taşkınlardan korunmuştur.
1. Batman İl Merkezi İluh ve Avşo Dereleri Taşkın Koruma
 2. Batman İl Merkezi Taşkın Koruma
 3. Beşiri İkiköprü Beldesi Değirmendere Taşkın Koruma 2. Kısım
 4. Beşiri İkiköprü Beldesi İkmal Taşkın Koruma
 5. Beşiri İkiköprü Beldesi Taşkın Koruma
 6. Beşiri İlçe Merkezi Kandiladızan Deresi Taşkın Koruma

7. Beşiri İlçesi Yenipınar Köyü Alisdino Deresi Taşkın Koruma
8. Gercüş Hisar Beldesi 1.Kısım Taşkın Koruma
9. Gercüş Hisar Beldesi 2. Kısım Taşkın Koruma
10. Gercüş Hisar Beldesi Taşkın Koruma
11. Gercüş Kayapınar Beldesi Kurudere 2. Kısım Taşkın Koruma
12. Kozluk Alıçlı Köyü Taşkın Koruma
13. Kozluk Bekirhan Bulgurlu Mezrası Taşkın Koruma
14. Kozluk Güneşli Mahallesi Taşkın Koruma
15. Kozluk İlçe Merkezi Taşkın Koruma
16. Kozluk İlçe Merkezi Taşkın Koruma 2. Kısım
17. Kozluk İlçesi Ganisermi ve Ganikodik Dereleri Taşkın Koruma
18. Merkez Demirbilek Köyü Taşkın Koruma
19. Sason Erdemli Mahallesi Taşkın Koruma
20. Sason Ergünü, Yolüstü, Çem, Taşburun, Derince, Özlüce Köyleri Taşkın Koruma
21. Sason İlçe Merkezi Sason Çayı Taşkın Koruma
22. Sason Karamiş Taşkın Koruma
23. Sason Yücebağ Taşkın Koruma

İnşaatı Devam Eden Dere Islahları (4 Adet)

1. **Batman Çayı Islahı:** Batman şehir merkezi ve 10.000 dekar arazi taşkınlardan korunacaktır. %99 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.
2. **Batman Havaalanı Kampüsü İçinden Geçen Avşo Deresi Taşkın Kontrolü ve Drenaj Kanalları Islahı 1. Kısım:** Batman şehir merkezi Askeri Havaalanı taşkınlardan korunacaktır. %30 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.
3. **Batman Merkez Demirbilek Köyü Subaşı Sopkapı Deresi Taşkın Koruma:** Demirbilek köyü taşkınlardan korunacaktır. 07.04.2022 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır.
4. **Batman Merkez Oymataş Köyü Soğuksu Mezrası Tersip Bentleri ve Yeraltısuyu Suni Besleme:** Soğuksu Mezrası taşkınlardan korunacaktır. 17.08.2022 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır.

Yatırım Programındaki Dere Islahları (8 Adet)

1. **Batman İli İşletmedeki Taşkın Kontrol Tesislerinde Yetersiz Geçiş Yapılarının Yenilenmesi:** Batman İli taşkınlardan korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
2. **Beşiri İlçesi Beşpınar Köyü Mağara Deresi Tersip Bendi ve Islah Sekisi Yapımı:** Beşpınar Köyü taşkınlardan korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.

3. **Kozluk İlçesi Bekirhan Beldesi 1. Kısım:** Bekirhan Beldesi taşkınlarından korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
4. **Kozluk İlçesi Çay Mahallesi Kurudere Islahı:** Çay Mahallesi ve 100 dekar arazi taşkınlarından korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
5. **Sason İlçe Merkezi 1 ve 2 Nolu Kuru Dereleri Islahı:** Sason İlçe Merkezi ve 50 dekar arazi taşkınlarından korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
6. **Sason İlçesi Kale yolu, Çalışırlar, Yolüstü ve Derince Köyleri 1. Kısım:** Kale yolu, Çalışırlar, Yolüstü ve Derince Köyleri taşkınlarından korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
7. **Sason İlçesi Karamiş Köyü Kolani Mezrası Taşkın ve Rusubat Kontrolü:** Kolani Mezrası taşkınlarından korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
8. **Sason İlçesi Yücebağ Beldesi Ziyaret ve Haçuk Dereleri Taşkın Koruma:** Ziyaret Beldesi ve 30 dekar arazi taşkınlarından korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.

Proje ve Planlaması Devam Eden Dere Islahları (2 Adet)

1. **10 Bölge Dereleri Taşkın ve Rusubat Kontrolü 1.Kısım Planlama ve Proje Yapımı:** Batman Diyarbakır Şırnak Mardin Siirt İllerine ait 30 yerleşim yeri taşkından korunacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
1. **Beşiri Asmadere Köyü Taşkın Koruma:** Asmadere köyü taşkınlarından korunacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.

HİDROELEKTRİK ENERJİ SANTRALLERİ (HES)

İşletme Safhasındaki HES'ler (2 Adet)

2 HES'in kurulu gücü 250 MW, yıllık enerji üretimi ise 702,58 milyon kWh'tir.

Planlama ve Proje Safhasındaki HES'ler: (7 Adet)

7 HES'in kurulu gücü 259,48 MW, yıllık enerji üretimi ise 514,42 milyon kWh'tir.

4. 2. 3. AĞAÇLANDIRMA VE ORMANCILIK FAALİYETLERİ

Orman Genel Müdürlüğü tarafından 2003 – 2022 yılları arasında Batman İline 100 Milyon TL'lik yatırım yapılmıştır.

İlin Orman Varlığı ve Ağaçlandırma Faaliyetleri

- Batman ilinin ormanlık alanı **114.919 hektar** olup, yüzölçümünün **%21'i** ormandır. Batman ili ormanlarının **%33'ü** normal, **%67'si** bozuk ormanlardan oluşmaktadır.

- Ağaçlandırma çalışmaları kapsamında; 2003-2022 yılları arasında **33.179 hektar** arazide çalışma yapılarak **4,8 milyon adet** fidan toprakla buluşturulmuştur.
- 2003-2022 yılları arasında **4.546.000 adet** fidan üretilmiştir.

Sosyal Ağaçlandırma Çalışmaları...

- 2003-2022 yılları arasında okul bahçesi, üniversite kampüsü, ibadethane bahçesi, mezarlık ve hastane bahçeleri gibi alanlarda sosyal ağaçlandırma kapsamında toplam **213.914 adet** fidan toprakla buluşturulmuştur.
- Ayrıca 107 km karayolu ve köy yolu kenarına **62.650 adet** fidan dikilmiştir.

Bal Ormanı, Şehir Ormanı Kurduk...

- 2003-2022 yılları arasında;
- **1 şehir ormanı** kurulmuştur.
 - ✓ Gercüş Şehir Ormanı
- Arıcılığı geliştirmek ve organik bal üretimini desteklemek için **5 bal ormanı** kurulmuştur.

ORKÖY Faaliyetleri

- ORKÖY çalışmaları kapsamında 2003-2022 döneminde; orman köylerinde yaşayan **666 aileye 35 Milyon TL** ferdi proje kredi ve hibe desteği sağlanmıştır.

5000 Köye 5000 Gelir Getirici Orman Projesi

- Orman teşkilatı tarafından orman köylerinde yaşayan vatandaşların gelir seviyelerinin arttırılması için ceviz, badem, kestane, zeytin gibi gelir getirici fidanlar dikilerek köylerimizde gelir getirici ormanlar oluşturulmaktadır.
- Bu kapsamda 2022 yılı sonuna kadar **42 köyde 143.540 adet** gelir getirici fidan dikilmiştir.
- **5 köyde Tıbbi Aromatik Bitki Bahçesi** kurulmuş ve **7.670 adet** fidan dikilmiştir.

Geleceğe Nefes Oluyoruz...

- Batman İlimizde 11 Kasım Milli Ağaçlandırma Günü “**Geleceğe Nefes**” etkinliği kapsamında **100** ayrı noktada **377.120 adet** fidan toprakla buluşturulmuştur.

4.2.4. KORUNAN ALANLAR

Batman ilinde;

- ✓ **1** tabiat parkı,
- ✓ **9** devlet avlak sahası,
- ✓ **5** genel avlak sahası bulunmaktadır.

Tabiat Parkı

Malabadi Tabiat Parkı: Batman İli Kozluk İlçesi sınırlarında bulunan 24 hektarlık alan 18.10.2011 tarihinde Tabiat Parkı olarak ilan edilmiştir. 13.03.2019 tarihinde sınır revizyonu yapılarak alanın büyüklüğü 96 hektara çıkarılmıştır.

Tarihi Malabadi Köprüsüne bitişik olması, fiilen orman alanı olması, peyzaj ve manzara değerine sahip olması, flora ve fauna açısından zengin olması gibi zengin kaynak değerlerine sahiptir.

Tabii Hayatın Desteklenmesi

- 2003-2022 yılları arasında **19.105 adet** kanatlı hayvan tabiata bırakılmıştır.
- 2003-2022 yılları arasında yaban hayatının devamı için tabiata **34.850 kg** yem bırakılmıştır.

Hayvanları Koruma Faaliyetleri

- 2003-2022 yılları arasında **3.657** hayvan aşılanmış, **3.636** kısırlaştırılmış, **3.664** hayvana ise işaretleme ve kayıt işlemi gerçekleştirilmiştir. Söz konusu hayvanlardan **662** adedi sahiplendirilmiştir.
- 2003-2022 yılları arasında toplam **478** yaralı yaban hayvanının tedavisi ve rehabilitasyonu yapılarak tabii alanlarına bırakılmıştır.
- 2003-2022 yılları arasında **800 adet** su ve mama kabı, **95 adet** kedi evi sahipsiz hayvanların barınmaları ve beslenmeleri maksadıyla dağıtılmıştır.

Av Yönetim Faaliyetleri

- Batman'da **9** devlet avlağı ve **5** genel avlak sahası bulunmaktadır.
- 2003-2022 yılları arasında **68** avcı kursu açılmış ve **770** kişiye avcılık belgesi verilmiştir.
- 2003-2022 yılları arasında av koruma çalışmalarında **2350** avcı kontrol edilmiştir. Kanun dışı av yapan; **520** kişi hakkında işlem yapılmıştır. **568** yaban hayvanına ve **101** araç gerece el konulmuştur.
- 2003-2022 yılları arasında **3.551** avlanma izin kartı satılmıştır.

Biyolojik Çeşitlilik Çalışmaları

Biyçeşitlilik Envanter ve İzleme Projesi: Ulusal Biyçeşitlilik Envanter ve İzleme Projesi çalışmaları 2016 yılında başlamış 2018 yılı Temmuz ayı sonu ile tamamlanmıştır. Biyolojik Çeşitliliğe Dayalı Geleneksel Bilginin Kayıt Altına Alınması Projesi; Geleneksel bilgi, biyolojik çeşitliliği oluşturan unsurların, insanların herhangi bir ihtiyacının karşılanmasına yönelik kullanımını içeren, genellikle bir topluluğun kültürel veya manevi kimliğinin bir parçası olan, o topluluk içinde geliştirilen, devam ettirilen ve nesilden nesile aktarılan bilgi, ustalık, beceri ve uygulamaları kapsar.

6 ilçeye bağlı 35 Köyde arazi çalışmaları gerçekleştirildi. Saha çalışmaları kapsamında 57 familyayla temsil edilen 243 bitki türü, 13 familyayla temsil edilen 15 hayvan türü ve 2 familyayla temsil edilen 2 mantar türü kayıt altına alınmıştır. Batman ilinde, biyolojik çeşitliliği oluşturan unsurların geleneksel kullanımına ilişkin yapılan literatür ve arazi çalışmaları sonucunda 1222 veriye ulaşılmıştır.

Çevre, Tabiat, Hayvan Sevgisi ve Biyokaçakçılık ile Mücadele Çalışmaları kapsamında tanıtım ve bilgilendirme çalışmaları yapılarak 2016-2022 yılları arasında **334** okulda **61.939** öğrenciye eğitim verilmiştir.

Ters Lale (*Fritillaria imperialis*)’nin biyokaçakçılığı ile ilgili tanıtım ve bilgilendirme çalışmaları yapılmıştır.

Tabiat Turizmi Master Planı ve Tabiat Turizmi Uygulama Eylem Planı

Batman ilinin turizm potansiyelinin değerlendirilmesi ve tabiat turizmi potansiyelinin ortaya çıkarılarak geliştirilmesini sağlamak amacıyla Batman ili Tabiat Turizmi Master Planı ve Tabiat Turizmi Uygulama Eylem Planı hazırlanmıştır.

Batman ili Tabiat Turizmi Master Planı ve Tabiat Turizmi Uygulama Eylem Planı kapsamında korunan alanlarda tabiat yürüyüşü, bisiklet turları, kuş gözlemciliği, olta balıkçılığı ve foto safari gibi etkinliklere başlanmıştır.

4. 2. 5. METEOROLOJİ FAALİYETLERİ

Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu

Anlık hava durumu bilgilerinin vatandaşımıza sunulması, tahminlerin hazırlanması, tahmin tutarlılıklarının artırılması ve yapılan tahminlerin doğrulanması, başta iklim ve iklim değişikliği olmak üzere birçok araştırma faaliyetinin gerçekleştirilmesi, çeşitli sektörlerin ihtiyaç duyduğu meteorolojik ürün ve hizmetlerin hazırlanması amacıyla kullanılmak üzere **7 adet Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu** (OMGİ) kurulmuştur.

Havaalanı Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu

Havacılık faaliyetleri için vazgeçilmez olan meteorolojik ürün ve hizmetlerin sunulması ve uçuş güvenliğine katkı sağlanması amacıyla Batman Havalimanına **1 adet Havaalanı Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu** (H-OMGİ) kurulmuştur.

Elde Taşınabilir Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu

Bölge Müdürlüklerimiz, Havalimanları ve Meteoroloji Gözlem ve Tahmin Merkezinde mevcut sistemler arızalandığında kullanılmak üzere **1 adet Elde Taşınabilir Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu** (EL-OMGİ) hizmete alınmıştır.

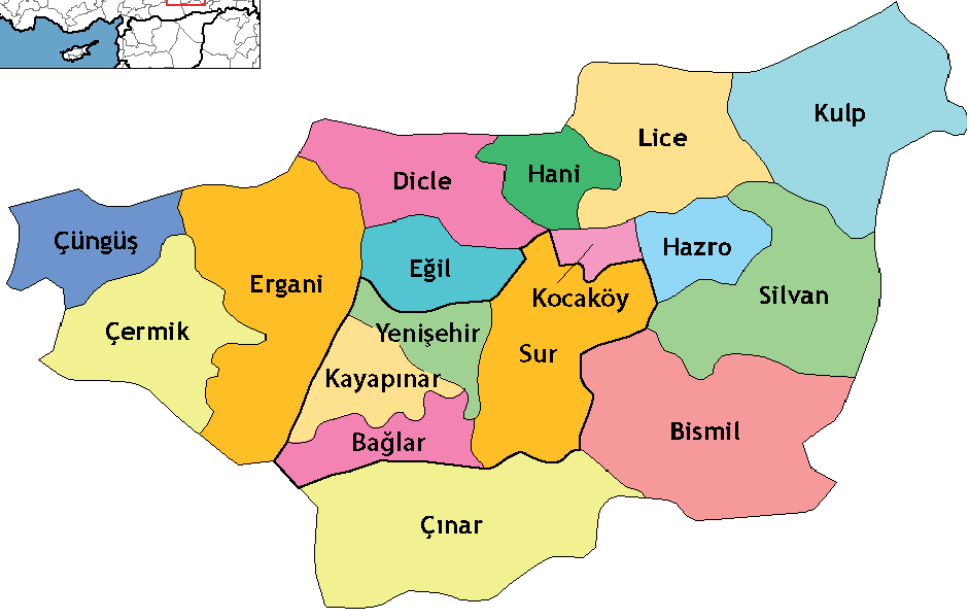
7 adet OMGİ, 1 adet H-OMGİ ve 1 adet EL-OMGİ olmak üzere toplam **9 adet gözlem sistemi** ile Batman ilimizde meteorolojik gözlemler yapılmaktadır.

4.3. DİYARBAKIR

On Gözli Köprü - Diyarbakır

Diyarbakır

4.3.1. DİYARBAKIR İL BİLGİLERİ

NÜFUS

Diyarbakır ilinin 2022 yılı nüfusu 1.804.880 kişidir. Nüfus yoğunluğu 110 kişi/km², nüfus artış hızı ise binde 7,5'tir.

EKONOMİK FAALİYETLER

Sanayi ve hizmetler sektöründe bir gelişme olmakla beraber ilin asıl ekonomisi ziraata dayalıdır. Başlıca zirai ürünleri ise buğday, arpa, darı, pirinç, mercimek, baklagiller, saf pamuk, tütün ve keten tohumudur. Son yıllarda sebze ve meyvecilik gelişmektedir. Lice ve Kulp ilçelerindeki ipek kozası üretimi, Türkiye'deki üretimin yaklaşık olarak üçte birin tekabül etmektedir. İl, geniş çayır ve meraları ile küçükbaş hayvancılığına çok elverişlidir. Koyun, kıl keçisi ve sığır yetiştirilmektedir. Türkiye'nin mevcut en zengin petrol yatakları Diyarbakır-Siirt sınırında, Batman ili ile Diyarbakır'ın Bismil ilçesi sınırları içindedir. Memleketimizde senede çıkan ham petrol istihsalinin yarısına yakını Diyarbakır'dan elde edilir. Hazro ilçesinde de linyit çıkarılır. Ergani'de bakır madeni bulunmaktadır. İl, mermer merkezi olma yolundadır. Üretilen mermerin büyük kısmı ihraç edilmektedir. Son yıllarda en büyük gelişme inşaat sektöründe olmuştur. Küçük sanayi, dokumacılık, bakırcılık, demircilik ve kuyumculuk da gelişmiştir.

COĞRAFİ YAPI

15.272 km²'lik bir alana sahip olan Diyarbakır, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin orta kısmında, El Cezire'nin (Mezopotamya) kuzey kısmında yer almaktadır. Tarihte "Bereketli Hilal" olarak bilinen bu bölgenin üzerinde bulunması, sahip olduğu önemin ilk göstergesidir. İlin yüzey şekilleri oldukça sadedir. Çevresi yüksekliklerle kuşatılmıştır. Ortası çukur bir havza durumundadır. Kuzeyden Güneydoğu Toroslar yayı ile kuşatılmıştır. Bu dağlar Doğu Anadolu Bölgesi'yle Güneydoğu Anadolu'yu birbirinden ayırır. Diyarbakır Ovası ilin en büyük ovasıdır. Diyarbakır'da bulunan en yüksek dağ, Karacadağ'dır. Diyarbakır'ın en önemli akarsuyu Dicle Nehridir. İli, Dicle ve kolları sulamaktadır. Diyarbakır'da tabii göl olmayıp baraj gölleri ile göletler mevcuttur.

İKLİM VE BİTKİ ÖRTÜSÜ

Diyarbakır'da sert bir kara iklimi egemendir. Yazları çok sıcak geçer fakat kışları Doğu Anadolu Bölgesi kadar soğuk geçmez. Son yıllarda yapılan barajların oluşturduğu yapay göller geniş buharlaşma yüzeyleri oluşturarak normal iklim özelliklerine göre kışların biraz daha ılık, yazların ise nemli geçmesine sebep olmaktadır. İlin yıllık yağış ortalaması 490 kg/m²'dir. Güneydoğu Anadolu'nun tabii bitki örtüsü olan bozkır, Diyarbakır'da da egemendir. İlkbaharda kısa bir süre içinde yeşerip çiçeklenen otsu bitkiler yaz mevsimi başında kesilen yağışlar sebebiyle kurumaktadır. Çevredeki dağlar, yer yer meşe ormanlarıyla kaplıdır. Diyarbakır ilinin ormanlık alanı 3.253.590 dekar olup yüzölçümünün %21'ini oluşturmaktadır.

Bu ormanlarının %14'ü verimli, %86'sı bozuk vasıflı ormanlardan oluşmaktadır.

DİYARBAKIR İLİ YATIRIMLARI

Hükümetimiz tarafından Diyarbakır ilimize son 21 yılda takribi olarak 126 Milyar TL'lik yatırım yapılmıştır.

Bu yatırımların 20 Milyar TL'si su, ormancılık, milli park ve meteoroloji alanındadır.

- ✓ Diyarbakır şehir merkezi, Ergani ve Silvan ilçelerimizin içmesuyu ihtiyacını karşıladık.
- ✓ Pamukçay, Ergani, Başlar, Kuruçay ve Ambar Barajlarını inşa ettik.
- ✓ Dev ana kanallar inşa ettik.
- ✓ 5 barajın inşaat çalışması devam etmektedir.
- ✓ 586.922 dekar araziye sulamaya açtık, böylece çiftçilerimize yıllık 321 milyon TL zirai gelir artışı sağladık.
- ✓ 59 derenin ıslahını tamamladık.
- ✓ 32 milyon fidanı toprakla buluşturduk.
- ✓ Diyarbakır Şehir Ormanı ve 1 adet mesire yeri tesis ettik.
- ✓ Orman köylerinde yaşayan 2.693 aileye 105 milyon TL ferdi proje kredisi ve desteği sağladık.
- ✓ 53 mahallede gelir getirici orman kurduk.
- ✓ Eğil Peygamberler Tabiat Parkı ve Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı ile vatandaşlarımızı tabiatla buluşturduk.
- ✓ 24 adet Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu.
- ✓ Diyarbakır Havaalanı'na Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonunu güncelledik.
- ✓ 1 adet Yıldırım Tespit ve Takip Sistemi kurduk.

4.3.2. SU YATIRIMLARI

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından **2003-2023** yılları arasında Diyarbakır iline toplam **19.168.483.339 TL** yatırım yapılarak, **122 adet** tesis hizmete alınmıştır.

Bu tesislerin;

- **3 adedi İçmesuyu Tesisi, 5 adedi Baraj, 1 adedi Yeraltı Depolaması, 13 adedi Sulama Tesisi, 38 adedi Arazi Toplulaştırma ve TİGH, 59 adedi Taşkın Koruma Tesisi, 3 adedi HES Tesisidir.**
- Yıllık 120 milyon m³ içme ve kullanma suyu temin edilmektedir.
- Baraj depolama kapasitesi 261,73 milyon m³ hacmine ulaşmıştır.
- Yeraltı depolaması kapasitesi 0,13 milyon m³ hacmine ulaşmıştır.

- Toplam **586.922 dekar** arazi sulamaya açılmış ve yıllık **321 Milyon TL** zirai gelir artışı sağlanmıştır.
- Toplam 6.449.856 dekar alanda ATTİGH tescili yapılmıştır.
- 60 yerleşim yeri ve 1.580 dekar arazi taşkınlardan korunmuştur.
- Hidroelektrik enerji üretimi yıllık 0,15 milyar kWh'tir.

İÇMESUYU TESİSLERİ

İşletme Safhasındaki İçmesuyu Tesisleri (4 Adet)

1. **Diyarbakır İçmesuyu Tesisi:** Diyarbakır şehir merkezine Dicle Barajından içmesuyu temin edilmiştir. 33 km'lik isale hattı ve içmesuyu arıtma tesisi ile yıllık takriben 100 milyon m³ içmesuyu şehre verilmektedir.
2. **Ergani İçmesuyu Arıtma Tesisi:** Günlük arıtma kapasitesi 42.500 m³ olan tesis ile Ergani ilçesi menba kalitesinde içmesuyu sağlanmıştır. Tesis 2018 yılında hizmete alınmıştır.
3. **Ergani İçmesuyu İsale Hattı:** Dicle Barajından alınan su 24,60 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Ergani ilçesine yıllık 15,60 milyon m³ içmesuyu verilmektedir. Tesis 2015 yılında hizmete alınmıştır.
4. **Silvan Tünelleri Güzergâhı Yerleşim Alanları İçin YAS Kuyularından Su Temini:** YAS Kuyuları kaynağından alınan su 7,40 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Silvan İlçesi ve 4 adet köy yıllık 7,38 milyon m³ içmesuyu verilmektedir. Tesis 2014 yılında hizmete alınmıştır.

İnşaat Safhasındaki İçmesuyu Tesisleri (1 Adet)

1. **Diyarbakır İçmesuyu İsale Hattı 2. Kısım:** Dicle Barajından alınacak su 31,54 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Diyarbakır'a yıllık 94,60 milyon m³ içmesuyu verilecektir. 12.04.2021 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır. %3 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.

BARAJ VE GÖLETLER

2003 yılından bugüne kadar 5 baraj ve 2 adet yeraltı depolaması tamamlanmış olup, toplamda 262 milyon m³ biriktirme hacmine ulaşılmıştır.

Barajlar

İşletme Safhasındaki Barajlar (5 Adet)

1. **1.Ambar Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 45 metredir. 131,97 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 25.540 dekar arazinin sulanmasına hizmet etmektedir. 2021 yılında hizmete alınmıştır.
2. **Başlar Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 30 metredir. Baraj, 28,87 milyon m³ su biriktirme hacmine sahiptir. 2019 yılında hizmete alınmıştır.

3. **Ergani Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 54 metredir. 14,51 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 18.660 dekar arazinin sulanmasına hizmet etmektedir. 2019 yılında hizmete alınmıştır.
4. **Kuruçay Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 34,70 metredir. Baraj, 41,38 milyon m³ su biriktirme hacmine sahiptir. 2020 yılında hizmete alınmıştır.
5. **Pamukçay Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 37,50 metredir. Baraj, 45 milyon m³ su biriktirme hacmine sahiptir. 2013 yılında hizmete alınmıştır.

Diyarbakır Pamukçay Barajı

Diyarbakır Ergani Barajı

İnşaat Safhasındaki Barajlar (5 Adet)

- 1. Kale Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 79 metredir. Baraj, 183,49 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. %66 fiziki gerçekleştirme sağlanmıştır.
- 2. Kıbrıs Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 40 metredir. 19,26 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 31.750 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. 04.06.2021 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır.
- 3. Kolludere Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 34 metredir. Baraj, 6,36 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. 11.05.2017 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır.
- 4. Silvan Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 175,50 metredir. Baraj, 7,3 milyar m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. %88 fiziki gerçekleştirme sağlanmıştır.
- 5. Bulaklıdere Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 37 metredir. Baraj, 28,10 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. 14.09.2022 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır.

Yatırım Programındaki Barajlar (1 Adet)

- 1. Karacalar Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 34,30 m'dir. 20,50 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 42.450 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.

Proje ve Planlama Safhasındaki Barajlar (4 Adet)

- 1. Çınar Dişlibaşak Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 40,50 metredir. Baraj, 2,71 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
- 2. Çüngüş Oyuklu Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 44 metredir. Baraj, 6,12 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
- 3. Dibni Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 122,50 metredir. Baraj, 967,97 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
- 4. Dilaver Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 46,50 metredir. Baraj, 84 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

Göletler

İnşaat Safhasındaki Göletler (1 Adet)

- 1. Hani Güçlü Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 28,50 metredir. Gölet, 6,75 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. 10.03.2014 tarihinde temeli atılmıştır.

Yatırım Programındaki Göletler (1 Adet)

1. **Çınar Soğansuyu (Küştiyan) Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 14 metredir. Gölet, 2,84 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.

Proje ve Planlama Safhasındaki Göletler (3 Adet)

1. **Çınar Alabaş (İhliyan) Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 24,50 metredir. Gölet, 3,40 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
2. **Çınar Karasungur Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 22,50 metredir. Gölet, 3 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Proje hazırlama çalışmaları tamamlanmıştır.
3. **Ergani Hendek Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 18 metredir. Gölet, 575.000 m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları tamamlanmıştır.

YERALTİ DEPOLAMALARI

İşletme Safhasındaki Yeraltı Depolamaları (2 Adet)

1. **Ambar Çayı Alibardak Yeraltı Depolaması:** Yeraltı suni besleme depolamasının kuyu derinliği 5 metredir. Depolama, 130.000 m³ su biriktirme hacmine sahiptir. 2022 yılında hizmete alınmıştır.
2. **Ambar Çayı Ziyaret Yeraltı Depolaması:** Yeraltı suni besleme depolamasının kuyu derinliği 7 metredir. Depolama, 46.000 m³ su biriktirme hacmine sahiptir. 2022 yılında hizmete alınmıştır.

İnşaat Safhasındaki Yeraltı Depolamaları (1 Adet)

1. **Diyarbakır-Dicle Gelincik Köyü Tersip Bentleri ve Yeraltısuyu Suni Besleme:** Yeraltı suni besleme depolamasının kuyu derinliği 3 metredir. Depolama, 10.000 m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır.

SULAMA TESİSLERİ

2003 yılından bugüne kadar 12 sulama tesisi tamamlanmış olup toplam 586.922 dekar arazi sulamaya açılmıştır. Böylece çiftçilere yıllık 321 milyon TL zirai gelir artışı sağlanmıştır.

İşletme Safhasındaki Sulama Tesisleri (12 Adet)

1. **Babakaya Tüneli Güzergahı Jeolojik ve Jeoteknik Araştırma İş:** 2019 yılında hizmete alınmıştır.
2. **Batman Sağ Sahil Sulaması:** 60.000 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2014 yılında hizmete alınmıştır.
3. **Batman Sağ Sahil Sulaması 2. Kısım:** 118.000 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2021 yılında hizmete alınmıştır.

4. **Ergani Barajı Sulaması:** 18.660 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2020 yılında hizmete alınmıştır.
5. **Kralkızı Dicle Cazibe Sulaması 1. Kısım:** 13.360 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2013 yılında hizmete alınmıştır.
6. **Kralkızı Dicle Cazibe Sulaması 2. Kısım Anakanalı:** 2014 yılında hizmete alınmıştır.
7. **Kralkızı Dicle Cazibe Sulaması 2. Kısım Şebeke:** İkmal işi TOKİ protokolü kapsamındadır. 86.550 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2021 yılında hizmete alınmıştır.
8. **Kralkızı Dicle Cazibe Sulaması 3. Kısım Anakalı:** 1 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2013 yılında hizmete alınmıştır.
9. **Kralkızı Dicle Cazibe Sulaması 4. Kısım Anakanalı:** 2014 yılında hizmete alınmıştır.
10. **Kralkızı Dicle Cazibe Sulaması 4. Kısım Anakanalı 2. Kısım (Km: 154+000 - 196+816):** 2020 yılında hizmete alınmıştır.
11. **Kralkızı Dicle Cazibe Sulaması İsale Hattı (23.2 km):** 2008 yılında hizmete alınmıştır.
12. **Kralkızı Dicle Pompaj Sulaması 1. Kısım(P2-P5):** 185.850 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2017 yılında hizmete alınmıştır.

İnşaat Safhasındaki Sulama Tesisleri (14 Adet)

1. **Ambar Barajı Sulaması:** 25.540 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %49 fiziki gerçekleştirme sağlanmıştır.
2. **Başlar Barajı Sulaması:** 38.200 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %35 fiziki gerçekleştirme sağlanmış olup, 7.970 dekar arazi sulamaya açılmıştır.
3. **Kralkızı Dicle Cazibe Sulaması 3. Kısım Şebeke:** İkmal işi TOKİ protokolü kapsamındadır. 51.610 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %74 fiziki gerçekleştirme sağlanmıştır.
4. **Kralkızı Dicle Cazibe Sulaması 4. Kısım Şebeke:** 10.622 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %61 fiziki gerçekleştirme sağlanmıştır.
5. **Kralkızı Dicle P3 Pompaj Sulaması:** 239.690 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. 24.04.2017 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır.
6. **Kralkızı Dicle P3 Pompaj Sulaması İletim Kanalı, Pompa İstasyonu ve Anakalı:** %5 fiziki gerçekleştirme sağlanmıştır.
7. **Kralkızı Dicle P4 Pompaj Sulaması:** 124.700 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %3 fiziki gerçekleştirme sağlanmıştır.

8. **Kralkızı-Dicle Cazibe Sulaması 2.Kısım Şebeke Yapımı İkmali:** TOKİ protokolü kapsamındadır.68.380 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %45 fiziki gerçekleştirme sağlanmış olup, 33.000 dekar arazi sulamaya açılmıştır.
9. **Kralkızı-Dicle Cazibe Sulaması 3.Kısım Şebeke Yapımı İkmali:** TOKİ protokolü kapsamındadır.88.790 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %33,62 fiziki gerçekleştirme sağlanmış olup, 16.700 dekar arazi sulamaya açılmıştır.
10. **Kralkızı-Dicle Cazibe Sulaması 4.Kısım Şebeke Yapımı İkmali:** TOKİ protokolü kapsamındadır. 60.000 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %36 fiziki gerçekleştirme sağlanmış olup, 17.550 dekar arazi sulamaya açılmıştır.
11. **Kuruçay Barajı Sulaması:** 50.300 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %50 fiziki gerçekleştirme sağlanmış olup, 10.440 dekar arazi sulamaya açılmıştır.
12. **Pamukçay Barajı Sulaması:** 51.000 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %97 fiziki gerçekleştirme sağlanmış olup, 45.000 dekar arazi sulamaya açılmıştır.
13. **Silvan Barajı İletim Kanalı 1. Kısım (Babakaya Tüneli + İletim Kanalı):** %28 fiziki gerçekleştirme sağlanmış.
14. **Silvan Barajı İletim Kanalı 2.Kısım (Silvan Tüneli):** %30 fiziki gerçekleştirme sağlanmış.

Yatırım Programındaki Sulama Tesisleri (19 Adet)

1. **Çermik - Kale Cazibe Sulaması:** 71.110 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
2. **Çermik - Kale Pompaj Sulaması:** 68.310 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
3. **Kale Barajı Sulaması Ana İletim Hattı:** Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
4. **Karacalar Barajı Sulaması:** 42.450 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
5. **Kıbrıs Barajı Sulaması:** 31.750 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
6. **Kolludere Barajı Sulaması:** Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
7. **Kralkızı - Dicle Anakanalı Kanal Koruma Yapılarının Yapılması ve Anakanalın Devreye Anılması:** Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
8. **Kralkızı - Dicle Cazibe Sulaması 3. Kısım Şebeke Yapımı Tamamlama:** 8.710 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.

9. **Kralkızı - Dicle Cazibe Sulaması 4. Kısım Şebeke Yapımı Tamamlama:** 17.230 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
10. **Silvan Depolaması Bulaklıdere Barajı Sulaması:** 64.020 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
11. **Silvan Sağ Sahil Cazibe Anakanalı 1. Kısım (km: 0+000-36+180):** Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
12. **Silvan Sağ Sahil Cazibe Anakanalı 2. Kısım (km: 36+180-68+442):** Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
13. **Silvan Sağ Sahil Cazibe Anakanalı 3. Kısım (km: 68+442-97+655):** Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
14. **Silvan Sağ Sahil Cazibe Sulaması 1. Kısım Şebeke:** 214.330 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
15. **Silvan Sağ Sahil Cazibe Sulaması 2. Kısım Şebeke:** 295.920 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
16. **Silvan Sağ Sahil Cazibe Sulaması 3. Kısım Şebeke:** 220.900 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
17. **Silvan Sağ Sahil Cazibe Sulaması 4. Kısım Şebeke:** 224.480 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
18. **Silvan Sağ Sahil Cazibe Sulaması 5. Kısım Şebeke:** 273.740 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
19. **Silvan Sol Sahil ve Babakaya Sulaması:** 59.610 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.

Proje ve Planlama Safhasındaki Sulama Tesisleri (8 Adet)

1. **Çermik Kale Barajı Sulaması:** 139.420 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
2. **Kralkızı Dicle P6 Pompaj Sulaması Planlama Revizyonu ve Projesi:** Proje hazırlama çalışmaları tamamlanmıştır.
3. **Kralkızı Dicle Pompaj Sulaması 1. Kısım:** 45.000 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
4. **Silvan P5 Pompaj Sulaması 1. Kısım:** 109.310 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
5. **Silvan P5 Pompaj Sulaması 2. Kısım:** 214.890 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
6. **Silvan Sağ Sahil Pompaj Sulaması 1. Kısım:** 90.320 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
7. **Silvan Sağ Sahil Pompaj Sulaması 2. Kısım:** 142.500 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

8. Silvan Sağ Sahil Pompaj Sulaması 3. Kısım: 103.610 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

ARAZİ TOPLULAŞTIRMA (AT) VE TİGH

2003 yılından bugüne kadar, Arazi Toplulaştırma ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri kapsamında 38 adet iş tamamlanarak 6.449.856 dekar alan tescili, inşaatı devam eden işlerde kısmi olarak 408.860 dekar arazi tescili olmak üzere toplam 6.858.716 dekar alanda arazi toplulaştırma tescili yapılmıştır. Diyarbakır ilinde 401 adet yerleşim birimi, arazi toplulaştırmasından faydalanmaktadır.

İşletme Safhasındaki AT ve TİGH (38 Adet)

1. Diyarbakır A.T. ve TİGH 53. Kısım (Merkez-Yukarıkılıçtaşı)
2. Diyarbakır A.T. ve TİGH 50. Kısım (Merkez-Taban)
3. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 40. Kısım (Cermik-Balıksırtı)
4. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 41. Kısım (Cermik-Başarı)
5. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 42. Kısım (Cermik-Akkoyunlu)
6. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 43. Kısım (Ergani-Akçakale)
7. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 44. Kısım (Ergani-Sesverenpınar)
8. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 45. Kısım (Ergani-Yeniköy)
9. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 46. Kısım (Ergani-Gülerce)
10. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 47. Kısım (Ergani-Gözlü)
11. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 48. Kısım (Ergani-Doğan)
12. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 49. Kısım (Ergani-Koyunalan)
13. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 52. Kısım (Merkez-Yaytaş)
14. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 54. Kısım (Merkez-Kolludere)
15. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 55. Kısım (Çınar-Ortaşar)
16. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 56. Kısım (Eğil-Sarıcak)
17. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 57. Kısım (Merkez-Ağaçlıdere)
18. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 58. Kısım (Merkez-Karabaş)
19. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 59. Kısım (Merkez-Satı)
20. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 60. Kısım (Çınar-Altınakar)
21. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 61. Kısım
22. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 62. Kısım (Bismil-Işıklar)
23. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 63. Kısım (Bismil-Oğuzlar)
24. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 64. Kısım (Çınar-Ömeran)

25. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 65. Kısım (Çınar-Sorsup)
26. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 66. Kısım (Hazro-Sarıçanak)
27. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 67. Kısım (Bismil-Yukarı Harım)
28. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 68. Kısım (Bismil-İsapınar)
29. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 69. Kısım (Silvan-Tokluca)
30. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 70. Kısım (Bismil-Belli)
31. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 71. Kısım (Silvan-Beypınarı)
32. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 72. Kısım (Bismil-Hasanpınar)
33. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 73. Kısım (Bismil-Gedikbaşı)
34. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 74. Kısım (Silvan-İncesu)
35. Diyarbakır A.T. ve TİGH Projesi 75. Kısım (Silvan-Akdere)
36. Diyarbakır Arazi Toplulaştırma Projeleri Tarla İçi Yol Yapımı Projesi
37. Diyarbakır Çakmak ve Ekinciler Köyü A.T. Projesi
38. Diyarbakır İli Bismil İlçesi Ambar Köyü 2. Toplulaştırması

İnşaat Safhasındaki AT ve TİGH (4 Adet)

1. Diyarbakır 1. Kısım AT ve TİGH
2. Diyarbakır 2. Kısım AT ve TİGH
3. Diyarbakır Dere AT ve TİGH (OTOYOL)
4. GAP Diyarbakır 4. Kısım AT ve TİGH Tamamlama

Yatırım Programındaki AT ve TİGH (5 Adet)

1. Bismil İlçesi AT ve TİGH
2. Çermik ve Kayapınar İlçeleri AT ve TİGH
3. Çınar İlçesi AT ve TİGH
4. Kralkızı Dicle 2. Merhale AT ve TİGH
5. Silvan ve Sur İlçeleri AT ve TİGH

DERE ISLAHLARI

Taşkın Koruma Tesisleriyle Halkımızı ve Toprağımızı Koruyoruz...

İşletme Safhasındaki Dere Islahları (59 Adet)

2003 yılından bugüne kadar tamamlanan 59 dere ıslahı ile;

- 60 adet yerleşim yeri ve
- 1.580 dekar arazi taşkınlardan korunmuştur.

1. Bismil Esentepe Mahallesi Kamışlı Deresi
2. Bismil Güneyköy Arazisi Taşkın Koruma
3. Bismil İlçe Merkezi Kamışlı Deresi Taşkın Koruma
4. Bismil İlçe Merkezi Taşkın Sel Koruma
5. Bismil Koba Köyü Kocalar 2. Kısım Taşkın Koruma
6. Bismil Meydanlık Köyü Taşkın Koruma
7. Bismil Pınarbaşı Mollahüseyin Arazisi Taşkın Koruma
8. Bismil Tepe Beldesi İncir Pınarı Deresi Taşkın Koruma
9. Bismil Tepe Beldesi Taşkın Koruma 2. Kısım
10. Bismil Yukarıdarlı Köyü Devebatlak Deresi Taşkın Koruma
11. Çermik Aşağıtaşmalı Köyü Serik Çayı Taşkın Koruma
12. Çermik Yukarışeyhler Köyü Taşkın Koruma
13. Çınar Alatosun Beldesi Pi Deresi Taşkın Koruma
14. Çınar Alatosun Beldesi Taşkın Koruma
15. Çınar Aşağıkonak Köyü Taşkın Koruma
16. Çınar İlçe Merkezi Çakmak Deresi Taşkın Koruma
17. Çınar İlçesi Çataltarla Köyü
18. Çınar İnanöz Taşkın Koruma
19. Çüngüş Aydınli Köyü Taşkın Koruma
20. Çüngüş Hindibaba Köyü Taşkın Koruma
21. Çüngüş Malkaya Köyü Çatal Deresi Taşkın Koruma
22. Çüngüş Yeniköy Köyü Çimerzek Deresi Taşkın Koruma
23. Çüngüş Yukarışeyler Çınarköy Köyü Taşkın Koruma
24. Dicle Başköy Köyü Bahçelievler Mezrası Taşkın Koruma
25. Dicle Doger Köyü Taşkın Koruma
26. Dicle İlçe Merkezi Sars ve Piran Dereleri Taşkın Koruma
27. Dicle İlçe Merkezi Taşkın Koruma
28. Dicle Kocaalan Köyü Taşkın Koruma
29. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Öğrenci Yurdu Kampüs Alanı Deresi Taşkın Koruma
30. Dicle Yeşilsirt Köyü Taşkın Koruma
31. Diyarbakır İl Merkezi Develi Arazisi Taşkın Koruma

32. Diyarbakır İl Merkezi Yenievler Köyü Köşk Mezrası Taşkın Koruma
33. Diyarbakır-Silvan İlçesi Bahçe Köyü
34. Ergani Dağarası Köyü Taşkın Koruma
35. Ergani Şölen Beldesi Taşkın Koruma
36. Ergani Yolköprü Köyü Taşkın Koruma
37. Hani Abacılar Köyü Taşkın Koruma
38. Hani Akçayurt Köyü Taşkın Koruma
39. Hani Gürbüz Beldesi Menba Kısım Taşkın Koruma
40. Hani Gürbüz Beldesi Taşkın Koruma
41. Hani Gürbüz Beldesi Veli, Kurudere ve Derin Dereleri Taşkın Koruma
42. Hani İlçe Merkezi Hemşin Deresi Taşkın Koruma
43. Hani İlçe Merkezi Hemşin Deresi Taşkın Koruma 2. Kısım
44. Hani Uzunlar Köyü Taşkın Koruma
45. Hani Yukarıturallı Köyü Sultanik ve Turallı Dereleri Taşkın Koruma
46. Hazro Dadaş Köyü Fetlika Deresi Taşkın Koruma
47. Hazro İlçe Merkezi Taşkın Koruma
48. Kocaköy İlçe Merkezi Taşkın Koruma
49. Kulp Ağaçlı Beldesi Budka ve Kaynak Mahalleleri Taşkın Koruma
50. Kulp Ağaçlı Beldesi Taşkın Koruma
51. Kulp Başbuğ Köyü Aşağımahalle Taşkın Koruma
52. Kulp İlçe Merkezi Kurudere Yatağı Taşkın Koruma
53. Kulp İlçe Merkezi Taşkın Koruma
54. Merkez 7. Kolordu Komutanlığı General Galip Deniz Kışlası Dere Yatağı Taşkın Koruma
55. Silvan Bahçe Köyü Taşkın Koruma
56. Silvan İlçe Merkezi Kurudere Taşkın Koruma
57. Silvan Ormandışı Köyü Taşkın Koruma
58. Sur Derviş Hasan Köyü Kuruderesi Taşkın Koruma
59. Sur Konacık Köyü Akkanat Mezrası Taşkın Koruma

İnşaatı Devam Eden Dere Islahları (1 Adet)

1. **Kulp İlçe Merkezi Mezre Deresi Taşkın Koruma:** Kulp taşkınlardan korunacaktır. %45 fiziki gerçekleştirme sağlanmıştır.

Yatırım Programındaki Dere Islahları (12 Adet)

- 1. Bismil Esentepe Mahallesi Kamışlı Deresi Taşkın Koruma:** Esenli Mahallesi taşkınlardan korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
- 2. Bismil Işıklar Mahallesi Işıklar ve İsmailpaşa Dereleri:** Işıklar Mahallesi taşkınlardan korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
- 3. Bismil İlçe Merkezi Dicle Nehri Islahı:** Bismil ve 100 dekar arazi taşkınlardan korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
- 4. Çınar İlçesi Çakmak Deresi 2. Kısım Taşkın Koruma:** Çınar taşkınlardan korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
- 5. Diyarbakır İli İşletmedeki Taşkın Kontrol Tesislerinde Yetersiz Geçiş Yapılarının Yenilenmesi:** Diyarbakır İli taşkınlardan korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
- 6. Hani İlçe Merkezi, Anıl, Süslü, Abacılar, Kuyular ve Gürbüz Mahalleleri Dere Yatakları Taşkın Koruma 1. Kısım:** Hani ilçesi ve 5 köy taşkınlardan korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
- 7. Hani Topçular Mahallesi Damlatepe Mezrası Taşkın Koruma:** Topçular taşkınlardan korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
- 8. Hazro İlçesi Dadaşagılı Mahallesi Taşkın Koruma:** Dadaşagılı taşkınlardan korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
- 9. Hazro İlçesi Kavaklıboğaz Mahallesi:** Kavaklıboğaz taşkınlardan korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
- 10. Silvan İlçe Merkezi Dereleri 2. Kısım:** Silvan İlçe Merkezi taşkınlardan korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
- 11. Sur Bağpınar Mahallesi ve Satı Köyü Dereleri Taşkın Koruma:** Bağpınar mahallesi ve Satı köyü taşkınlardan korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
- 12. Sur Çarıklı Mahallesi Karamuk Deresi Taşkın Koruma:** Çarıklı mahallesi taşkınlardan korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.

Proje ve Planlaması Devam Eden Dere Islahları (1 Adet)

- 1. Silvan İlçe Merkezi Dereleri Islahı 2.Kısım:** Silvan taşkınlardan korunacaktır. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

HİDROELEKTRİK ENERJİ SANTRALLERİ (HES)

Kendi Enerjimizi Kendimiz Üretiyoruz...

İşletme Safhasındaki HES'ler (3 Adet)

3 HES'in kurulu gücü 47,14 MW, yıllık enerji üretimi ise 150,10 milyon kWh'tir.

Planlama ve Proje Safhasındaki HES'ler: (5 Adet)

5 HES'in kurulu gücü 351,12 MW, yıllık enerji üretimi ise 1,18 milyar kWh'tir.

4.3.3. AĞAÇLANDIRMA VE ORMANCILIK FAALİYETLERİ

Orman Genel Müdürlüğü tarafından 2003–2022 yılları arasında Diyarbakır’a 687 Milyon TL yatırım yapılmıştır.

İlin Orman Varlığı ve Ağaçlandırma Faaliyetleri

- Diyarbakır ilinin ormanlık alanı **325.359 hektar** olup, yüzölçümünün **%21’i** ormandır. Diyarbakır ormanlarının **%14’ü** normal, **%86’sı** bozuk ormanlardan oluşmaktadır.
- Ağaçlandırma alışmaları kapsamında; 2003-2022 yılları arasında **94.264 hektar** arazide çalışma yapılarak **32 milyon adet** fidan toprakla buluşturulmuştur.
- 2003-2022 yılları arasında **77,2 milyon adet** fidan üretilmiştir.

Sosyal Ağaçlandırma alışmaları...

- 2003-2022 yılları arasında okul bahçesi, üniversite kampüsü, ibadethane bahçesi, mezarlık ve hastane bahçeleri gibi alanlarda sosyal ağaçlandırma kapsamında toplam **464.603 adet** fidan toprakla buluşturulmuştur.
- Ayrıca 97 km karayolu ve köy yolu kenarına **84.450 adet** fidan dikilmiştir.

Bal Ormanı, Şehir Ormanı ve Mesire Yerleri Kurduk...

- 2003-2022 yılları arasında;
- **1 Şehir Ormanı** kurulmuştur.
 - ✓ Diyarbakır Şehir Ormanı
- **1 adet mesire yeri** kurulmuştur.
- Arıcılığı geliştirmek ve organik bal üretimini desteklemek için **1 bal ormanı** kurulmuştur.
 - ✓ Aktaş Bal Ormanı

Orman Köylümüzün Yanındayız...

ORKÖY Faaliyetleri

- ORKÖY alışmaları kapsamında 2003-2022 döneminde; orman köylerinde yaşayan **2.693 aileye 105 Milyon TL** ferdi proje kredi ve hibe desteğı sağlanmıştır.

Vatandaşlarımızın Ek Gelir Elde Etmelerini Sağlıyoruz...

5000 Köye 5000 Gelir Getirici Orman Projesi

- Orman teşkilatı tarafından orman köylerinde yaşayan vatandaşların gelir seviyelerinin arttırılması için ceviz, badem, kestane, zeytin gibi gelir getirici fidanlar dikilerek köylerimizde gelir getirici ormanlar oluşturulmaktadır.
- Bu kapsamda 2022 yılı sonuna kadar **53 köyde 1.401.933 adet** gelir getirici fidan dikilmiştir.

- 4 köyde Tıbbi Aromatik Bitki Bahçesi kurulmuş ve **10.000 adet** fidan dikilmiştir.

Geleceğe Nefes Oluyoruz...

- Diyarbakır İlimizde 11 Kasım Milli Ağaçlandırma Günü “**Geleceğe Nefes**” etkinliği kapsamında **80** ayrı noktada **1.169.220 adet** fidan toprakla buluşturulmuştur.

KORUNAN ALANLAR

Diyarbakır ilinde;

- ✓ 2 Tabiat Parkı,
- ✓ 1 Yaban Hayvanı Kurtarma ve Rehabilitasyon Merkezi
- ✓ 9 Devlet Avlağı
- ✓ 26 Genel Avlak sahası bulunmaktadır.

Tabiat Parkları (2 Adet)

Eğil Peygamberler Tabiat Parkı: Diyarbakır merkezine 50 km mesafede, Eğil İlçesi sınırları içinde bulunan alan 16.06.2017 tarihinde Tabiat Parkı olarak ilan edilmiştir. Alanın büyüklüğü 134,1 hektardır. Dicle Baraj Gölü Havzası, Kuru step, kayalık alan ve meşe ormanları alanın temel kaynak değerini oluşturmaktadır. Yakın çevresinde yer alan arkeolojik, tabii ve dini değerler sayesinde kültür ve tabiat turizmi için önemli bir alandır. Altyapı ve Çevre düzenleme inşaat çalışmaları yapılmıştır.

Özel sektör (müstecir) tarafından yapılacak yatırımlar planlama aşamasındadır. Alanda bulunan idare ve Ziyaretçi Merkezi, Kır Lokantası, Otopark, WC, Büfe, Mescit, Yöresel Ürünler Alanı, 40 adet Kameriye, 50 adet Piknik Ünitesi, Yürüyüş Yolu ve Çocuk Oyun Alanı üniteleri özel sektör tarafından işletilmektedir.

Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı: Diyarbakır ili Çermik İlçesine bağlı olan tabiat parkı alanı il merkezine 125, ilçe merkezine 35 km uzaklıktadır. Bakanlığımız tarafından 7 Aralık 2021 tarihinde Tabiat Parkı olarak ilan edilmiştir. Alanın büyüklüğü 86 hektardır. Kaynak değeri olarak alanda 2 büyük ve 1 küçük şelale, 2 mağara ile arasında orman ve akarsu ekosistemlerinin bir arada bulunmaktadır. Vadinin tabiat yürüyüşü, dağcılık, tırmanma, kamp, flora ve fauna gözlemciliği, yaban hayatı seyir terası ve kuş gözlemciliği gibi birçok etkinliğe imkân tanıyacak potansiyele sahip olduğu tespit edilmiştir. Alanda bölgenin turizme kazandırılması ve günübirlik ziyaret edecek tabiat tutkunlarının ihtiyaçlarını karşılayabileceği tabiata uygun tesisler inşa edilmesi planlanmaktadır.

Yaban Hayvanı Kurtarma ve Rehabilitasyon Merkezi

15. Bölge Müdürlüğümüz ile Diyarbakır İl Şube Müdürlüğümüzün girişimleri ve Genel Müdürlüğümüzün takdiri ile Diyarbakır'da bir Yaban Hayvanı Rehabilitasyon, Tedavi ve Kurtarma merkezi kurulması için ilk adım 2017 yılında atılmıştır. Yapılan görüşmeler sonucunda Dicle Üniversitesi kampüs alanı içinde, Veterinerlik Fakültesinin yanında bulunan 40.000 m² alana Yaban Hayatı Kurtarma ve Rehabilitasyon merkezinin kurulması için Dicle Üniversitesi ile 22 Haziran 2017 tarihinde bir protokol imzalanmıştır. Tesisin yapım ihalesi 11.06.2018 tarihinde, yer teslimi 28.06.2018 tarihinde yapılmış 11.06.2020 tarihinde Dicle Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi'ne teslim edilmiştir.

Yaban Hayvanı Rehabilitasyon Merkezi'nin faaliyete başlaması ile tabiatta yaralı veya bakıma muhtaç olarak bulunan yaban hayvanlarının bakım ve tedavisi ilimizde yapılabilmekte, bu hayvanları başka illere götürmeye gerek kalmamaktadır. Ayrıca diğer bölge illerinden de tedavi ve rehabilitasyona ihtiyaç duyan yaban hayvanları da tesise getirilebilmektedir.

Tabii Hayatın Desteklenmesi

- 2013-2022 yılları arasında tabiata **11.860 adet** kanatlı hayvan bırakılmıştır.
- 2003-2022 yılları arasında yaban hayatının devamı için tabiata **15.700 kg** yem bırakılmıştır.
- 2011-2022 yılları arasında toplam **791 adet** kuş ve memeli hayvan yaralanma, yakalanma vb. sebeplerden dolayı Rehabilitasyon Merkezine yerleştirilmiştir.

Hayvanları Koruma Faaliyetleri

- 2003-2022 yılları arasında **6.650** mikroçip, **6.750** kulak küpesi ve **3 adet** mikroçip okuyucu ve **5 kulak küpesi pensi** belediyelere ücretsiz olarak dağıtılmıştır.
- Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Hayvan Barınağına kısırlaştırma işlemleri kapsamında toplam 473.235,00 TL ödenek gönderilmiştir. Ayrıca 2020-2021 yıllarında Büyükşehir Belediyesi Hayvan Bakım Evinin geliştirme projesine destek olmak amacıyla Genel Müdürlüğümüz bütçesinden 758.000 TL Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi hesabına aktarılmıştır.

Av Yönetimi Faaliyetleri

- Diyarbakır'da **9** devlet avlağı ve **26** genel avlak sahası bulunmaktadır.
- 2003-2022 yılları arasında 111 avcı kursu açılmış ve 2.767 kişiye sertifika verilmiştir.
- 2003-2022 yılları arasında av koruma çalışmalarında 1.816 avcı kontrol edilmiştir. Kanun dışı av yapan 565 kişi hakkında işlem yapılmıştır. 187 yaban hayvanına ve 109 adet araç gerece el koyulmuştur.

Biyolojik Çeşitlilik Çalışmaları

- Biyoçeşitlilik Envanter ve İzleme Uygulama Projesi çalışmalarına 2016 yılında başlanmıştır. Saha ve envanter çalışmaları tamamlanmıştır. Bu projeyle ilimizde bulunan bütün bitki ve hayvan türlerinin bir envanteri çıkarılmış, ilgili kurumlarla bilgilendirme toplantıları yapılmıştır. Bu veriler Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün Nuh'un Gemisi veri tabanına kaydedilmiştir.
- Biyokaçakçılıkla Mücadele Çalışmaları: Biyokaçakçılıkla Mücadele kapsamında Gümrük Ticaret Müdürlüğü, Emniyet Müdürlüğü Kaçakçılık Şube Müdürlüğü ve Petshop işletmecilerine yönelik bilgilendirme toplantıları yapılmıştır.
- Biyolojik Çeşitliliğe Dayalı Geleneksel Bilginin Kayıt Altına alınma Projesi: Geleneksel bilgi, biyolojik çeşitliliği oluşturan unsurların, insanların herhangi bir ihtiyacının karşılanmasına yönelik kullanımını içeren, genellikle bir topluluğun kültürel veya manevi kimliğinin bir parçası olan, o topluluk içinde geliştirilen, devam ettirilen ve nesilden nesile aktarılan bilgi, ustalık, beceri ve uygulamaları kapsar. Projenin 480 gün içinde tamamlanması planlanmaktadır. Proje kapsamında Diyarbakır İlimize bağlı 80 köyde saha çalışmaları yapılacak, yerel halkla görüşülerek biyolojik çeşitliliğe dayalı geleneksel bilgiler düzenli bir şekilde kayıt altına alınacaktır.
- Ajuga Xyllorhiza Tür Koruma Eylem Planı: Biyolojik çeşitliliğin etkin korunması ve sürdürülebilir kullanımının sağlanması amacıyla yapılan çalışmalar neticesinde nesli tükenme safhasında olan ve Dünya üzerinde sadece Çermik ilçemizde mevcut olan Ajuga Xyllorhiza türü bayrak tür olarak seçilmiş, tür koruma ile ilgili Eylem Planı hazırlanarak uygulamaya konulmuştur.
- Dicle Kuruğu (Rosularia Blepharophylla) Tür Eylem Planı: Nesli tehlike altında ve endemik bir tür olan Dicle Kuruğu bitkisinin korunması ve envanter çalışmalarının yapılması için Tür Eylem Planı hazırlanmıştır. 6 Nisan 2018 tarihinde başlayan proje 24 Eylül 2018 tarihinde tamamlanmıştır. Saha çalışmaları tamamlanmış ve konu ile ilgili kurum kuruluşlarla bilgilendirme toplantıları yapılmıştır.
- Yaban Hayatının Fotokapanlarla İzlenmesi: Biyolojik Çeşitliliğinin izlenmesi amacıyla yaban hayvanlarının bulunduğu kırsal alanlara Şube Müdürlüğümüzce 26 Adet fotokapan kurularak çekilen resimler arşivlenmeye başlanmıştır. Fotokapanlarla çekilen resimler sayesinde türlerin bölgesel dağılımı ve popülasyon değişimleri yıllara göre takip edilmeye başlanmıştır.
- 2012 - 2022 yılları arasında 577 Okulda 96.211 öğrenciye Doğa Sevgisi ve Biyolojik Çeşitliliğin Korunması konularında eğitim verilmiştir.

Tabiat Turizmi Master Planı ve Uygulama Eylem Planı

Diyarbakır ilinin turizm potansiyelinin değerlendirilmesi ve tabiat turizmi potansiyelinin ortaya çıkarılarak geliştirilmesini sağlamak maksadıyla Diyarbakır Tabiat Turizmi Master Planı ve Tabiat Turizmi Uygulama Eylem Planı hazırlanmıştır.

22 Temmuz 2017 tarihinde düzenlenen Kelebek Gözlemciliği etkinliği ile Tabiat Turizmi etkinliklerine başlanmıştır. 30 Eylül 2017 tarihinde ise Eğil ilçesinde tabiat yürüyüşü, dağ bisikletçiliği ve su sporları için belirlediğimiz güzergâhlarda geniş katılımlı Tabiat Turizmi etkinlikleri düzenlenmiştir. 2021 yılında Tabiat Turizmi Master Planı ile Tabiat Turizmi Uygulama Eylem Planlarımız revize edilmiş, Çeşitli kurumların ve halkın katılımıyla Doğa Yürüyüşü etkinlikleri düzenlenmiştir.

4.3.5. METEOROLOJİ FAALİYETLERİ

Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu

Anlık hava durumu bilgilerinin vatandaşımıza sunulması, tahminlerin hazırlanması, tahmin tutarlılıklarının artırılması ve yapılan tahminlerin doğrulanması, başta iklim ve iklim değişikliği olmak üzere birçok araştırma faaliyetinin gerçekleştirilmesi, çeşitli sektörlerin ihtiyaç duyduğu meteorolojik ürün ve hizmetlerin hazırlanması maksadıyla kullanılmak üzere **24 adet Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu (OMGİ)** kurulmuştur.

Havaalanı Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu

Mevcut sistemlerin zamanla eskimesi sonucunda uçuculuk faaliyetleri için verilen hizmetlerin aksamaması ve daha güvenilir bir şekilde hizmet verilmesi maksadıyla **Diyarbakır Havalimanında bulunan Havaalanı Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu (H-OMGİ)** güncellenmiştir.

Elde Taşınabilir Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu

Bölge Müdürlüklerimiz, Havalimanları ve Meteoroloji Gözlem ve Tahmin Merkezinde mevcut sistemler arızalandığında kullanılmak üzere **2 adet Elde Taşınabilir Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu (EL-OMGİ)** hizmete alınmıştır.

Yıldırım Tespit ve Takip Sistemi

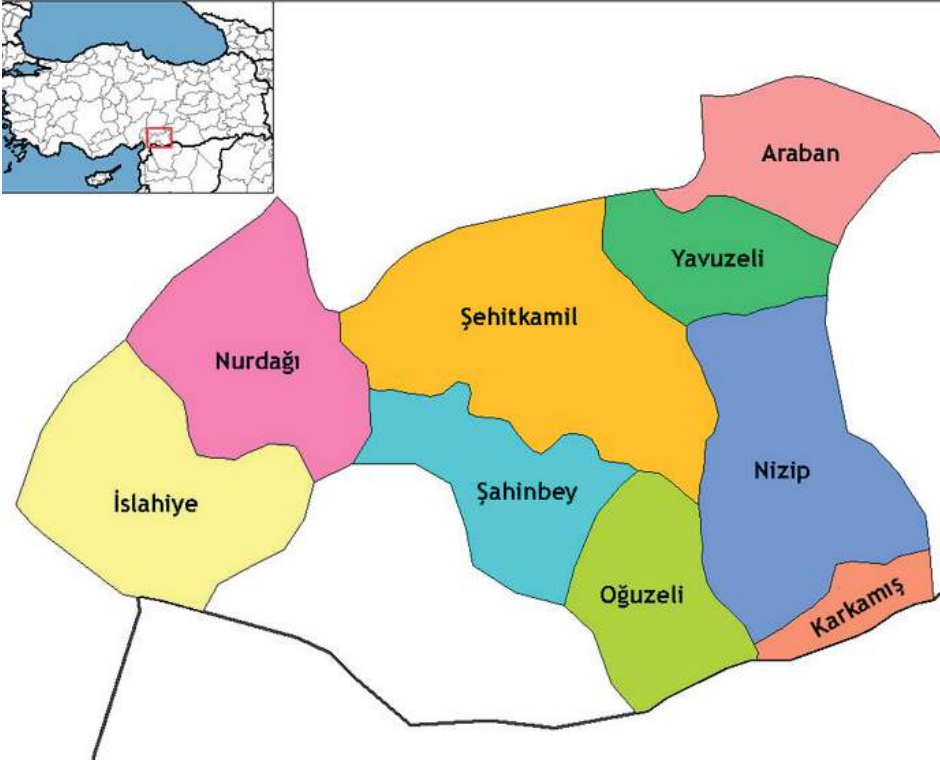
Afetlere sebep olan yıldırım ve şimşek hadiseleri tespit ve takip edilerek oluşması muhtemel ani kuvvetli yağışlar için erken uyarıların hazırlanarak can ve mal kayıplarının azaltılması, uçuş güvenliği için havacılık sektörünün ihtiyaç duyduğu meteorolojik ürün ve hizmetlerin hazırlanması gibi birçok hizmetin sağlanmasına katkı yapılması maksadıyla **1 adet Yıldırım Tespit ve Takip Sistemi (YTTS)** kurulmuştur.

24 adet OMGİ, 1 adet H-OMGİ, 1 adet YTTS ve 2 adet EL-OMGİ olmak üzere toplam 28 adet gözlem sistemi ile Diyarbakır ilimizde meteorolojik gözlemler yapılmaktadır.

4.4. GAZİANTEP

Gaziantep Kalesi - Gaziantep

Gaziantep

4.4.1. GAZİANTEP İL BİLGİLERİ

NÜFUS

Gaziantep ilinin 2022 yılı nüfusu, 2.154.051 kişi olup yıllık nüfus artış hızı %1,1'dir. Ülke nüfusuna oranı % 2,47'dir. İlde nüfus yoğunluğu kilometrekareye 290 kişidir.

EKONOMİK FAALİYETLER

Gaziantep nüfusu, ekonomik yapısı, turizm potansiyeli ve büyükşehir statüsü ile bir metropol şehridir. Güneydoğu Anadolu'yu batıya, Akdeniz ve Ortadoğu'ya bağlayan kara ve demir yollarının merkez noktası olması ve Gaziantep Havaalanının uluslararası seviyeye çıkarılmış olması mal, hizmet ve ziyaretçi akışını yoğunlaştırmaktadır. Gaziantep topraklarının 1/4'ü ziraata elverişli topraklardan oluşmuş olup bu toprakların bir bölümü Fırat Nehri'nin suları ile sulanmaktadır. Gaziantep'in sulama yapılan bu topraklarında Antep fıstığı, üzüm, pamuk, zeytin ve kırmızıbiber gibi ekonomik değeri yüksek sanayi bitkileri ile buğday, arpa ve mercimek gibi hububat ürünleri yetiştirilmektedir. İlde özellikle tekstil ve gıda sanayileri gelişmiştir. Coğrafi yönden Güneydoğu Anadolu Projesinin (GAP) giriş kapısı, sanayisi ve ticari hacmi ile de GAP kalkınmasında temel teşkil eder.

COĞRAFİ YAPI

Gaziantep ilinin doğusunda Şanlıurfa, batısında Osmaniye ve Hatay, kuzeyinde Kahramanmaraş, güneyinde Suriye, kuzeydoğusunda Adıyaman ve güneybatısında Kilis illeri bulunmaktadır. İlin yüzölçümü 6.887 km²'dir. İlin denize olan uzaklığı 140 km olup rakımı ise 855 m'dir. İlde genellikle dalgalı ve engebeli araziler yaygındır. Güneyde Hatay ve Osmaniye sınırını oluşturan Amanos (Nur) Dağları yer almaktadır. İl topraklarını Akdeniz'den ayıran Amanos Dağları, batıda Adana'yla, Fırat Irmağı da doğuda Şanlıurfa'yla ilin arasındaki tabii sınırı çizer. İl alanının yaklaşık dörtte birini oluşturan ovalardan başlıcaları; İslahiye, Barak, Tilbaşar (Oğuzeli), Araban ve Yavuzeli'dir. İldeki en önemli akarsu Fırat Irmağıdır.

İKLİM VE BİTKİ ÖRTÜSÜ

Kışları serin, yazları sıcak ve yarı kurak-az nemli bir iklime sahiptir. Gaziantep'te şimdiye kadar görülen en düşük sıcaklık -17.5 °C, en yüksek sıcaklık ise 44.0 °C'dir. Gaziantep'in ortalama yıllık alansal yağışı 568.1 mm'dir. Bu güne kadar görülmüş en yüksek yağış değeri 1996 yılında 994 mm (kg/m²) olmuştur. Gaziantep ilinin çok büyük bir bölümü Güneydoğu Anadolu step alanı içinde kalmaktadır. İlin Kuzeybatı kesimi ise Akdeniz bitki örtüsü ile Güneydoğu Anadolu step örtüsü arasında bir geçit alanı durumundadır. Gaziantep ilinin ormanlık alanı 1.126.170 dekar olup yüzölçümünün %16'sına karşılık gelmektedir. Gaziantep ili ormanlarının %47'si verimli, %53'ü bozuk ormanlardan oluşmaktadır.

GAZİANTEP İLİ YATIRIMLARI

Hükümetimiz tarafından Gaziantep’e son 21 yılda takriben 119 Milyar TL’lik yatırım yapılmıştır.

Bu yatırımların 8,8 Milyar TL’si su, ormancılık, milli park ve meteoroloji alanındadır.

- ✓ Düzbağ Regülatörü ve 105 km İsale Hattı ile Gaziantep şehir merkezine yıllık 96,6 milyon m³ içmesuyu temin ettik.
- ✓ Mizmilli kaynağından alınan su, 47 km uzunluğunda isale hattı ile Gaziantep şehir merkezine yıllık 47,3 milyon m³ içmesuyu temin ettik.
- ✓ 6 baraj ve 3 gölet inşa ettik.
- ✓ 1 baraj ve 1 gölet inşaat safhasındadır.
- ✓ 219.870 dekar araziye sulamaya açtık ve çiftçilerimize yıllık 660 milyon TL zirai gelir artışı sağladık.
- ✓ 44 derenin ıslahını tamamladık.
- ✓ 61 milyon fidanı toprakla buluşturduk.
- ✓ Erikçe Şehir Ormanı, 5 bal ormanı ve 7 mesire yeri tesis ettik.
- ✓ Orman mahallelerinde yaşayan 1.249 aileye 85 milyon TL ferdi proje kredisi ve desteği sağladık.
- ✓ Orman mahallelerinde yaşayan aileler için yeni gelir kapıları açtık, 120 mahallede gelir getirici orman kurduk.
- ✓ 5 adet Tabiat Parkı ile Tabiat Turizmini geliştirdik.
- ✓ 14 adet Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu kurduk.
- ✓ 1 adet Havaalanı Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu kurduk.
- ✓ 1 adet Meteoroloji Radarı kurduk.

4.4.2. SU YATIRIMLARI

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından **2003-2023** yılları arasında Gaziantep iline toplam **8.658.859.433 TL** yatırım yapılarak, **71 adet** tesis hizmete alınmıştır.

Bu tesislerin;

- **2 adedi İçmesuyu Tesisi, 6 adedi Baraj, 3 adedi Gölet, 9 adedi Sulama Tesisi, 5 adedi Arazi Toplulaştırma ve TİGH, 44 adedi Taşkın Koruma Tesisi, 2 adedi HES Tesisidir.**
- Yıllık 143,90 milyon m³ içme ve kullanma suyu temin edilerek 2.000.000 kişiye içme ve kullanma suyu sağlanmıştır.
- Baraj depolama kapasitesi 273,05 milyon m³ hacmine ulaşmıştır.
- Gölet depolama kapasitesi 5 milyon m³ hacmine ulaşmıştır.

- Toplam 219.870 dekar arazi sulamaya açılmış ve yıllık 660 Milyon TL zirai gelir artışı sağlanmıştır.
- Toplam 1.152.984 dekar alanda ATTİGH tescili yapılmıştır.
- 52 yerleşim yeri ve 27.180 dekar arazi taşkınlardan korunmuştur.
- Hidroelektrik enerji üretimi yıllık 0,01 milyar kWh'tir.

İÇMESUYU TESİSLERİ

2003 yılından bugüne kadar tamamladığımız içmesuyu tesisleri ile 2.000.000 kişinin ihtiyacını karşılayacak olan yıllık 143,90 milyon m³ içmesuyu temin ediyoruz.

İşletme Safhasındaki İçmesuyu Tesisleri (2 Adet)

1. **Gaziantep Düzbağ İçmesuyu İsale Hattı:** Düzbağ Regülatöründen (Göksu Nehri) alınan su 104,66 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Şehitkamil ve Şahinbey ilçelerine yıllık 96,60 milyon m³ içmesuyu verilmektedir. Tesis 2020 yılında hizmete alınmıştır.
2. **Gaziantep İçmesuyu Temini 3. Kısım İsale Hattı (Mizmilli Kaynakları):** Mizmilli kaynağından alınan su 47 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Şehitkamil ve Şahinbey ilçelerine yıllık 47,30 milyon m³ içmesuyu verilmektedir. Tesis 2006 yılında hizmete alınmıştır.

Proje ve Planlama Safhasındaki İçmesuyu Tesisleri (2 Adet)

1. **Düzbağ İçmesuyu Arıtma Tesisi:** Günlük arıtma kapasitesi 700.000 m³ olan tesis ile Gaziantep Şehir Merkezine menba kalitesinde su verilecektir. Proje hazırlama çalışmaları tamamlanmıştır.
2. **Nizip İçmesuyu Tesisleri Yenilemesi:** Fırat Nehri kaynağından alınacak su 9 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Nizip ilçesine yıllık 23,54 milyon m³ içmesuyu verilecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

BARAJ VE GÖLETLER

2003 yılından bugüne kadar 6 baraj ve 3 gölet tamamlanmış olup, toplamda 278 milyon m³ biriktirme hacmine ulaşılmıştır.

Barajlar

İşletme Safhasındaki Barajlar (6 Adet)

1. **Ardıl Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 54 metredir. 10,97 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 25.330 dekar arazinin sulanmasına hizmet etmektedir. 2016 yılında hizmete alınmıştır.
2. **Doğanpınar Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 55,50 m'dir. 153 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 40.070 dekar arazinin sulanmasına hizmet etmektedir. 2018 yılında hizmete alınmıştır.

3. **İslahiye Bayraktepe Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 41 metredir. 2,81 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 6.120 dekar arazinin sulanmasına hizmet etmektedir. 2017 yılında hizmete alınmıştır.
4. **İslahiye Güneş Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 39,10 metredir. 2,40 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 5.040 dekar arazinin sulanmasına hizmet etmektedir. 2019 yılında hizmete alınmıştır.
5. **Kayacık Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 49,50 metredir. 103 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 51.000 dekar arazinin sulanmasına hizmet etmektedir. 2006 yılında hizmete alınmıştır.
6. **Nurdağı Kuzuluk Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 36,50 metredir. 870.000 m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 1.500 dekar arazinin sulanmasına hizmet etmektedir. 2017 yılında hizmete alınmıştır.

Gaziantep Doğanpınar Barajı

İnşaat Safhasındaki Barajlar (1 Adet)

1. **İslahiye Yesemek Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 36 metredir. 1,39 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 2.740 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %31 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.

Proje ve Planlama Safhasındaki Barajlar (7 Adet)

1. **Ballıkaya Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 61 metredir. 12,71 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 9.170 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları tamamlanmıştır.
2. **Çatboğazı Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 87,50 m'dir. 230 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 211.890 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

3. **Harmancık Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 110 metredir. 210 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 120.900 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
4. **Helete (Düzbağ) Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 174 metredir. 182,52 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, Şehitkâmil ve Şahinbey ilçelerine yıllık 96,60 milyon m³ içme suyu sağlayacaktır. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
5. **İslahiye Çubuk 1 Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 44 metredir. 1,08 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 1.460 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
6. **İslahiye Çubuk Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 33,70 metredir. 2,49 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 2.540 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
7. **Nurdağı Tüllüce Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 43,30 metredir. 3,69 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 4.200 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Planlama çalışmaları devam etmektedir.

Göletler

İşletme Safhasındaki Göletler (3 Adet)

1. **Nurdağı Hamidiye Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 29 metredir. Gölet 1,86 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olup, 2.740 dekar arazinin sulanmasına hizmet etmektedir. Gölet 2018 yılında hizmete alınmıştır.
2. **Şahinbey Alleben Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 26 metredir. Gölet 2,54 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olup, 6.930 dekar arazinin sulanmasına hizmet etmektedir. Gölet 2006 yılında hizmete alınmıştır.
3. **Şehitkamil Yamaçoba Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 24 metredir. Gölet 600.000 m³ su biriktirme hacmine sahip olup, 820 dekar arazinin sulanmasına hizmet etmektedir. Gölet 2007 yılında hizmete alınmıştır.

İnşaat Safhasındaki Göletler (1 Adet)

1. **Şahinbey Burç Çamlık Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 29 metredir. 1,78 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip gölet, 2.150 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. 08.06.2018 tarihinde temeli atılmıştır.

SULAMA TESİSLERİ

2003'ten bugüne kadar 9 sulama tesisi tamamlanmış olup, toplam 219.870 dekar arazi sulamaya açılmıştır. Böylece çiftçilere yıllık 660 milyon TL zirai gelir artışı sağlanmıştır.

İşletme Safhasındaki Sulama Tesisleri (9 Adet)

1. **Ardıl Barajı Sulaması:** 25.330 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2016 yılında hizmete alınmıştır.

2. **Belkıs Nizip Pompaj Sulaması:** 101.640 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2012 yılında hizmete alınmıştır.
3. **İslahiye Bayraktepe Barajı Sulaması:** 6.120 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2018 yılında hizmete alınmıştır.
4. **Kayacık Barajı Sulaması (Gaziantep):** 51.000 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2013 yılında hizmete alınmıştır.
5. **Nurdağı Kuzuluk Barajı Sulaması:** 1.500 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2017 yılında hizmete alınmıştır.
6. **P2 Pompaj 1. Kısım (Anakanal+Pompa İst):** 2017 yılında hizmete alınmıştır.
7. **Şahinbey Alleben Göleti Sulaması:** 6.930 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2009 yılında hizmete alınmıştır.
8. **Şahinbey Hacıaslan Göleti Sulaması:** 10.590 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2014 yılında hizmete alınmıştır.
9. **Şehitkâmil Yamaçoba Göleti Sulaması:** 820 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2007 yılında hizmete alınmıştır.

İnşaat Safhasındaki Sulama Tesisleri (15 Adet)

1. **Araban Altıntaş YÜS Sulaması:** 3.730 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. 10.08.2022 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır.
2. **İslahiye Güneş Barajı Sulaması:** 5.540 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %100 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.
3. **İslahiye Yesemek Barajı Sulaması:** 2.740 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %1 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.
4. **İslahiye Yeşilyurt YÜS Sulaması:** 3.150 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. 03.10.2022 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır.
5. **Kayacık Barajı Sulaması 1. Kısım (Gaziantep):** 40.070 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %39 fiziki gerçekleşme sağlanmış olup, 15.940 dekar arazi sulamaya açılmıştır.
6. **Kılavuzlu Sulaması 3. Kısım:** İkmal işi TOKİ protokolü kapsamındadır. 151.500 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. 08.06.2018 tarihinde temeli atılmıştır.
7. **Kılavuzlu Sulaması 4. Kısım:** İkmal işi TOKİ protokolü kapsamındadır. 87.830 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %42 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.
8. **Nizip Adaklı YÜS Sulaması:** 3.050 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. 05.10.2022 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır.
9. **Nizip Yeniyazı YÜS Sulaması:** 6.050 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. 05.10.2022 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır.

- 10. Nurdağı Hamidiye Göleti Sulaması:** 2.740 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %28 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.
- 11. Nurdağı Sakçagözü YÜS Sulaması:** 3.200 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. 03.10.2022 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır.
- 12. Şahinbey Burç Çamlık Göleti Sulaması:** 2.150 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. 08.06.2018 tarihinde temeli atılmıştır.
- 13. Şahinbey Yeşilkent YÜS Sulaması:** 3.540 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. 10.08.2022 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır.
- 14. Şehitkamil Yamaçoba Göleti Sulaması Yenilemesi:** 440 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. 14.01.2022 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır.
- 15. Yavuzeli Merziman Çayı Sulaması:** 9.210 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %78 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.

Proje ve Planlama Safhasındaki Sulama Tesisleri (17 Adet)

- 1. Araban Sulaması:** 211.890 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
- 2. Ballıkaya Barajı Sulaması:** 9.170 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları tamamlanmıştır.
- 3. İslahiye Çubuk 1 Barajı Sulaması:** 1.460 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
- 4. İslahiye Çubuk Barajı Sulaması:** 2.540 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
- 5. Karkamış Elifoğlu YÜS Sulaması:** 4.745 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
- 6. Kılavuzlu Sulaması 5. Kısım:** 132.050 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları tamamlanmıştır.
- 7. Nizip Hancıoğlu Sulaması Yenilemesi:** 69.450 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
- 8. Nurdağı Tüllüce Barajı Sulaması:** 4.200 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
- 9. Oğuzeli Çatalısu YÜS Sulaması:** 8.365 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
- 10. Oğuzeli Sazgın YÜS Sulaması:** 9.988 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
- 11. Oğuzeli Yakacık YÜS Sulaması:** 9.203 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
- 12. Oğuzeli Yeşildere YÜS Sulaması:** 8.325 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

- 13. P2 Pompaj Sulaması 2. Kısım:** 93.350 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları tamamlanmıştır.
- 14. P3 (Dazhöyük) Sulaması:** 120.470 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
- 15. P4 (Yeniyapan) Sulaması:** 165.510 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
- 16. Şehitkamil Arıl YÜS Sulaması:** 5.703 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
- 17. Yavuzeli Sulaması:** 120.900 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

ARAZİ TOPLULAŞTIRMA (AT) VE TİGH

2003 yılından bugüne kadar, Arazi Toplulaştırma ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri kapsamında 5 adet iş tamamlanarak 1.152.984 dekar alan tescili, inşaatı devam eden işlerde kısmi olarak 269.720 dekar arazi tescili olmak üzere toplam 1.422.704 dekar alanda arazi toplulaştırma tescili yapılmıştır. Gaziantep ilinde 171 adet yerleşim birimi, arazi toplulaştırmasından faydalanmaktadır.

İşletme Safhasındaki AT ve TİGH (5 Adet)

1. Gaziantep 6.Kısım AT ve TİGH
2. Gaziantep A.T. ve TİGH Projesi 3. Kısım
3. Gaziantep A.T. ve TİGH Projesi 4. Kısım
4. Gaziantep A.T. ve TİGH Projesi 5. Kısım
5. Kayacık AT ve TİGH

İnşaat Safhasındaki AT ve TİGH (7 Adet)

1. Gaziantep Karkamış AT ve TİGH
2. Gaziantep Kılavuzlu Sulaması 3. Kısım AT ve TİGH
3. Gaziantep Kılavuzlu Sulaması 4. Kısım AT ve TİGH
4. Gaziantep Nizip AT ve TİGH
5. Gaziantep Nurdağı AT ve TİGH
6. Gaziantep Oğuzeli AT ve TİGH
7. Kilis AT ve TİGH 1.Kısım (Gaziantep)

DERE ISLAHLARI

Taşkın Koruma Tesisleriyle Halkımızı ve Toprağımızı Koruyoruz...

İşletme Safhasındaki Dere Islahları (44 Adet)

2003 yılından bugüne kadar tamamlanan 44 dere ıslahı ile;

- Gaziantep şehir merkezi,
 - 51 adet yerleşim yeri ve
 - 27.180 dekar arazi taşkınlardan korunmuştur.
1. Gaziantep Kuşaklama Kanalı 2. Kısım
 2. Gaziantep Kuşaklama Kanalı 3. Kısım
 3. İslahiye Akinyolu ve Karakaya Mahalleleri Karakaya ve Mitiloğlu Dereleri Islahı
 4. İslahiye Araban İlçe Merkezi Timurlenk ve Başpınar Deresi Islahı
 5. İslahiye Aşağıbilenler Mahallesi Bağ, Küregeği ve Kurudere Dereleri Islahı
 6. İslahiye Boğaziçi Kerküt Mahallesi Asmalı Deresi Islahı
 7. İslahiye Boğaziçi Mahallesi Alma Deresi Islahı
 8. İslahiye Boğaziçi Mahallesi Alma Deresi Islahı 1. Kısım
 9. İslahiye Boğaziçi Mahallesi Alma Deresi Islahı 2. Kısım
 10. İslahiye Boğaziçi, Altınüzüm ve Yeşilyurt Mahalleleri Deliçay Deresi Islahı
 11. İslahiye Değirmencik, Kırıkçalı, Karapınar Mahalleleri Değirmencik Deresi Islahı
 12. İslahiye Fevzipaşa Mahallesi Keller Deresi Islahı
 13. İslahiye Fevzipaşa Mahallesi Keller Deresi Islahı 2. Kısım
 14. İslahiye Fevzipaşa Mahallesi Keller Deresi Islahı 3. Kısım
 15. İslahiye Güllühyük Mahallesi İslahiye Deresi Islahı
 16. İslahiye İlçe Merkezi Çerçili, İslahiye ve Değirmencik Dereleri Islahı
 17. İslahiye İlçesi Deliçay, Alma ve Dolan Dereleri ve Kolları Islahı
 18. İslahiye İlçesi Dereleri Taşkın Koruma Tesisleri Korkuluk Yapılması
 19. İslahiye Kerküt Haltanlı Sulumağara Mahalleleri Taşkın Koruma
 20. İslahiye Yeşilyurt Mahallesi Dolan Deresi Islahı
 21. İslahiye Yolbaşı Mahallesi Kuru Deresi Islahı
 22. Karkamış İlçe Merkezi Yassıgeçit Deresi Islahı
 23. Karkamış İlçe Merkezi Yassıgeçit Deresi Islahı Tamamlaması
 24. Nizip Gevence Mahallesi Kurt Deresi Islahı

25. Nizip İlçesi Nizip Çayı Islahı 2. Kısım
26. Nizip İlçesi Nizip Çayı Islahı 3. Kısım
27. Nizip Sekili Mahallesi Bağ ve Oluk ve Alıpınarı Dereleri Islahı
28. Nizip Sekili Mahallesi Oluk, Bağ ve Alikaya (Alıpınarı) Dereleri Islahı 2. Kısım
29. Nizip Uluyatır Mahallesi Akdere Islahı
30. Nizip Uluyatır Mahallesi Akdere Islahı 2. Kısım
31. Nurdağı Belpınar Mahallesi Kurudere Islahı
32. Nurdağı İlçe Merkezi Başpınar, Çukurun, Kızıldere Dereleri Islahı
33. Nurdağı İlçe Merkezi Başpınar, Çukurun, Kızıldere Dereleri Islahı 2. Kısım
34. Nurdağı İncirli Mahallesi Karaharap Deresi Islahı
35. Nurdağı Sakçagözü Mahallesi Yenipınar Deresi Islahı
36. Oğuzeli İlçe Merkezi Sacır Deresi Islahı
37. Oğuzeli İlçe Merkezi Sacır Deresi Islahı 2. Kısım
38. Oğuzeli İlçe Merkezi Yeşil ve Kuru Dere Islahı
39. Oğuzeli Yeşildere Mahallesi Sacır Deresi Islahı
40. Şahinbey Alleben Deresi Islahı 3. Kısım
41. Şahinbey Kazıklı Mahallesi Kurudere Islahı
42. Şahinbey Sumakı Deresi Islahı
43. Yavuzeli İlçe Merkezi Çay Deresi Islahı
44. Yavuzeli Merzimen Çayı Islahı Tamamlaması

İnşaatı Devam Eden Dere Islahları (2 Adet)

1. **Nizip Küçük Sanayi Sitesi Taşbaş ve Çöplük Dereleri Islahı:** Nizip İlçesi taşkınlardan korunacaktır. 20.01.2021 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır. %20 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.
2. **İslahiye Arpalı Mahallesi İğdiş Deresi:** Arpalı Mahallesi taşkınlardan korunacaktır. %28 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.

Proje ve Planlaması Devam Eden Dere Islahları (2 Adet)

1. **Nizip İlçesi Nizip Çayı Islahı 4. Kısım:** Nizip taşkınlardan korunacaktır. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
2. **Oğuzeli İlçe Merkezi Sacır Deresi Islahı 3.Kısım:** Oğuzeli taşkınlardan korunacaktır. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

HİDROELEKTRİK ENERJİ SANTRALLERİ (HES)

Kendi Enerjimizi Kendimiz Üretiyoruz...

İşletme Safhasındaki HES'ler (2 Adet)

2 HES'in kurulu gücü 2,57 MW, yıllık enerji üretimi ise 11,46 milyon kWh'tir.

4. 4. 3. AĞAÇLANDIRMA VE ORMANCILIK FAALİYETLERİ

Orman Genel Müdürlüğü tarafından 2003 – 2022 yılları arasında Gaziantep'e toplamı 857 milyon TL'lik yatırım yapılmıştır.

İlin Orman Varlığı ve Ağaçlandırma Faaliyetleri

- Gaziantep İlinin ormanlık alanı **112.617 hektar** olup, yüzölçümünün **%16'sı** ormandır. Gaziantep İli ormanlarının **%47'si** normal, **%53'ü** bozuk ormanlardan oluşmaktadır.
- Ağaçlandırma çalışmaları kapsamında; **2003-2022** yılları arasında **36.376 hektar** arazide çalışma yapılarak **61 milyon adet** fidan toprakla buluşturulmuştur.
- 2003-2022 yılları arasında **13 milyon adet** fidan üretilmiştir.

Sosyal Ağaçlandırma Çalışmaları...

- 2003-2022 yılları arasında okul bahçesi, üniversite kampüsü, ibadethane bahçesi, mezarlık ve hastane bahçeleri gibi alanlarda sosyal ağaçlandırma kapsamında toplam **586.831 adet** fidan toprakla buluşturulmuştur.
- Ayrıca **215 km** karayolu ve köy yolu kenarına **406.610 adet** fidan dikilmiştir.

Bal Ormanı, Şehir Ormanı ve Mesire Yerleri Kurduk...

- 2003-2022 yılları arasında;
- **1 şehir ormanı** kurulmuştur.
 - ✓ Erikçe Şehir Ormanı
- **7 mesire yeri** kurulmuştur.
- Arıcılığı geliştirmek ve organik bal üretimini desteklemek için **5 bal ormanı** kurulmuştur.
 1. Hancağz Bal Ormanı
 2. İslahiye Bal Ormanı
 3. Burç Bal Ormanı
 4. Belkıs Bal Ormanı
 5. Karaburçlu Bal Ormanı

Orman Köylümüzün Yanındayız...

ORKÖY Faaliyetleri

- ORKÖY çalışmaları kapsamında 2003-2022 döneminde; orman köylerinde yaşayan **1.249 aileye 85 milyon TL** ferdi proje kredi ve hibe desteği sağlanmıştır.

Vatandaşlarımızın Ek Gelir Elde Etmelerini Sağlıyoruz...

5000 Köye 5000 Gelir Getirici Orman Projesi

- Orman teşkilatı tarafından orman köylerinde yaşayan vatandaşların gelir seviyelerinin artırılması için ceviz, badem, kestane, zeytin gibi gelir getirici fidanlar dikilerek köylerimizde gelir getirici ormanlar oluşturulmaktadır.
- Bu kapsamda 2022 yılı sonuna kadar **120 köyde 1.171.773 adet** gelir getirici fidan dikilmiştir.
- **12** mahallede Tıbbi Aromatik Bitki Bahçesi kurulmuş ve **42.030 adet** fidan dikilmiştir.

Geleceğe Nefes Oluyoruz...

- Gaziantep İlimizde 11 Kasım Milli Ağaçlandırma Günü “**Geleceğe Nefes**” etkinliği kapsamında **33** ayrı noktada **371.200 adet** fidan toprakla buluşturulmuştur.

KORUNAN ALANLAR

Gaziantep ilinde;

- ✓ 5 Tabiat Parkı,
- ✓ 2 Yaban Hayatı Geliştirme Sahası,
- ✓ 1 Ulusal Öne Hazine Alanı,
- ✓ 8 Devlet Avlağı,
- ✓ 7 Genel Avlak,
- ✓ 1 Örnek Avlak,
- ✓ 2 Yaban Hayatı Üretim Merkezi bulunmaktadır.

Tabiat Parkları (5 Adet)

1. **Alleben Tabiat Parkı:** 282 hektarlık saha 22.04.2016 yılında tabiat parkı ilan edilmiştir. Gelişme planı 17.07.2018 tarihinde onaylanmıştır. Kaynak değeri Kızılcıdam Ormanlarıdır.

Alleben Tabiat Parkına İşletmeci Şahinbey Belediyesi tarafından; giriş kontrol noktası, hindrant sistemi, wc, mescit, su deposu, piknik üniteleri, bulaşık yıkama yerleri, doğa eğitim merkezi (bungalov, yemekhane ve idari bina) ile oyun grupları yapılmıştır.

Alanda “Yamaçtepe Kapı Girişi ve Saha Temizliği İşi” Şahinbey İlçe Belediyesi tarafından, “Gerciğin Kapı Girişi ve Saha Temizliği İşi” Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından işletilmektedir.

2. **Burç Tabiat Parkı:** 192 hektarlık saha 06.08.2012 yılında tabiat parkı ilan edilmiştir. Gelişme planı 10.07.2014 tarihinde onaylanmıştır. Kaynak değeri kızılçam ormanıdır.

Alana idare ve ziyaretçi merkezi, kır lokantası, doğa eğitim merkezi, büfeler, piknik üniteleri, 20 adet orman köşkü, geçici hayvan bakımevi, hayvanat bahçesi, çocuk oyun grupları ve spor tesisi, zooloji ve doğa müzesi, 8 adet WC, mescit, bulaşık yıkama yerleri ve çeşmeler yapılmıştır.

3. **Dülükbaba Tabiat Parkı:** 306 hektarlık saha 11.07.2011 yılında tabiat parkı ilan edilmiştir. Gelişme planı 14.01.2014 tarihinde onaylanmıştır. Kaynak değeri kızılçam ormanlarıdır.

Tabiat Parkına tabiat eğitim merkezi, biyolojik gölet, alışveriş ünitesi, 2 adet mescit, çadırlı kamp alanı, kır lokantası, tabiat eğitim merkezi, çocuk oyun grupları, WC, mescitler, piknik üniteleri, bulaşık yıkama yerleri ve çeşmeler yapılmıştır. Tabiat Parkının işletmeciliği Şehitkâmil Belediyesine kiralanmıştır.

4. **Huzurlu Tabiat Parkı:** 152 hektarlık saha 22.04.2016 yılında tabiat parkı ilan edilmiştir. Gelişme planı çalışmaları devam etmektedir. Kaynak değeri doğu kayını, karaçam ve sedir’dir.

5. **Gaziantep Milli Mücadele Tabiat Parkı:** Antep Savunması kahramanı Şahin Bey, 28 Mart 1920’de Gaziantep-Kilis yolu üzerindeki Elmalı Köprüsü’nde şehit düşmüş, aynı gün bir acı olay daha yaşanmıştır. Şahin Bey ve arkadaşlarına yiyecek götüren 14 çocuk, Elmalı Köprüsü’nün batısındaki Dokurcum Değirmeni’ne saklanmış, Antep’e doğru ilerleyen Fransız askerlerine yakalanmış ve şehit edilmişlerdir. Milli Mücadele ruhunu canlı tutmak ve o günleri unutmamak amacıyla, Dokurcum Değirmeni mevkinde, Şahinbey Anıtı’nın hemen batısındaki 29,6 hektar büyüklüğündeki kızılçam ormanı 07.06.2018 yılında tabiat parkı ilan edilmiştir. Tabiat Parkının işletmeciliği Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılmaktadır.

Yaban Hayatı Geliştirme Sahaları (2 Adet)

1. **Birecik Fırat Yaban Hayatı Geliştirme Sahası:** Şanlıurfa ve Gaziantep il sınırları içinde kalan alanın toplam büyüklüğü 180 hektar olup, Gaziantep ilinde kalan alanı 70 hektardır. 2011 yılında ilan edilmiştir. Hedef tür kelaynak kuşudur.
2. **Tahtaköprü Baraj Gölü Yaban Hayatı Geliştirme Sahası:** 8.036 hektarlık saha 2005 yılında Yaban Hayatı Geliştirme Sahası olarak ilan edilmiştir. Hedef tür su kuşlarıdır.

Ulusal Öneme Haiz Sulak Alan

- 1. Karkamış Taşkın Ovası Sulak Alanı:** Şanlıurfa ve Gaziantep il sınırları içinde kalan alanın toplam büyüklüğü 27.396 hektar olup, 2015 yılında Ulusal öneme haiz sulak alan olarak ilan edilmiştir. 2016 yılında ise Sulak Alan Yönetim Planı Ulusal Sulak Alan Komisyonunca onaylanmıştır.

Planın etkin ve akılcı bir biçimde uygulanması maksadıyla koordinasyonun sağlanması ve plan çerçevesinde alanın yönetimine ilişkin usul ve esasların belirlenmesini kapsayan “Karkamış Taşkın Ovası Sulak Alanı Yönetim Planı Çerçevesinde Alan Yönetimi İşbirliği Protokolü” 07.09.2017 tarihinde Büyükşehir Belediyemiz ile Tarım ve Orman Bakanlığı arasında imzalanmıştır. Genel Müdürlüğümüz tarafından Karkamış Taşkın Ovası sulak Alanı Peyzaj, Mimari ve Mühendislik Projesi 2020 yılında yapılmıştır.

Keklik ve Ceylan Üretim Merkezleri (2 Adet)

- 1. Erikçe Keklik Üretim Merkezi:** Şehitkamil ilçesinde yer alan 80 ha’lık alanda 2008 yılında Yaban Hayvanı Üretim Merkezi kurulmuş olup hedef türü kınalı kekliktir. 2009-2021 yılları arasında 176.000 adet keklik üretilerek çeşitli illerde salımı yapılmıştır. 2022 yılında ise 13.000 keklik üretilerek çeşitli illerde salımı yapılmıştır.
- 2. Erikçe Ceylan Üretim Merkezi:** Şehitkamil ilçesinde yer alan 80 ha’lık alanda 2000 yılında Yaban Hayvanı Üretim Merkezi kurulmuş olup, hedef türü ceylandır. Merkezde üretilen ceylanlardan 52 adeti Iğdır ilimizde, 10 adeti Şanlıurfa ilimizde tabiata yerleştirilmiştir. Üretim merkezinde 1 adet ceylan bulunmaktadır.

Tabii Hayatın Desteklenmesi

- 2003-2022 yılları arasında **27.778 adet** kanatlı hayvan tabiata bırakılmıştır.
- 2003-2022 yılları arasında **28 adet** memeli hayvan tabiata yerleştirilmiştir.
- 2003-2022 yılları arasında yaban hayatının devamı için tabiata **29.720 kg** yem bırakılmıştır.
- 2003-2022 yılları arasında toplam **1200** yaralı yaban hayvanının tedavisi ve rehabilitasyonu yapılarak tekrar tabiat alanlarına bırakılmıştır.

Hayvanları Koruma Faaliyetleri

- 2003-2022 yılları arasında **3 adet** mikroçip okuyucu, **6.800 adet** mikroçip, **3 adet** kulak küpesi pensi ve **6.900 adet** kulak küpesi belediyelere ücretsiz olarak verilmiştir.
- 2003-2022 yılları arasında **29.150 adet** hayvana aşılama, **20.712 adet** hayvana kısırlaştırılma, **21.591 adet** hayvana işaretleme ve kayıt işlemi gerçekleştirilmiştir. Söz konusu hayvanlardan **13.995 adedi** sahiplendirilmiştir.
- 2003-2022 yılları arasında **170 adet** su ve mama kabı sahipsiz hayvanların barınmaları ve beslenmeleri maksadıyla dağıtılmıştır.

- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'ne kısırlaştırma işlemleri kapsamında toplam 613.425 TL ödenek gönderilmiştir.
- Şube Müdürlüğümüze gerek CİMER, gerek ise telefon ile gelen sahipsiz sokak hayvanlarına yönelik şikayetler yerinde ekiplerimizce denetlenmekte olup, 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu kapsamında, 2003-2022 yılları arasında 200 kişiye toplam **1.228.631 TL** idari para cezası uygulanmıştır.

Av Yönetimi Faaliyetleri

- Gaziantep'te **8** devlet avlağı, **7** genel avlak ve **1** örnek avlak sahası bulunmaktadır.
- 2003-2022 yılları arasında **130 adet** avcı kursu açılmış ve 3.652 kişiye sertifika, **2.701 kişiye** avcılık belgesi verilmiştir.
- 2003-2022 yılları arasında av koruma çalışmalarında; **43.919 avcı** kontrol edilmiştir. Kanun dışı av yapan; **1.503** kişi hakkında **1.250.421 TL** idari para cezası, **1.875.788 TL** tazminat cezası uygulanmıştır.

Biyolojik Çeşitlilik Çalışmaları

- **Biy çeşitlilik Envanter ve İzleme Projesi:** Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzleme Projesi 2015-2017 yılları arasında Gaziantep Üniversitesi ile yapılan protokol kapsamında tamamlanmıştır. İzleme çalışmaları devam etmektedir.
- **Fırat Kaplumbağası Tür Koruma Eylem Planı:** Fırat Kaplumbağası Tür Koruma Eylem Planı 2015 yılında tamamlanmıştır.
- Fırat Kaplumbağası (*Rafetus euphraticus*) Tür Koruma Eylem Planı Kapsamında 2017 yılı içerisinde Fırat Kaplumbağasının dağılışı, davranışı, yıllık aktivite ve üreme periyotları belirlenmesi projesi tamamlanmıştır.
- İlimizdeki İlköğretim okullarında özellikle 5, 6 ve 7. Sınıflara “Doğa Koruma ve Biyolojik Çeşitlilik” eğitimleri verilmekte olup, 2011-2022 yılları arasında **239** okulda toplam **30.852** öğrenciye ulaşılmıştır.
- Biyokaçakçılıkla Mücadele Çalışmaları: Biyokaçakçılıkla mücadeleye yönelik Kolluk Kuvvetlerine ve Gümrük Müdürlüğü Birimlerine bilgilendirme toplantıları yapılmıştır.
- **Biyolojik Çeşitliliğe Bağlı Geleneksel Bilgilerin Kayıt Altına Alınması Projesine** 31.03.2020 tarihinde başlanmış olup 14.08.2021 tarihinde tamamlanmıştır. Proje, Gaziantep İline bağlı 9 ilçe ve bu 9 ilçeye bağlı 72 adet mahallede gerçekleşmiştir. Yöre halkının kültürel kimliğinin bir parçası olarak nesiller boyunca aktarılan tabii flora ve faunadan sağlanan beslenme (baharat, içecek, maya vb), sağlık (halk ilacı veya şifa maksatlı geleneksel bilgi içeren uygulamalar), endüstriyel ürünler (boya, tekstil, yapı malzemesi, yakıt, el sanatları vb) ile tarım-hayvancılık faaliyetlerine yönelik geleneksel ürünler bu proje kapsamında derlenecek ve kayıt altına alınmıştır.

Tabiat Turizmi Master Planı ve Uygulama Eylem Planı

Gaziantep ilinin turizm potansiyelinin değerlendirilmesi ve tabiat turizmi potansiyelinin ortaya çıkarılarak geliştirilmesini sağlamak amacıyla **Gaziantep İli Tabiat Turizmi Master Planı ve Tabiat Turizmi Uygulama Eylem Planı** hazırlanmıştır. Genel Müdürlüğümüzce korunan alanların tanıtımı maksadıyla hazırlanan Ekotaban Mobil Yazılım Sistemine, Dülük Baba Tabiat Parkı ve Yamaçtepe-Alleben Tabiat Parkına ait sanal tur çekimi yapılarak sisteme entegre edilmiştir. Ayrıca ilimize ait korunan alanlara ait bilgi ve fotoğraflar Ekotaban Mobil yazılım sistemine işlenmiştir.

METEOROLOJİ FAALİYETLERİ

Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu

Anlık hava durumu bilgilerinin vatandaşımıza sunulması, tahminlerin hazırlanması, tahmin tutarlılıklarının artırılması ve yapılan tahminlerin doğrulanması, başta iklim ve iklim değişikliği olmak üzere birçok araştırma faaliyetinin gerçekleştirilmesi, çeşitli sektörlerin ihtiyaç duyduğu meteorolojik ürün ve hizmetlerin hazırlanması maksadıyla kullanılmak üzere **14 adet Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu (OMGİ)** kurulmuştur.

Havaalanı Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu

Havacılık faaliyetleri için vazgeçilmez olan meteorolojik ürün ve hizmetlerin sunulması ve uçuş güvenliğine katkı sağlanması maksadıyla Gaziantep Havalimanı'na **1 adet Havaalanı Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu (H-OMGİ)** kurulmuş ve güncellenmiştir.

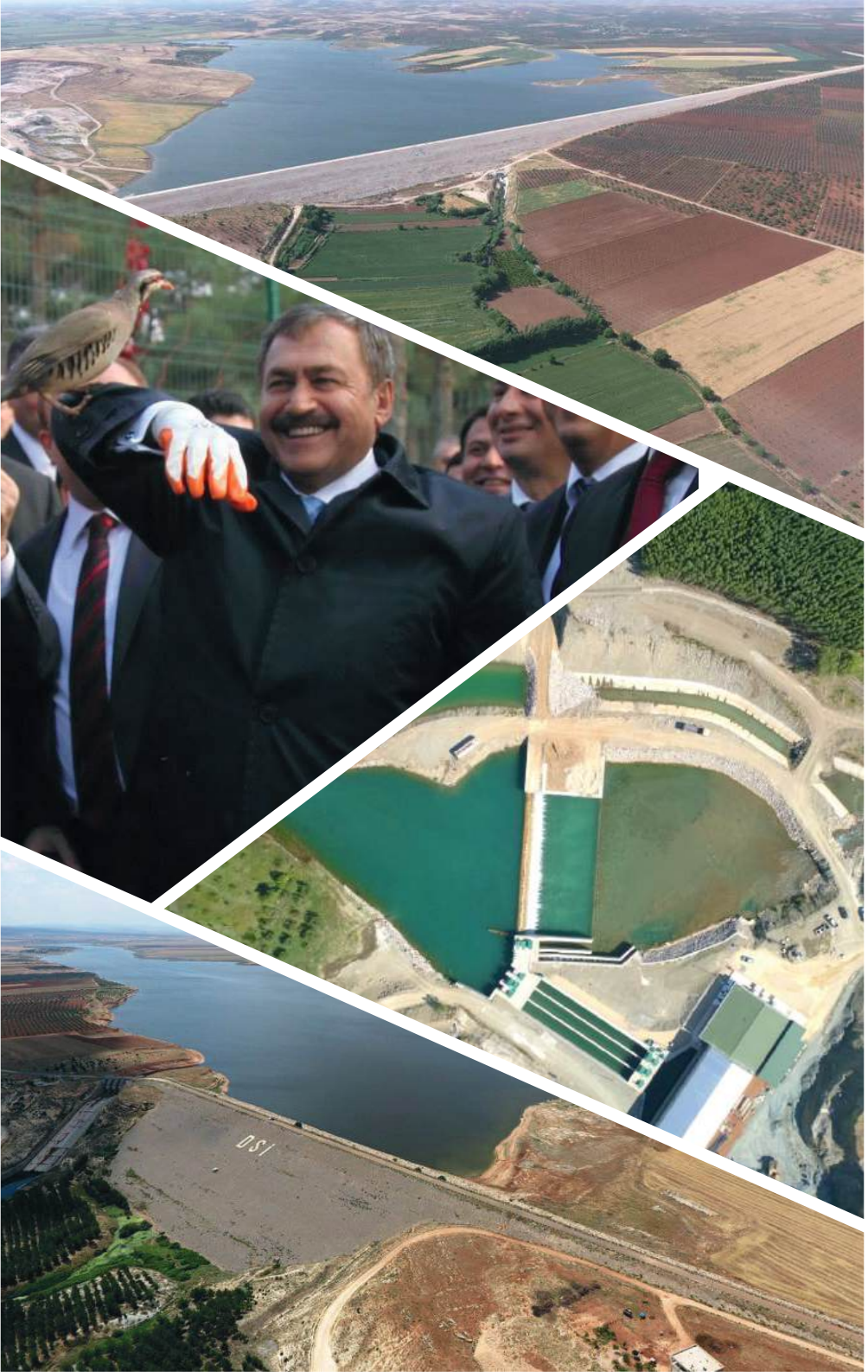
Elde Taşınabilir Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu

Bölge Müdürlüklerimiz, Havalimanları ve Meteoroloji Gözlem ve Tahmin Merkezinde mevcut sistemler arızalandığında kullanılmak üzere **1 adet Elde Taşınabilir Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu (EL-OMGİ)** hizmete alınmıştır.

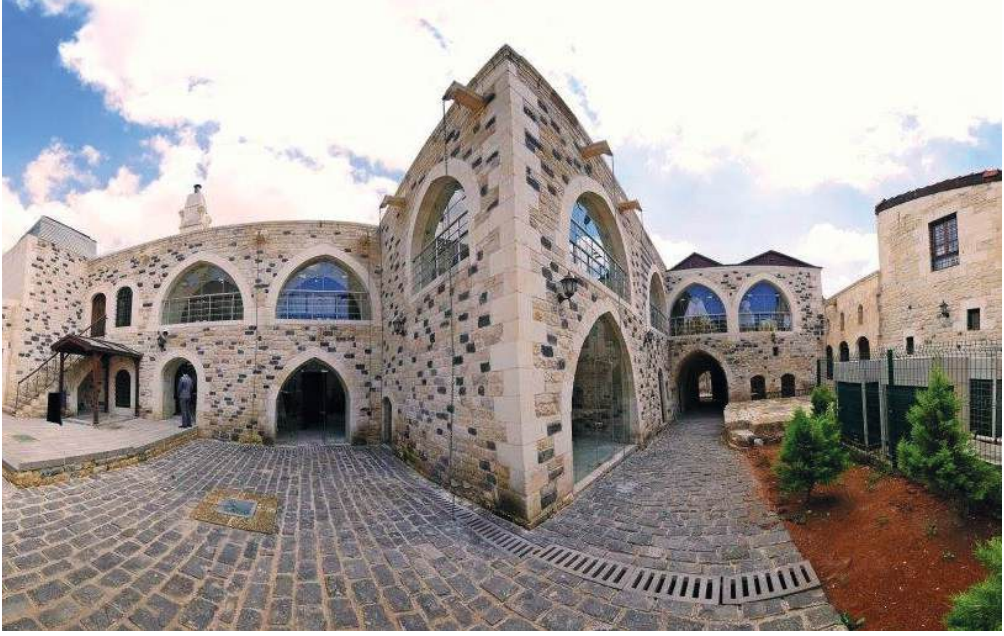
Meteoroloji Radarı

350 km yarıçaplı bir alanda gerçek zamanlı ve yüksek çözünürlüklü gözlem verisi elde edilmesi, nereye, ne zaman ve ne kadar yağış düşeceğine ilişkin bilgiler sağlanması, kuvvetli meteorolojik hadiseler ve bu hadiseler sonucu oluşan doğal afetlerin sebep olduğu can ve mal kayıplarının azaltılması için bu afetler öncesinde tahmin ve erken uyarıların hazırlanmasına katkı yapılması maksadıyla Gaziantep Sof Tepesi'ne **1 adet Meteoroloji Radarı** kurulmuştur.

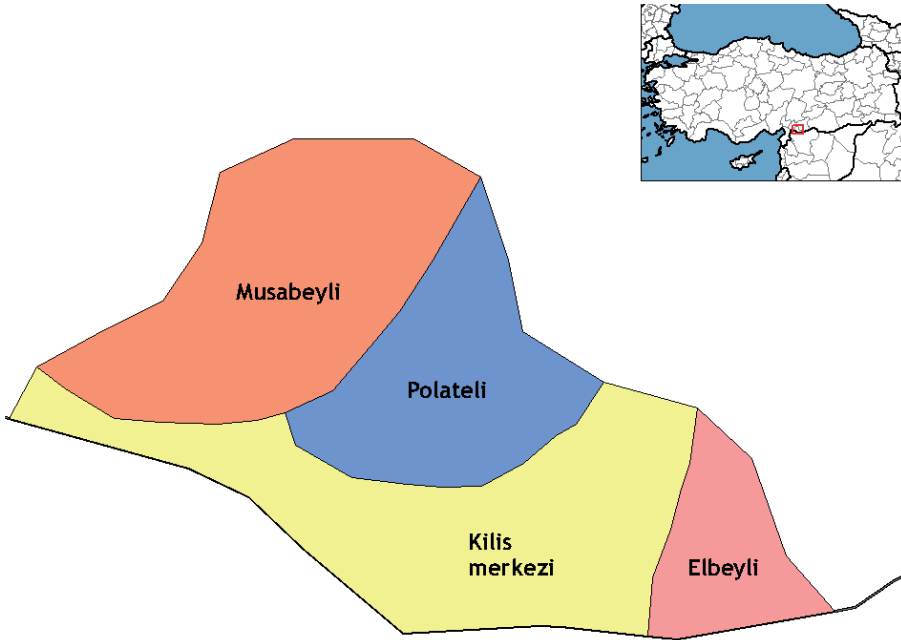
14 adet OMGİ, 1 adet H-OMGİ, 1 adet Radar ve 1 adet EL-OMGİ olmak üzere toplam **17 adet** gözlem sistemi ile Gaziantep ilimizde meteorolojik gözlemler yapılmaktadır.

4.5.KİLİS

Tarihi Sabunhane Binası - Kilis

4.5.1. KİLİS İL BİLGİLERİ

NÜFUS

Kilis ili 2022 yılı nüfusu 147.919 kişidir. Nüfus artış hızı binde 1,4'tür. Nüfus yoğunluğu km²'ye 92 kişidir. İlin toplam nüfusu 130.825 kişidir. Ülke nüfusuna oranı binde 16'dır.

EKONOMİK FAALİYETLER

Kilis'in sanayisinin en belirgin özelliği ziraat ve hayvancılık esaslı olmasıdır. İlin ziraatında önemli bir yer tutan zeytin, üzüm ve buğday ürünleri aynı zamanda imalat sanayinde; pekmez, alkol, zeytinyağı ve bulgur üretim tesislerinde girdi olarak kullanılmaktadır. Özellikle üzüm ve zeytin, Kilis'e katma değer kazandıran iki önemli ürün grubunu oluşturmaktadır.

COĞRAFİ YAPI

Yüzölçümü 1.521 km² olan Kilis, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, Hatay-Maraş oluşu ile Fırat ırmağı arasında uzanan Gaziantep Platosunun güneybatı kısmında, Türkiye - Suriye sınırında yer almaktadır. Şehir bu konumuyla Akdeniz ve Güneydoğu bölgeleri arasındaki geçiş kuşağı üzerinde bulunur. Ortalama yüksekliğin fazla olmadığı (680 m) bölgenin değişik kısımları arasında büyük yükselti farkları bulunmamaktadır. Güney ucunda, Türkiye-Suriye sınırının üzerinden geçtiği Darmik Dağı'ndan başlayarak kuzeye doğru Hazil, Karruca, Kartal, Büyük Arapdede ve Sof Dağları'yla devam eden kuşağın yükseltisi 1.250 m civarındadır. Kilis Ovası ve diğer küçük ölçülü düzlükler dışında kalan çok geniş kısım platolardan oluşur.

İKLİM VE BİTKİ ÖRTÜSÜ

Kışları serin, yazları sıcak ve yarı kurak bir iklime sahiptir. Kilis'te şimdiye kadar görülen en düşük sıcaklık -12.0 °C, en yüksek sıcaklık ise 45.0 °C'dir. Kilis'in ortalama yıllık alansal yağışı 593.9 mm'dir. Bu güne kadar görülmüş en yüksek yağış değeri 1996 yılında 814.4 mm (kg/m²) olmuştur. Kilis, Güneydoğu Anadolu step örtüsü ile Akdeniz'in tipik bitki örtüsü maki arasında geçit alanı durumundadır. Kilis ilinin ormanlık alanı 270.320 dekar olup yüzölçümünün %21'i ormandır. Bu ormanlarının %54'ü verimli, %46'sı bozuk ormanlardan oluşmaktadır.

KİLİS İLİ YATIRIMLARI

Hükümetimiz tarafından Kilis'e son 21 yılda takriben 14 Milyar TL'lik yatırım yapılmıştır.

Bu yatırımların 1 milyar 750 Milyon TL'si su, ormancılık, milli park ve meteoroloji alanındadır.

- ✓ Kilis şehir merkezine yıllık 28,25 milyon m³ içmesuyu temin ettik.
- ✓ Seve Barajı ve Yukarı Afrin Barajı ile 3 gölet inşa ettik.
- ✓ Musabeyli Barajı ve Narlıca Barajı inşaat safhasındadır.
- ✓ 83.140 dekar araziye sulamaya açarak, çiftçilerimize yıllık 249 milyon TL zirai gelir artışı sağladık.
- ✓ 9 derenin ıslahını tamamladık.
- ✓ 13,6 milyon fidanı toprakla buluşturduk.
- ✓ Resul Osman Mesire Yeri'ni tesis ettik.
- ✓ 1 adet bal ormanı kurduk.
- ✓ Orman köylerinde yaşayan 1.474 aileye 35 milyon TL ferdi proje kredisi ve hibe desteği verdik.
- ✓ Orman köylülerimiz için yeni gelir kapıları açtık, 33 köyde gelir getirici orman kurduk.
- ✓ Hisar Çamlığı Tabiat Parkı ve Resul Osman Dağı Mesire Yeri ile vatandaşlarımızı tabiatla buluşturduk.
- ✓ 6 adet Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu kurduk.

4.5.2. SU YATIRIMLARI

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından **2003-2023** yılları arasında Kilis iline toplam **1.352.246.488 TL** yatırım yapılarak, **27 adet** tesis hizmete alınmıştır.

Bu tesislerin;

- **6 adedi İçmesuyu Tesisi, 2 adedi Baraj, 3 adedi Gölet, 5 adedi Sulama Tesisi, 1 adedi Arazi Toplulaştırma ve TİGH, 9 adedi Taşkın Koruma Tesisidir.**
- Yıllık 28,25 milyon m³ içme ve kullanma suyu temin edilerek 100.000 kişiye içme ve kullanma suyu sağlanmıştır.
- Baraj depolama kapasitesi 58,63 milyon m³ hacmine ulaşmıştır.
- Gölet depolama kapasitesi 7,65 milyon m³ hacmine ulaşmıştır.
- Toplam 83.140 dekar arazi sulamaya açılmış ve yıllık 249 Milyon TL zirai gelir artışı sağlanmıştır.
- Toplam 273.710 dekar alanda ATTİGH tescili yapılmıştır.
- 7 yerleşim yeri ve 120 dekar arazi taşkınlardan korunmuştur.
- Günlük arıtma kapasitesi 40.000 m³ olan tesis ile atıksuların arıtılması sağlanmaktadır.

İÇMESUYU TESİSLERİ

2003 yılından bugüne kadar tamamladığımız içmesuyu tesisleri ile 100.000 kişinin ihtiyacını karşılayacak olan, yıllık 28,25 milyon m³ içmesuyu temin ediyoruz.

İşletme Safhasındaki İçmesuyu Tesisleri (6 Adet)

- 1. Kilis (Seve Barajı) Arıtma Tesisi ve Derivasyon Tesisleri:** Günlük arıtma kapasitesi 30.000 m³ olan tesis ile Kilis şehir merkezine menba kalitesinde içmesuyu sağlanmıştır. Tesis 2007 yılında hizmete alınmıştır.
- 2. Kilis (Seve Barajı) Terfi Merkezi ve İsale Hattı:** Seve Barajından alınan su 11,40 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Kilis şehir merkezine yıllık 5,80 milyon m³ içmesuyu verilmektedir. Tesis 2006 yılında hizmete alınmıştır.
- 3. Kilis İçmesuyu (Konak) Tesisleri:** Konak kaynağından alınan su 8 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Kilis şehir merkezine yıllık 1,30 milyon m³ içmesuyu verilmektedir. Tesis 2016 yılında hizmete alınmıştır.
- 4. Kilis İçmesuyu (Narlıca ve Yeniyapan) Tesisleri:** Narlıca ve Yeniyapan kaynağından alınan su 1,30 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Kilis şehir merkezine yıllık 1,89 milyon m³ içmesuyu verilmektedir. Tesis 2014 yılında hizmete alınmıştır.
- 5. Resül Osman Dağı Mesire Alanı İçmesuyu:** 7,50 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Mesire alanına yıllık 360.000 m³ içmesuyu verilmektedir. Tesis 2017 yılında hizmete alınmıştır.
- 6. Yukarı Afrin İçmesuyu İsale Hattı:** Yukarı Afrin Barajından (Karaafrin Deresi) alınan su 43 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Kilis şehir merkezine yıllık 18,90 milyon m³ içmesuyu verilmektedir. Tesis 2020 yılında hizmete alınmıştır.

Kilis'e İçmesuyu Sağlayan Seve Barajı

İnşaat Safhasındaki İçmesuyu Tesisleri (1 Adet)

1. **Yukarı Afrin 2. Kademe İçmesuyu Arıtma Tesisi:** Günlük arıtma kapasitesi 52.000 m³ olan tesis ile Kilis şehir merkezine menba kalitesinde su verilecektir. 12.03.2021 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır. %80 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.

Proje ve Planlama Safhasındaki İçmesuyu Tesisleri (1 Adet)

1. **Musabeyli İçmesuyu İsale Hattı:** Yukarı Afrin Barajı kaynağından alınacak su 120 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Musabeyli ve Köylerine yıllık 2,50 milyon m³ içmesuyu verilecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

ATIKSU ARITMA TESİSLERİ

İşletme Safhasındaki Atıksu Arıtma Tesisleri (1 Adet)

1. **Kilis Atıksu Arıtma Tesisi Çıkış Suları Dezenfeksiyon Üniteleri:** Günlük arıtma kapasitesi 40.000 m³ olan tesis ile Kilis İli atıksularının arıtılması sağlanmaktadır. Tesis 2021 yılında hizmete alınmıştır.

BARAJ VE GÖLETLER

2003 yılından bugüne kadar 2 baraj ve 3 gölet tamamlanmış olup, toplamda 66 milyon m³ biriktirme hacmine ulaşılmıştır.

Barajlar

İşletme Safhasındaki Barajlar (2 Adet)

1. **Seve Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 41 metredir. 20,86 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 9.000 dekar arazinin sulanmasına hizmet etmektedir. Kilis şehir merkezine yıllık 5,80 milyon m³ içme suyu sağlamıştır. 2005 yılında hizmete alınmıştır.
2. **Yukarı Afrin Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 60 m'dir. 37,77 milyon m³ su biriktirme hacmine sahiptir. Kilis şehir merkezine yıllık 37,86 milyon m³ içme suyu sağlamıştır. 2018 yılında hizmete alınmıştır.

İnşaat Safhasındaki Barajlar (2 Adet)

1. **Musabeyli Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 69,50 m'dir. 56,84 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 33.950 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %50 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.
2. **Narlıca Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 33,95 metredir. 4,46 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 1.960 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %38 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.

Proje ve Planlama Safhasındaki Barajlar (3 Adet)

1. **Afrin Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 57,50 metredir. 72,96 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 25.330 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Planlama çalışmaları tamamlanmıştır.

2. **Musabeyli Şenlikçe Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 43,50 metredir. 1,84 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 2.060 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
3. **Üçevler Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 36,50 metredir. 2,72 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 3.100 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

Göletler

İşletme Safhasındaki Göletler (3 Adet)

1. **Demirciler Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 22 m'dir. Gölet 580.000 m³ su biriktirme hacmine sahip olup, 780 dekar arazinin sulanmasına hizmet etmektedir. Gölet 2018 yılında hizmete alınmıştır.
2. **Kilis Sapkanlı Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 28 metredir. Gölet 2,50 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olup, 2.400 dekar arazinin sulanmasına hizmet etmektedir. Gölet 2013 yılında hizmete alınmıştır.
3. **Musabeyli Üçpınar Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 28 metredir. Gölet 4,57 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olup, 4.260 dekar arazinin sulanmasına hizmet etmektedir. Gölet 2008 yılında hizmete alınmıştır.

Kilis Sapkanlı Göleti

SULAMA TESİSLERİ

2003'ten bugüne kadar 5 sulama tesisi tamamlanmış olup toplam **83.140 dekar** arazi sulamaya açılmıştır. Böylece çiftçilere yıllık **249 milyon TL** zirai gelir artışı sağlanmıştır.

İşletme Safhasındaki Sulama Tesisleri (5 Adet)

1. **Demirciler Göleti Sulaması:** 780 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2019 yılında hizmete alınmıştır.

2. **Kayacık Barajı Sulaması (Kilis):** 69.000 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2013 yılında hizmete alınmıştır.
3. **Kilis Sapkanlı Göleti Sulaması:** 2.400 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2015 yılında hizmete alınmıştır.
4. **Musabeyli Balıklı Göleti Sulaması:** 3.700 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2015 yılında hizmete alınmıştır.
5. **Musabeyli Üçpınar Göleti Sulaması:** 4.260 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2008 yılında hizmete alınmıştır.

İnşaat Safhasındaki Sulama Tesisleri (3 Adet)

1. **Kayacık Barajı Sulaması 1. Kısım (Kilis):** 39.930 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %39 fiziki gerçekleşme sağlanmış olup, 3.000 dekar arazi sulamaya açılmıştır.
2. **Musabeyli Barajı Sulaması:** 33.950 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. 20.06.2017 tarihinde temeli atılmıştır. %8 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.
3. **Narlıca Barajı Sulaması:** 1.960 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %1 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.

Proje ve Planlama Safhasındaki Sulama Tesisleri (5 Adet)

1. **Afrin Barajı Sulaması:** 25.330 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Planlama çalışmaları tamamlanmıştır.
2. **Kilis Atıksu Arıtma Çıkış Suyu Sulaması:** 4.720 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
3. **Kilis Seve Barajı Sulaması:** 9.000 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
4. **Musabeyli Şenlikçe Barajı Sulaması:** 2.060 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
5. **Üçevler Barajı Sulaması:** 3.100 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

ARAZİ TOPLULAŞTIRMA (AT) VE TİGH

2003 yılından bugüne kadar, Arazi Toplulaştırma ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri kapsamında 1 adet iş tamamlanarak 273.710 dekar alan tescili, inşaatı devam eden işlerde kısmi olarak 62.300 dekar arazi tescili olmak üzere toplam 336.010 dekar alanda arazi toplulaştırma tescili yapılmıştır. Kilis ilinde 30 adet yerleşim birimi, arazi toplulaştırmasından faydalanmaktadır.

İşletme Safhasındaki AT ve TİGH (1 Adet)

- 1.Kilis AT ve TİGH 2.Kısım

İnşaat Safhasındaki AT ve TİGH (1 Adet)

1. Kilis AT ve TİGH 1.Kısım (Kilis)

DERE ISLAHLARI

Taşkın Koruma Tesisleriyle Halkımızı ve Toprağımızı Koruyoruz...

İşletme Safhasındaki Dere Islahları (9 Adet)

2003 yılından bugüne kadar tamamlanan 9 dere ıslahı ile;

- 7 adet yerleşim yeri ve
- 120 dekar arazi taşkınlardan korunmuştur.
- 1. Alifakı Deresi Kuşaklama Kanalı
- 2. Doğançay Köyü Kuru Dere Islahı
- 3. Kışla Deresi Islahı 2. Kısım
- 4. Musabeyli Balıklı Göleti Yukarı Havza Islahı 1.Kısım
- 5. Musabeyli Üçpınar Göleti Yukarı Havza Islahı
- 6. Narlıca (Söğütlü) ve Alifakı Dereleri ile Kışla Deresi Islahı
- 7. Narlıca, Alifakı ve Kışla Dereleri Islahı Yenilemesi
- 8. Polateli Polatbey Köyü Kuru Dere Islahı
- 9. Polateli Polatbey Köyü Kuru Dere Islahı 1. Kısım

4.5.3. AĞAÇLANDIRMA VE ORMANCILIK FAALİYETLERİ

Orman Genel Müdürlüğü tarafından **2003 – 2022** yılları arasında Kilis’e toplamı **262 milyon TL** yatırım yapılmıştır.

İlin Orman Varlığı ve Ağaçlandırma Faaliyetleri

- Kilis İlinin ormanlık alanı **27.032 hektar** olup, yüzölçümünün **%21’i** ormandır. Kilis İli ormanlarının **%54’ü** normal, **%46’sı** bozuk ormanlardan oluşmaktadır.
- Ağaçlandırma çalışmaları kapsamında; 2003-2022 yılları arasında **7.843 hektar** arazide çalışma yapılarak **13,6 milyon adet** fidan toprakla buluşturulmuştur.
- 2003-2022 yılları arasında **284.570 adet** fidan üretilmiştir.

Sosyal Ağaçlandırma Çalışmaları...

- 2003-2022 yılları arasında okul bahçesi, üniversite kampüsü, ibadethane bahçesi, mezarlık ve hastane bahçeleri gibi alanlarda sosyal ağaçlandırma kapsamında toplam **71.833 adet** fidan toprakla buluşturulmuştur.
- Ayrıca 92 km karayolu ve köy yolu kenarına **48.360 adet** fidan dikilmiştir.

Mesire Yeri ve Bal Ormanı Kurduk...

- 2003-2022 yılları arasında; **2 mesire yeri** kurulmuştur.

- Arıcılığı geliştirmek ve organik bal üretimini desteklemek için **1 bal ormanı** kurulmuştur.
 - ✓ Başmağara Bal Ormanı

ORKÖY Faaliyetleri

- ORKÖY çalışmaları kapsamında 2003-2022 döneminde; orman köylerinde yaşayan **1.474 aileye 35 milyon TL** ferdi proje kredi ve hibe desteği sağlanmıştır.

5000 Köye 5000 Gelir Getirici Orman Projesi

- Orman teşkilatı tarafından orman köylerinde yaşayan vatandaşların gelir seviyelerinin artırılması için ceviz, badem, kestane, zeytin gibi gelir getirici fidanlar dikilerek köylerimizde gelir getirici ormanlar oluşturulmaktadır.
- Bu kapsamda 2022 yılı sonuna kadar **33 köyde 207.526 adet** gelir getirici fidan dikilmiştir.
- 9 köyde Tıbbi Aromatik Bitki Bahçesi kurulmuş ve **45.000 adet** fidan dikilmiştir.

Geleceğe Nefes Oluyoruz...

- Kilis İlimizde 11 Kasım Milli Ağaçlandırma Günü “**Geleceğe Nefes**” etkinliği kapsamında **15** ayrı noktada **67.301 adet** fidan toprakla buluşturulmuştur.

4.5.4. KORUNAN ALANLAR

Kilis ilinde;

- ✓ 1 Tabiat Parkı,
- ✓ 2 Devlet Avlağı,
- ✓ 3 Genel Avlak Sahası bulunmaktadır.

Tabiat Parkları (1 Adet)

- 1. Hisar Çamlığı Tabiat Parkı:** Hisar köyü civarında yer alan 64 ha’lık saha 2011 yılında tabiat parkı olarak ilan edilmiştir. Gelişme Planı tamamlanmıştır. Kaynak değeri orman ekosistemidir.

Alanda Genel Müdürlüğümüzce ilan tarihinden itibaren 1 adet kır kahvesi, 2 adet wc mescit, 1 adet çocuk oyun alanı, 11 adet çatılı piknik masası, 10 adet bank, yaklaşık 6.000 metre tel ihata ile 2 adet toplamda 70 tonluk su deposu yapılmıştır.

Tabii Hayatın Desteklenmesi

- 2003-2022 yılları arasında **4.825 adet** keklük tabiata bırakılmıştır.
- 2003-2022 yılları arasında hayatının devamı için tabiata **10.804 kg** yem bırakılmıştır.
- 2018-2022 **7.970 kg** yem doğaya bırakılmıştır.

Hayvanları Koruma Faaliyetleri

- 2003-2022 yılları arasında **860** mikroçip, **900** kulak küpesi ve **2 adet** mikroçip okuyucu ve 3 adet kulak küpesi pensi belediyelere ücretsiz olarak dağıtılmıştır.
- 2003-2022 yılları arasında **630** hayvan aşılanmış, **630 adet** kısırlaştırılmış, 630 adet hayvan ise işaretleme ve kayıt işlemi gerçekleştirilmiştir.
- Geçici Hayvan Bakımevi bulunan 1 belediyeye kısırlaştırma işlemi kapsamında 2018-2021 yılları arasında toplam **12.200 TL** ödenek gönderilmiştir.
- İl Müdürlüğümüze gerek CİMER, gerekse telefon ile gelen sahipsiz sokak hayvanlarına yönelik şikâyetler yerinde ekiplerimizce denetlenmekte olup 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu kapsamında 2018-2022 yılları arasında toplam **258.114 TL** idari para cezası uygulanmıştır.

Av Yönetimi Faaliyetleri

- Kilis'te **2** devlet avlağı ve **3** genel avlak sahası bulunmaktadır.
- 2003-2022 yılları arasında **22** avcı kursu açılmış ve **708 kişiye** kurs bitirme belgesi verilmiştir.
- 2003-2022 yılları arasında av koruma çalışmalarında **3.274** avcı kontrol edilmiştir. Kanun dışı av yapan 402 kişi hakkında işlem yapılmıştır. 7.219 yaban hayvanına ve 23 araç gerece ve 1 adet araca (otomobil) el koyulmuştur.

Hisar Çamlığı Tabiat Parkı

Biyolojik Çeşitlilik Çalışmaları

Biy çeşitlilik Envanter ve İzleme Projesi: Kilis ilinin Karasal ve İç Su Ekosistemleri Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzleme projesi tamamlanmıştır.

Tür Koruma Eylem Planı: Tür Eylem Planı kapsamında endemik bir tür olan **Kayalık Gerbili (Gerbillus Dasyurus)** tür eylem planı tamamlanmıştır.

Doğa Koruma ve Biyokaçakçılıkla Mücadele Çalışmaları kapsamında 2014-2022 yılları arasında **73 okulda 1995** öğrenciye eğitim verilmiştir.

Eğitim faaliyetleri kapsamında İl Şube Müdürlüğümüz personellerince Kilis İl Jandarma Komutanlığında ve Elbeyli İlçe Jandarma Komutanlığında görev yapan personellere 4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu, 5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu ve 2872 Sayılı Çevre Kanunu ve Uygulamaları konulu eğitim programı gerçekleştirilmiştir. Biyolojik Çeşitliliğe Dayalı Geleneksel Bilginin Kayıt Altına Alınması Projesi tamamlanmıştır.

Tabiat Turizmi Master Planı ve Tabiat Turizmi Uygulama Eylem Planı

Kilis ilinin turizm potansiyelinin değerlendirilmesi ve tabiat turizmi potansiyelinin ortaya çıkarılarak geliştirilmesini sağlamak amacıyla Kilis ili tabiat turizmi master planı ve tabiat turizmi uygulama eylem planı hazırlanmıştır.

4. 5. 5. METEOROLOJİ FAALİYETLERİ

Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu

Anlık hava durumu bilgilerinin vatandaşımıza sunulması, tahminlerin hazırlanması, tahmin tutarlılıklarının artırılması ve yapılan tahminlerin doğrulanması, başta iklim ve iklim değişikliği olmak üzere birçok araştırma faaliyetinin gerçekleştirilmesi, çeşitli sektörlerin ihtiyaç duyduğu meteorolojik ürün ve hizmetlerin hazırlanması amacıyla kullanılmak üzere **6 adet Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu (OMGİ)** kurulmuştur.

Mobil Radar

50-100 km yarıçaplı bir alanda gerçek zamanlı ve yüksek çözünürlüklü gözlem verisinin elde edilmesi amacıyla Kilis Resul Osman Dağı'na **1 adet Mobil Meteoroloji Radarı** kurulmuştur.

6 adet OMGİ ve 1 adet Mobil Meteoroloji Radarı olmak üzere toplam **7 adet gözlem sistemi** ile Kilis ilimizde meteorolojik gözlemler yapılmaktadır.

4.6. MARDİN

Eski Mardin

Mardin

4. 6. 1. MARDİN İL BİLGİLERİ

NÜFUS

Mardin ilinin 2022 yılı toplam nüfusu 870.374'tür. Ülke nüfusuna oranı %1'dir. İlin nüfus yoğunluğu ise km² başına 90'dır. Yıllık nüfus artış hızı binde 8,8'dir.

EKONOMİK FAALİYETLER

Mardin ilinin geleneksel ekonomik yapısı ziraat, hayvancılık, ticaret ve son yıllarda gelişme gösteren imalat sanayi ve küçük çaplı el sanatlarına dayalıdır. Mardin diğer illere ve özellikle orta doğu ülkelerine olan yakınlığı ve eski ipek yolu üzerinde bulunması özelliği ile de transit taşıma güzergâhında önemli bir yere sahiptir. İl, bu özellikleri ile Güney Doğu Anadolu Bölgesi'nde sanayi, ticaret ve lojistik yapısıyla önemli bir yere sahiptir.

COĞRAFİ YAPI

Mardin, ülkemizin Güneydoğu Bölgesi'nde bir sınır vilayetidir. Anadolu'yu Suriye'ye bağlayan başlıca yollardan biri üzerinde bulunur. Bu yol Mardin-Midyat eşliğinin kuzeyinde yer alan Diyarbakır bölgesini, Nusaybin üzerinden Suriye'de Musul'a bağlamaktadır. Doğuya karşılık batıda da Urfa üzerinden Fırat'a (Birecik) bağlanır. Güney-Batıdan bir yol ortaçağların çok önemli bölge merkezi Harran'ı Mardin'e bağlar. Mardin'in kuzeyinde bulunan Karacadağ sönmüş volkan kütlesi Dicle ile Fırat nehirlerinin su bölümü hattını meydana getirmektedir. Mazıdağı eşliğinin güneyindeki birtakım akarsular batıda Abdülaziz ve Sincar dağları arasından geçmeden önce Habur Suyu'nu meydana getirirler. Mardin, işte bu bölgede Habur Suyu ile Mazıdağı eşliğinin güneyindeki Dicle bölgesi arasında elverişli bir yerinde kuruludur.

İKLİM VE BİTKİ ÖRTÜSÜ

Kışları serin, yazları çok sıcak ve yarı kurak-az nemli bir iklime sahiptir. Mardin'de şimdiye kadar görülen en düşük sıcaklık - 14.0 °C, en yüksek sıcaklık ise 42.5 °C'dir. Mardin'in ortalama yıllık alansal yağıışı 529.9 mm'dir. Bu güne kadar görülmüş en yüksek yağış değeri 1987 yılında 1193.9 mm (kg/m²) olmuştur. Mardin ilinin ormanlık alanı 2.048.040 dekar olup yüzölçümünün %23'üne karşılık gelmektedir. Bu ormanların %1'i verimli, %99'u bozuk vasıflı ormanlardan oluşmaktadır.

MARDİN İLİ YATIRIMLARI

Hükümetimiz tarafından Mardin'e son 21 yılda takriben 97 Milyar TL'lik yatırım yapılmıştır.

Bu yatırımların 36 Milyar TL'si su, ormancılık, milli park ve meteoroloji alanındadır.

- ✓ Mardin şehir merkezi, Dargeçit, Kızıltepe, Nusaybin, Kızıltepe, Ömerli, Yeşilli, Kabala, Şenyurt, Gökçe ve Ortaköy'e menba kalitesinde içmesuyu sağladık.
- ✓ Ülkemizin en büyük barajlarından Ilısu Prof. Dr. Veysel Eroğlu Barajını hizmete aldık.
- ✓ 124.050 dekar araziye sulamaya açarak çiftçilerimize yıllık 274 milyon TL zirai gelir artışı sağladık.
- ✓ Dev Ana Kanallar inşa ederek Şanlıurfa'dan Mardin'e su getiriyoruz.
- ✓ 26 derenin ıslahını tamamladık.
- ✓ 16,9 milyon fidanı toprakla buluşturduk.
- ✓ Mardin Şehir Ormanı'nı tesis ettik, 1 adet mesire yeri kurduk.
- ✓ Orman köylerinde yaşayan 2.397 aileye 99 milyon TL ferdi proje kredisi ve hibe desteği sağladık.
- ✓ Orman köylülerimiz için yeni gelir kapıları açtık, 57 mahallede gelir getirici orman kurduk.
- ✓ Tabiat Turizmini geliştiriyoruz, GAP Şelalesi Tabiat Parkını ilan ederek vatandaşlarımızı tabiatla buluşturduk.
- ✓ 14 adet Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu kurduk.
- ✓ 1 adet Havaalanı Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu kurduk.
- ✓ 1 adet Yıldırım Tespit ve Takip Sistemi kurduk.

4.6.2. SU YATIRIMLARI

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından **2003-2023** yılları arasında Mardin iline toplam **35.019.080.964 TL** yatırım yapılarak, **54 adet** tesis hizmete alınmıştır.

Bu tesislerin;

- **6 adedi İçmesuyu Tesisi, 1 adedi Baraj, 1 adedi Sulama Tesisi, 20 adedi Arazi Toplulaştırma ve TİGH, 26 adedi Taşkın Koruma Tesisidir.**
- Yıllık 66,47 milyon m³ içme ve kullanma suyu temin edilerek 630.604 kişiye içme ve kullanma suyu sağlanmıştır.
- Baraj depolama kapasitesi 10.625 milyon m³ hacmine ulaşmıştır
- Toplam 124.050 dekar arazi sulamaya açılmış ve yıllık 274 Milyon TL zirai gelir artışı sağlanmıştır.

- Toplam 2.965.508 dekar alanda ATTİGH tescili yapılmıştır.
- 27 yerleşim yeri ve 120 dekar arazi taşkınlardan korunmuştur.

İÇMESUYU TESİSLERİ

2003 yılından bugüne kadar tamamladığımız içmesuyu tesisleri ile 630.604 kişinin ihtiyacını karşılayacak olan, yıllık 66,47 milyon m³ içmesuyu temin ediyoruz.

İşletme Safhasındaki İçmesuyu Tesisleri (6 Adet)

- 1. Dargeçit İçmesuyu İsale Hattı:** Germiyo Kaynağından alınan su 32,10 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Dargeçit ilçe merkezi ile Klavuz ve Sümer mahalleleri yıllık 3,46 milyon m³ içmesuyu verilmektedir. Tesis 2018 yılında hizmete alınmıştır.
- 2. Kızıltepe İçmesuyu Tesisleri ve İsale Hattı 1. Kısım:** Tesis 2007 yılında hizmete alınmıştır.
- 3. Kızıltepe İçmesuyu Tesisleri ve İsale Hattı 1. Kısım İkmal:** Tesis 2008 yılında hizmete alınmıştır.
- 4. Kızıltepe İçmesuyu Tesisleri ve İsale Hattı 2. Kısım:** Beyazsu Kaynağından alınan su 78,67 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Mardin şehir merkezi, Nusaybin ve Kızıltepe ilçeleri ile Şenyurt, Gökçe, Ortaköy beldelerine içmesuyu verilmektedir. Tesis 2010 yılında hizmete alınmıştır.
- 5. Ömerli İçmesuyu İsale Hattı:** Beyazsu Kaynağından alınan su 9,30 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Ömerli İlçe merkezine yıllık 950.000 m³ içmesuyu verilmektedir. Tesis 2017 yılında hizmete alınmıştır.
- 6. Yeşilli ve Kabala İçmesuyu İsale Hattı:** Beyazsu Kaynağından alınan su 41,30 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Yeşilli ilçe merkezi ve Kabala beldesine yıllık 3,46 milyon m³ içmesuyu verilmektedir. Tesis 2017 yılında hizmete alınmıştır.

İnşaat Safhasındaki İçmesuyu Tesisleri (2 Adet)

- 1. Mardin-Midyat İçmesuyu İsale Hattı:** Beyazsu Kaynağı kaynağından alınacak su 54,50 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Midyat ilçe merkezi ve 6 köye yıllık 18,16 milyon m³ içmesuyu verilecektir. %83 fiziki gerçekleştirme sağlanmıştır.
- 2. Mardin-Midyat İçmesuyu İsale Hattı Tamamlama:** Tesis Midyat, Gelinkaya, Acırlı, Budaklı, Sivrice, Yolbaşı İli/ilçesi içmesuyu projesinde suyun şehre verilmesinde önemli yardımcı ünedir. 14.09.2021 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır.

Yatırım Programındaki İçmesuyu Tesisleri (1 Adet)

- 1. Mardin İli 2. Kademe İçmesuyu İsale Hattı:** Mardin Çayı kaynağından alınacak su 0,10 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla 1 yıllık 100.000 m³ içmesuyu verilecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.

ATIKSU ARITMA TESİSLERİ

İnşaat Safhasındaki Atıksu Arıtma Tesisleri (1 Adet)

1. **Mardin İli Atıksu Toplama ve Arıtma Tesisleri Proje Yapım İşi:** Günlük arıtma kapasitesi 80.000 m³ olan tesis ile Midyat, Dargeçit, Savur, Derik, Mazıdağı atıksularının arıtılması sağlanacaktır. %15 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.

BARAJ VE GÖLETLER

2003 yılından bugüne kadar **1 baraj** tamamlanmış olup, toplamda **10,6 milyar m³** biriktirme hacmine ulaşılmıştır.

Barajlar

İşletme Safhasındaki Barajlar (1 Adet)

1. **İlisu Prof. Dr. Veysel Eroğlu Barajı ve HES:** Cumhuriyet tarihimizin vizyon projelerinden biri olan Ilisu Barajı, temelden yüksekliği 135 metredir. Baraj, 10.625 milyon m³ su biriktirme hacmine sahiptir. Kurulu gücü 1.200 MW olup yıllık enerji üretimi 4 milyar 120 milyon kWh'tir. 2018 yılında tamamlanmış olup, 6 Kasım 2021 tarihinde hizmete alınmıştır.

Göletler

İnşaat Safhasındaki Göletler (1 Adet)

1. **Mardin Depolaması:** Göletin temelden yüksekliği 23 metredir. 135,04 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip gölet, 2.879.800 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %88 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.

Proje ve Planlama Safhasındaki Göletler (2 Adet)

1. **Savur Bağlıca Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 25,30 metredir. Gölet, 6,78 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
2. **Savur Künefür Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 16 metredir. Gölet, 1,31 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.

SULAMA TESİSLERİ

2003 yılından bugüne kadar toplam **124.050 dekar** arazi sulamaya açılmıştır. Böylece çiftçilere yıllık **274 milyon TL zirai gelir artışı** sağlanmıştır.

İşletme Safhasındaki Sulama Tesisleri (1 Adet)

1. **Mardin Ceylanpınar Ovaları Sulamaları Aşağı Mardin Ana Kanalı 3. Kısım İnşaatı:** 2015 yılında hizmete alınmıştır.

İnşaat Safhasındaki Sulama Tesisleri (3 Adet)

1. **Mardin Depolaması Cazibe Sulaması:** 297.290 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %31 fiziki gerçekleştirme sağlanmış olup, 32.000 dekar arazi sulamaya açılmıştır.
2. **Mardin Depolaması Cazibe Sulaması Ana Kanalı:** %67 fiziki gerçekleştirme sağlanmıştır.
3. **Mardin-Ceylanpınar Ovaları Cazibe Sulaması 3. Kısım Şebeke:** 91.250 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %98 fiziki gerçekleştirme sağlanmış olup, 91.250 dekar arazi sulamaya açılmıştır.

Yatırım Programındaki Sulama Tesisleri (1 Adet)

1. **Mardin Ceylanpınar Ovaları Cazibe Sulaması 3.Kısım Şebeke İkmal İnşaatı:** 91.250 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.

Proje ve Planlama Safhasındaki Sulama Tesisleri (7 Adet)

1. **Hilvan-Siverek Pompaj Sulaması(Mardin Bölümü):** 1.580.530 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları tamamlanmıştır.
2. **Mardin Depolaması Cazibe Sulaması Pompa İstasyonları Yapımı ve Elektromekanik Teçhizat Temini ve Montajı:** İkmal işi TOKİ protokolü kapsamındadır. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
3. **Mardin Depolaması Pompa İstasyonu ve Elektromekanik Temini ve Montajı:** Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
4. **Mardin depolaması pompaj sulaması 1. Kademe:** 220.640 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
5. **Mardin depolaması pompaj sulaması 2. Kademe:** 336.360 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
6. **Mardin depolaması Pompaj Sulaması 3. Kademe:** 262.480 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
7. **Mardin-Nusaybin Cizre İdil Ovaları Sulamaları:** 113.580 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Planlama çalışmaları devam etmektedir.

ARAZİ TOPLULAŞTIRMA (AT) VE TİGH

2003 yılından bugüne kadar, Arazi Toplulaştırma ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri kapsamında 20 adet iş tamamlanarak **2.965.508 dekar** alanda arazi toplulaştırma tescili yapılmıştır. Mardin ilinde 312 adet yerleşim birimi, arazi toplulaştırmasından faydalanmaktadır.

İşletme Safhasındaki AT ve TİGH (20 Adet)

1. Mardin 1. Kısım AT ve TİGH Projesi
2. Mardin A.T. ve TİGH 31. Kısım (Kızıltepe-Dört Yol)
3. Mardin A.T. ve TİGH Projesi 28. Kısım (Derik-Düztaş)
4. Mardin A.T. ve TİGH Projesi 29. Kısım (Derik-Tepebağ)
5. Mardin A.T. ve TİGH Projesi 30. Kısım (Kızıltepe-Sarıca)
6. Mardin A.T. ve TİGH Projesi 32. Kısım (Kızıltepe-Kaynarca)
7. Mardin A.T. ve TİGH Projesi 33. Kısım (Kızıltepe-Başak)
8. Mardin A.T. ve TİGH Projesi 34. Kısım (Merkez-Avcılar)
9. Mardin A.T. ve TİGH Projesi 35. Kısım (Merkez-Tozan)
10. Mardin A.T. ve TİGH Projesi 36. Kısım (Merkez-Yaylı)
11. Mardin A.T. ve TİGH Projesi 37. Kısım (Merkez-Tilkitepe)
12. Mardin AT ve TİGH 31.Kısım (Kızıltepe-Dört Yol)
13. Mardin İli Artuklu İlçesi Sulak Mahallesi 2.Toplulaştırması
14. Mardin ili Artuklu İlçesi Tandır Mahallesi 2.Toplulaştırma Projesi Hizmet Alımı
15. Mardin İli AT ve TİGH Projeleri için Stabilize Malzeme Temini ve Depo Yerine Nakil Edilmesi
16. Mardin İli AT ve TİGH Tarla İçi Yol Yapımı
17. Mardin İli Derik İlçesi Alibey Mahallesi 2. Toplulaştırma Projesi (21f)
18. Mardin İli Derik İlçesi Karataş Mahallesi 2. Toplulaştırma Projesi (21f)
19. Mardin İli Nusaybin İlçesi Çatalözü ve Çölova Mahallesi 2. Toplulaştırma Projesi (21f)
20. Mardin Tarla İçi Yol Yapımı Projesi

DERE ISLAHLARI

Taşkın Koruma Tesisleriyle Halkımızı ve Toprağımızı Koruyoruz...

İşletme Safhasındaki Dere Islahları (26 Adet)

2003 yılından bugüne kadar tamamlanan 26 dere ıslahı ile;

- 26 adet yerleşim yeri ve
 - 120 dekar arazi taşkınlardan korunmuştur.
1. Dargeçit İlçe Merkezi Taşkın Koruma
 2. Derik Düztaş Köyü Diben Deresi Islahı
 3. Derik Tepebağ Köyü Taşkın Koruma 2. Kısım

4. Kabala Beldesi Taşkın Koruma
5. Kızıltepe Akziyaret Köyü (Zahireciler Sitesi) Taşkın Koruma
6. Kızıltepe Dikmen Mahallesi Şırtık Deresi Taşkın Koruma
7. Kızıltepe Gökçe Beldesi Taşkın Koruma
8. Kızıltepe İlçe Merkezi Gümüş, Gündük 1 ve Gündük 2 Dereleri Islahı
9. Kızıltepe İlçe Merkezi Taşkın Koruma
10. Kızıltepe İlçesi Ekinlik Köyü Taşkın Koruma
11. Kızıltepe Şenyurt Beldesi Taşkın Koruma
12. Mardin İl Merkezi Eryeri Köyü Taşkın Koruma
13. Merkez Ortaköy Beldesi Gülizar Deresi Taşkın Koruma
14. Merkez Sultanköy Taşkın Koruma
15. Merkez Sultanköy Taşkın Koruma 2. Kısım
16. Midyat Çavuşlu Beldesi Taşkın Koruma
17. Midyat Gelinkaya Arazisi Taşkın Koruma
18. Nusaybin Akçatarla Köyü Karakaş Deresi Taşkın Koruma
19. Nusaybin Duruca Beldesi Yusuf Deresi Taşkın Koruma
20. Nusaybin Girmeli Beldesi Becerof Deresi Taşkın Koruma
21. Nusaybin İlçe Merkezi Taşkın Koruma
22. Nusaybin Odabaşı Köyü Gedikli Mahallesi Çölkuyusu Deresi
23. Nusaybin Tepealtı Köyü Aşar Deresi Taşkın Koruma
24. Ömerli İlçe Merkezi Mazruna Deresi Islahı
25. Yeşilli İlçesi Çay Deresi Islah
26. Yeşilli Ovaköy Arazisi Taşkın Koruma

İnşaatı Devam Eden Dere Islahları (2 Adet)

1. **Hasankeyf İlçe Merkezi Taşkın Koruma:** Hasankeyf taşkınlarından korunacaktır. 02.08.2021 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır.
2. **Mardin-Derik İlçe Merkezi Dereleri Taşkın Koruma:** Derik ve 70 dekar arazi taşkınlarından korunacaktır. 19.10.2022 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır.

Yatırım Programındaki Dere Islahları (8 Adet)

1. **Dargeçit İlçe Merkezi Aşa Deresi Taşkın Koruma 2. Kısım:** Dargeçit taşkınlarından korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.

2. **Kızıltepe İlçe Merkezi Gümüş, Gündük 1 ve Gündük 2 Dereleri İkmal:** Kızıltepe ilçe merkezi taşkınlerden korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
3. **Kızıltepe İlçesi Ekinlik Köyü Kurudere:** Ekinlik Köyü taşkınlerden korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
4. **Mardin İli İşletmedeki Taşkın Kontrol Tesislerinde Yetersiz Geçiş Yapılarının Yenilenmesi:** Mardin ili taşkınlerden korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
5. **Nusaybin İlçe Merkezi Çağ-Çağ Deresi Islahı 2. Kısım İkmal:** Nusaybin ilçesi taşkınlerden korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
6. **Nusaybin İlçesi Girmeli ve Kantar Mahalleleri Becerof deresi Taşkın Koruma:** Kantar ve Girmeli taşkınlerden korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
7. **Nusaybin İlçesi Hasantepe Köyü Kumaftan ve Şekrin Dereleri Taşkın Koruma:** Hasantepe köyü taşkınlerden korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
8. **Ömerli İlçesi Kayaüstü Köyü Ziyaret Deresi:** Kayaüstü Köyü taşkınlerden korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.

Proje ve Planlaması Devam Eden Dere Islahları (1 Adet)

1. **Nusaybin Girmeli ve Kantar Mahalleleri Berecof Deresi Taşkın Koruma:** Girmeli ve Kantar mahalleleri ve 230 dekar arazi taşkınlerden korunacaktır. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

4.6.3. AĞAÇLANDIRMA VE ORMANCILIK FAALİYETLERİ

Orman Genel Müdürlüğü tarafından **2003 – 2022** yılları arası Mardin’e toplamı **425 milyon TL** yatırım yapılmıştır.

Mardin Artık Daha Yeşil Daha Yaşanırlı...

İlin Orman Varlığı ve Ağaçlandırma Faaliyetleri

Mardin İlinin ormanlık alanı **204.804 hektar** olup, yüzölçümünün **% 23’ü** ormandır. Mardin İli ormanlarının **%1’i** normal, **%99’u** bozuk ormanlardan oluşmaktadır.

- Ağaçlandırma çalışmaları kapsamında; 2003-2022 yılları arasında **53.223 hektar** arazide çalışma yapılarak **16,9 milyon adet** fidan toprakla buluşturulmuştur.
- 2003-2022 yılları arasında **47 milyon adet** fidan üretilmiştir.

Sosyal Ağaçlandırma Çalışmaları...

- 2003-2022 yılları arasında okul bahçesi, üniversite kampüsü, ibadethane bahçesi, mezarlık ve hastane bahçeleri gibi alanlarda sosyal ağaçlandırma kapsamında toplam **692.880 adet fidan** toprakla buluşturulmuştur.

- Ayrıca **182 km** karayolu ve köy yolu kenarına **91.600 adet** fidan dikilmiştir.

Bal Ormanı, Şehir Ormanı ve Mesire Yerleri Kurduk...

- 2003-2022 yılları arasında;
- **1 şehir ormanı** kurulmuştur.
 - ✓ Mardin Şehir Ormanı
- **1 mesire yeri** kurulmuştur.

ORKÖY Faaliyetleri

- ORKÖY çalışmaları kapsamında 2003-2022 döneminde; orman köylerinde yaşayan **2.397 aileye 99 milyon TL** ferdi proje kredi ve hibe desteği sağlanmıştır.

5000 Köye 5000 Gelir Getirici Orman Projesi

- Orman teşkilatı tarafından orman köylerinde yaşayan vatandaşların gelir seviyelerinin artırılması için ceviz, badem, kestane, zeytin gibi gelir getirici fidanlar dikilerek köylerimizde gelir getirici ormanlar oluşturulmaktadır.
- Bu kapsamda 2022 yılı sonuna kadar **57 köyde 360.545 adet** gelir getirici fidan dikilmiştir.
- **7 köyde Tıbbi Aromatik Bitki Bahçesi** kurulmuş ve **3.750 adet** fidan dikilmiştir.

Geleceğe Nefes Oluyoruz...

- Mardin İlimizde 11 Kasım Milli Ağaçlandırma Günü “**Geleceğe Nefes**” etkinliği kapsamında **83** ayrı noktada **427.896 adet** fidan toprakla buluşturulmuştur.

4. 6. 4. KORUNAN ALANLAR

Mardin ilinde;

- ✓ 1 Tabiat Parkı,
- ✓ 11 Devlet Avlağı,
- ✓ 8 Genel Avlak Sahası bulunmaktadır.

Tabiat Parkları (1 Adet)

Gap Şelalesi Tabiat Parkı: Derik İlçesinde yer alan 52,70 Ha. saha 17.11.2017 tarihinde tabiat parkı ilan edilmiştir. 2019 yılında giriş kontrol ünitesi, yol, 8 adet kamelya ve 370 metrelik istinat duvarları yapım işleri ve 2020 yılında elektrik işleri, 2 takım wc ile 2 adet fosseptik deposu, su kuyusu, 1 adet çeşme, su deposu, su tesisatı, 600 metre tel çit örgü, 650 metre 110’luk su borusu ve 230 metre istinat duvarı yapım işleri tamamlanmıştır. Özel sektör tarafından işletilmektedir.

Tabii Hayatın Desteklenmesi

- 2003-2022 yılları arasında 5.000 adet keklik tabiata bırakılmıştır.
- 2003-2022 yılları arasında hayatının devamı için tabiata 41.050 kg yem bırakılmıştır.

- 2018-2022 1.006 kg yeme doğaya bırakılmıştır.

Hayvanları Koruma Faaliyetleri

- 2003-2022 yılları arasında 2.340 mikroçip, 3.200 kulak küpesi ve 2 adet mikroçip okuyucu ve 2 adet kulak küpesi pensi belediyelere ücretsiz olarak dağıtılmıştır.
- 2003-2022 yılları arasında 7.130 hayvan aşılanmış, 3.020 adet kısırlaştırılmış, 3.099 adet hayvan ise işaretleme ve kayıt işlemi gerçekleştirilmiştir. Söz konusu hayvanlardan 1.610 adedi sahiplendirilmiştir.
- 2003-2022 yılları arasında 500 adet su ve mama kabı, 1.200 kg köpek maması sahihsiz sokak hayvanlarına beslenmeleri için dağıtılmıştır.
- Geçici Hayvan Bakımevi bulunan 1 belediyeye kısırlaştırma işlemi kapsamında 2003-2022 yılları arasında toplam 186.695,00 TL ödenek gönderilmiştir.
- İl Müdürlüğümüze gerek CİMER, gerekse telefon ile gelen sahihsiz sokak hayvanlarına yönelik şikâyetler yerinde ekiplerimizce denetlenmekte olup 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu kapsamında 2003-2022 yılları arasında toplam 355.217,00 TL idari para cezası uygulanmıştır.

Av Yönetimi Faaliyetleri

- Mardin’de 11 devlet avlağı ve 8 genel avlak sahası bulunmaktadır.
- 2003-2022 yılları arasında 54 avcı kursu açılmış ve 1.138 kişiye kurs bitirme belgesi verilmiştir.
- 2003-2022 yılları arasında av koruma çalışmalarında 7.679 avcı kontrol edilmiştir. Kanun dışı av yapan 5.356 kişi hakkında 386.775 TL idari para cezası, 330.830 TL tazminat cezası uygulanmıştır. Ayrıca, 92 araç gerece el koyulmuştur.

Biyolojik Çeşitlilik Çalışmaları

Biy çeşitlilik Envanter ve İzleme Projesi: Mardin ilinin Karasal ve İç Su Ekosistemleri Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzleme projesi tamamlanmıştır. İzleme çalışmaları İl Şube Müdürlüğümüz personelinin oluş an ekiple devam etmektedir.

Biyokaçakçılıkla Mücadele Çalışmaları: Biyokaçakçılıkla mücadeleye yönelik çalışmalarda 2019 yılında 60.163,00 TL idari yaptırım cezası uygulanmıştır.

Doğa Koruma ve Biyokaçakçılıkla Mücadele Çalışmaları kapsamında 2003-2021 yılları arasında **159** okulda toplam **8.400** öğrenciye eğitim verilmiştir.

Eğitim faaliyetleri kapsamında İl Şube Müdürlüğümüz personellerince Mardin İl Jandarma Komutanlığında ve İlçe Jandarma Komutanlıklarında görev yapan personellere 4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu, 5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu ve 2872 Sayılı Çevre Kanunu ve Uygulamaları konulu eğitim programı gerçekleştirilmiştir.

Biyolojik Çeşitliliğe Dayalı Geleneksel Bilginin Kayıt Altına Alınması Projesi tamamlanmıştır.

Tabiat Turizmi Master Planı ve Tabiat Turizmi Uygulama Eylem Planı

Mardin ilinin turizm potansiyelinin değerlendirilmesi ve tabiat turizmi potansiyelinin ortaya çıkarılarak geliştirilmesini sağlamak amacıyla **Mardin İli Tabiat Turizmi Master Planı ve Tabiat Turizmi Uygulama Eylem Planı** hazırlanmıştır.

4. 6. 5. METEOROLOJİ FAALİYETLERİ

Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu

Anlık hava durumu bilgilerinin vatandaşımıza sunulması, tahminlerin hazırlanması, tahmin tutarlılıklarının artırılması ve yapılan tahminlerin doğrulanması, başta iklim ve iklim değişikliği olmak üzere birçok araştırma faaliyetinin gerçekleştirilmesi, çeşitli sektörlerin ihtiyaç duyduğu meteorolojik ürün ve hizmetlerin hazırlanması maksadıyla kullanılmak üzere **14 adet Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu** (OMGİ) kurulmuştur.

Havaalanı Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu

Havacılık faaliyetleri için vazgeçilmez olan meteorolojik ürün ve hizmetlerin sunulması ve uçuş güvenliğine katkı sağlanması maksadıyla Mardin Havalimanına **1 adet Havaalanı Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu** (H-OMGİ) kurulmuştur.

Elde Taşınabilir Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu

Bölge Müdürlüklerimiz, Havalimanları ve Meteoroloji Gözlem ve Tahmin Merkezinde mevcut sistemler arızalandığında kullanılmak üzere **1 adet Elde Taşınabilir Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu** (EL-OMGİ) hizmete alınmıştır.

Yıldırım Tespit ve Takip Sistemi

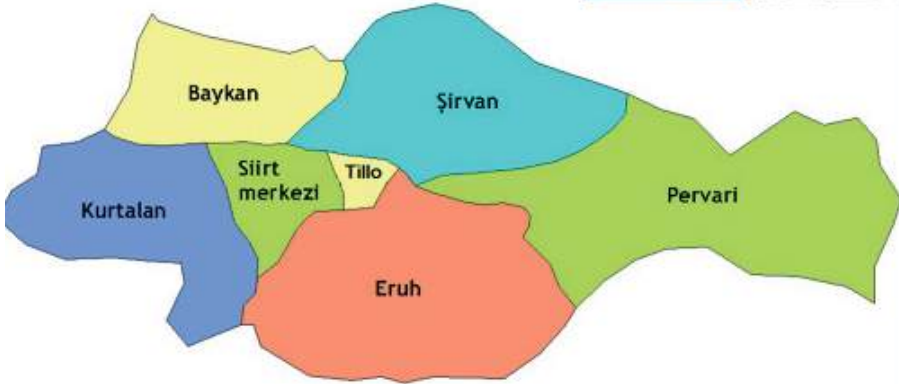
Afetlere sebep olan yıldırım ve şimşek hadiseleri tespit ve takip edilerek oluşması muhtemel ani kuvvetli yağışlar için erken uyarıların hazırlanarak can ve mal kayıplarının azaltılması, uçuş güvenliği için havacılık sektörünün ihtiyaç duyduğu meteorolojik ürün ve hizmetlerin hazırlanması gibi birçok hizmetin sağlanmasına katkı yapılması maksadıyla **1 adet Yıldırım Tespit ve Takip Sistemi** (YTTS) kurularak hizmete alınmıştır.

14 adet OMGİ, 1 adet H-OMGİ, 1 adet EL-OMGİ ve 1 adet YTTS olmak üzere toplam **17 adet** gözlem sistemi ile Mardin ilimizde meteorolojik gözlemler yapılmaktadır.

4.7 SİİRT

Siirt Ulu Camii

4.7.1. SİİRT İL BİLGİLERİ

NÜFUS

Siirt ilinin 2022 yılı nüfusu 331.311'dir. Ülke nüfusuna oranı binde 40'tır. Yıllık nüfus artış hızı binde -2,1 olup nüfus yoğunluğu ise km²'ye il genelinde 59 kişidir.

EKONOMİK FAALİYETLER

Siirt ilinde faal nüfusun çoğunluğu ziraat ve hayvancılıkla uğraşmaktadır. Ekim alanının %90'ında, tahıl (buğday, mercimek) ekilmektedir. Meyvecilik, ziraatın oldukça önemli bir koludur. Son yıllarda bağcılık gerilerken, fıstıkçılık hızla gelişmiştir. Siirt ilinde Merkez İlçe, Kurtalan, Erüh ve Şirvan başta olmak üzere hemen hemen bütün ilçelerde bağlara rastlanır. İlin üzüm üretiminin Türkiye içindeki payı ise %1,4 civarındadır. Fıstık bahçeleri Merkez İlçede yoğunlaşmıştır. İlin fıstık üretiminde Türkiye içindeki payı %9 civarındadır. Siirt'te yetiştirilen en önemli meyvelerden bir başkası da nardır. Hayvancılık nüfusun büyük bir bölümünün temel geçim kaynağı durumundadır. Geniş mera ve yaylalarıyla Siirt, hayvancılığa çok elverişli bir alandır. Genellikle küçükbaş hayvan, en fazla da koyun ve keçi beslenir.

COĞRAFİ YAPI

Siirt ili, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin kuzeydoğu ucunda yer almakta olup doğudan Şırnak ve Van, kuzeyden Batman ve Bitlis, batıdan Batman, güneyden Mardin ve Şırnak illeri ile çevrilidir. Yeryüzü şekilleri daha çok yüksek dağlar ile platolardan oluşmaktadır. Genel olarak Güneydoğu Toroslar adıyla anılan bu dağ sırası, doğudan güneydoğuya genişçe bir yay çizerek Hakkâri Dağları'yla birleşmektedir. Siirt'te vadi oluşumları çok önemlidir. İl topraklarının bütünü ülkenin dördüncü büyük su toplama alanı olan Dicle Havzası'na girmektedir.

İKLİM VE BİTKİ ÖRTÜSÜ

Kışları serin, Yazları çok sıcak ve Yarı Kurak-Az Nemli bir iklime sahiptir. Siirt'te şimdiye kadar görülen en düşük sıcaklık -19.3°C, en yüksek sıcaklık ise 46.0°C'dir. Siirt'in ortalama yıllık alansal yağışı 698.6 mm'dir. Bu güne kadar görülmüş en yüksek yağış değeri 1963 yılında 1.228,3 mm (kg/m²) olmuştur. Siirt ilinin ormanlık alanı 2.322.640 dekar olup yüzölçümünün %38'i ormandır. İl ormanlarının %20'si normal, %80'i bozuk ormanlardan oluşmaktadır. Saf meşe topluluklarından oluşan bu ormanlara "Doğu Anadolu Meşelikleri" adı verilmektedir.

SIİRT İLİ YATIRIMLARI

Hükümetimiz tarafından Siirt'e son 21 yılda takriben 26 Milyar TL'lik yatırım yapılmıştır.

Bu yatırımların 1 Milyar TL'si su, ormancılık, milli park ve meteoroloji alanında.

- ✓ Siirt şehir merkezi, Kurtalan, Aydınlar, Pervari ilçeleri ile Kayabağlar, Atabağı ve Gökçebağ Beldelerine yıllık 26,49 milyon m³ içmesuyu sağladık.
- ✓ 12 adet hayvan içmesuyu göleti inşa ettik.
- ✓ 24 derenin ıslahını tamamladık.
- ✓ 7,1 milyon fidanı toprakla buluşturduk.
- ✓ Siirt Şehir Ormanı, 3 bal ormanı ve 1 mesire yeri tesis ettik.
- ✓ Orman köylerinde yaşayan 3.126 aileye 77,2 milyon TL ferdi proje kredisi ve desteği sağladık.
- ✓ Orman köylülerimiz için yeni gelir kapıları açtık, 24 köyde gelir getirici orman kurduk.
- ✓ Tillo Tabiat Parkı ile vatandaşlarımızı tabiatla buluşturduk.
- ✓ 10 adet Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu kurduk.
- ✓ 1 adet Havaalanı Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu kurduk.
- ✓ 1 adet Yıldırım Tespit ve Takip Sistemi kurduk.

4.7.2. SU YATIRIMLARI

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından **2003-2023** yılları arasında Siirt iline toplam **645.164.536 TL** yatırım yapılarak, **49 adet** tesis hizmete alınmıştır.

Bu tesislerin;

- **8 adedi İçmesuyu Tesisi, 12 adedi His, 24 adedi Taşkın Koruma Tesisi, 5 adedi HES Tesisidir.**
- Yıllık 26,49 milyon m³ içme ve kullanma suyu temin edilerek 205.629 kişiye içme ve kullanma suyu sağlanmıştır.
- 33 yerleşim yeri ve 560 dekar arazi taşkınlardan korunmuştur.
- Hidroelektrik enerji üretimi yıllık 2,30 milyar kWh'tir.

İÇMESUYU TESİSLERİ

2003 yılından bugüne kadar tamamladığımız içmesuyu tesisleri ile 205.629 kişinin ihtiyacını karşılayacak olan, yıllık 26,49 milyon m³ içmesuyu temin ediyoruz.

İşletme Safhasındaki İçmesuyu Tesisleri (8 Adet)

- 1. Pervari İçmesuyu İsale Hattı:** Çayırılı kaynağından alınan su 14,20 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Pervari ilçesine yıllık 1,26 milyon m³ içmesuyu verilmektedir. Tesis 2014 yılında hizmete alınmıştır.

2. **Siirt 2.Kısım İçmesuyu (Siirt+Kurtalan+Kayabağlar+Atabağı+Aydınlar) İnşaatı:** Tesis 2009 yılında hizmete alınmıştır.
3. **Siirt Acil Pompa İstasyonu Rehabilitasyonu:** Tesis 2009 yılında hizmete alınmıştır.
4. **Siirt İçmesuyu 4. Kısım İsale Hattı:** Kezer Çayı kaynağından alınan su 19 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Siirt'e içmesuyu verilmektedir. Tesis 2012 yılında hizmete alınmıştır.
5. **Siirt İçmesuyu 1. Kısım İsale Hattı:** Kezer Çayı kaynağından alınan su 19 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Siirt'e yıllık 25,23 milyon m³ içmesuyu verilmektedir. Tesis 2008 yılında hizmete alınmıştır.
6. **Siirt İçmesuyu 3. Kısım İsale Hattı İnşaatı:** Tesis 2010 yılında hizmete alınmıştır.
7. **Siirt İçmesuyu Arıtma Tesisi:** Günlük arıtma kapasitesi 50.000 m³ olan tesis ile Siirt şehir merkezine, Kurtalan ve Tillo ilçelerine, Kayabağlar, Atabağı ve Gökçebağ beldelerine menba kalitesinde içmesuyu sağlanmıştır. Tesis 2011 yılında hizmete alınmıştır.
8. **Siirt Pervari İçmesuyu Çayırılı Kaynağı Kaptaj Rehabilitasyonu:** Tesis 2018 yılında hizmete alınmıştır.

Yatırım Programındaki İçmesuyu Tesisleri (3 Adet)

1. **Siirt 2. Kademe İçmesuyu Arıtma Tesisi:** Günlük arıtma kapasitesi 100.000 m³ olan tesis ile Siirt, Kurtalan, Kayabağlar, Aydınlar, menba kalitesinde su verilecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
2. **Siirt 2. Kademe İçmesuyu Tesisleri Proje Yapımı:** Günlük arıtma kapasitesi 50.000 m³ olan tesis ile Siirt, Kurtalan, Aydınlar, Kayabağlar, Atabağı, Gökçebağ menba kalitesinde su verilecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
3. **Siirt Hesko Kaptajı İçmesuyu Kuyusu Takviye Tesisleri:** Tesis Siirt İli/ilçesi içmesuyu projesinde suyun şehre verilmesinde önemli yardımcı ünite olup ilgili tesisine ait proje hazırlama çalışmaları tamamlanmıştır.

BARAJ VE GÖLETLER

Barajlar

Proje ve Planlama Safhasındaki Barajlar (1 Adet)

1. **Kurtalan Hanok Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 35 metredir. Baraj, 3,42 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.

Göletler

İşletme Safhasındaki Göletler (12 Adet)

1. **Baykan, Atabağı HİS:** Göletin temelden yüksekliği 3,50 metredir. Hayvan içme suyu maksatlı olarak inşa edilmiştir. Gölet, 7.000 m³ su biriktirme hacmine sahiptir.
2. **Baykan-Kasımlı HİS:** Göletin temelden yüksekliği 10 metredir. Hayvan içme suyu maksatlı olarak inşa edilmiştir. Gölet, 42.000 m³ su biriktirme hacmine sahiptir.
3. **Baykan-Meşelik HİS:** Göletin temelden yüksekliği 10 metredir. Hayvan içme suyu maksatlı olarak inşa edilmiştir. Gölet, 35.000 m³ su biriktirme hacmine sahiptir.
4. **Eruh DİH Mah. HİS:** Göletin temelden yüksekliği 6 metredir. Hayvan içme suyu maksatlı olarak inşa edilmiştir. Gölet, 12.000 m³ su biriktirme hacmine sahiptir.
5. **Eruh-Yanılmaz HİS:** Göletin temelden yüksekliği 5 metredir. Hayvan içme suyu maksatlı olarak inşa edilmiştir. Gölet, 10.000 m³ su biriktirme hacmine sahiptir.
6. **Kurtalan-Kayabağlar HİS:** Göletin temelden yüksekliği 14 metredir. Hayvan içme suyu maksatlı olarak inşa edilmiştir. Gölet, 27.000 m³ su biriktirme hacmine sahiptir.
7. **Kurtalan-Tütün HİS:** Göletin temelden yüksekliği 7 metredir. Hayvan içme suyu maksatlı olarak inşa edilmiştir. Gölet, 5.000 m³ su biriktirme hacmine sahiptir.
8. **Merkez- Doluharman HİS:** Göletin temelden yüksekliği 4,50 metredir. Hayvan içme suyu maksatlı olarak inşa edilmiştir. Gölet, 5.000 m³ su biriktirme hacmine sahiptir.
9. **Pervari-Ekindüzü HİS:** Göletin temelden yüksekliği 4 metredir. Hayvan içme suyu maksatlı olarak inşa edilmiştir. Gölet, 9.000 m³ su biriktirme hacmine sahiptir.
10. **Pervari-Erkent-Sığırlı HİS:** Göletin temelden yüksekliği 6 metredir. Hayvan içme suyu maksatlı olarak inşa edilmiştir. Gölet, 4.000 m³ su biriktirme hacmine sahiptir.
11. **Pervari-Taşdibek HİS:** Göletin temelden yüksekliği 8,50 metredir. Hayvan içme suyu maksatlı olarak inşa edilmiştir. Gölet, 33.000 m³ su biriktirme hacmine sahiptir.
12. **Pervari-Tosuntarla HİS:** Göletin temelden yüksekliği 6 metredir. Hayvan içme suyu maksatlı olarak inşa edilmiştir. Gölet, 12.000 m³ su biriktirme hacmine sahiptir.

Yatırım Programındaki Göletler (1 Adet)

1.Veyssel Karani Göleti İkmali: Göletin temelden yüksekliği 24,50 metredir. Gölet, 1,36 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.

Proje ve Planlama Safhasındaki Göletler (4 Adet)

1. **Kurtalan-Yeşilkonak Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 29 metredir. Gölet, 718.000 m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
2. **Pervari Ormandalı Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 29 metredir. Gölet, 1,46 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
3. **Pervari-Yeniaydın Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 28 metredir. Gölet, 4,88 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
4. **Şirvan-Kırtepe Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 28 metredir. Gölet, 6,01 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.

SULAMA TESİSLERİ

İnşaat Safhasındaki Sulama Tesisleri (1 Adet)

1. **Siirt 104. Şube Sulama Tesisleri Koruyucu Tedbirleri:** 3.700 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %10 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.

Yatırım Programındaki Sulama Tesisleri (2 Adet)

1. **Garzan Projesi Sulaması Garzan Ünitesi:** 223.410 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
2. **Siirt 104.Şube Sulama Tesisleri Koruyucu Tedbirler 2.Kısım:** 3.700 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.

DERE ISLAHLARI

Taşkın Koruma Tesisleriyle Halkımızı ve Toprağımızı Koruyoruz...

İşletme Safhasındaki Dere Islahları (24 Adet)

2003 yılından bugüne kadar tamamlanan 24 dere ıslahı ile;

- Siirt şehir merkezi,
 - 32 adet yerleşim yeri ve
 - 560 dekar arazi taşkınlardan korunmuştur.
1. Baykan Aşağıtütenocak Köyü Goteboze Çayı Taşkın Koruma
 2. Baykan Bitlis Çayı ve Çınar Deresi Taşkın Koruma
 3. Baykan Engin Köyü Kür Deresi Tersip Bendi ve Islah Sekisi

4. Baykan Gümüşkaş Köyü Deresi Taşkın Koruma
5. Baykan İlçe Merkezi Taşkın Koruma
6. Baykan Kasımlı Köyü Taşkın Koruma
7. Baykan Veysel Karani Beldesi
8. Baykan Veysel Karani Beldesi Taşkın Koruma 2. Kısım
9. Eruh Çeltiksuyu Kade Deresi Taşkın Koruma
10. Eruh Dikboğazı Köyü Panpınar Deresi Taşkın koruma
11. Eruh Savaşköy Köyü Taşkın Koruma
12. Eruh Yelkesen Köyü Taşkın Koruma
13. Kurtalan Cazıvarı Deresi Taşkın Koruma
14. Kurtalan İlçe Merkezi Nar Deresi Menba Kısım
15. Kurtalan İlçe Merkezi Taşkın Koruma
16. Kurtalan Nar ve Cazıvarı Dereleri Taşkın Koruma
17. Siirt İl Merkezi (Vataşeyh Deresi)Taşkın Koruma 2. Kısım
18. Siirt İl Merkezi Başur Fidanlığı Taşkın Koruma
19. Siirt İl Merkezi Kezer Fidanlığı Taşkın koruma
20. Siirt İl Merkezi Taşkın Koruma
21. Siirt Merkez Yerlibahçe Köyü Taşkın Koruma
22. Siirt-Eruh İlçe Merkezi Kurudere
23. Şirvan Ormanbağı Köyü Taşkın Koruma
24. Tillo Maksu Deresi Taşkın Koruma

Siirt Kurtalan Taşkın Koruma Tesisi

İnşaatı Devam Eden Dere Islahları (3 Adet)

- 1. Siirt-Baykan İlçesi Ziyaret Beldesi Ziyaret Deresi ve Kurudereleri**
1. Kısım: 3 yerleşim yeri ve 50 dekar arazi taşkınlardan korunacaktır. 14.03.2023 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır.
- 2. Siirt-Kurtalan Kayabağlar Beldesi Taşkın ve Rusubat Kontrolü:** 1 yerleşim yeri ve 290 dekar arazi taşkınlardan korunacaktır. 18.01.2023 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır.
- 3. Siirt-Pervari Ormandalı Köyü:** 1yerleşim yeri ve 160 dekar arazi taşkınlardan korunacaktır. 09.01.2023 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır.

Yatırım Programındaki Dere Islahları (6 Adet)

- 1. Siirt İli Baykan İlçesi Ormanpınarı Köyü Taşkın Koruma Tesisi:** 1 yerleşim yeri ve 10 dekar arazi taşkınlardan korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
- 2. Siirt-Gökçebağ Beldesi Yeni Mahalle:** 1 yerleşim yeri ve 148 dekar arazi taşkınlardan korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
- 3. Siirt-Kurtalan Yeniköprü Köyü Bağlık Deresi:** 1 yerleşim yeri ve 100 dekar arazi taşkınlardan korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
- 4. Siirt-Merkez Aktaş Köyü Kezer Çayı:** 1 yerleşim yeri ve 800 dekar arazi taşkınlardan korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
- 5. Siirt-Pervari İlçesi Keskin Köyü:** 1 yerleşim yeri ve 50 dekar arazi taşkınlardan korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
- 6. Siirt-Şirvan Cevizlik Köyü Taşkın ve Rusubat Kontrolü:** 2 yerleşim yeri ve 550 dekar arazi taşkınlardan korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.

Proje ve Planlaması Devam Eden Dere Islahları (9 Adet)

- 1. Kurtalan İlçesi Tatip ve Nakara Dereleri Taşkın ve Rusubat Kontrolü:** 1 ve 10 dekar arazi taşkınlardan korunacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
- 2. Siirt İli Baykan İlçesi Günbuldu Köyü Taşkın Koruma Tesisi:** 1 yerleşim yeri ve 10 dekar arazi taşkınlardan korunacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
- 3. Siirt-Eruh İlçesi Ballıkavak Köyü Kurudere-1 ve Kurudere-2 Taşkın ve Rusubat Kontrolü:** 1 yerleşim yeri ve 280 dekar arazi taşkınlardan korunacaktır. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
- 4. Siirt-Kurtalan İlçesi Göztepe Mezrası Taşkın ve Rusubat Kontrolü:** 1 yerleşim yeri ve 170 dekar arazi taşkınlardan korunacaktır. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

5. **Siirt-Kurtalan İlçesi Yeşilkonak Köyü Taşkın ve Rüşubat Kontrolü:** 1 yerleşim yeri ve 135 dekar arazi taşkınlardan korunacaktır. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
6. **Siirt-Pervari Dügüncüler Köyü Taşkın ve Rusubat Kontrolü:** 1 yerleşim yeri ve 320 dekar arazi taşkınlardan korunacaktır. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
7. **Siirt-Pervari İlçesi Gümüşören Köyü Taşkın ve Rüşubat Kontrolü:** 1 yerleşim yeri ve 290 dekar arazi taşkınlardan korunacaktır. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
8. **Siirt-Şirvan İlçesi Kesmetaş Köyü Bindal Mahallesi Taşkın ve Rüşubat Kontrolü:** 1 yerleşim yeri ve 50 dekar arazi taşkınlardan korunacaktır. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
9. **Siirt-Şirvan İlçesi Suludere Köyü Taşkın ve Rusubat Kontrolü:** 1 yerleşim yeri ve 130 dekar arazi taşkınlardan korunacaktır. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

HİDROELEKTRİK ENERJİ SANTRALLERİ (HES)

İşletme Safhasındaki HES'ler (5 Adet)

5 HES'in kurulu gücü 792,90 MW, yıllık enerji üretimi ise 2,30 milyar kWh'tir.

Planlama ve Proje Safhasındaki HES'ler: (15 Adet)

15 HES'in kurulu gücü 1.223,50 MW, yıllık enerji üretimi ise 3,43 milyar kWh'tir.

4.7.3. AĞAÇLANDIRMA VE ORMANCILIK FAALİYETLERİ

Orman Genel Müdürlüğü tarafından 2003 – 2022 yılları arasında Siirt'e toplamı 205 milyon TL yatırım yapılmıştır.

İlin Orman Varlığı ve Ağaçlandırma Faaliyetleri

- Siirt İlinin ormanlık alanı **232.264 hektar** olup, yüzölçümünün **%38'i** ormandır. Siirt İli ormanlarının **%20'si** normal, **%80'i** bozuk ormanlardan oluşmaktadır
- Ağaçlandırma çalışmaları kapsamında; 2003-2022 yılları arasında **39.192 hektar** arazide çalışma yapılarak **7,6 milyon adet** fidan toprakla buluşturulmuştur.
- 2003-2022 yılları arasında **1.737.000 adet** fidan üretilmiştir.

Sosyal Ağaçlandırma Çalışmaları...

- 2003-2022 yılları arasında okul bahçesi, üniversite kampüsü, ibadethane bahçesi, mezarlık ve hastane bahçeleri gibi alanlarda sosyal ağaçlandırma kapsamında toplam **303.338 adet fidan** toprakla buluşturulmuştur.
- Ayrıca 50 km karayolu ve köy yolu kenarına **38.883 adet fidan** dikilmiştir.

Bal Ormanı, Şehir Ormanı ve Mesire Yerleri Kurduk...

- 2003-2022 yılları arasında;
- **1 Şehir Ormanı** kurulmuştur.
 - ✓ Siirt Şehir Ormanı
- **1 mesire yeri** kurulmuştur.
- Arıcılığı geliştirmek ve organik bal üretimini desteklemek için **3 bal ormanı** kurulmuştur.
 1. Çağbaşı Köyü Bal Ormanı
 2. Pervari bal ormanı
 3. Karakaya Bal Ormanı

ORKÖY Faaliyetleri

- ORKÖY çalışmaları kapsamında **2003-2020** döneminde; orman köylerinde yaşayan **3.126 aileye 77,2 Milyon TL** ferdi proje kredi ve hibe desteği sağlanmıştır.

5000 Köye 5000 Gelir Getirici Orman Projesi

- Orman teşkilatı tarafından orman köylerinde yaşayan vatandaşların gelir seviyelerinin artırılması için ceviz, badem, kestane, zeytin gibi gelir getirici fidanlar dikilerek köylerimizde gelir getirici ormanlar oluşturulmaktadır.
- Bu kapsamda 2022 yılı sonuna kadar **24 köyde 227.119 adet** gelir getirici fidan dikilmiştir.
- **3 köyde Tıbbi Aromatik Bitki Bahçesi** kurulmuş ve **10.000 adet** fidan dikilmiştir.

Geleceğe Nefes Oluyoruz...

- Siirt İlimizde 11 Kasım Milli Ağaçlandırma Günü “**Geleceğe Nefes**” faaliyeti kapsamında **63** ayrı bölgede **156.733 adet** fidan toprakla buluşturulmuştur.

4.7.4. KORUNAN ALANLAR

- Siirt ilinde;
 - ✓ 1 tabiat parkı,
 - ✓ 11 devlet avlak sahası,
 - ✓ 1 genel avlak sahası bulunmaktadır.

Tabiat Parkı

1. **Tillo Tabiat Parkı:** Tillo ilçesinde yer alan 401 dekarlık saha 28.09.2014 tarihinde Tabiat Parkı ilan edilmiştir. Gelişme planı mevcuttur.

Tabiat Parkı'nın bulunduğu Tillo ilçesi inanç ve tabiat turizmi açısından oldukça önemli potansiyeller taşımaktadır. İnanç turizm kapsamında İbrahim Hakkı Hazretleri ve Hocası İsmail Fakirullah Hazretlerinin türbelerini ziyarete her yıl binlerce kişi gelmektedir.

Bizler de bu kıymetli şahsiyetlere saygımızın bir ifadesi olarak; İbrahim Hakkı Hazretlerinin torunlarının evinde iptidai şartlarda korunan ve sergilenen kişisel eşyaların ve kitapların bulunduğu müzenin tadilatını yaptırarak açılışa hazır hale getirilmesini sağladık. Tillo'ya gelen ziyaretçilerin hizmetine sunuyoruz.

Tillo Tabiat Parkı'nın vatandaşlarımıza daha iyi hizmet verebilmesiyle maksadıyla;

- ✓ İdari ziyaretçi merkezi,
- ✓ Giriş kapısı, sosyal donatılar,
- ✓ Yöresel ürün satış reyonu,
- ✓ Otopark, yürüyüş yolu
- ✓ Kır lokantası, piknik üniteleri yapılmış olup, 2017 yılında hizmete alınmıştır.

Tabii Hayatın Desteklenmesi

- 2003-2022 yılları arasında **2.000 adet** kanatlı hayvan tabiata bırakılmıştır.
- 2003-2022 yılları arasında yaban hayatının devamı için tabiata **28.480 kg** yem bırakılmıştır.
- 2003-2022 yılları arasında 72 kuş ve memeli hayvan yaralanma, yakalanma vb. sebeplerden dolayı Rehabilitasyon Merkezine yerleştirilmiştir. Bu hayvanlar tedavi edilerek tabiata bırakılmıştır.

Hayvanları Koruma Faaliyetleri

- Sokak Hayvanları Rehabilitasyon Projesi: Siirt Belediyesi tarafından yapılan Geçici Hayvan Bakımevi için Bakanlığımızca Siirt Belediyesine 2018 yılında 166.000 TL ödenek aktarılmıştır.

Av Yönetimi Faaliyetleri

- Siirt ilinde **11** devlet avlağı ve **1** genel avlak sahası bulunmaktadır.
- 2003-2022 yılları arasında **12** avcı kursu açılmış ve **86** kişiye avcılık belgesi verilmiştir.
- 2003-2022 yılları arasında av koruma çalışmalarında; 1.631 avcı kontrol edilmiştir. Kanun dışı av yapan; 96 kişi hakkında işlem yapılmıştır. 88 yaban hayvanına ve 50 araç gerece el konulmuştur.

Biyolojik Çeşitlilik Çalışmaları

- Biyoçeşitlilik Envanter ve İzleme Proje çalışmaları devam etmektedir.
- 2014 yılında Siirt Ada Çayı'nın (Salvia Siirtica) tür koruma eylem planı yapılmıştır.

Tabiat Turizmi Master Planı ve Tabiat Turizmi Uygulama Eylem Planı

Siirt İlinin turizm potansiyelinin değerlendirilmesi ve tabiat turizmi potansiyelinin ortaya çıkarılarak geliştirilmesini sağlamak amacıyla Siirt İli Tabiat Turizmi Master Planı ve Tabiat Turizmi Uygulama Eylem Planı hazırlanmıştır.

4.7.5. METEOROLOJİ FAALİYETLERİ

Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu

Anlık hava durumu bilgilerinin vatandaşımıza sunulması, tahminlerin hazırlanması, tahmin tutarlılıklarının artırılması ve yapılan tahminlerin doğrulanması, başta iklim ve iklim değişikliği olmak üzere birçok araştırma faaliyetinin gerçekleştirilmesi, çeşitli sektörlerin ihtiyaç duyduğu meteorolojik ürün ve hizmetlerin hazırlanması maksadıyla kullanılmak üzere **10 adet Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu (OMGİ)** kurulmuştur.

Havaalanı Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu

Havacılık faaliyetleri için vazgeçilmez olan meteorolojik ürün ve hizmetlerin sunulması ve uçuş güvenliğine katkı sağlanması maksadıyla Siirt Havalimanına **1 adet Havaalanı Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu (H-OMGİ)** kurulmuştur.

Elde Taşınabilir Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu

Bölge Müdürlüklerimiz, Havalimanları ve Meteoroloji Gözlem ve Tahmin Merkezinde mevcut sistemler arızalandığında kullanılmak üzere **1 adet Elde Taşınabilir Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu (EL-OMGİ)** hizmete alınmıştır.

Yıldırım Tespit ve Takip Sistemi

Afetlere sebep olan yıldırım ve şimşek hadiseleri tespit ve takip edilerek oluşması muhtemel ani kuvvetli yağışlar için erken uyarıların hazırlanarak can ve mal kayıplarının azaltılması, uçuş güvenliği için havacılık sektörünün ihtiyaç duyduğu meteorolojik ürün ve hizmetlerin hazırlanması gibi birçok hizmetin sağlanmasına katkı yapılması maksadıyla **1 adet Yıldırım Tespit ve Takip Sistemi (YTTS)** kurulmuştur.

10 adet OMGİ, 1 adet H-OMGİ, 1 adet YTTS ve 1 adet EL-OMGİ olmak üzere toplam **13 adet gözlem sistemi** ile Siirt ilimizde meteorolojik gözlemler yapılmaktadır.

4.8. ŞANLIURFA

Balıklı Göl

Şanlıurfa

4. 8. 1. ŞANLIURFA İL BİLGİLERİ

NÜFUS

İlin 2022 yılı nüfusu 2.170.110'dur. Ülke nüfusuna oranı % 2,43'tür. İlin nüfus artış hızı binde 12,6 olarak gerçekleşmiştir. Nüfus yoğunluğu ise 103 kişi/km²'dir.

EKONOMİK FAALİYETLER

Şanlıurfa ekonomisi ağırlıklı olarak ziraata, enerjiye, turizm ve hayvancılığa dayanmaktadır. Atatürk Barajı'nda yürütülen balıkçılık da Şanlıurfa ekonomisine katkıda bulunmaya başlamıştır. Tekstil ve gıda sektörünün toplam imalat sanayi içerisindeki payı %71 dolayındadır. Diğer sektörlerin imalat sanayi içerisindeki payı ise ancak %29 dur.

COĞRAFİ YAPI

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan Şanlıurfa, doğuda Mardin, batıda Gaziantep, kuzeybatıda Adıyaman, kuzeydoğuda Diyarbakır illeriyle çevrilidir. İlin güneyinde 789 km'lik Türkiye-Suriye sınırı uzanır. Yüzölçümü 18.584 km² olup genelde bir ova görünümündeki il merkezinin rakımı 518 m'dir. İlin kuzeyinde bulunan dağların yükseklikleri düşüktür. Dağlar arasında geniş ovalar yer alır. En önemli akarsuyu Fırat Nehri olan ilin Harran, Suruç, Viranşehir, Hilvan, Ceylanpınar, Bozova ve Siverek Ovaları önemli ovalarıdır. GAP Projesi ile sun'i olarak oluşturulan Atatürk Baraj Gölü Türkiye'nin en büyük baraj gölü olup il sınırları içinde bulunmaktadır.

İKLİM VE BİTKİ ÖRTÜSÜ

Kışları serin, yazları çok sıcak ve yarı kurak bir iklime sahiptir. Şanlıurfa'da şimdiye kadar görülen en düşük sıcaklık - 12.4°C, en yüksek sıcaklık ise 46.8°C'dir. Şanlıurfa'nın ortalama yıllık alansal yağışı 460,3 mm'dir. Bu güne kadar görülmüş en yüksek yağış değeri 1996 yılında 854.7 mm (kg/m²) olmuştur. Şanlıurfa ilinde yağışların azlığı, yazların çok uzun ve kurak geçmesi, toprak yapısının su tutmaya elverişli olmaması, tabii bitki örtüsünün çok cılız kalmasına sebep olmuştur. Yer yer çalı kümelerine, su boylarında da seyrek kavaklara rastlanılmaktadır. Şanlıurfa ilinin ormanlık alanı 148.500 dekar olup yüzölçümünün %1'ine karşılık gelmektedir. Bu ormanlarının %64'ü verimli, %36'sı bozuk ormanlardan oluşmaktadır.

ŞANLIURFA İLİ YATIRIMLARI

Hükümetimiz tarafından Şanlıurfa'ya son 21 yılda takribi olarak 139 Milyar TL'lik yatırım yapılmıştır.

Bu yatırımların 21,1 Milyar TL'si su, ormancılık, milli park ve meteoroloji alanındadır.

- ✓ Yıllık 198 milyon m³ menba kalitesinde içmesuyu temin ettik.
- ✓ 5 baraj ve 4 gölet inşa ettik.
- ✓ 2 baraj ve 3 gölet inşaat safhasındadır.
- ✓ 3 milyon 258 bin dekar araziye sulamaya açtık ve çiftçilerimize yıllık 9 milyar 743 milyon TL zirai gelir artışı sağladık.
- ✓ 21 derenin ıslahını tamamladık.
- ✓ 27 milyon fidanı toprakla buluşturduk.
- ✓ Şanlıurfa Şehir Ormanı, 3 adet bal ormanı ve 4 adet mesire yeri tesis ettik.
- ✓ Orman köylerinde yaşayan 70 aileye 7,8 milyon TL ferdi proje kredisi ve hibe desteği sağladık.
- ✓ Orman köylülerimiz için yeni gelir kapıları açtık, 31 mahallede gelir getirici orman kurduk.
- ✓ Tek Tek Dağları Milli Parkı ve Gölpınar Tabiat Parkı ile vatandaşlarımıza rahat nefes alacakları alanlar oluşturduk.
- ✓ 3 Yaban Hayatı Geliştirme Sahası ve 2 Üretim Merkezi tesis ettik.
- ✓ 18 adet Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu, 1 adet Havaalanı Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu kurduk.
- ✓ 1 adet Meteoroloji Radarı tesis ettik.
- ✓ 1 adet Yıldırım Tespit ve Takip Sistemi kurduk.

4.8.2. SU YATIRIMLARI

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından **2003-2023** yılları arasında Şanlıurfa iline toplam **20.499.445.851 TL** yatırım yapılarak, **108 adet** tesis hizmete alınmıştır.

Bu tesislerin;

- **4 adedi İçmesuyu Tesisi, 5 adedi Baraj, 4 adedi Gölet, 40 adedi Sulama Tesisi, 33 adedi Arazi Toplulaştırma ve TİGH, 21 adedi Taşkın Koruma Tesisi, 1 adedi HES Tesisidir.**
- Yıllık 198,10 milyon m³ içme ve kullanma suyu temin edilerek 1.242.829 kişiye içme ve kullanma suyu sağlanmıştır.
- Baraj depolama kapasitesi 16,24 milyon m³ hacmine ulaşmıştır.

- Gölet depolama kapasitesi 21,54 milyon m³ hacmine ulaşmıştır.
- Toplam 3.258.000 dekar arazi sulamaya açılmış ve yıllık 9.743.000.000 TL zirai gelir artışı sağlanmıştır.
- Toplam 7.953.450 dekar alanda ATTİGH tescili yapılmıştır.
- 40 yerleşim yeri ve 1.233 dekar arazi taşkınlardan korunmuştur.
- Hidroelektrik enerji üretimi yıllık 0,12 milyar kWh'tir.

İÇMESUYU TESİSLERİ

2003 yılından bugüne kadar tamamladığımız içmesuyu tesisleri ile **1.242.829** kişinin ihtiyacını karşılayacak olan, yıllık **198,10 milyon m³** içmesuyu temin ediyoruz.

İşletme Safhasındaki İçmesuyu Tesisleri (4 Adet)

- 1. Şanlıurfa İçmesuyu Tesisleri 1.Kademe Arıtma Tesisi:** Günlük arıtma kapasitesi 270.000 m³ olan tesis ile Şanlıurfa şehir merkezine menba kalitesinde içme suyu sağlanmıştır. Tesis 2003 yılında hizmete alınmıştır.
- 2. Şanlıurfa İçmesuyu Tesisleri 2. Kademe Arıtma Tesisi:** Günlük arıtma kapasitesi 270.000 m³ olan tesis ile Şanlıurfa şehir merkezine menba kalitesinde içme suyu sağlanmıştır. Tesis 2015 yılında hizmete alınmıştır.
- 3. Şanlıurfa İçmesuyu Tesisleri 2. Kademe İsale Hattı:** Şanlıurfa Tüneli kaynağından alınan su 29 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Şanlıurfa şehir merkezine yıllık 98,55 milyon m³ içmesuyu verilmektedir. Tesis 2015 yılında hizmete alınmıştır.
- 4. Hilvan İçmesuyu Arıtma Tesisi:** Günlük arıtma kapasitesi 15.000 m³ olan tesis ile Hilvan ve Bağlı 8 yerleşim yeri menba kalitesinde içmesuyu sağlanmıştır. Tesis 2022 yılında hizmete alınmıştır.

İnşaat Safhasındaki İçmesuyu Tesisleri (5 Adet)

- 1. Siverek İçmesuyu Arıtma Tesisi:** Günlük arıtma kapasitesi 110.000 m³ olan tesis ile Siverek ilçesine menba kalitesinde su verilecektir. %62 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.
- 2. Siverek İçmesuyu İsale Hattı:** Atatürk barajı kaynağından alınacak su 39,59 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Siverek ilçesine yıllık 40,15 milyon m³ içmesuyu verilecektir. %50 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.
- 3. Şanlıurfa Birecik-Halfeti İçmesuyu Tesisleri:** Günlük arıtma kapasitesi 46.000 m³ olan tesis ile Birecik ilçe merkezine bağlı 9 mahalle ile Halfeti ilçesine bağlı 14 mahalle menba kalitesinde su verilecektir. %67 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.
- 4. Şanlıurfa Suruç İçmesuyu Tesisleri:** Günlük arıtma kapasitesi 40.000 m³ olan tesis ile Suruç ilçesi ve köylerine menba kalitesinde su verilecektir. %37 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.

- 5. Şanlıurfa Viranşehir İçmesuyu İsale Hattı:** YAS kaynağından alınacak su 24 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Viranşehir ilçesine yıllık 37,96 milyon m³ içmesuyu verilecektir. %33 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.

Yatırım Programındaki İçmesuyu Tesisleri (1 Adet)

- 1. Yenice Tarımkent İçmesuyu Terfi Hattı:** 8,40 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla yıllık 4,50 milyon m³ içmesuyu verilecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

BARAJ VE GÖLETLER

2003 yılından bugüne kadar **5 baraj ve 4 gölet** tamamlanmış olup, toplamda **38 milyon m³** biriktirme hacmine ulaşılmıştır.

Barajlar

İşletme Safhasındaki Barajlar (5 Adet)

- 1. Siverek Külhan Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 37,44 metredir. 3,11 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 2.440 dekar arazinin sulanmasına hizmet etmektedir. Siverek ilçesine yıllık 40,15 milyon m³ içme suyu sağlamıştır. 2015 yılında hizmete alınmıştır.
- 2. Siverek Narlıkaya Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 35,77 metredir. Baraj, 728.000 m³ su biriktirme hacmine sahiptir. 2018 yılında hizmete alınmıştır.
- 3. Siverek Taşıkara Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 36,77 metredir. 3,14 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 3.050 dekar arazinin sulanmasına hizmet etmektedir. 2021 yılında hizmete alınmıştır.
- 4. Şanlıurfa-Siverek Külhan Göleti ve Sulaması Geçici Kabul Eksikliklerinin Namı Hesaba Yaptırılması:** Barajın temelden yüksekliği 37,44 metredir. Baraj, 3,11 milyon m³ su biriktirme hacmine sahiptir. 2021 yılında hizmete alınmıştır.
- 5. Viranşehir Nohutlu Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 32 metredir. 6,15 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 3.720 dekar arazinin sulanmasına hizmet etmektedir. 2015 yılında hizmete alınmıştır.

İnşaat Safhasındaki Barajlar (2 Adet)

- 1. Birecik Karakız Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 33,60 metredir. 1,50 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 1.336 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %14 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.
- 2. Birecik Mezra Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 33,15 metredir. 3,13 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, 106.650 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %92 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.

Göletler

İşletme Safhasındaki Göletler (4 Adet)

1. **Büyük Cırcıp Bendi:** Göletin temelden yüksekliği 29,50 metredir. Gölet 4,20 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olup, 10 dekar arazinin sulanmasına hizmet etmektedir. Gölet 2015 yılında hizmete alınmıştır.
2. **Cudi Bendi:** Göletin temelden yüksekliği 24 metredir. Gölet 2,07 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olup, 572.530 dekar arazinin sulanmasına hizmet etmektedir. Gölet 2015 yılında hizmete alınmıştır.
3. **Siverek Çamurlu Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 22,50 metredir. Gölet 9,92 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olup, 5.690 dekar arazinin sulanmasına hizmet etmektedir. Gölet 2015 yılında hizmete alınmıştır.
4. **Taşbasan Depolaması:** Göletin temelden yüksekliği 22,50 metredir. Gölet 5,36 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olup, 3.413.872 dekar arazinin sulanmasına hizmet etmektedir. Birecik ilçe merkezine bağlı 9 mahalle ile Halfeti ilçesine bağlı 14 mahalle yıllık 126,98 milyon m³ içmesuyu sağlamaktadır. Gölet 2014 yılında hizmete alınmıştır.

İnşaat Safhasındaki Göletler (3 Adet)

1. **Siverek Dilekli Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 21,90 metredir. 2,29 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip gölet, 1.710 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %54 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.
2. **Siverek Ericek Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 17,50 metredir. 974.000 m³ su biriktirme hacmine sahip gölet, 1.560 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %67 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.
3. **Siverek Uzunca Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 24,35 metredir. 2,85 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip gölet, 2.050 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %48 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.

Yatırım Programındaki Göletler (1 Adet)

1. **Siverek Güher Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 25 metredir. 3 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip gölet, 2.600 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.

Proje ve Planlama Safhasındaki Göletler (27 Adet)

1. **Siverek Çıkrık Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 28 m'dir. 1,10 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip gölet, 1.100 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
2. **Siverek Karpuzcu Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 25 m'dir. 1 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip gölet, 1.070 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Planlama çalışmaları devam etmektedir.

3. **Viranşehir Balıca Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 25 metredir. 1 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip gölet, 1.020 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
4. **Viranşehir Karınca Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 29 metredir. 1 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip gölet, 1.110 dekar arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
5. **Şanhurfa İli Siverek Taşıkara 2 HİS Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 14,90 metredir. Hayvan içmesuyu maksatlı olarak inşa edilecektir. Gölet, 260.000 m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
6. **Şanhurfa İli Altınahır Köyü HİS Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 14,99 metredir. Hayvan içmesuyu maksatlı olarak inşa edilecektir. Gölet, 400.000 m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
7. **Şanhurfa İli Bağcı Köyü HİS Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 14,99 metredir. Hayvan içmesuyu maksatlı olarak inşa edilecektir. Gölet, 500.000 m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
8. **Şanhurfa İli Başpınar Köyü HİS Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 14,99 metredir. Hayvan içmesuyu maksatlı olarak inşa edilecektir. Gölet, 200.000 m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
9. **Şanhurfa İli Beşyamaç Köyü HİS Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 14 metredir. Hayvan içmesuyu maksatlı olarak inşa edilecektir. Gölet, 240.000 m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
10. **Şanhurfa İli Büyüktepe Köyü HİS Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 14,99 metredir. Hayvan içmesuyu maksatlı olarak inşa edilecektir. Gölet, 500.000 m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
11. **Şanhurfa İli Çağa Köyü HİS Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 12 metredir. Hayvan içmesuyu maksatlı olarak inşa edilecektir. Gölet, 180.000 m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
12. **Şanhurfa İli Çukurlar Köyü HİS Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 14,99 metredir. Hayvan içmesuyu maksatlı olarak inşa edilecektir. Gölet, 390.000 m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.

- 13. Şanlıurfa İli Dağbaşı Köyü HİS Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 14,99 metredir. Hayvan içmesuyu maksatlı olarak inşa edilecektir. Gölet, 500.000 m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
- 14. Şanlıurfa İli Doğukent Köyü HİS Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 13 metredir. Hayvan içmesuyu maksatlı olarak inşa edilecektir. Gölet, 280.000 m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
- 15. Şanlıurfa İli Eskihan Köyü HİS Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 14,99 metredir. Hayvan içmesuyu maksatlı olarak inşa edilecektir. Gölet, 220.000 m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
- 16. Şanlıurfa İli Gerçek Köyü HİS Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 12 metredir. Hayvan içmesuyu maksatlı olarak inşa edilecektir. Gölet, 200.000 m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
- 17. Şanlıurfa İli Kurtköy Köyü HİS Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 14,99 metredir. Hayvan içmesuyu maksatlı olarak inşa edilecektir. Gölet, 300.000 m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
- 18. Şanlıurfa İli Nohut Köyü HİS Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 12 m'dir. Hayvan içmesuyu maksatlı olarak inşa edilecektir. Gölet, 320.000 m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
- 19. Şanlıurfa İli Örgülü Köyü HİS Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 14 m'dir. Hayvan içmesuyu maksatlı olarak inşa edilecektir. Gölet, 300.000 m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
- 20. Şanlıurfa İli Pınarlar Köyü HİS Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 14,99 metredir. Hayvan içmesuyu maksatlı olarak inşa edilecektir. Gölet, 500.000 m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
- 21. Şanlıurfa İli Sarıkaya Köyü HİS Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 14,99 metredir. Hayvan içmesuyu maksatlı olarak inşa edilecektir. Gölet, 500.000 m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
- 22. Şanlıurfa İli Siverek Demirci Köyü HİS Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 14,90 metredir. Hayvan içmesuyu maksatlı olarak inşa edilecektir. Gölet, 260.000 m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
- 23. Şanlıurfa İli Siverek Eğriçay Köyü HİS Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 14,90 metredir. Hayvan içmesuyu maksatlı olarak inşa edilecektir. Gölet, 260.000 m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.

- 24. Şanlıurfa İli Siverek Güvercin Köyü HİS Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 14,90 metredir. Hayvan içmesuyu maksatlı olarak inşa edilecektir. Gölet, 260.000 m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
- 25. Şanlıurfa İli Siverek Kartal Köyü HİS Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 14,90 metredir. Hayvan içmesuyu maksatlı olarak inşa edilecektir. Gölet, 260.000 m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
- 26. Şanlıurfa İli Siverek Yukarıdağbaşı Köyü HİS Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 14 metredir. Hayvan içmesuyu maksatlı olarak inşa edilecektir. Gölet, 260.000 m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
- 27. Şanlıurfa İli Viranşehir Cipini Köyü HİS Göleti:** Göletin temelden yüksekliği 14,90 metredir. Hayvan içmesuyu maksatlı olarak inşa edilecektir. Gölet, 260.000 m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.

YERALTI DEPOLAMALARI

İnşaat Safhasındaki Yeraltı Depolamaları (3 Adet)

- 1. Sarık Deresi Yukarı Havza Tedbirleri:** Yeraltı suni besleme depolamasının kuyu derinliği 150 metredir. Depolama, 5,97 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır.
- 2. Şanlıurfa-Merkez (Eyyübiye) Direkli YAS Besleme Bendi Yapımı:** Yeraltı akifer besleme depolamasının kuyu derinliği 80 metredir. Depolama, 857.000 m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır.
- 3. Tufan 2 YAS Besleme Bendi:** Yeraltı akifer besleme depolamasının kuyu derinliği 120 metredir. Depolama, 4,80 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır.

Proje ve Planlama Safhasındaki Yeraltı Depolamaları (1 Adet)

- 1. Kelok Deresi Yukarı Havza Tedbirleri:** Yeraltı akifer besleme depolamasının kuyu derinliği 150 metredir. Depolama, 2,88 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.

SULAMA TESİSLERİ

2003 yılından bugüne kadar **39 sulama tesisi** tamamlanmış olup, toplam **3.258.770 dekar arazi** sulamaya açılmıştır. Böylece çiftçilere yıllık **9 milyar 743 milyon TL** zirai gelir artışı sağlanmıştır.

İşletme Safhasındaki Sulama Tesisleri (39 Adet)

- 1. Bozova Merkez Pompaj Sulaması:** 10.980 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2005 yılında hizmete alınmıştır.

2. **Bozova Pompaj Sulaması 1. Kısım:** 86.690 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2006 yılında hizmete alınmıştır.
3. **Bozova Pompaj Sulaması 2.Kısım Ana Kanalı Altında Kalan Sahalar İle Tekağaç Sulaması:** 31.000 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2020 yılında hizmete alınmıştır.
4. **Bozova Pompaj Sulaması 3. Kısım Şebekesi:** 162.910 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır.2017 yılında hizmete alınmıştır.
5. **Bozova Pompaj Sulaması Günişik Ana Kanalı:** 2017 yılında hizmete alınmıştır.
6. **Ceylanpınar YAS Sulaması:** 572.530 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2011 yılında hizmete alınmıştır.
7. **Harran Ovası Sulaması 5. Kısım:** 220.450 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2004 yılında hizmete alınmıştır.
8. **Harran Ovası Sulaması 6. Kısım:** 286.830 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2010 yılında hizmete alınmıştır.
9. **Mardin-Ceylanpınar Ovaları Cazibe Sulaması 2. Kısım Şebeke:** Bu iş ile 195.600 dekar zirai arazi sulanması sağlanmıştır. 2017 da hizmete alınmıştır.
10. **Mardin-Ceylanpınar Ovaları Sulamaları Aşağı Mardin Ana Kanalı 1. Kısım:** 2014 yılında hizmete alınmıştır.
11. **Mardin-Ceylanpınar Ovaları Sulamaları Aşağı Mardin Ana Kanalı 2. Kısım:** 2013 yılında hizmete alınmıştır.
12. **Mardin-Ceylanpınar Ovaları Sulamaları Aşağı Mardin Ana Kanalı 3. Kısım:** 2012 yılında hizmete alınmıştır.
13. **Paşabağı Sulama Projesi:** 5.200 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2006 yılında hizmete alınmıştır.
14. **Siverek Çamurlu Göleti Sulaması:** 5.690 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2016 yılında hizmete alınmıştır.
15. **Siverek Külhan Barajı Sulaması:** 2.440 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2017 yılında hizmete alınmıştır.
16. **Suruç Ovası Pompaj Sulama Ana İletim Kanalı 3. Kısım:** 2013 yılında hizmete alınmıştır.
17. **Suruç Ovası Pompaj Sulama Ana İletim Kanalı I. Kısım:** 2012 yılında hizmete alınmıştır.
18. **Suruç Ovası Pompaj Sulama Ana İletim Kanalı II. Kısım:** 2015 yılında hizmete alınmıştır.
19. **Suruç Ovası Pompaj Sulaması Sağ Sahil Ana Kanal:** 2013 yılında hizmete alınmıştır.

- 20. Suruç Ovası Pompaj Sulaması Sağ Sahil Ana Kanal Yatay Sondaj Yapımı:** 2014 yılında hizmete alınmıştır.
- 21. Suruç Ovası Pompaj Sulaması Sol Sahil Ana Kanal:** 2014 yılında hizmete alınmıştır.
- 22. Suruç Ovası TP1 Pompaj Sulaması Şebeke:** 54.450 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2014 yılında hizmete alınmıştır.
- 23. Şanlıurfa Buğdayhöyük Pompaj Sulaması:** 27.700 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2012 yılında hizmete alınmıştır.
- 24. Şanlıurfa Ovası Sulaması 3. Kısım:** 153.680 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2005 yılında hizmete alınmıştır.
- 25. Şanlıurfa Tünelleri ve Tesisleri:** 2005 yılında hizmete alınmıştır.
- 26. Şanlıurfa ve Harran Ovaları Sulaması Kuyu Açılması ve Sisteme Yerleştirilmesi:** 35.520 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2010 yılında hizmete alınmıştır.
- 27. Şanlıurfa ve Harran Ovaları Sulaması Kuyu Açılması ve Sisteme Yerleştirilmesi 2. Kısım:** 2013 yılında hizmete alınmıştır.
- 28. Şanlıurfa ve Harran Ovaları Sulaması Kuyu Açılması ve Sisteme Yerleştirilmesi 2. Kısım ENH ile Elektrik Mekanik Teçhizat Temini ve Montajı:** 2015 yılında hizmete alınmıştır.
- 29. Şanlıurfa ve Harran Ovaları Sulaması Kuyu Açılması ve Sisteme Yerleştirilmesi 3. Kısım:** 2013 yılında hizmete alınmıştır.
- 30. Şanlıurfa-Bozova Pompaj Sulaması 2. Kısım Ana Kanalı:** 2018 yılında hizmete alınmıştır.
- 31. Şanlıurfa-Bozova Pompaj Sulaması 2. Kısım Şebeke 1. Ünite:** Bu iş ile 85.480 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2019 yılında hizmete alınmıştır.
- 32. Taşbasan Sağ Sahil Sulaması Şebeke:** 176.570 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2017 yılında hizmete alınmıştır.
- 33. Taşbasan Sol Sahil Sulaması 1. Kısım Şebeke:** 131.120 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2017 yılında hizmete alınmıştır.
- 34. Taşbasan Sol Sahil Sulaması 2. Kısım Şebeke:** 200.810 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2015 yılında hizmete alınmıştır.
- 35. Tepedibi Pompaj Sulaması:** 3.300 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2012 yılında hizmete alınmıştır.
- 36. Yaylak Ovası Sulama Projesi:** 183.220 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2006 yılında hizmete alınmıştır.
- 37. Yukarı Harran Ovası Sulaması:** 134.550 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2010 yılında hizmete alınmıştır.

- 38. Yukarı Harran Ovası Sulaması Ana Kanal:** 2010 yılında hizmete alınmıştır.
- 39. Yukarı Harran Ovası Şebeke İçi Ek Saha Sulaması:** 10.650 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2017 yılında hizmete alınmıştır.

İnşaat Safhasındaki Sulama Tesisleri (9 Adet)

- 1. Birecik Karakız Barajı Sulaması:** 1.336 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %14 fiziki gerçekleştirme sağlanmıştır.
- 2. Harran Ovası Sulaması ve Tahliye Kanalı Derinleştirilmesi 2. Kısım:** 10 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %90 fiziki gerçekleştirme sağlanmıştır.
- 3. Mardin Ceylanpınar Ovaları Cazibe Sulaması 2.Kısım Şebeke İkmal:** TOKİ protokolü kapsamındadır.17.310 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %80 fiziki gerçekleştirme sağlanmış olup, 17.310 dekar arazi sulamaya açılmıştır.
- 4. Mardin-Ceylanpınar Ovaları Cazibe Sulaması 1. Kısım Şebeke:** 106.020 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %62 fiziki gerçekleştirme sağlanmış olup, 158.940 dekar arazi sulamaya açılmıştır.
- 5. Şanlıurfa ve Suruç Ovaları Tahliye Kanalı Açılması ve Sanat Yapıları 1.Kısım İnşaatı:** %24 fiziki gerçekleştirme sağlanmıştır.
- 6. Şanlıurfa-Bozova Pompaj Sulaması 2.Kısım Şebeke 1.Ünite İkmal İşi:** TOKİ protokolü kapsamındadır.38.630 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %67 fiziki gerçekleştirme sağlanmıştır.
- 7. Şanlıurfa-Harran Ovaları Ana Tahliye Kanalı Derinleştirilmesi Suriye Kısmı:** 1 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %59 fiziki gerçekleştirme sağlanmıştır.
- 8. Viranşehir Pompaj Sulaması 1. Kademe:** 220.120 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. %97 fiziki gerçekleştirme sağlanmış olup, 197.000 dekar arazi sulamaya açılmıştır.
- 9. Viranşehir Pompaj Sulaması 2.Kademe İkmal:** İkmal işi TOKİ protokolü kapsamındadır. 76.360 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. 25.02.2021 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır.

Yatırım Programındaki Sulama Tesisleri (13 Adet)

- 1. Atatürk Barajı ve HES İlave Araştırmalar Yapılması Hizmet Alımı:** 1 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
- 2. Birecik Mezra Barajı Sulaması:** 2.600 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
- 3. Harran Üniversitesi Osmanbey Sulaması:** 4.000 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
- 4. Siverek Ericek Göleti Sulaması:** 1.060 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.

5. **Siverek Taşıkara Barajı Sulaması:** 3.050 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
6. **Siverek Uzunca Göleti Sulaması:** 2.050 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
7. **Sulama ve Tahliye Kanalları ile Rezervuar Etrafı Güvenlik Maksatlı Tel Çit ve Uyarı Levhası 2.Kısım Yapımı:** 1 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
8. **Suruç Ovası Sol Sahil Anakanalı 2.Kısım Pompaj Sulaması:** 86.930 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
9. **Şanlıurfa Birecik Mezra Göleti Rölekasyon Yolu ve Köprü Yapımı:** Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
10. **Şanlıurfa Bozova Merkez Pompaj Sulaması Yenilenmesi:** 10.980 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
11. **Şanlıurfa Harran Ovaları Sulaması Sulamadan Dönen Suların Değerlendirilmesi Yapımı:** 235.300 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
12. **Şanlıurfa-Bozova Pompaj Sulaması 2.Kısım Şebeke 2.Ünite İnşaatı:** 232.490 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
13. **Şanlıurfa-Merkez Paşabağı Sulaması Tamamlama:** 4.000 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.

Proje ve Planlama Safhasındaki Sulama Tesisleri (36 Adet)

1. **15.Bölge Müdürlüğü Su Alma Vanası Tarla İletim Hattı ve Sanat Yapıları:** Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
2. **Birecik Hobap Pompaj Sulaması:** 104.050 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
3. **Bozova 2 Anakanal ve Tekağaç Sulaması (Gazibey-Yemişli-Hayrat-Aydınlı-Söğütlü köyleri civarı):** 31.000 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
4. **Bozova Yaylak Ovası Ek Saha Sulaması ve Tahliye Kanalları:** Bu iş ile 134.100 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
5. **Bölükbaşı Sulaması:** 118.658 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
6. **BP3-2 Sulaması (Gölpınar-Yaylacık-Horzum-Esenkulu-İsaören köyleri civarı):** 65.660 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

7. **BP3-3 Sulaması (İlhan-Hamurkesen-Akziyaret-Estağfirullah-Apaydın-Çakmak köyleri civarı):** 106.160 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
8. **BP3-4 Sulaması (Sancak-Yuk. Çiftlik-Korukezen-Tülmen-Kesmetaş köyleri civarı):** 26.760 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
9. **Gölcük-Payamlı Sulaması:** 154.030 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
10. **Halfeti İlçesi Sulaması:** 238.900 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
11. **Harran Üniversitesi Osmanbey Kampüsü Sulaması:** 6.350 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Planlama çalışmaları tamamlanmıştır.
12. **Hilvan Siverek Pompaj Sulaması Su Alma Yapısı, Gölebakan İletim Kanalı ve P0-Y1, P0-Y2 Sulaması:** 13.970 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
13. **Hilvan Sulaması:** 363.451 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
14. **Hilvan-Bölükbaşı Anaboru Hattı Sulaması ve P1.1 Su Alma Yapısı:** 186.441 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
15. **Kengerli Sulaması:** 125.000 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
16. **Ovacık Sulaması (Ovacık-Külünçe-Sumaklı-Yıldız köyleri):** 32.820 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
17. **Siverek Bürüncek Sulaması:** 500 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
18. **Siverek Çıkrık Göleti Sulaması:** 1.100 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
19. **Siverek Dilekli Göleti Sulaması:** 1.710 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
20. **Siverek Güher Göleti Sulaması:** 2.600 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
21. **Siverek Karpuzcu Göleti Sulaması:** 1.070 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
22. **Siverek Yeditaş Göleti Sulaması:** 2.890 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
23. **Suruç Ovası P2 Pompaj Sulaması:** 83.110 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

- 24. Suruç Ovası P3 Pompaj Sulaması:** 23.200 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
- 25. Suruç Ovası Pompaj Sulaması Tarla İçi Sulama Sistemleri 1. Kısım:** Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
- 26. Suruç Ovası TP2 Pompaj Sulaması:** 36.340 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
- 27. Suruç Sol Sahil Ana Kanalı 2.Kısım Sulaması:** 86.930 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
- 28. Şanlıurfa Harran Ovaları Kapakları Kontrol Sistemi Otomosyonu:** Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
- 29. Şanlıurfa Harran Ovaları Sulaması Sulamadan Dönen Suların Değerlendirilmesi:** 100.000 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
- 30. Şanlıurfa ve Harran Ovaları Çoklu Çıkış Yapım İşİ:** Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
- 31. Şanlıurfa-Bozova Pompaj Sulaması 2.Kısım Şebeke 2.Ünite Pompa İstasyonları İnşaatı:** Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
- 32. Viranşehir Balıca Göleti Sulaması:** 1.020 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
- 33. Viranşehir Karınca Göleti Sulaması:** 1.110 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Planlama çalışmaları devam etmektedir.
- 34. Viranşehir Nohutlu Barajı Sulaması:** 3.720 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
- 35. Viranşehir Sulaması:** 743.980 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.
- 36. Yukarı Harran Ovası Sulama Şebeke İkmal İnşaatı:** 10 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

ARAZİ TOPLULAŞTIRMA (AT) VE TİGH

2003 yılından bugüne kadar, Arazi Toplulaştırma ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri kapsamında 33 adet iş tamamlanarak 7.953.450 dekar alan tescili, inşaatı devam eden işlerde kısmi olarak 1.666.070 dekar arazi tescili olmak üzere toplam 9.619.520 dekar alanda arazi toplulaştırma tescili yapılmıştır. Şanlıurfa ilinde 727 adet yerleşim birimi, arazi toplulaştırmasından faydalanmaktadır.

İşletme Safhasındaki AT ve TİGH (33 Adet)

1. Şanlıurfa A.T. ve TİGH 10. Kısım
2. Şanlıurfa A.T. ve TİGH 13. Kısım
3. Şanlıurfa A.T. ve TİGH Projesi 12. Kısım

4. Şanlıurfa A.T. ve TİGH Projesi 15. Kısım
5. Şanlıurfa A.T. ve TİGH Projesi 22. Kısım (Viranşehir-Gözel)
6. Şanlıurfa A.T. ve TİGH Projesi 24. Kısım (Viranşehir-Başaran)
7. Şanlıurfa A.T. ve TİGH Projesi 25. Kısım (Viranşehir-Sayoba)
8. Şanlıurfa A.T. ve TİGH Projesi 26. Kısım (Viranşehir-Viranşehir)
9. Şanlıurfa A.T. ve TİGH Projesi 27. Kısım
10. Şanlıurfa A.T. ve TİGH Projesi 7. Kısım
11. Şanlıurfa A.T. ve TİGH Projesi 9. Kısım
12. Şanlıurfa AT ve TİGH 14.Kısım
13. Şanlıurfa AT ve TİGH 16.Kısım
14. Şanlıurfa AT ve TİGH 23.Kısım (Viranşehir-Malta)
15. Şanlıurfa AT ve TİGH 26/A.Kısım (Viranşehir-Kavurga)
16. Şanlıurfa AT ve TİGH Projesi 11. Kısım
17. Şanlıurfa AT ve TİGH Projesi 6. Kısım
18. Şanlıurfa AT ve TİGH Projesi 8. Kısım
19. Şanlıurfa Ceylanpınar (İkicircıp) A.T. Projesi
20. Şanlıurfa Harran Ovası 10. Kısım TİGH ve Tarla İçi Drenaj Projesi
21. Şanlıurfa Harran Ovası 15780 Ha A.T. Projesi
22. Şanlıurfa Harran Ovası 16000 Ha A.T. Projesi
23. Şanlıurfa Harran Ovası 2500 Ha A.T. Projesi
24. Şanlıurfa Harran Ovası 2500 Ha A.T. Tamamlama Projesi
25. Şanlıurfa Harran Ovası 3. Kısım Kapalı Drenaj Projesi
26. Şanlıurfa Harran Ovası 5 . Kısım Kapalı Drenaj Projesi
27. Şanlıurfa Harran Ovası 6. Kısım Kapalı Drenaj Projesi
28. Şanlıurfa Harran Ovası 7. Kısım TİGH ve Kapalı Drenaj Projesi
29. Şanlıurfa Harran Ovası 8. Kısım TİGH ve Tarla İçi Drenaj Projesi
30. Şanlıurfa Harran Ovası 9. Kısım TİGH ve Tarla İçi Drenaj Projesi
31. Şanlıurfa Harran Ovası 9000 Ha A.T. Projesi
32. Şanlıurfa Viranşehir İlçesi German Köyünde 2. Toplulaştırma Projesi
33. Şanlıurfa Viranşehir İlçesi Yukarıbağ Köyü ve Siverek İlçesi Sarıdam Köyü 2. Toplulaştırma Projesi

İnşaat Safhasındaki AT ve TİGH (15 Adet)

1. GAP Şanlıurfa 10.Kısım AT ve TİGH
2. GAP Şanlıurfa 4.Kısım AT ve TİGH
3. GAP Şanlıurfa 5.Kısım AT ve TİGH
4. GAP Şanlıurfa 6.Kısım AT ve TİGH
5. GAP Şanlıurfa 7.Kısım AT ve TİGH
6. GAP Şanlıurfa 8.Kısım AT ve TİGH
7. GAP Şanlıurfa 9.Kısım AT ve TİGH
8. Şanlıurfa 1.Kısım AT ve TİGH Tamamlama
9. Şanlıurfa 2.Kısım AT ve TİGH Tamamlama
10. Şanlıurfa AT ve TİGH 15/A.Kısım
11. Şanlıurfa Harran Ovası 11. Kısım Kapalı Drenaj ve TİGH
12. Şanlıurfa Suruç-Taşbasan AT ve TİGH 1.Kısım
13. Şanlıurfa Suruç-Taşbasan AT ve TİGH 2.Kısım
14. Şanlıurfa Suruç-Taşbasan AT ve TİGH 3.Kısım
15. Şanlıurfa Suruç-Taşbasan AT ve TİGH 4.Kısım

DERE ISLAHLARI

Taşkın Koruma Tesisleriyle Halkımızı ve Toprağımızı Koruyoruz...

İşletme Safhasındaki Dere Islahları (21 Adet)

2003 yılından bugüne kadar tamamlanan 21 dere ıslahı ile;

- Şanlıurfa şehir merkezi,
 - 39 adet yerleşim yeri ve
 - 1.233 dekar arazi taşkınlardan korunmuştur.
1. Akçakale Taşkın Koruma Tesisi
 2. Birecik Taşkın Koruma Tesisi
 3. Birecik Veytak Deresi Islahı
 4. Cavsak Deresi 3. Kısım Islahı
 5. Ceylanpınar Aşağı ve Yukarı Doruklu Köyü Dere Islahı
 6. Ceylanpınar Maden Köyü ve Antep Deresi Deşarj Kanalı Taşkın Koruma Tesisi
 7. Ceylanpınar Taşkın Koruma 2. Kısım
 8. Ceylanpınar Taşkın Koruma Tesisi

9. Hilvan Korçık Deresi Islahı
10. Siverek Gürakar Beldesi Demirci Deresi Islahı
11. Şanlıurfa Cavsak Deresi Islahı 2. Kısım
12. Şanlıurfa Merkez Sırrın Deresi Mansap Dere Islahı
13. Şanlıurfa Sırrın Deresi Yukarı Havza Islahı
14. Şanlıurfa Taşkın Dereleri Korkuluk Yapılması
15. Şanlıurfa Taşkın Koruma Tesisi 1. Kısım
16. Şanlıurfa Taşkın Koruma Tesisi 2. Kısım
17. Şanlıurfa Taşkın Koruma Tesisi 3. Kısım
18. Şanlıurfa Yaylak Beldesi Taşkın Koruma Tesisi
19. Şanlıurfa-Ceylanpınar Maden Köyü ve Antep Deresi Deşarj Kanalı
20. Viranşehir Duali Deresi Islahı
21. Viranşehir Eyyüpnebi Satıcık ve Sakalar Köyleri Dere Islahı

Yatırım Programındaki Dere Islahları (2 Adet)

1. **Siverek İlçesi Taşkın Dereleri Köprü Menfez Yapımı:** 9 taşkınlardan korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
2. **Siverek Karabahçe Köyü Taşkın Koruma:** 1 taşkınlardan korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.

Proje ve Planlaması Devam Eden Dere Islahları (1 Adet)

1. **Merkez Yenişehir Mahallesi Sarnıç D. 1 ve 2 Nolu D TK:** Sarnıçdere taşkınlardan korunacaktır. Proje hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

HİDROELEKTRİK ENERJİ SANTRALLERİ (HES)

Kendi Enerjimizi Kendimiz Üretiyoruz...

İşletme Safhasındaki HES'ler (1 Adet)

1 HES'in kurulu gücü 52 MW, yıllık enerji üretimi ise 124 milyon kWh'tir.

4. 8. 3. AĞAÇLANDIRMA VE ORMANCILIK FAALİYETLERİ

Orman Genel Müdürlüğü tarafından 2003 – 2022 yılları arasında Şanlıurfa'ya toplam **562 milyon TL** yatırım yapılmıştır.

İlin Orman Varlığı ve Ağaçlandırma Faaliyetleri

- Şanlıurfa İlinin ormanlık alanı **14.850 hektar** olup, yüz ölçümünün %1'i ormandır. Şanlıurfa İli ormanlarının %64'ü normal, %36'sı bozuk ormanlardan oluşmaktadır.
- Ağaçlandırma çalışmaları kapsamında; 2003-2022 yılları arasında **28.358 hektar** arazide çalışma yapılarak **27 milyon adet** fidan toprakla buluşturulmuştur.
- 2003-2022 yılları arasında **99 milyon adet** fidan üretilmiştir.

Sosyal Ağaçlandırma Çalışmaları...

- 2003-2022 yılları arasında okul bahçesi, üniversite kampüsü, ibadethane bahçesi, mezarlık ve hastane bahçeleri gibi alanlarda sosyal ağaçlandırma kapsamında toplam **422.338 adet** fidan toprakla buluşturulmuştur.
- Ayrıca **432 km** karayolu ve köy yolu kenarına **124.776 adet** fidan dikilmiştir.

Bal Ormanı, Şehir Ormanı ve Mesire Yerleri Kurduk...

- 2003-2022 yılları arasında;
- **1 şehir ormanı** kurulmuştur.
 - ✓ Şanlıurfa Şehir Ormanı
- **4 Mesire yeri** kurulmuştur.
- Arıcılığı geliştirmek ve organik bal üretimini desteklemek için **3 bal ormanı** kurulmuştur.
 1. Karacadağı Bal Ormanı
 2. Karacadağ 2 Bal Ormanı
 3. Karacurun Bal Ormanı

ORKÖY Faaliyetleri

- ORKÖY çalışmaları kapsamında 2003-2022 döneminde; orman köylerinde yaşayan **70 aileye 7,8 Milyon TL** ferdi proje kredi ve hibe desteği sağlanmıştır.

5000 Köye 5000 Gelir Getirici Orman Projesi

- Orman teşkilatı tarafından orman köylerinde yaşayan vatandaşların gelir seviyelerinin artırılması için ceviz, badem, kestane, zeytin gibi gelir getirici fidanlar dikilerek köylerimizde gelir getirici ormanlar oluşturulmaktadır.
- Bu kapsamda 2022 yılı sonuna kadar **31 köyde 261.925 adet** gelir getirici fidan dikilmiştir.

- 3 köyde Tıbbi Aromatik Bitki Bahçesi kurulmuş ve **12.000 adet** fidan dikilmiştir.

Geleceğe Nefes Oluyoruz...

- Şanlıurfa İlimizde 11 Kasım Milli Ağaçlandırma Günü “**Geleceğe Nefes**” etkinliği kapsamında **46 ayrı noktada 369.079 adet** fidan toprakla buluşturulmuştur.

4. 8. 10. KORUNAN ALANLAR

Şanlıurfa’da;

- ✓ 1 milli park,
- ✓ 1 tabiat parkı,
- ✓ 1 ulusal öneme haiz sulak alan,
- ✓ 3 yaban hayatı geliştirme sahası,
- ✓ 2 yaban hayvanı üretim merkezi,
- ✓ 1 yaban hayvanı tedavi ve rehabilitasyon merkezi ve
- ✓ 44 avlak sahası bulunmaktadır.

Milli Park

Tek Tek Dağları Milli Parkı: Harran ve Haliliye ilçesinde yer almaktadır. 19.335 hektar alana sahiptir. 2007 yılında milli park ilan edilmiştir. Uzun Devreli Gelişme Planı mevcuttur. Ana kaynak değerlerini Şuayp Şehri Harabeleri, Soğmatar Harabeleri, Senem Mağarası ve tabii menengiç ağaçları oluşturmaktadır.

Alanda giriş kontrol ünitesi, ziyaretçi tanıtım merkezi, sosyal donatılar, çocuk oyun alanı ile çevre düzenlemesi yapılmıştır.

Tabiat Parkı

Gölpınar Tabiat Parkı: Karaköprü ilçesinde yer almaktadır. 464,6 hektar alana sahiptir. 2011 yılında tabiat parkı ilan edilmiştir. Gelişme Planı mevcuttur.

Saha içerisinde kır lokantası, çocuk oyun alanları, giriş kontrol noktası, piknik üniteleri, WC, Çeşme, yaban hayvanı kurtarma ve rehabilitasyon merkezi bulunmaktadır. Gölpınar Tabiat Parkında içme suyu, su deposu, taş istinat duvarı, yeraltı elektrik hattı ve aydınlatma yapım işi tamamlanmıştır.

Yaban Hayatı Geliştirme Sahaları (3 Adet)

- 1. Kızılkuyu Yaban Hayatı Geliştirme Sahası:** Alanı 15.337 hektar olup, Eyyübiye ilçesi sınırları dâhilinde yer almaktadır. Hedef tür ceylandır. 2021 yılı Envanter çalışması yapılmış olup, sahada 381 ceylan bulunmaktadır.
- 2. Birecik-Fırat Yaban Hayatı Geliştirme Sahası:** Şanlıurfa ve Gaziantep illerinde yer almaktadır. Toplam alanı 179,92 hektar olup, Şanlıurfa ilinde kalan alan 109,9 hektar. Hedef tür kelaynak. 2022 yılı itibarıyla 301 kelaynak mevcuttur.

- 3. Birecik Bozkırları Yaban Hayatı Geliştirme Sahası:** Şanlıurfa İli Birecik ilçesi Bahçeönü köyü sınırları dâhilinde Nesli tehlike altında olan Çizgili Sırtlan sahası olan YHGS 20 Mayıs 2021 tarihinde resmi gazete ilan edilmiştir. Sahanın alanı 1.035 hektardır.

Sulak Alan

Karkamış Taşkın Ovası Ulusal Öneme Haiz Sulak Alanı: Şanlıurfa ve Gaziantep illerinde yer almaktadır. Toplam alanı 27.396 hektar olup, Şanlıurfa ilinde kalan alanı 14.269 hektardır. 2015 yılında ulusal öneme haiz sulak alan olarak tescil edilmiştir.

Üretim Merkezleri (2 Adet)

- 1. 75. Yıl Ceylan Üretim Merkezi:** 22,7 hektar alana sahiptir. Şanlıurfa merkez ilçe sınırları dâhilinde yer almaktadır. Hedef türü ceylandır. 2022 yılı itibariyle 173 ceylan bulunmaktadır.

- ✓ 2003 yılından bu yana 1.097 adet ceylan üretilmiştir.
- ✓ 2015 yılı Ocak ayında 106 adet ceylan Şanlıurfa bozkırlarına bırakılmıştır.
- ✓ 2020 yılında 50 adet, 2021 yılında ise 40 adet (19 dişi – 21 erkek) Ceylan'ın Şırnak Cudi Dağına bırakılmak üzere Şırnak DKMP Şube Müdürlüğüne gönderilmiştir.
- ✓ 2022 yılında Malatya DKMP Şube Müdürlüğünden 14 adet ceylan teslim alınacak olup bunlardan 6 dişi, 2 erkek olmak üzere 8 adedi teslim alınmıştır.
- ✓ Gözlem evi yapımı tamamlanmıştır.
- ✓ Güneş Enerji Santrali yapımı
- ✓ Servis yolu
- ✓ Jiletli tel ihata
- ✓ Aydınlatma elektrik hattı yapımı tamamlanmıştır.
- ✓ Ziyaretçi tanıtım merkezi, WC, Dinlenme alanı tesisleri tamamlandı.
- ✓ 2022 yılında termal kamera ve 360 derece dönebilen speed dome kamera sistemi tamamlandı.

- 2. Birecik Kelaynak Üretim Merkezi:** 1,7 hektar alana sahiptir. Birecik ilçe sınırları dâhilinde yer almaktadır. Hedef türü kelaynaktır. 2022 yılı itibari ile istasyonda 301 adet Kelaynak bulunmaktadır.

- ✓ Birecik Kelaynak üretim merkezi, idare ve ziyaretçi tanıtım merkezi, kelaynak bakım ve tedavi merkezi, nizamiye yapımı, çevre düzenlemesi tamamlanmıştır.

- ✓ 2021 yılında 13 adet Kelaynak halkalama işlemlerinin ardından göç dönemlerinde salınmıştır. Halkalanmış bireylerden 3'ü göç rotaları olan İsrail Gazze sınırında yerel ornitologlar tarafından gözlemlenerek Şube Müdürlüğümüze rapor edilmiştir.
- ✓ 2022 yılında 67 adet ahşap kelaynak yuvasının bakımları ile birlikte 10 adet de yeni yaptırılarak yuva sayısı 77 adede çıkarılmıştır. 14.02.2022 tarihinde 301 adet Kelaynak üremeleri maksadıyla göç döneminde tekrar kafese alınmak üzere tabiata salınmıştır.

Yaban Hayatı Rehabilitasyon ve Kurtarma Merkezi

Gölpınar Yaban Hayvanı Kurtarma ve Rehabilitasyon Merkezi: Şanlıurfa ve çevre illerde bulunan yaban hayvanlarının tedavisi ve rehabilitasyonu için Gölpınar Tabiat Parkı içerisinde kurulmuştur.

100 adet kanatlı ve memeli hayvan kapasitelidir. 2 hektar alana sahiptir ve 2013 yılında kurulmuştur. 2014-2021 yılları arasında 2000 adet yaban hayvanı tedavisi yapılarak tabiata kazandırılmıştır. İçerisinde bakım kafesleri, rehabilitasyon kafesleri, idare binası ve depo, tedavi odası, röntgen odası bulunmaktadır.

Tabii Hayatın Desteklenmesi

- 2003-2022 yılları arasında **2250 adet** kanatlı hayvan tabiata bırakılmıştır.
- 2003-2022 yıllarında yaban hayatının devamını sağlamak maksadıyla tabiata **11.150 kg** yem bırakılmıştır.
- 2003-2022 yılları arasında toplam 2000 yaralı yaban hayvanının tedavisi ve rehabilitasyonu yapılmış olup, tekrar tabii alanlarına bırakılmıştır.
- 2022 yılı için **1500 adet** kınalı Tek Tek Dağları Milli Parkında tabiata yerleştirilmiştir.

Hayvanları Koruma Faaliyetleri

- 2003-2022 yılları arasında **8.904** mikroçip, **8.900** kulak küpesi, **5 adet** ise mikroçip okuyucu belediyelere ücretsiz olarak dağıtılmıştır.
- 2003-2022 yılları arasında **16.105 adet** hayvan aşılanmış, **7.032 adet** kısırlaştırılmış, **15.958 adet** hayvana ise işaretleme ve kayıt işlemi gerçekleştirilmiştir. Söz konusu hayvanlardan **3.005 adedi** sahiplendirilmiştir.

Av Yönetimi Faaliyetleri

- Şanlıurfa'da **44** genel avlak sahası bulunmaktadır.
- 2003-2022 yılları arasında **67 adet** avcı kursu açılmış ve **1.247 kişiye** avcılık belgesi verilmiştir.
- 2003-2022 yılları arasında av koruma çalışmalarında; **7000** avcı kontrol edilmiştir. Kanun dışı av yapan; 1001 kişi hakkında işlem yapılmıştır.
- 2022 yılında ise **49 kişiye 157.464,75 TL** idari para cezası uygulanmıştır.

Biyolojik Çeşitlilik Çalışmaları

- **Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzleme Projesi:** Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzleme Projesi tamamlanmış olup, izleme çalışmaları devam etmektedir.
- Ulusal katılımlı “**Biyolojik Çeşitlilik Sempozyumu**” yapılmıştır.
- Bugüne kadar 14.912 öğrenciye Biyolojik Çeşitlilik ve Biyokaçakçılıkla Mücadele Eğitimi verilmiştir.
- Emniyet ve Jandarma personellerine de biyokaçakçılık, kaçak avcılık ve tabiat koruma eğitimleri düzenlenmiştir. Toplamda **800** personele eğitim verilmiştir.
- Çizgi sırtlan Tür Koruma Eylem Planı yapılmıştır.
- Hoş Sümbül Tür Koruma Eylem Planı yapılmıştır.
- Kelaynak Tür Koruma Eylem Planı yapılmıştır.
- Çöl Varanı Tür Koruma Eylem Planı yapılmıştır.

Tabiat Turizm Master Planı ve Tabiat Turizmi Uygulama Eylem Planı

Şanlıurfa ilinin turizm potansiyelinin değerlendirilmesi ve tabiat turizmi potansiyelinin ortaya çıkarılarak geliştirilmesini sağlamak amacıyla **Şanlıurfa İli Korunan alanlar Tabiat Turizmi Master Plan ve Tabiat Turizmi Uygulama Eylem Planı** hazırlanmıştır.

4. 8. 5. METEOROLOJİ FAALİYETLERİ

Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu

Anlık hava durumu bilgilerinin vatandaşımıza sunulması, tahminlerin hazırlanması, tahmin tutarlılıklarının artırılması ve yapılan tahminlerin doğrulanması, başta iklim ve iklim değişikliği olmak üzere birçok araştırma faaliyetinin gerçekleştirilmesi, çeşitli sektörlerin ihtiyaç duyduğu meteorolojik ürün ve hizmetlerin hazırlanması maksadıyla kullanılmak üzere **18 adet Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu** (OMGİ) kurulmuştur.

Havaalanı Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu

Havacılık faaliyetleri için vazgeçilmez olan meteorolojik ürün ve hizmetlerin sunulması ve uçuş güvenliğine katkı sağlanması maksadıyla Şanlıurfa GAP Havalimanına **1 adet Havaalanı Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu** (H-OMGİ) kurulmuştur.

Elde Taşınabilir Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu

Bölge Müdürlüklerimiz, Havalimanları ve Meteoroloji Gözlem ve Tahmin Merkezinde mevcut sistemler arızalandığında kullanılmak üzere **1 adet Elde Taşınabilir Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu** (EL-OMGİ) hizmete alınmıştır.

Meteoroloji Radarı

350 km yarıçaplı bir alanda gerçek zamanlı ve yüksek çözünürlüklü gözlem verisi elde edilmesi, nereye, ne zaman ve ne kadar yağış düşeceğine ilişkin bilgiler sağlanması, kuvvetli meteorolojik hadiseler ve bu hadiseler sonucu oluşan doğal afetlerin sebep olduğu can ve mal kayıplarının azaltılması için bu afetler öncesinde tahmin ve erken uyarıların hazırlanmasına katkı yapılması amacıyla Şanlıurfa Karacadağ'a **1 adet Meteoroloji Radarı** kurulmuştur.

Yıldırım Tespit ve Takip Sistemi

Afetlere sebep olan yıldırım ve şimşek hadiseleri tespit ve takip edilerek oluşması muhtemel ani kuvvetli yağışlar için erken uyarıların hazırlanarak can ve mal kayıplarının azaltılması, uçuş güvenliği için havacılık sektörünün ihtiyaç duyduğu meteorolojik ürün ve hizmetlerin hazırlanması gibi birçok hizmetin sağlanmasına katkı yapılması amacıyla **1 adet Yıldırım Tespit ve Takip Sistemi (YTTS)** kurulmuştur.

Toz Gözlem Sistemi

Genellikle Orta Doğu ve Afrika üzerinden ülkemize gelerek başta hava kirliliği olmak üzere çeşitli problemlere sebep olan atmosferdeki toz taşınımalarının izlenmesi amacıyla **1 adet Toz Gözlem Sistemi (TGS)** kurulmuştur.

18 adet OMGİ, 1 adet H-OMGİ, 1 adet Meteoroloji Radarı, 1 adet YTTS, 1 adet TGS ve 1 adet EL-OMGİ olmak üzere toplam **23 adet** gözlem sistemi ile Şanlıurfa ilimizde meteorolojik gözlemler yapılmaktadır.

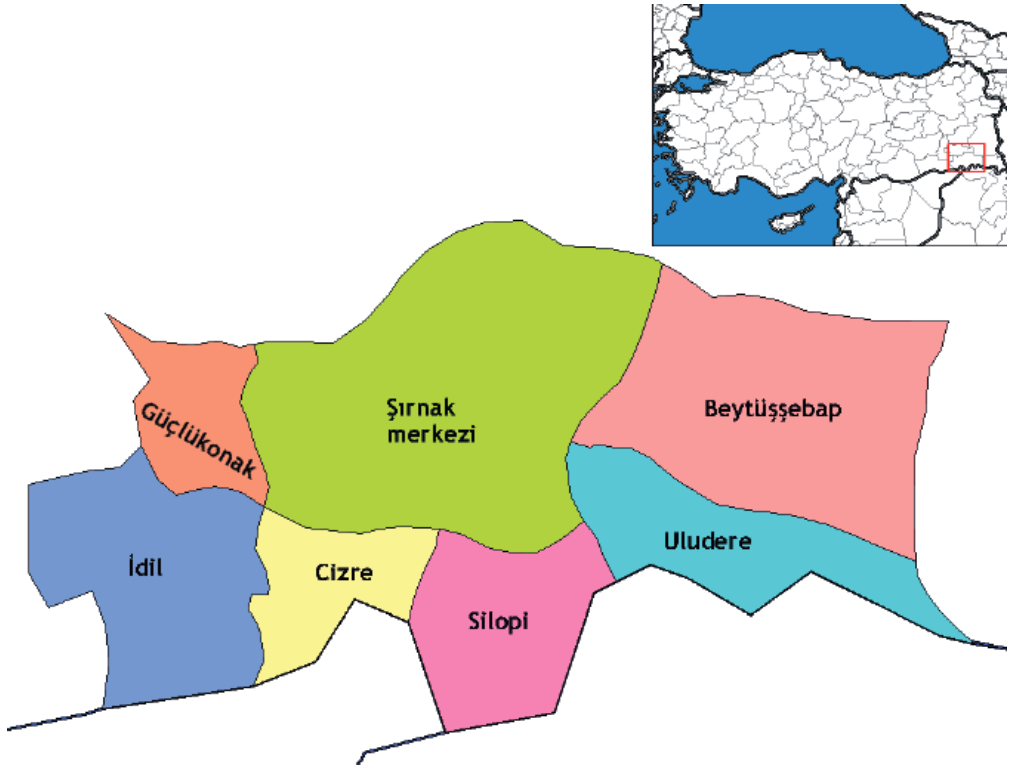

Yaylak Ovası Sulaması

4.9. ŞIRNAK

Cizre Ulu Camii

Şırnak

4.9.1. ŞIRNAK İL BİLGİLERİ

NÜFUS

Şırnak ilinin 2022 yılı nüfusu 557.605 kişidir. Nüfus artış hızı yüzde 2’dir. Nüfus yoğunluğu km²’ye 68 kişidir. Ülke nüfusuna oranı yüzde 0,61’dir.

EKONOMİK FAALİYETLER

İl ekonomisi ziraat ve ticarete dayalıdır. Kırsal kesimde başlıca gelir kaynağı ise hayvancılıktır. Yayılacılık faaliyetleriyle çok sayıda küçükbaş hayvan beslenir. Tereyağı, peynir, yün, kıl ve tiftik başlıca hayvansal ürünlerdir. Ekime müsait arazi az olduğundan, yetiştirilen zirai ürünlerinin miktarı azdır. Başlıca zirai ürünleri buğday, mercimek, arpa, üzüm ve pamuktur. İlde hayvancılığa bağlı olarak kilim, halı, heybe ve şal dokumacılığı gelişmiştir. Şırnak şalı meşhurdur. Beytüşşebap’ta dokunan yünlü ve simli kilimler dünya çapında meşhurdur. Bazı bölgelerde gümüş ve bakır işlemeciliği yapılır.

COĞRAFİ YAPI

Sınırlarının dörtte biri Doğu Anadolu Bölgesi, dörtte üçü ise Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde bulunmaktadır. İl, kuzeyde Siirt, batıda Mardin, Kuzeydoğuda Van, doğuda Hakkâri illeri ve güneyde Irak ve Suriye Devletleri ile komşudur. İlçeleri; Beytüşşebap, Cizre, İdil, Güçlükönak, Silopi ve Uludere’dir. İle bağlı 6 ilçe, 137 köy ve 64 mezra olmak üzere toplam 221 yerleşim birimi mevcuttur. Yüzölçümü 7.172 km²’dir. Ortalama 1.400 m rakımı ile deniz seviyesinden oldukça yüksektir. Dağlık kesimlerde Güneydoğu Toroslar sistemine bağlı yüksek kütleler vardır. İlin önemli dağları; Cudi, Gabar, Namaz ve Altın Dağları’dır. Cizre, Silopi ve İdil ilçeleri geniş düzlükler halindedir. İlin en önemli akarsuyu Kızılısu, Hezil ve Habur Çayları’nın beslediği Dicle Nehri’dir.

İKLİM VE BİTKİ ÖRTÜSÜ

Kışları serin, yazları sıcak ve yarı nemli bir iklime sahiptir. Şırnak’ta şimdiye kadar görülen en düşük sıcaklık -14.5 °C, en yüksek sıcaklık ise 40.4 °C’dir. Şırnak’ın ortalama yıllık alansal yağışı 645.4 mm’dir. Bu güne kadar görülmüş en yüksek yağış değeri 2003 yılında 939.0 mm (kg/m²) olmuştur. Şırnak’ta bitki örtüsü iklim özelliğine bağlı olarak değişiklikler göstermektedir. İklimin karasal olması tabii bitki örtüsü üzerinde etkili olmuştur. Mevsim içindeki yağışların az olması, tabii bitki örtüsünün bozkır olmasına sebep olmuştur. Dağlık alanda yer alan ormanlar seyrek niteliktedir. Şırnak ilinin ormanlık alanı 2.971.050 dekar olup yüzölçümünün %44’ünü oluşturmaktadır. Şırnak ilinin ormanlarının %34’ü verimli, %66’sı bozuk ormanlardan oluşmaktadır. Orman altı bitki örtüsünü kurakçıl bitkilerin oluşturduğu bu bölgedeki başlıca ağaç türü meşedir.

ŞIRNAK İLİ YATIRIMLARI

Hükümetimiz tarafından Şırnak’a son 21 yılda takriben 58 Milyar TL’lik yatırım yapılmıştır.

Bu yatırımların 3 Milyar TL’si su, ormancılık, milli park ve meteoroloji alanındadır.

- ✓ Şırnak, Silopi, Cizre ve İdil ilçeleri ile İdil Karalar Beldesi’ne yıllık toplam 51,5 milyon m³ içmesuyu sağladık.
- ✓ 7 baraj inşa ettik.
- ✓ 23.530 dekar araziye sulamaya açtık ve çiftçilerimize yıllık 18 Milyon TL zirai gelir artışı sağladık.
- ✓ 37 derenin ıslahını tamamladık.
- ✓ 2,1 milyon fidanı toprakla buluşturduk.
- ✓ 2 adet mesire yeri ve 3 adet bal ormanı tesis ettik.
- ✓ Orman köylerinde yaşayan 350 aileye 40,1 milyon TL ferdi proje kredisi ve hibe desteği sağladık.
- ✓ Orman köylülerimiz için yeni gelir kapıları açtık, 68 köyde gelir getirici orman kurduk.
- ✓ Vatandaşlarımızın rahat nefes alabilecekleri alanlar oluşturduk.
- ✓ 11 adet Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu kurduk.
- ✓ 1 adet Hava Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu kurduk.

4.9.2.SU YATIRIMLARI

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından 2003-2023 yılları arasında Şırnak iline toplam 2.667.277.236 TL yatırım yapılarak, 58 adet tesis hizmete alınmıştır.

Bu tesislerin;

- **10 adedi İçmesuyu Tesisi, 7 adedi Baraj, 1 adedi Sulama Tesisi, 37 adedi Taşkın Koruma Tesisi, 3 adedi HES Tesisidir.**
- Yıllık 51,53 milyon m³ içme ve kullanma suyu temin edilerek 457.816 kişiye içme ve kullanma suyu sağlanmıştır.
- Baraj depolama kapasitesi 130,98 milyon m³ hacmine ulaşmıştır.
- Toplam 23.530 dekar arazi sulamaya açılmış ve yıllık 17.647.500 TL zirai gelir artışı sağlanmıştır.
- 37 yerleşim yeri taşkınlarından korunmuştur.
- Hidroelektrik enerji üretimi yıllık 0,07 milyar kWh’tir.

İÇMESUYU TESİSLERİ

2003 yılından bugüne kadar tamamladığımız içmesuyu tesisleri ile 457.816 kişinin ihtiyacını karşılayacak olan, yıllık 51,53 milyon m³ içmesuyu temin ediyoruz.

İşletme Safhasındaki İçmesuyu Tesisleri (10 Adet)

1. **Cizre İçmesuyu Arıtma Tesis:** Günlük arıtma kapasitesi 100.000 m³ olan tesis ile Cizre ilçesi menba kalitesinde içmesuyu sağlanmıştır. Tesis 2018 yılında hizmete alınmıştır.
2. **Cizre İçmesuyu İsale Hattı:** Dicle Nehri kaynağından alınan su 3 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Cizre İlçesine yıllık 18,90 milyon m³ içmesuyu verilmektedir. Tesis 2018 yılında hizmete alınmıştır.
3. **Cizre İçmesuyu İsale Hattı 2. Kısım:** Dicle Nehri kaynağından alınan su 200 m uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Cizre'ye içmesuyu verilmektedir. Tesis 2018 yılında hizmete alınmıştır.
4. **İdil İçmesuyu Tesisleri:** Çemzeng kaynağından alınan su 9,40 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla İdil ilçesine yıllık 2,20 milyon m³ içmesuyu verilmektedir. Tesis 2011 yılında hizmete alınmıştır.
5. **İdil Karalar Beldesi İçmesuyu İsale Hattı:** YAS Kuyularından alınan su 1,20 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Karalar beldesine yıllık 570.000 m³ içmesuyu verilmektedir. Tesis 2016 yılında hizmete alınmıştır.

Şırnak Cizre İçmesuyu Arıtma Tesis

6. **Mijin İçmesuyu Kaptajı Yenilenmesi:** Tesis 2022 yılında hizmete alınmıştır.
7. **Silopi Başverimli Beldesi İçmesuyu İsale Hattı:** Silopi İçmesuyu Arıtma Tesisi kaynağından alınan su 7,10 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Başverimli Beldesi ve Özgen Mahallesi yıllık 3,27 milyon m³ içmesuyu verilmektedir. Tesis 2018 yılında hizmete alınmıştır.
8. **Silopi İçmesuyu Arıtma Tesisi:** Günlük arıtma kapasitesi 60.000 m³ olan tesis ile Silopi ilçesi menba kalitesinde içmesuyu sağlanmıştır. Tesis 2017 yılında hizmete alınmıştır.
9. **Silopi İçmesuyu İsale Hattı:** Silopi Barajı kaynağından alınan su 49,36 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Silopi ilçesine yıllık 18,52 milyon m³ içmesuyu verilmektedir. Tesis 2014 yılında hizmete alınmıştır.
10. **Şırnak İçmesuyu Tesisleri ve İsale Hattı 1. Kademe:** Mijin kaynağından alınan su 48,56 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Şırnak şehir merkezi ve Balveren, Şenoba ile Hilal beldelerine yıllık 8,07 milyon m³ içmesuyu verilmektedir. Tesis 2010 yılında hizmete alınmıştır.

İnşaat Safhasındaki İçmesuyu Tesisleri (2 Adet)

1. **Şırnak İçmesuyu Tesisleri Rehabilitasyonu:** Tesiste %84 fiziki gerçekleştirme sağlanmıştır.
2. **Şırnak-Cizre İçmesuyu Tesisleri Tamamlama:** Dicle Nehri kaynağından alınacak su 3,50 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Cizre'ye yıllık 18,90 milyon m³ içmesuyu verilecektir. 09.07.2021 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır.

Yatırım Programındaki İçmesuyu Tesisleri (3 Adet)

1. **Beytüşşebap İçmesuyu Tesisleri:** Cevizağacı kaynağından alınacak su, 11,20 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Beytüşşebap yıllık 880.000 m³ içmesuyu verilecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
2. **Cevizdüzü - Toptepe İçmesuyu İsale Hattı:** Mijin Deresi kaynağından alınacak su, 0,10 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Cevizdüzü, Toptepe'ye yıllık 100.000 m³ içmesuyu verilecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
3. **Uludere İçmesuyu Tesisleri:** Mijin Deresi kaynağından alınacak su, 0,10 km uzunluğundaki isale hattı vasıtasıyla Uludere'ye yıllık 100.000 m³ içmesuyu verilecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.

BARAJLAR VE GÖLETLER

2003 yılından bugüne kadar **7 baraj** tamamlanmış, tamamlanmış olup, toplamda **131 milyon m³** biriktirme hacmine ulaşmıştır.

Barajlar

İşletme Safhasındaki Barajlar (7 Adet)

- 1. Ballı Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 50,50 m'dir. Baraj, 22,36 milyon m³ su biriktirme hacmine sahiptir. 2022 yılında hizmete alınmıştır.

Şırnak Ballı Barajı

- 2. Çetintepe Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 38,50 metredir. Baraj, 11,59 milyon m³ su biriktirme hacmine sahiptir. 2021 yılında hizmete alınmıştır.
- 3. Kavşaktepe Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 76,13 metredir. Baraj, 15,75 milyon m³ su biriktirme hacmine sahiptir. 2020 yılında hizmete alınmıştır.
- 4. Musatepe Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 66 metredir. Baraj, 11,59 milyon m³ su biriktirme hacmine sahiptir. 2021 yılında hizmete alınmıştır.
- 5. Silopi Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 89 metredir. 28,91 milyon m³ su biriktirme hacmine sahiptir. Silopi ilçesine yıllık 18,52 milyon m³ içme suyu sağlamıştır. 2012 yılında hizmete alınmıştır.
- 6. Şırnak Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 66,80 metredir. Baraj, 18,42 milyon m³ su biriktirme hacmine sahiptir. 2010 yılında hizmete alınmıştır.

Şırnak Uludere Barajı

- 7. Uludere Barajı:** Barajın temelden yüksekliği 50,50 metredir. 22,36 milyon m³ su biriktirme hacmine sahiptir. Uludere yıllık 0,10 milyon m³ içme suyu sağlamıştır. 2022 yılında hizmete alınmıştır.

Proje ve Planlama Safhasındaki Barajlar (2 Adet)

- 1. Cizre Barajı ve HES:** Barajın temelden yüksekliği 57,40 metredir. 381,75 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip baraj, Ayrıca enerji maksatlı olan Cizre Barajı ve HES ile yıllık 1.167,28 milyon kWh enerji üretilecektir. Proje hazırlama çalışmaları tamamlanmıştır.
- 1. Silopi Bazamir Göleti:** Barajın temelden yüksekliği 35 metredir. Baraj, 2 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları tamamlanmıştır.

Göletler

Proje ve Planlama Safhasındaki Göletler (1 Adet)

- 1. İdil Dirsekli Göleti Onarımı:** Göletin temelden yüksekliği 14,60 metredir. Gölet, 3.282 milyon m³ su biriktirme hacmine sahip olacaktır. Planlama çalışmaları devam etmektedir.

SULAMA TESİSLERİ

2003 yılından bugüne kadar 1 sulama tesisi tamamlanmış olup, toplamda 23.530 dekar arazi sulamaya açılmıştır. Böylece çiftçilere yıllık 18 Milyon TL zirai gelir artışı sağlanmıştır.

İşletme Safhasındaki Sulama Tesisleri (1 Adet)

1. **Silopi Nerdüş Sulaması Anakanal Yenileme:** 23.530 dekar zirai arazinin sulanması sağlanmıştır. 2007 yılında hizmete alınmıştır.

Yatırım Programındaki Sulama Tesisleri (1 Adet)

1. **Cizre Projesi (Nusaybin Cizre İdil Ovaları Sulamaları):** 765.910 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.

Proje ve Planlama Safhasındaki Sulama Tesisleri (1 Adet)

1. **1.Silopi Ovası Sulaması:** 273.300 dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecektir. Planlama çalışmaları devam etmektedir.

DERE ISLAHLARI

Taşkın Koruma Tesisleriyle Halkımızı ve Toprağımızı Koruyoruz...

İşletme Safhasındaki Dere Islahları (37 Adet)

2003 yılından bugüne kadar tamamlanan 37 dere ıslahı ile;

- Şırnak şehir merkezi,
 - 36 adet yerleşim yeri ve
1. Beytüşşabap Akçayol Köyü Kocakadın Deresi Taşkın Koruma
 2. Beytüşşabap Ayvalık Köyü Taşkın Koruma
 3. Beytüşşabap Boğazören Köyü Kocakadın Deresi Taşkın Koruma
 4. Beytüşşabap Bolağaç Köyü Kocakadın Deresi Taşkın Koruma
 5. Beytüşşabap Bolağaç Köyü Kocakadın Deresi Taşkın Koruma 2. Kısım
 6. Cizre İnci ve Güzeller Hudut Karakollarının Ulaşım Yollarının Dicle Nehri Taşkınlarından Korunması
 7. Cizre Kasrik Beldesi Taşkın Koruma
 8. Cizre Koçbey Köyü Bangestin Deresi Taşkın Koruma
 9. Güçlükönak Fındık Beldesi Ahkam Deresi Taşkın Koruma
 10. İdil İlçesi Aksoy Köyü Kuru Dere
 11. İdil İlçesi Aksoy Köyü Kuru Dere 2. Kısım
 12. Silopi Celali Deresi Islahı
 13. Silopi Celali Deresi Taşkın Koruma

14. Silopi Çalışkan Beldesi Hişat Deresi Taşkın Koruma
15. Silopi Çalışkan Beldesi Hişat Deresi Taşkın Koruma 2. Kısım
16. Şırnak İl Merkezi 1 ve 2 Nolu Rodere, Serisevki ve Bılbıl Dereleri Üst Havza Tedbirleri
17. Şırnak İl Merkezi Geryakumberi Deresi TOKİ Yanı Taşkın Koruma
18. Şırnak İli Taşkın Koruma Tesisleri Onarımı
19. Türkiye Suriye Sınırı Fiziki Güvenlik Sisteminin Dicle Nehri Kıyı Oyulmalarından Korunması
20. Uludere Andaç Köyü Taşkın Koruma
21. Uludere Andaç Köyü Taşkın Koruma 2. Kısım
22. Uludere Boğaz Deresi ve Yeşilyuva Mahallesi 1-2 Nolu Yan Dereleri Taşkın Koruma
23. Uludere Bulakbaşı Taşkın Koruma
24. Uludere Dağdibi Köyü Taşkın Koruma
25. Uludere Gülyazı Köyü Taşkın Koruma
26. Uludere Hilal Beldesi Deresi Taşkın Koruma
27. Uludere İlçe Merkezi Boğaz Deresi Taşkın Koruma
28. Uludere İlçe Merkezi Taşkın Koruma
29. Uludere İnceler Köyü TOKİ Alanı Taşkın Koruma
30. Uludere Ortaköy Köyü Taşkın Koruma
31. Uludere Ortasu Köyü Taşkın koruma
32. Uludere Şenoba Beldesi 1-2-3-4 Nolu Kurudereleri Taşkın Koruma
33. Uludere Taşdelen Köyü Taşkın Koruma
34. Uludere Taşdelen Taşkın Koruma
35. Uludere Uzungeçit Beldesi Taşkın Koruma
36. Uludere Uzungeçit Taşkın Koruma 2. Kısım
37. Uludere Yıldız, Osman, Bayram Köyleri Taşkın Koruma

İnşaatı Devam Eden Dere Islahları (4 Adet)

1. **Silopi Görümlü Beldesi Besbin ve Bişi Dereleri Taşkın ve Rusubat Kontrolü 1. Kısım:** Görümlü taşkınlardan korunacaktır. %40 fiziki gerçekleştirme sağlanmıştır.
2. **Şırnak-Uludere İlçesi Boğaz Deresi ve Yeşilyuva Mahallesi 1-2 Nolu Yan Dereleri 2. Kısım:** Yeşilyuva Mahallesi taşkınlardan korunacaktır. 24.02.2021 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır.

3. **Şırnak-Uludere Şenoba Beldesi Taşkın Koruma Tesis Onarımı:** Şenoba Beldesi taşkınlarından korunacaktır. 09.11.2022 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır.
4. **Uludere İlçesi Ortasu Köyü Şeyh ve Şirit Dereleri Taşkın Koruma:** Ortasu Köyü taşkınlarından korunacaktır. 06.01.2023 tarihinde inşaat sözleşmesi imzalanmıştır.

Yatırım Programındaki Dere Islahları (21 Adet)

1. **Beytüşşebap İlçesi Akçayol Köyü Kocakadın Deresi 2. Kısım:** Akçayol Köyü taşkınlarından korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
2. **Beytüşşebap İlçesi Binkenk Deresi Taşkın Koruma:** Beytüşşebap ilçesi taşkınlarından korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
3. **Beytüşşebap İlçesi Zümrüt Kaplıcaları Taşkın Koruma:** Beytüşşebap Kaplıcaları taşkınlarından korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
4. **İdil İlçesi Çığır Köyü Gültepe Mezrası Taşkın Koruma:** Çığır Köyü ve 10 dekar arazi taşkınlarından korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
5. **Silopi Görümlü Beldesi Besbin ve Bişi Dereleri Taşkın ve Rusubat Kontrolü 2. Kısım:** Görümlü Beldesi taşkınlarından korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
6. **Silopi İlçesi Başverimli Beldesi Tilkabil Deresi Taşkın Koruma:** Başverimli taşkınlarından korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
7. **Silopi İlçesi Hezil Çayı 1.Kısım Taşkın Koruma:** Silopi ilçesi ve 10 dekar arazi taşkınlarından korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
8. **Şırnak - Kumçatı Beldesi Nerte Deresi:** Kumçatı Deresi taşkınlarından korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
9. **Şırnak İl Merkezi Dereleri:** Şırnak İl Merkezi taşkınlarından korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
10. **Şırnak İl Merkezi Rodere deresi ve Yan Kolları Taşkın ve Rusubat Kontrolü 1. Kısım:** Şırnak İl Merkezi taşkınlarından korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
11. **Şırnak Taşkın Koruma Tesisleri Onarımı (Merkez-Geryakumberi Deresi, Beytüşşebap-Bolağaç Köyü):** Şırnak İl Merkezi ve Beytüşşebap Bolağaç Köyü taşkınlarından korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
12. **Şırnak-Beytüşşebap Taşarası Köyü Öküzmağara Deresi:** Taşarası Köyü taşkınlarından korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
13. **Şırnak-Cizre İlçe Merkezi Kuşaklama ve Kuştepe (Basisik Deresi):** Cizre İlçe Merkezi taşkınlarından korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
14. **Şırnak-Merkez Rodere Deresi ve Yan Kolları 2. Kısım:** Şırnak İl Merkezi taşkınlarından korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.

- 15. Şırnak-Silopi İlçesi Esenli Köyü Bazamir Deresi Yukarı Havza Tedbirleri:** Esenli Köyü taşkınlarından korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
- 16. Şırnak-Uludere İlçesi Andaç Köyü 1. Kısım:** Andaç Köyü taşkınlarından korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
- 17. Şırnak-Uludere İlçesi Boğaz Deresi ve Yeşilyuva Mahallesi 1-2 Nolu Yan Dereleri 3. Kısım:** Uludere İlçe Merkezi taşkınlarından korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
- 18. Şırnak-Uludere İlçesi Ortasu Köyü Şeyh ve Şirit Dereleri 2. Kısım:** Ortasu Köyü taşkınlarından korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
- 19. Şırnak-Uludere İlçesi Yemişli Köyü Hassani Deresi:** Yemişli Köyü taşkınlarından korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
- 20. Şırnak-Uludere Uzungeçit Beldesi:** Uzungeçit Beldesi taşkınlarından korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.
- 21. Uludere İlçesi Şenoba Beldesi Kurudere:** Şenoba Beldesi taşkınlarından korunacaktır. Proje çalışmaları tamamlanmıştır.

HİDROELEKTRİK ENERJİ SANTRALLERİ (HES)

İşletme Safhasındaki HES'ler (3 Adet)

3 HES'in kurulu gücü 10,76 MW, yıllık enerji üretimi ise 65,88 milyon kWh'tir.

Planlama ve Proje Safhasındaki HES'ler: (16 Adet)

16 HES'in kurulu gücü 917,98 MW, yıllık enerji üretimi ise 2,76 milyar kWh'tir.

4.9.3. AĞAÇLANDIRMA VE ORMANCILIK FAALİYETLERİ

Orman Genel Müdürlüğü tarafından **2003 – 2022** yılları arasında Şırnak'a toplam 66 Milyon TL yatırım yapılmıştır.

İlin Orman Varlığı ve Ağaçlandırma Faaliyetleri

- Şırnak İlinin ormanlık alanı **297.105 hektar** olup, yüzölçümünün **%44'ü** ormandır. Şırnak İli ormanlarının **%34'ü** normal, **%66'sı** bozuk ormanlardan oluşmaktadır.
- Ağaçlandırma çalışmaları kapsamında; 2003-2022 yılları arasında **30.064 hektar** arazide çalışma yapılarak **2,1 milyon adet** fidan toprakla buluşturulmuştur
- 2003-2022 yılları arasında **144.000 adet** fidan üretilmiştir.

Sosyal Ağaçlandırma Çalışmaları...

- 2003-2022 yılları arasında okul bahçesi, üniversite kampüsü, ibadethane bahçesi, mezarlık ve hastane bahçeleri gibi alanlarda sosyal ağaçlandırma kapsamında toplam **136.970 adet** fidan toprakla buluşturulmuştur.
- Ayrıca **28 km** karayolu ve köy yolu kenarına **5.355 adet** fidan dikilmiştir.

Bal Ormanı, Şehir Ormanı ve Mesire Yerleri Kurduk...

- 2003-2022 yılları arasında;
- **2 adet mesire yeri** kurulmuştur.
- Arıcılığı geliştirmek ve organik bal üretimini desteklemek için **3 adet bal ormanı** kurulmuştur.
 1. Şırnak Bal Ormanı
 2. İkizce Bal Ormanı
 3. Dağaltı Bal Ormanı

ORKÖY Faaliyetleri

- ORKÖY çalışmaları kapsamında 2003-2022 döneminde; orman köylerinde yaşayan **350 aileye 40,1 milyon TL** ferdi proje kredi ve hibe desteği sağlanmıştır.

5000 Köye 5000 Gelir Getirici Orman Projesi

- Orman teşkilatı tarafından orman köylerinde yaşayan vatandaşların gelir seviyelerinin arttırılması için ceviz, badem, kestane, zeytin gibi gelir getirici fidanlar dikilerek köylerimizde gelir getirici ormanlar oluşturulmaktadır.
- Bu kapsamda 2022 yılı sonuna kadar **68 köyde 152.682 adet** gelir getirici fidan dikilmiştir.

4.9.5. KORUNAN ALANLAR

- Şırnak ilinde;
 - ✓ **12** devlet avlak sahası,
 - ✓ **6** genel avlak sahası bulunmaktadır.

Tabii Hayatın Desteklenmesi

- 2003-2022 yılları arasında yaban hayatının devamı için tabiata **13.280 kg** yem bırakılmıştır.

Hayvanları Koruma Faaliyetleri

- 2003-2022 yılları arasında **400 adet** mikroçip, **400 adet** kulak küpesi belediyelere ücretsiz olarak dağıtılmıştır.
- 2003-2022 yılları arasında **139 adet** hayvana aşılama işlemi gerçekleştirilmiştir.
- 2003-2022 yılları arasında **150 adet** su ve mama kabı sahihsiz hayvanların barınmaları ve beslenmeleri maksadıyla dağıtılmıştır.

Av Yönetimi Faaliyetleri

- Şırnak'ta **12** devlet avlağı ve **6** genel avlak sahası bulunmaktadır.
- 2003-2022 yılları arasında **13** avcı eğitimi kursu açılmış ve **125** kişiye avcılık belgesi verilmiştir.
- 2003-2022 yılları arasında av koruma çalışmalarında 309 avcı kontrol edilmiştir. Kanun dışı av yapan 198 kişi hakkında işlem yapılmıştır. 590 yaban hayvanına ve 30 araç gerece el konulmuştur.

Biyolojik Çeşitlilik Çalışmaları

- **Biyçeşitlilik Envanter ve İzleme Projesi:** Çalışmaları devam etmektedir.
- **Biyokaçakçılıkla Mücadele Çalışmaları:** Hem biyolojik çeşitlilik hem de biyokaçakçılıkla mücadele çalışmaları kapsamında, **132 okulda toplam 11.080 öğrenciye** eğitim çalışması düzenlenmiştir.

Tabiat Turizmi Master Planı ve Tabiat Turizmi Uygulama Eylem Planı

Şırnak İlinin turizm potansiyelinin değerlendirilmesi ve tabiat turizmi potansiyelinin ortaya çıkarılarak geliştirilmesini sağlamak maksadıyla **Şırnak ili Tabiat Turizmi Master Planı ve Tabiat Turizmi Uygulama Eylem Planı** hazırlanmıştır.

4.9.6. METEOROLOJİ FAALİYETLERİ

Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu

Anlık hava durumu bilgilerinin vatandaşımıza sunulması, tahminlerin hazırlanması, tahmin tutarlılıklarının artırılması ve yapılan tahminlerin doğrulanması, başta iklim ve iklim değişikliği olmak üzere birçok araştırma faaliyetinin gerçekleştirilmesi, çeşitli sektörlerin ihtiyaç duyduğu meteorolojik ürün ve hizmetlerin hazırlanması maksadıyla kullanılmak üzere **11 adet Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu (OMGİ)** kurulmuştur.

Havaalanı Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu

Havacılık faaliyetleri için vazgeçilmez olan meteorolojik ürün ve hizmetlerin sunulması ve uçuş güvenliğine katkı sağlanması maksadıyla Şırnak Şerafettin Elçi Havalimanına **1 adet Havaalanı Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu (H-OMGİ)** kurulmuştur.

Elde Taşınabilir Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu

Bölge Müdürlüklerimiz, Havalimanları ve Meteoroloji Gözlem ve Tahmin Merkezinde mevcut sistemler arızalandığında kullanılmak üzere **1 adet Elde Taşınabilir Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu (EL-OMGİ)** hizmete alınmıştır.

11 adet OMGİ, **1 adet H-OMGİ** ve **1 adet EL-OMGİ** olmak üzere toplam **13 adet** gözlem sistemi ile Şırnak ilimizde meteorolojik gözlemler yapılmaktadır.

PROF. DR. VEYSEL EROĞLU HAL TERCÜMESİ VE ESERLERİ

Afyonkarahisar'ın Şuhut ilçesinde doğdu. İlk tahsilini Şuhut'ta, orta ve lise öğrenimini Afyon'da tamamladı. 1971 yılında İTÜ İnşaat Fakültesi'nden mezun olduktan sonra 1972'de kaydını yaptırdığı İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nden 1978 yılında mezun oldu. Askerlik hizmeti sonrası, önce Yıldız Teknik Üniversitesi'nde, bilahare İTÜ İnşaat Fakültesi'nde akademik hayatına devam etti. 1978 yılında İTÜ'de Çevre Mühendisliği Bölümü'nün kuruluşunda vazife aldı. 1980 yılında doktorasını tamamladıktan sonra bir yıl süre ile Hollanda'da doktora sonrası çalışmalar yaptı. 1984 yılında Doçent, 1991 yılında ise Profesör unvanını kazandı. Bu dönemde kamu kurum ve kuruluşları, sanayi kuruluşları ve belediyelere müşavirlik yaparak çeşitli proje yapım ve kontrollük hizmetlerinde bulundu. **İTÜ Çevre Teknolojisi Anabilim Dalı Başkanlığı ve Fakülte Yönetim Kurulu üyeliği** yaptı.

İTÜ İnşaat Fakültesi Yönetim Kurulu Üyeliği, **İSKİ Genel Müdürlüğü**, İSTAÇ, KİPTAŞ, BİMTAŞ, HAMİDİYE, İSFALT AŞ, İstanbul Ağaç ve Peyzaj AŞ'de Yönetim Kurulu Başkanlığı; İGDAŞ, BEDAŞ, AYEDAŞ, TEMSAN'da Yönetim Kurulu Üyeliği ve **DSİ Genel Müdürlüğü** vazifelerinde bulundu. Su Vakfı, Akademi Vakfı kurucusu ve Mütevelli Heyeti Üyesi olup, Dünya Su Konseyi guvernörlüğü yapmıştır.

2013 yılında Birleşmiş Milletler Dünya Ormancılık Zirvesi Başkanlığı, İslam İşbirliği Teşkilatı'nın 2016 yılında kurulan Su Konseyi Başkanlığı ve 2015 yılında 2 yıl süreyle Birleşmiş Milletler Çölleşmeyle Mücadele 12. Taraflar Konferansı (COP12) Dönem Başkanlığı vazifelerinde bulunmuştur.

Ülkemizin su ve çevre alanında son 40 yılına damga vuran, alanında ülkemizin ve hatta Dünya'nın sayılı ilim insanlarından biri olan Prof. Dr. Veysel Eroğlu, hem ilmi çalışmalarıyla hem de İSKİ, DSİ ve Bakanlık vazifeleri sırasında icracı faaliyetleriyle ülkemize çok sayıda eser kazandırmıştır.

Ülkemizin en önemli ve köklü üniversitelerinden İstanbul Teknik Üniversitesinde akademisyenlik yaptığı dönemde; su temini, atıksu arıtımı gibi konularda 10 kitap yazmıştır. 5 kitabında çeşitli bölümlerini hazırlamıştır. 45'i yabancı dilde olmak üzere 350'nin üzerinde ilmi makale, tebliğ ve mesleki teknik raporları ile kitapları yayınlanmıştır. Bazı kitapları, ders kitabı olarak üniversitelerde okutulmuştur.

Prof. Dr. Veysel Eroğlu, aktif siyasi hayatı boyunca da kitaplar yazmaya devam etmiştir. Cumhuriyet tarihimizin en önemli eserlerinden biri olan Ilısu Barajı ile alakalı hatıraları ve projenin yapım safalarının yer aldığı **“Dicle'nin Gizli Hazinesi Ilısu Prof. Dr. Veysel Eroğlu Barajı”** isimli eseri, DSİ Vakfı tarafından yayınlanmıştır. Ülkemizin en önemli projelerinden biri olan Konya Ovası Projesini anlatan **“Asırlık Mavi Rüya KOP Konya Ovası Projesi”** isimli eseri ile Yine Türkiye Yüzyılı'nın muhteşem eserlerinden biri olan Yusufeli Barajını ve havzadaki diğer büyük barajların anlatıldığı **“Çoruh Nehrine Altın Gerdanlıklar”** isimli eseri DSİ tarafından yayınlanmıştır. Yazarın hayatını anlatan ve özellikle İSKİ

Genel Müdürlüğü döneminde gerçekleştirdiği çalışmaları ihtiva eden “**Suya Atılan İmza**” isimli eseri ise İnkılab Yayınlarından okuyucuyla buluşturulmuştur.

1994 öncesi kerbelaya dönen İstanbul’un su mes’elesini kökünden çözdüğü İSKİ döneminde 600, DSİ ve Bakanlık vazifeleri sırasında da 9.200 civarında olmak üzere toplam su ile alakalı 9.800 eseri ülkemize kazandırmıştır. Ormancilık, milli park ve meteoroloji tesisleriyle bu sayı 10.000’in üzerindedir.

Orman teşkilatının yapısında yaptığı muazzam reform ve dönüşüm sayesinde, ülkemiz, ağaçlandırma alanında Dünya’ya örnek çalışmalara imza atmıştır. 4 milyar 50 milyonu Prof. Dr. Veysel Eroğlu döneminde olmak üzere son 20 yılda 5,9 milyar fidan toprakla buluşturulmuştur.

Korunan alan sayısı 167’den 633’e, korunan alanların, alan olarak miktarı ise 941.000 hektardan 3,32 milyon hektara yükseltilmiştir. Prof. Dr. Veysel Eroğlu’nun Bakanlığı döneminde 10 milli park ve 227 tabiat parkı ilan edilmiştir. Tarihi Milli Parklar ihya edilmiş, şanlı tarihimizi gelecek nesillerimize aktarmak için Tanıtım ve Araştırma Merkezleri inşa edilmiştir.

Teknolojiye ve gelişime her daim öncülük eden Prof. Dr. Veysel Eroğlu, Bakanlığı döneminde Meteoroloji Genel Müdürlüğü’nün ölçüm ve tahmin sistemini ileri teknoloji meteorolojik gözlem sistemleriyle yeniden tesis etmiştir. İleri teknoloji ürünü; 20 radar, 1.828 otomatik meteorolojik gözlem istasyonu, 73 havaalanı otomatik meteorolojik gözlem istasyonu ve 81 adet deniz meteorolojik gözlem istasyonu, Prof. Dr. Veysel Eroğlu döneminde tesis edilerek hava tahminlerindeki isabet oranı %90’ın üzerine çıkartılmıştır.

23 ve 24. Dönemde Afyonkarahisar, 25. Dönemde İzmir ve 26. ve 27. Dönemde Afyonkarahisar Milletvekili seçildi. 60. Hükümette Çevre ve Orman Bakanlığı; 61, 62, 63, 64 ve 65. Hükümette Orman ve Su İşleri Bakanlığı yaptı. Halen Cumhurbaşkanı Irak Özel Temsilciliği vazifesini yürütmektedir. Ayrıca TBMM’de 2021 yılında kurulan “Küresel İklim Değişikliğinin Etkilerinin En Aza İndirilmesi, Kuraklıkla Mücadele ve Su Kaynaklarının Verimli Kullanılması için Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu”nun Başkanlığını yapmıştır. Ülkemizin yetiştirdiği önemli mühendislerden biri olan Pof. Dr. Veysel Eroğlu, 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş’ta vuku bulan depremlerin araştırılması ve alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi gayesiyle 09.03.2023 tarihinde TBMM’de kurulan “Deprem Araştırma Komisyonu”nun başkanlığını yapmıştır.

İngilizce bilen Prof. Dr. Veysel Eroğlu, evli ve 4 çocuk babasıdır.

İSKİ Dönemi (Mayıs 1994 – Eylül 2002)

8,5 yıllık İSKİ Genel Müdürlüğü vazifesi sırasında 600 tesis inşa ederek, İstanbul'un su mes'elesini kökünden çözmüştür.

- 8 baraj
- Dev isale hatları,
- İçmesuyu arıtma tesisleri,
- Terfi merkezleri,
- İçme suyu hazneleri ve
- Şebeke hatları inşa edilmiştir.

DSİ, Çevre ve Orman Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı Dönemi

İstanbul'un içmesuyu mes'elesini çözdükten sonra, Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın Başbakanlığı döneminde, kendisinin **“Veysel Hoca, doğru DSİ Genel Müdürlüğüne gidiyorsun ve bütün şehirlerin su mes'elesini çözüyorsun.”** talimatıyla Ankara'ya gelen Prof. Dr. Veysel Eroğlu'nun DSİ Genel Müdürlüğü, Çevre ve Orman Bakanlığı (2007-2011) ile Orman ve Su İşleri Bakanlığı (2011-2018) döneminde ülkemiz, su yatırımlarında altın çağını yaşamıştır.

Son 21 yılda 9.276 tesis Aziz Milletimizin hizmetine sunulmuştur.

- 716 adeti baraj
- 624 adeti HES
- 481 adeti gölet ve bent
- 101 adeti yeraltı besleme tesisi
- 1.633 adeti sulama tesisi
- 302 adeti içmesuyu temin tesisi
- 24 adeti atıksu tesisi
- 5.395 adeti taşkın koruma tesisidir.

www.veyseleroglu.com.tr

veyseleroglu@gmail.com

[veyseleroglu](https://www.instagram.com/veyseleroglu)

[VeyselEroglu](https://twitter.com/VeyselEroglu)

[VeyselEroglu03](https://www.facebook.com/VeyselEroglu03)

GAP'TAN DOĞAN GÜNEŞ

